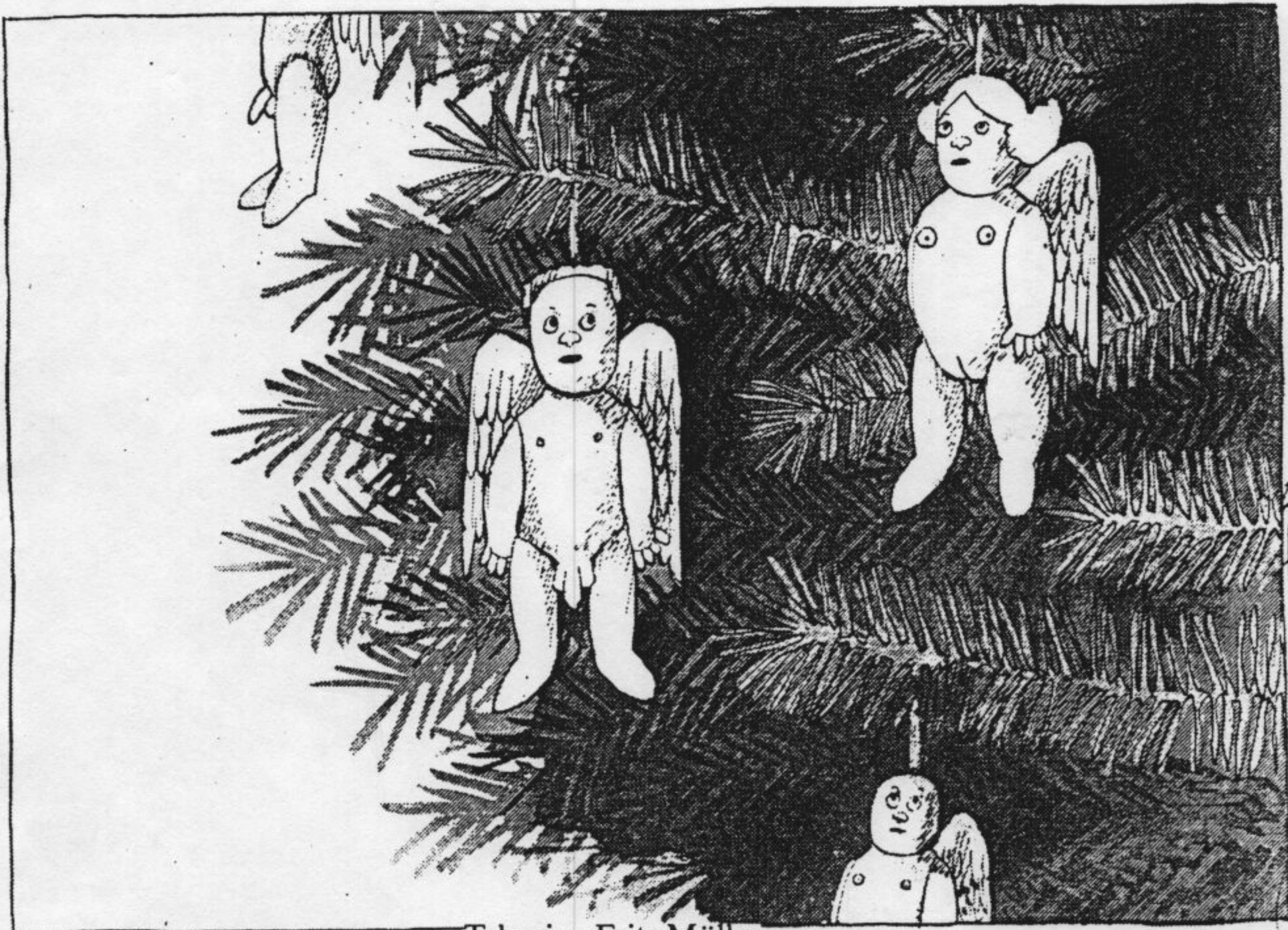

PERSFOCUS

VIERDE JAARGANG NUMMER 12 - DECEMBER 1988

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

Tekening Frits Müller

In dit nummer:

DE BOLDERKAR	
De nieuwsfeiten	pag. 2
De betrokkenen	pag. 8
Het veld	pag. 10
De critici	pag. 15
De hoofdredacties	pag. 21
Het publiek	pag. 22
De columnisten	pag. 23
Poppen op het buro	pag. 26
Ontucht in Utrecht	pag. 28
Ontucht van de maand	pag. 30
Onterecht	pag. 35
Achtergrond	pag. 36
Documentatielijst	pag. 40

PEASFOCUS

VIERDE JAARGANG NUMMER 12 - DECEMBER 1988

knipselkrant van verzorging, leeftijd
over kinderen, volwassenen en senioren

Lezingen voor Alleenstaanden

In dit nummer:

pag. 2	DE BOLDERRA
pag. 8	Beleidsaanpakken
pag. 10	De bevoegden
pag. 15	Het veld
pag. 21	De artistiek
pag. 22	De hoofdredacties
pag. 23	Het publiek
pag. 26	De columnist
pag. 28	Opmerking op het foto
pag. 30	Opmerking in Utrecht
pag. 32	Opmerking van de maand
pag. 38	Opmerking
pag. 40	Arbeidsmarkt
pag. 40	Documentatie

PERSFOCUS, vierde jaargang, nummer 12, dec.1988

Knipsels uit:

De Volkskrant	Vk
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Het Parool	Par
De Telegraaf	Tel
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leids Dagblad	LD
Het Binnenhof	Bh
Tubantia	Tub
Alkmaarder Courant	AC
Nieuwsblad vh Noorden	NvhN
Het Vrije Volk	VV
Haagsche Courant	HC
De Tijd	DT
Panorama	Pan
Vrij Nederland	VN
Hervormd Nederland	HN
Naturisme	Nat
Folia	Folia
Sekstant	Sekstant

Abonnementen op Persfocus kosten per 1 januari 1989
f 65,-. Bezorging als brief is f 15,- duurder en komt
op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL AMSTERDAM.

Vlaardingen in greep incest-zaken

Door onze redacteur MARCEL HAENEN

VLAARDINGEN, 9 dec. — De kinderrechtter in Rotterdam heeft de afgelopen zeven maanden tien kinderen met een gemiddelde leeftijd van vier jaar van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen uit hun ouderlijk huis laten plaatsen. Volgens het instituut zijn zij seksueel misbruikt.

Bij nog vier andere kinderen is er volgens het MKD sprake van misbruik, maar is gekozen voor behandeling in het gezin.

De inspectie voor de volksgezondheid van WVC zegt bezig te zijn met 'een intensief onderzoek' naar deze zaak. De ouders ontkennen in bijna alle gevallen hun kinderen te hebben misbruikt en hebben Justitie gevraagd om een onderzoek. Volgens orthopedagoge C. van Deutekom van De Bolderkar is het hoge aantal geconstateerde gevallen een gevolg van de in de loop der jaren opge-

bouwde „hoge graad van deskundigheid bij het stellen van diagnoses van seksueel misbruik". Het MKD — waar kinderen met sociale of medische problemen door een team van hulpverleners worden begeleid — werkt dit jaar onder andere voor het eerst met zogeheten anatomisch correcte poppen (levensechte poppen met geslachtsorganen en schaamhaar) waarmee kinderen in spelsituaties zouden kunnen aangeven dat ze worden misbruikt.

Kinderrechtter mr. C. Lo-Sin-Sjoe heeft tegenover het MKD en de Raad voor de Kinderbescherming zijn zorg uitgesproken over

het grote aantal aangebrachte zaken. Mede omdat hij van de andere twee MKD's in de Rotterdamse regio zelden incestzaken krijgt voorgelegd. „Ondanks alle goede bedoelingen reageren de hulpverleners niet altijd adequaat. Ze denken te veel; vandaag heb ik de incest geconstateerd, morgen moet het kind het huis uit."

Lo-Sin-Sjoe zegt echter niet anders dan tot uithuisplaatsing te hebben kunnen besluiten omdat de hulpverleners zich soms te zeer met opsporing van de dader inlaten. In vier gevallen is door het MKD tegen de vader van het kind bij de politie aangifte gedaan van incest of is de vader direct beschuldigd. Een zaak is door de

rechtbank behandeld en resulteerde in vrijspraak van de vader. Officier van Justitie mr. H. Smid zegt dat het openbaar ministerie in Rotterdam zich beraadt over een verzoek van advocaat mr. N. de Munnik — die optreedt namens enkele ouders van de kinderen — om een justitieel onderzoek in te stellen naar de vraag of het seksueel misbruik niet gepleegd zou kunnen zijn op de Bolderkar of tijdens het dagelijkse taxivervoer van de kinderen naar school en terug.

Pag. 3: Voorkeur voor mama boven jam is 'signaal'

Kinderdagverblijf Vlaardingen meldt het ene incest-geval na het andere

Voorkeur voor mama boven jam is 'signaal'

Door onze redacteur MARCEL HAENEN

VLAARDINGEN, 9 dec. — Isabelle van V. (4 jaar) was op 8 november nog maar net vertrokken in de taxi die haar dagelijks naar het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen bracht of bij haar ouders thuis ging de bel. Drie mannen van de zedenpolitie. „We komen uw man halen omdat hij ervan wordt verdacht ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met jullie dochter", zegt de rechercheur tegen de moeder.

Als de vader is afgevoerd, gaat wederom de bel. Drie mensen van de kinderbescherming. Moeder wordt duidelijk gemaakt dat Isabelle op last van de kinderrechtter onder toezicht is gesteld van de kinderbescherming en voorlopig niet meer thuis zal komen. Of ze nu ook haar tweejarig zontje Eduard wil afgeven, is de volgende mededeling, want ook hij wordt „met zedelijke ondergang bedreigd". Door te dreigen met zontje en al uit het raam te springen als iemand het waagt Eduard aan te raken, houdt ze haar belagers op een afstand. Een inderhaast georganiseerd gesprek met de kinderrechtter zal later op de dag uitkomst bieden. Eduard mag voorlopig thuis blijven, als moeder belooft aan alle onderzoeken mee te werken. Isabelle zit in een opvangtehuis in Rotterdam.

In totaal tien van dit soort scènes hebben zich de afgelopen zeven maanden in de omgeving van Vlaardingen afgespeeld. Op grond van onderzoeksrapporten die het kleuterdagverblijf — waar kinderen met sociale problemen zitten — opmaakte, is na inschakeling van de kinderrechtter in alle gevallen van de ene op de andere dag besloten kinderen aan het ouderlijk gezag te onttrekken. De gemiddeld vier jaar oude kinderen zouden volgens het MKD seksueel zijn misbruikt.

Niet in alle gevallen is echter de politie ingeschakeld. De familie S., eveneens uit Schiedam, kreeg op 3 november 's middags een telefoontje van directeur J. Knijnenburg van het MKD in Vlaardingen. Of ze onmiddellijk wilden komen want er was 'iets verschrikkelijks gebeurd' met hun dochtertje Sharon. Toen de vader na lang aandringen te horen kreeg dat zijn dochter seksueel was misbruikt, was hij aanvankelijk nog opgelucht: Sharon was ten minste niet bij een ongeluk om het leven gekomen. De opluchting veranderde echter snel in woede toen de directeur de vader van incest beschuldigde. Ook al loopt er geen justitieel onderzoek tegen hem, hij heeft zijn uit huis ge-

Onderzoek naar incest-zaak in Vlaardingen

Het

plaatste dochter nog steeds niet mogen bezoeken. De uithuisplaatsing is deze week weer voor een maand verlengd.

Goede weg

Bij de Bolderkar in Vlaardingen bestaat geen twijfel over de vraag of men misschien fouten heeft gemaakt bij het trekken van conclusies. Dat er in minder dan een jaar tijd op een populatie van zo'n 50 gemiddeld 4 jaar oude kinderen 14 gevallen van misbruik zijn geconstateerd, is voor de directeur en orthopedagoge C. van Deutekom heel begrijpelijk. „Je hebt bij onze kinderen als gevolg van hun sociale of medische problemen toch al te maken met een verhoogde risico-groep. Bovendien is er steeds meer deskundigheid gekomen waardoor je ook een soort achterstand wegwerkt", aldus de directeur.

De Bolderkar die zoals alle MKD's door het ministerie van WVC wordt bekostigd, bestaat drie en een half jaar. Er werken 24 personeelsleden onder wie pedagogen, maatschappelijk werkers, gezinsbegeleidsters en een kinderarts. Vooral het laatste jaar zou de deskundigheid op het gebied van seksuele mishandeling in de persoon van orthopedagoge Van Deutekom sterk zijn verbeterd.

„Eind vorig jaar heb ik met een collega die ook erg deskundig is een studiereis van een week ge-

maakt naar Londen. Ik heb daar veel geleerd en gezien dat we hier op de goede weg zijn en dat we het met onze teams eigenlijk goed voor elkaar hebben", zegt Van Deutekom.

Sinds dit jaar beschikt De Bolderkar ook over in de VS aangeschafte anatomische poppen. Levensechte poppen van zo'n 30 centimeter met geslachtsdelen en schaamhaar. De poppen mogen niet worden gefotografeerd omdat men bang is dat dit er toe kan leiden dat ouders die hun kinderen misbruiken hen via deze publicatie manen altijd te weigeren met deze poppen te spelen.

Van Deutekom verzekert echter dat de anatomische poppen — waarvan ze toegeeft dat het gebruik ervan omstreeden is — slechts „het sluitstuk zijn van het hele diagnostische proces". Daarvoor wordt via observatie en allerlei spelletjes waarbij kinderen aan de hand van foto's een verhaaltje moeten vertellen bekeken of er sprake zou kunnen zijn van misbruik. Ook de anale reflexmethode — waarbij men via het bekijken van de sluitspier constateert of er anaal contact is geweest — wordt op De Bolderkar gebruikt. Bij een van de testen wordt de kinderen gevraagd zinnestjes af te maken zoals: Ik hou het meeste van... Antwoordt een kind met jam of pindakaas dan is dat volgens Deutekom doorgaans een goed teken. Zegt het kind: mama, dan zou dit een signaal kunnen zijn.

De advocaat van de twee ouders uit Rotterdam in Vlaardingen RA's Achter het Nieuws krietiek op de poppenmethode. Volgens hem is nog nooit aangehouden dat deze de juiste resultaten oplevert. Ook uit de hoek van de kindersychiatrie is kritiek op de methode geuit.

Op initiatief van twee ouders zijn de ouders van wie het kind uit huis is geplaatst bezig het verzet tegen De Bolderkar te bundelen. Onlangs hebben ze een taxichauffeur die het vervoer van de kinderen van en naar het MKD regelt klem gereden om van hem de namen van andere ouders te horen zodat men er achter kon komen of er meer klachten zijn. Bijna alle ouders ontkennen hun kinderen te hebben misbruikt en een enkeling zegt bekend te hebben omdat hun belofde is dat de andere kinderen dan thuis mogen blijven. De ouders sluiten niet uit dat hun kinderen bijvoorbeeld door taxichauffeurs zijn misbruikt en dringen er bij Justitie op aan dat dit wordt onderzocht. Knijnenburg heeft dinsdag een gesprek met de taxichauffeurs gehad maar daaruit zou niet zijn gebleken dat er iets mis gaat tijdens het vervoer.

Kinderrechtter mr. C. Lo-Sin-Sjoe — die tot de uithuisplaatsingen op verzoek van de kinderbescherming en het MKD heeft besloten — is verre van gelukkig met de huidige situatie. „Ik heb tegen de hulpverleners gezegd dat ze niet met bankovervallers of grote fraudeurs van doen hebben, maar met mensen bij wie in het gezin misschien iets verkeerd is gegaan. Dat moet je goed in je achterhoofd houden. Het zijn mensen die hulp nodig hebben."

Ook bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvK) is men geschrokken van het grote aantal za-

ken dat uit Vlaardingen wordt aangemeld. „Bij het derde geval van de Bolderkar heb ik tegen de directie al twijfel geuit", zegt mevr. J. Meermans, hoofd van de sociale afdeling van de Raad waaronder Vlaardingen ressorteert. „Natuurlijk hebben we tegen het MKD gezegd: goh, dat zijn ook veel zaken. Op een gegeven moment dacht het MKD: wat moeten we lang drammen om jullie in beweging te krijgen, terwijl wij van hun dachten dram toch niet zo."

Toch is de kinderbescherming er — ook na extra kritische bestudering van de dossiers die zij van het MKD over de kinderen kreeg — van overtuigd dat er in alle gevallen sprake was van een acute situatie die uithuisplaatsing noodzakelijk maakte. De kinderbescherming beslist bij een verzoek aan de kinderrechtter om uithuisplaatsing uitsluitend op grond van de rapporten van het MKD en na gesprekken met de hulpverleners. Het kind wordt niet bekeken en met de ouders wordt niet gesproken. „Doe je dat wel dan loop je het risico dat de deur dicht gaat en kinderen niet meer op het MKD komen zodat wij geen voet meer tussen de deur krijgen." De „Bolderkar-affaire" heeft er bij de kinderbescherming in ieder geval wel toe geleid dat er een interne incest-werkgroep is opgericht die in overleg met kinderrechtters, MKD's en justitiële instanties gaat bekijken hoe het beleid kan worden verbeterd.

De ouders van de kinderen werken voorlopig mee aan de gesprekken die maatschappelijk werkers met hen voeren. Ze hopen dat ze door mee te werken snel hun kinderen terug krijgen. Dit kan echter maanden duren omdat uit huis geplaatste kinderen drie maanden met rust worden gelaten in een opvanghuis voordat ze nader worden onderzocht.

Meneer en mevrouw Van V. — die alle gesprekken op de band opnemen — hebben gisteren wederom thuis bezoek gehad van een maatschappelijk werker van de Kinderbescherming. „Ik moest op mijn knieën voorover gebogen op de grond gaan zitten", vertelt dhr. Van V. „Mijn vrouw moest met één been op mij leunen. Wie is nu de baas, werd mij gevraagd. Daarna moesten we naast elkaar gaan liggen en moest ik weer dezelfde vraag beantwoorden", vertelt Van V., die vooraansnog de diepere bedoeling van deze gesprekken niet kan doorgronden. Het steekt hem echter meer dat een psycholoog zijn vrouw deze week vroeg 'wat ze in godsnaam' in haar man ziet. „Ze proberen me kapot te maken", vreest Van V.

Snelle aanpak incest-zaken nodigt uit tot

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN *NRC*

ROTTERDAM, 13 dec. — Een van de tien kinderen die na onderzoek van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen uit huis was geplaatst moet van het gerechtshof in Den Haag deze week aan de ouders worden teruggeven.

In een uitspraak van 11 november zegt het hof dat „het tijdstip en de wijze waarop de uithuisplaatsing is geschied minder gelukkig is geweest”. Zonder dat de ouders van tevoren waren ingelicht, werd het kind — dat wegens astmatische klachten overdag in De Bolderkar verbleef — in juni op last van de kinderrechtster in een opvanghuis geplaatst. Het kind zou slachtoffer zijn van incest. Tegen de vader werd aangifte gedaan door een hulpverlener van De Bolderkar.

De ouders, die de incest ontkenen, hebben de uithuisplaatsing via hun advocaat C. Oosthoek aangevochten. Op verzoek van de advocaat zijn de ouders door een psychiater onderzocht. „Daaruit blijkt een zeer sterke positieve betrokkenheid van de ouders bij de opvoeding van hun kind”, aldus Oosthoek. Mede op grond hiervan oordeelt het hof dat de ouders „openstaan voor deskundig advies, bereid zijn mee te werken aan een onderzoek en ook in de toekomst zullen doen wat in het belang van het kind nodig is.” Het kind blijft voorlopig wel onder toezicht staan van de kinderrechtster.

Schijndeskundigheid

De klinisch psycholoog in het Wilhelmina kindziekenhuis in Utrecht, dr. W.H.G. Wolters, die 25 jaar ervaring heeft op het gebied van onderzoek naar seksueel misbruik van kinderen, meent dat het hoog tijd wordt dat er controle komt op hulpverleners die bij het vaststellen van seksueel misbruik van kinderen gebruik maken van anatomische poppen (levensechte poppen met geslachtsdelen en schaamhaar).

Op dit moment zijn er volgens hem in Nederland een paar honderd hulpverleners die bij hun onderzoek gebruik maken van de anatomische poppen terwijl er „hooguit vier mensen op een juis-

Het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen. (Foto NRC Handelsblad/ Rien Zilvold)

te wijze met deze poppen diagnoses weten te stellen. Niet elke lopende orthopedagoge die een cursus in Engeland heeft gevolgd moet dit onderzoek kunnen doen. Dat is absoluut onmogelijk. Er moet een bewakingsmechanisme worden ontwikkeld.”

De klinisch psycholoog constateert veel „schijndeskundigheid. Iedereen die een keer met die poppen heeft gewerkt, wordt door maatschappelijk werkers van de Kinderbescherming of de politie al snel tot deskundige gebombardeerd. Dat is heel gevaarlijk en ik heb de indruk dat Justitie deze

zeer verontrustende ontwikkeling niet in de gaten heeft.”

Een enkele keer kunnen de poppen volgens Wolters aanvullend bewijsmateriaal opleveren, maar meestal is dit niet het geval. Ook kinderen die niet zijn misbruikt kunnen bij voorbeeld heel goed bang zijn voor de poppen. „Neem nou die beharing op die pop. Voor sommige kinderen is zo'n gekke genitale streek al heel shockerend. Het ongelukkige is bovendien dat hulpverleners kinderen vaak in een bepaalde richting drijven. Soms krijg ik de indruk dat de afstandelijkheid van

de onderzoeker niet al te groot is.”

Wolters maakt ernstig bezwaar tegen de plannen van politiemensen om bij onderzoek gebruik te maken van de poppen. Wil je deskundig via deze methode aan de slag gaan, dan is het volgens hem nodig dat iemand veel weet van de gewone ontwikkeling van kinderen en ook deskundig is op het gebied van gestoord gedrag van volwassenen.

Acute situatie

De hoogleraar jeugdrecht mr. J. Doek waarschuwt voor het

kan het kind voor onderzoek in een opvangtehuis laten opnemen. Tegen deze beslissing kunnen ouders wel in beroep gaan bij het gerechtshof. Vaak duurt het al gauw een week of zes voor zo'n beroepszaak kan worden behandeld. De hoogleraar jeugdrecht mr. J. Doek meent dat veel ongenoegen bij ouders zou kunnen worden weggenomen als er een soort kort geding-procedure zou komen waarbij het hof binnen twee weken toetst of uithuisplaatsing terecht is geschied.

beeld dat kleuterdagverblijven ondeskundige instanties zouden zijn waar men kinderen op een verlore achternamiddag met anatomische poppen laat spelen om ze vervolgens bij het minste of geringste signaal uit huis te plaatsen. „Er is in dit land geen enkele Raad voor de Kinderbescherming of kinderrechtster die op een lichtzinnige manier zal besluiten tien keer achter elkaar een kind uit huis te plaatsen.”

Dat het hof in Den Haag nu een beslissing van de kinderrechtster ongedaan heeft gemaakt, is voor hem in zoverre begrijpelijk aangezien het hof „niet in de hitte van de strijd” heeft hoeven te beslissen. „De kinderrechtster wordt gevraagd in een acute situatie de knoop door te hakken. Hij zou ook liever twee weken hebben willen wachten.” Doek denkt wel dat het goed zou zijn als kinderrechtsters tot een hele korte uithuisplaatsing van bij voorbeeld veertien dagen zouden kunnen besluiten. „Zo kunnen ze een kritieke situatie neutraliseren en zichzelf de tijd gunnen om die informatie in te winnen die een beslissing voor een langere termijn mogelijk maakt.”

Klinisch psycholoog Wolters denkt niet dat de Bolderkar-zaak volledig op zichzelf staat. „Er is, mede in hulpverlenerskringen, een soort opgewondenheid over seksueel misbruik ontstaan die doorslaat en averechts werkt. Iedereen ziet signalen. Hulpverleners maken de ouders eigenlijk een beetje gek. Ik merk dat ouders veel sneller het gedrag van hun kinderen interpreteren in de richting van seksueel misbruik”, zegt Wolters die de ongeruste vaders en moeders dagelijks op zijn spreekuur ziet.

Het meest tragische van het overreageren van hulpverleners is volgens Wolters nog dat de nu gemaakte fouten koren op de molen zijn van al die mensen die jarenlang ten onrechte hebben beweerd dat incest helemaal niet voorkomt. „Terwijl seksueel misbruik van kinderen op zeer grote schaal in Nederland voorkomt. Ook bij zeer jonge kinderen is sprake van shockerende situaties. Je ziet hele rare, perverse dingen. Het probleem is nu eindelijk bespreekbaar en dat wordt in gevaar

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 13 dec. — De regeling in het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de kinderrechtster een kind onder toezicht kan stellen als het met „zedelijke of lichamelijke ondergang wordt bedreigd”. Hij kan dit doen op verzoek van de familie van het kind, de raad voor de Kinderbescherming of het openbaar ministerie.

De rechter beslist eerst tot een voorlopige ondertoezichtstelling waartegen geen beroep mo-

Wet staat pas in uiterste geval uitplaatsing toe

gelijk is. Een maatregel die eigenlijk alleen maar wordt uitgesproken om de uithuisplaatsing mogelijk te maken.

Bij toewijzing van het verzoek benoemt de rechter tevens een gezinsvoogd die toezicht op het kind houdt. De kinderrechtster

gebracht door mensen die professioneel onzorgvuldig bezig zijn.”

Overigens blijken inmiddels verscheidene advocaten pogingen in het werk te stellen langs juridische weg uithuisplaatsing van 'Bolderkar-kinderen' ongedaan te maken. Advocaat R.J. Baumgardt, die optreedt namens de vader die vorige maand werd vrijgesproken van incest met zijn twee kinderen, overweegt civiele stappen. Ondanks de vrijpraak blijven de kinderen — die in mei onder toezicht werden gesteld — uit huis geplaatst en mag de vader ze niet bezoeken. Op het moment

van de uithuisplaatsing woonden de kinderen overigens niet bij de man in huis maar bij zijn ex-vrouw. Zij mag de kinderen een keer in de maand bezoeken.

Advocaat D. Vermaat zal de kinderrechtster schriftelijk vragen om een onafhankelijke deskundige het in september uit huis geplaatste kind van zijn cliënt te onderzoeken. „Iemand moet gewoon kijken wat er het beste met het kind moet gebeuren. Mijn cliënt hoeft zijn dochttertje niet meteen terug want hij is zelf te zeer van streek om er voor te kunnen zorgen.”

Engelse artsen te gretig bij vaststellen seksueel misbruik

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 13 dec. — In het Engelse Cleveland constateerden twee artsen in de eerste helft van het vorig jaar bij 121 kinderen seksueel misbruik. De kinderen werden „voor hun eigen veiligheid” in pleeggezinnen ondergebracht. Het gevolg daarvan was dat tientallen gezinnen werden ontwricht. Na een diepgaand onderzoek onder leiding van rechter Butler-Sloss bleek deze zomer dat de artsen zich in de meeste gevallen hadden vergist. De meeste kinderen konden weer naar huis.

De twee artsen, dr. Higgs en dr. Wyatt, hadden elk kind dat zij behandelden — ongeacht de aard

van de klachten — onderzocht op verschijnselen van seksueel misbruik. Nietsvermoedende ouders die met hun kind voor een aanhoudende verkoudheid of chronische verstopping naar Higgs waren geweest, kregen te horen dat hun kind was mishandeld, en dat het niet mee terug mocht naar huis. Op gezag van beide artsen werd de plaatselijke sociale dienst ingeschakeld bij het zoeken naar pleeggezinnen waar de kinderen voorlopig konden worden ondergebracht.

Tijdens het onderzoek, dat maanden duurde, vertelden ouders over de onwrichtende gevol-

gen voor het gezin. Soms oefende de sociale dienst druk uit op de van incest verdachte ouder om het huis te verlaten, teneinde de kinderen in de gelegenheid te stellen terug te keren. De gebeurtenissen hebben tot een aantal echtscheidingen geleid. Veel kinderen raakten in problemen door de abrupte manier waarop ze bij hun ouders weg moesten. Ook in de herenigde gezinnen bleven de littekens zichtbaar.

Hulpverlener komt ook zonder gedegen onderzoek in actie

Door een onzer redacteurs

VLAARDINGEN, 13 dec. — Hulpverleners van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen behouden zich het recht voor ook zonder gedegen onderzoek actie te ondernemen ten aanzien van kinderen waarvan men meent dat ze seksueel zijn misbruikt. „Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het rendement van snel ingrijpen groter is voor het kind dan het rendement van uitgebreid onderzoek”.

Dit staat in het 'vertrouwelijke' beleidsplan over 'de diagnostiek van seksueel misbruik van peuters

en kleuters van De Bolderkar. Het uit zes pagina's bestaande rapport is opgesteld door de klinisch en orthopedagoge van het MKD mevrouw drs. C. Van Deutekom en gedateerd 6 september 1988. In september was een groot aantal kinderen van de 14 kleuters waarbij de laatste 7 maanden misbruik werd geconstateerd al uit huis geplaatst.

Seksueel misbruik wordt gedefinieerd als „het opdringen van eigen intimiteit en seksuele handelingen aan een kind door iemand die macht over het kind kan uitoefenen”. Behalve seksuele gemeenschap valt onder de definitie ook: „het bespieden van het kind

bij uitkleden of in bad gaan”.

In het rapport worden zo'n vijftig signalen beschreven die een indicatie zouden kunnen zijn voor seksueel misbruik. Ontstaat er bij het MKD een vermoeden dat er iets mis is, dan volgt er een onderzoek naar de kleuters. Hierover zal niet worden overlegd met de ouders want „door toe te stemmen in de plaatsing (op het MKD, red.) gaan ouders akkoord met de werkwijze van het MKD. Dit houdt onder andere in dat er onderzoeken plaatsvinden door verschillende disciplines”, aldus het rapport.

Op het verslag van een onderzoek „rust voor onbepaalde tijd

een embargo” voor de ouders. „De ouders hebben geen inzage in de verslagen in verband met de privacy van het kind”. Het onderzoek bestaat uit observaties, bevindingen van de hulpverleners en de omstreden test met de anatomische poppen. „Dit onderzoek vindt plaats in de spelkamer met een assistent achter het one-way-screen. Dit onderzoek wordt op een cassetteband opgenomen en indien mogelijk op video”. Tot zover het rapport.

Mevrouw Van Deutekom zegt desgevraagd dat de poppenmethode noodzakelijkerwijs het laatste onderzoeksdeel is. Het spelen met de anatomische poppen kan vol-

gens Van Deutekom zoveel emoties losmaken bij het kind dat hierna gelijk actie nodig is. „Als het kind mij via het poppenspel duidelijk maakt dat ze is misbruikt, is ze hartstikke verward en huilt ze veel. Dan moet ik het kind steunen. Het mag dan niet zo zijn dat ik haar om drie uur naar huis stuur waarna ze om half zeven weer door haar vader wordt gepakt”.

Van Deutekom betreurt het echter dat de praktijk leert dat het nog enige tijd kost voor ze de Kinderbescherming bereid vindt actie te ondernemen. „Soms gaan er nog weken voorbij voor er maatregelen worden genomen”.

„Justitie Rotterdam“ UN 15/12

wil medewerkers 'Bolderkar' horen

(Van onze correspondent)

ROTTERDAM — Het Openbaar Ministerie in Rotterdam maakt zich over een breed opgezet justitieel onderzoek, waarbij ook medewerkers van het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen zullen worden gehoord.

De Rotterdamse persofficier van justitie mevrouw mr. H. G. Samson-Geerlings maakte donderdag bekend dat justitie op verzoek van mr. N. van Munnik, de raadsman van enkele betrokken ouders, bekijkt of er redenen zijn voor zo'n strafrechtelijk onderzoek. Mr. Van Munnik inventariseert op verzoek van het Openbaar Ministerie klachten van ouders met betrekking tot uithuisplaatsingen op grond van vermeende incest. De advocaat zegt te beschikken over klachten van tien ouders over mogelijk ontuchtige handelingen van medewerkers van De Bolderkar zelf.

Mevrouw Samson-Geerlings erkent dat de hulpverlening 'heel machtig is en via de kinderrechtster om uithuisplaatsing kan vragen, zonder dat de politie of de officier van justitie erbij betrokken hoeft te raken'. De kin-

derrechtster gaat dan af op de informatie van de hulpverlening. Hij zal dan het belang van het kind het zwaarst laten wegen, want hij weet dat een uithuisplaatsing een heel ingrijpende maatregel is. Maar zodra hij met zo'n noodsituatie wordt geconfronteerd, moet hij een doorgaans meteen een beslissing nemen op grond van de ter beschikking staande informatie, aldus mevrouw Samson-Geerlings.

Volgens twee advocaten bestaan sterke aanwijzingen dat De Bolderkar zeer onzorgvuldig heeft gewerkt bij de onderzoeken naar vermeende incest tussen kinderen en hun familieleden. In twee van de tien gevallen waarbij de kinderrechtster het kind uit huis heeft geplaatst, is vrijwel uitsluitend met een pop gewerkt. In een derde geval heeft de pop in ieder geval een hoofdrol gespeeld.

Hof stuurt pupil De Bolderkar terug naar huis

Van onze verslaggever VK 14
ROTTERDAM — Het Haagse gerechtshof heeft de Rotterdamse kinderrechtster mr. C. Lo Sjin-Sjoe op de vingers getikt vanwege de uithuisplaatsing van een van de pupillen van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen. Het hof heeft bepaald dat het kind terug naar huis moet, omdat onzorgvuldig is gehandeld ten opzichte van de ouders. Die konden zich namelijk niet verdedigen.

Volgens de raadvrouw van het ouderpaar, mr. C. Oosthoek-Van Prooijen, is bovendien uit een psychiatrisch onderzoek waaraan haar cliënten zich hebben onderworpen, niet gebleken dat zij potentiële incestplegers zijn. Niettemin is hun kind op gezag van de kinderrechtster zonder enig overleg in een kindertehuis ondergebracht. Justitie beraadt zich op strafvervolgving van de vader vanwege incest, maar Oosthoek verwacht dat die nu van de baan is.

Het Haagse arrest heeft betrekking op een van de tien kinderen die de afgelopen maanden na aangifte van het MKD de Bolderkar uit huis zijn geplaatst. Volgens Oosthoek heerst bij De Bolderkar een „griezelige situatie“, omdat over de daar gehouden onderzoeken die het vermoeden van incest hebben doen rijzen, door de hulpverleners geen contact met de ouders is geweest.

De Rotterdamse hoogleraar dr. F. Verhulst, hoofd van de psychiatrische afdeling van het kinderziekenhuis Sophia, ziet in die snelle uithuisplaatsing een tendens. Verhulst: „Een acute uithuisplaatsing is echter alleen te rechtvaardigen wanneer het om een levensbedreigende situatie gaat. In elk ander geval ben je verplicht eerst met de ouders te praten. Levert dat niets op, dan kun je ook nog de vertrouwensarts inschakelen indien blijkt dat het contact door de ouders wordt verbroken.“

In de tien gevallen bij De Bolderkar is, voorzover bekend, geen van beide gebeurd. De ouders zijn allen verrast door de uithuisplaatsing en evenmin zijn er vertrouwensartsen ingeschakeld. Verhulst vindt dat hulpverleners te snel naar autoriteiten te stappen. „Dan is er een vertrouwensbreuk met de ouders. Je kan echter alleen goed onderzoek doen door ook de ouders te zien, samen met het kind en apart.“

De hoogleraar heeft ook de indruk dat de diagnostiek bij de MKD's de laatste jaren op de achtergrond is geraakt. Dat komt volgens Verhulst door de steeds geringere rol die in die instellingen is weggelegd voor (kinder)artsen. „Elke arts leert vanaf z'n eerste studiejaar hoe geweldig moeilijk diagnostiek is, hoe gevaarlijk het is op één symptoom af te gaan.“ Verhulst waarschuwt er aan de andere kant voor dat door de gebeurtenissen bij de Bolderkar MKD's in het algemeen ten onrechte een slechte naam krijgen.

Oosthoek op vrijwillige basis afspraken over moeten kunnen worden gemaakt. „Mijn cliënt heeft aangeboden om zelf enige tijd uit huis te gaan opdat zijn kind thuis kon blijven. De kinderrechtster is daar niet op ingegaan“, aldus Oosthoek.

De Rotterdamse kinderrechtster mr. C. Lo Sjin-Sjoe vindt ook dat het anders moet, maar ziet geen heil in een contactverbod. „Het lijkt interessant, maar er komt binnen de kortste keren niets van terecht. En wie moet zoiets controleren?“

Lo is er overigens beducht voor dat de opschudding over de Bolderkar-zaak hulpverleners kopschuw maakt, die zich daardoor bij verdenking omtrent incest wel twee keer zullen bedenken alvorens zo'n zaak bij de Kinderbescherming aanhangig te maken. „En dan zijn we weer terug bij wat incest was: een taboe“, aldus Lo.

Oosthoek vindt dat de beslissingen bij Justitie over uithuisplaatsingen te veel een automatisme zijn, te veel „confectierechtsspraak“.

Ze heeft overigens ook wel begrip voor de positie van de kinderrechtster. „De uithuisplaatsing in het geval van mijn cliënten vind ik uitermate triest. Ze hebben alles over voor hun kind, hun hele huis stofvrij ingericht om maar zoveel mogelijk voor de handicap van hun kind te kunnen doen. Maar ik heb er

aan de andere kant begrip voor dat de kinderrechtster beducht is dat ouders bijvoorbeeld hun kind laten onderduiken wanneer hij ze hoort voor hij tot uithuisplaatsing besluit.“

Beleidsplan Bolderkar oogst felle kritiek van hoogleraren in recht

Door onze redacteur NTC
MARCEL HAENEN 16-12

VLAARDINGEN, 16 dec. — Het beleidsplan van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen is op belangrijke punten in strijd met elementaire beginselen van patiëntenrecht zoals vastgelegd in ministeriële erkenningsseisen voor dit soort instellingen.

Dit is de mening van de hoogleraar gezondheidsrecht en raadsadviseur wetgeving volksgezondheid van het ministerie van WVC, mevrouw dr. H. Roscam Abbing, en haar collega prof. dr. H. Leenen. In het 'vertrouwelijke' beleidsplan van De Bolderkar over de diagnostiek van seksueel misbruik bij peuters en kleuters staat onder meer dat ouders „door toe te stemmen in plaatsing (op het MKD, red.) akkoord gaan met de werkwijze van het MKD. Dit houdt onder andere in dat er onderzoeken plaatsvinden door verschillende disciplines.“ Ouders worden niet op de hoogte gesteld van de inhoud van het vertrouwelijke beleidsplan.

„Dit gaat te ver. Voor het verichten van specifieke onderzoeken is gerichte toestemming vereist van de ouders“, aldus Leenen. „Dat geldt eens te meer voor zogeheten experimenteel onderzoek zoals de omstrede poppenmethode. In ziekenhuizen zou een medisch ethische commissie zich eerst moeten uitlaten over de vraag of je die methode wel mag toepassen maar zulke instanties bestaan in deze sector „veelal niet.“ Roscam Abbing voegt daar aan toe dat ouders door in te stemmen met plaatsing „geen blanco volmacht geven voor onderzoeken“.

De Raad voor de Kinderbescherming en kinderrechtster mr. Lo-Sin-Sjoe, die verantwoordelijk zijn voor tien uithuisplaatsingen van gemiddeld vierjarige kinderen op grond van rapporten van De Bolderkar, zeggen niet van het bestaan van het vertrouwelijke beleidsplan te hebben afgeweten. „Als kinderrechtster wil ik me er niet over uitlaten maar als ik ouder zou zijn van een kind op De Bolderkar zou ik zo mijn bedenkingen erover hebben. Ik denk dat ieder normaal mens dit een merkwaardige constructie vindt“, zegt Lo.

De Kinderbescherming wil niet op de inhoud van het rapport reageren. „Ik weet wel dat ze bij De Bolderkar aan een ander stuk werken waarin ze hun ervaringen met incest-onderzoeken beschrijven, maar dat is nog niet klaar“, zegt het hoofd van de sociale afdeling van de Kinderbescherming, mevrouw J. Meermaans. Ze zal het vertrouwelijke beleidsplan opvragen bij de orthopedagoge drs. C. van Deutekom die het rapport op 6 september van dit jaar heeft opgesteld.

De deskundigen in het gezondheidsrecht maken ook bezwaar tegen de bepaling in het beleidsplan waarin staat dat ouders „geen inzage krijgen in verslagen van de psycholoog of pedagoog in verband met de privacy van het kind“. Roscam Abbing zegt dat deze bepaling veel te absoluut is. „Bij vierjarige kinderen kun je in dit verband niet van privacy spreken.“

Een woordvoeder van het ministerie van WVC zegt dat de geneeskundige inspectie het beleidsplan in het lopende onderzoek zal betrekken. De inspectie heeft deze week een bezoek gebracht aan De Bolderkar.

Gelukkig

De Raad voor de Kinderbescherming in Rotterdam zegt zijn beleid niet te zullen aanpassen naar aanleiding van de beschikking van het gerechtshof in Den Haag van 11 november. Het hof gelastte dat een uit huis geplaatst kind dat volgens De Bolderkar slachtoffer zou zijn van incest teruggegeven zou worden aan de ouders, omdat „het tijdstip en de wijze waarop de uithuisplaatsing is geschied minder gelukkig is geweest“. Het kind was — net zoals in alle gevallen — uit huis geplaatst zonder dat de Kinderbescherming de ouders had gesproken of het kind zelf had gezien. „We interpretern deze uitspraak vooralsnog niet als algemene kritiek op ons beleid. De beschikking is toegespitst op één specifiek gezin“, aldus J. Meermaans.

De Bolderkar houdt begin volgende week twee avonden waar de ouders van de ongeveer veertig kinderen van het kleuterdagverblijf zullen worden ingelicht over de huidige situatie. Een aantal ouders van de uit huis geplaatste kinderen heeft de school schriftelijk verzocht de ouderavond ook te mogen bijwonen omdat ze op heldering willen over het gevoerde beleid.

Kritiek op beleidsplan Bolderkar

Door een onzer redacteurs NTC

VLAARDINGEN, 16 dec. — Op een aantal belangrijke punten is het beleidsplan van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen in strijd met beginselen van het patiëntenrecht. Dat zeggen de twee hoogleraren gezondheidsrecht, raadsadviseur wetgeving volksgezondheid van het ministerie van WVC prof. dr. H. Roscam Abbing en prof. dr. H. Leenen.

In dat vertrouwelijke beleidsplan staat onder meer dat ouders door toe te stemmen in plaatsing van hun kind in het kleuterdagverblijf, akkoord gaan met de werkwijze die daar wordt toegepast. Daartoe behoren onderzoeken, uitgevoerd door verschillende disciplines. Volgens Leenen gaat dit veel te ver.

De Raad voor de Kinderbescherming en kinderrechtster mr. Lo-Sin-Sjoe, die verantwoordelijk zijn voor tien uithuisplaatsingen van kleuters op grond van rapporten van De Bolderkar, zeggen niet van het bestaan van het beleidsplan te hebben afgeweten.

BOLDERKAR-ZAAK Advocate bepleit reserve bij uit huis plaatsen kind

Van onze verslaggever VK 15

ROTTERDAM — Justitie zou bij een verdenking van incest meer aandacht moeten geven aan de belangen van het kind, ook op langere termijn. Daarbij is te overwegen een kind niet in een tehuis te plaatsen, maar bij familie. Ook het opleggen van een tijdelijk contactverbod aan de van incest verdachte ouder is een mogelijkheid.

Dit zegt de Rotterdamse advocate mr. C. Oosthoek-Van Prooijen naar aanleiding van het vonnis van het Haagse Gerechtshof. Daarin is bepaald dat bij de uithuisplaatsing van een kind van een van haar cliënten onzorgvuldig is gehandeld en het kind terug naar huis moet. De uithuisplaatsing vond plaats op basis van verdenkingen bij het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen. De medewerkers vermoeden dat het kind thuis seksueel was misbruikt.

„Justitie en WVC zouden een werkgroep moeten instellen die regels aanbeveelt waardoor de schade voor de ouders en het kind zoveel mogelijk beperkt wordt. In dit geval is een kind als een pakketje ergens neergezet; het wordt dan, na zes maanden, weer teruggehaald. Het heeft al die tijd geen thuis gehad.“

Hoewel de kinderrechtster geen formele bevoegdheid heeft om een vader uit huis te plaatsen, zouden daar volgens

zaterdag 17 december 1988

Ouders zoeken hulp rechter

Kort geding om kind af te halen van Bolderkar

Door onze redacteur MARCEL HAENEN
NRC

ROTTERDAM, 17 dec. — De ouders van een vijfjarig meisje, dat in maart na onderzoek van De Bolderkar uit huis werd geplaatst omdat er incest met haar zou zijn gepleegd, willen via een kort geding bereiken dat het kind overdag niet meer naar dit medische kleuterdagverblijf (MKD) in Vlaardingen wordt gestuurd.

De zaak dient 13 januari voor de Rotterdamse rechtbank. Dit heeft de advocaat van de familie S. uit Spijkenisse, mr. J. Van den Hoek, meegedeeld. De dochter werd op 22 maart op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming onder toezicht gesteld. Zij is een van de in totaal tien kinderen die op grond van bevindingen van De Bolderkar de laatste maanden van hun ouders zijn afgenomen. Op last van de door de kinderrechtter benoemde gezinsvoogd — de stichting Humanitas — bezoekt het kind overdag nog steeds het MKD maar woont ze in het opvanghuis De Koperwiek in Hoek van Holland waar haar ouders haar één keer in de drie weken twee uur mogen bezoeken.

„Onze dochter klaagt over de telefoon nog steeds over pijn in de onderbuik en zegt dat er dingen met haar gebeuren waar ze verder niet over durft te praten”, aldus de moeder van het kind. Een woordvoerder van De Koperwiek zegt daarentegen dat het kind met plezier naar De Bolderkar gaat. De vader van het meisje had aanvankelijk bekend zijn dochter seksueel te hebben misbruikt. Nu ontkent hij dat. De man zegt de incest te hebben toegegeven omdat de politie druk op hem heeft uitgeoefend. De moeder van het meisje zegt bovendien — ook al

voordat De Bolderkar-zaak in de publiciteit kwam — anonieme telefoontjes te hebben gehad van een man die zegt haar dochter nog steeds te misbruiken.

Volgens advocaat Van den Hoek is het, gezien de voortdurende klachten van het meisje, onverantwoord dat ze nog langer naar De Bolderkar gaat. Hij wil in het kort geding de rechter tevens vragen de ondertoezichtstelling op te heffen. „Aangezien inmiddels duidelijk is geworden dat er veel twijfels zijn over de diagnosestelling inzake seksueel misbruik bij dit kleuterdagverblijf denk ik dat het beter is als het kind weer terug kan naar haar ouders”, aldus de raadsman.

Advocaat mr. N. de Munnik — die de belangen behartigt van twee andere ouderparen van wie een kind uit huis is geplaatst na onderzoek van het MKD — zal officier van justitie mr. H. Moraal op zijn verzoek begin volgende week een lijst met klachten overhandigen van ouders die hun kinderen nog steeds op De Bolderkar hebben. De ouders zouden ongerust zijn omdat ook hun kinderen gedrag vertonen dat zou wijzen op seksueel misbruik. Het openbaar ministerie in Rotterdam zal in januari beslissen of er een justitieel onderzoek komt naar het functioneren van De Bolderkar.

Rechter staat ouders toe kinderen weg te houden uit De Bolderkar

Van onze verslaggever YK 22
ROTTERDAM — De kinderrechtter in Rotterdam heeft woensdag beslist dat twee kinderen die uit huis zijn geplaatst, overdag niet meer het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar hoeven te bezoeken. Dat is gebeurd op verzoek van de ouders. Die hebben geen vertrouwen meer in het personeel van De Bolderkar sinds daar de afgelopen maanden, mede op basis van een omstreden onderzoeksmethode, veertien gevallen van incest werden vastgesteld.

Directie, staf en een aantal medewerkers van De Bolderkar moeten op 4 januari voor de rechter verschijnen. Zij zijn als getuige opgeroepen in het strafproces tegen een van de ouders die van incest worden verdacht. Mr. D. Vermaat, advocaat van de betrokken man, vecht de deskundigheid aan van de diagnose in De Bolderkar, met name de onderzoeksmethode met levenschte poppen. Hij heeft voorlopig tien getuigen gedagvaard.

Volgens mr. Vermaat mag uit de beslissing van de kinderrechtter woensdag worden afgeleid dat ook de rechter het klimaat in De Bolderkar niet meer optimaal vindt. Vermaat: „Hij zegt dat niet direct, maar geeft als reden op 'vanwege

het gebeuren'. Iedereen begrijpt 'an natuurlijk wel waarom het gaat. Wanneer er bij De Bolderkar niets aan de hand zou zijn, is er geen reden het kind er weg te houden.’”

Het dochttertje van Vermaats client mag deze week nog afscheid nemen op De Bolderkar. Vanaf volgende week zal zij de dag elders doorbrengen.

De beslissingen werden woensdag door twee afzonderlijke kinderrechtters genomen, mr. C. Lo Sjin-Sjoe en mr. S. de Pauw-Gerlings. De tweede rechter besloot overigens dat het kind voorlopig (tot begin januari) niet naar De Bolderkar hoeft. Mr. De Pauw neemt op 2 januari een definitief besluit, na zich persoonlijk bij De Bolderkar op de hoogte te stellen.

Na aangifte van De Bolderkar zijn de afgelopen acht maanden tien kinderen vanwege de verdenking van seksueel misbruik via de Raad van de Kinderbescherming door de kinderrechtter uit huis geplaatst. De jongste beslissing van de kinderrechtter vormt opnieuw een aanwijzing dat De Bolderkar wellicht te overhaaste conclusies heeft getrokken.

Eerder is een van de ouders voor de Rotterdamse rechtbank wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken. Vorige week maakte het gerechtshof in Den Haag in

'Bolderkar werkt met geheim beleidsplan'

Van een onzer verslaggeefsters

VLAARDINGEN — Het medisch kleuterdagverblijf (MKD) de Bolderkar in Vlaardingen handelt in strijd met het patiëntenrecht. Dat vinden de advocaten van de ouders die door de Bolderkar zijn beschuldigd van incest.

Mr. N. de Munnik, de raadsman van twee ouderparen wier kinderen door de kinderrechtter uit huis zijn geplaatst, maakte gisteren bekend dat het MKD werkt met een geheim beleidsplan, waarvan ouders niet op de hoogte worden gesteld.

Het beleidsplan gaat ervan uit dat ouders die hun kinderen aan de Bolderkar toevertrouwen, automatisch instemmen met de onderzoeks- en behandelingsmethoden die daar worden toegepast.

Onafhankelijk onderzoek bepleit

vervolg van pagina 1

„De Bolderkar gaat ervan uit dat er een overeenkomst tot stand is gekomen”, zegt mr. D. Vermaat, die de van incest beschuldigde E. Watts vertegenwoordigt. „Van een overeenkomst kan natuurlijk geen sprake zijn als één van de partijen niet volledig op de hoogte is gesteld.” De advocaten vergelijken de plaatsing van kinderen in de Bolderkar met de situatie in een ziekenhuis. „Daar mag ook niet zonder mijn medeweten een assistent worden gedaan”, meent mr. De Munnik.

De Rotterdamse kinderrechtter mr. Lo-Sin-Sjoe bekijkt deze week of de kinderen die na het onderzoek van de Bolderkar naar seksueel misbruik bij de ouders werden weggehaald,

definitief onder toezicht worden geplaatst. Daarbij worden ook de bezwaren tegen het bestaan van het beleidsplan bekeken. Mr. Vermaat eist onder meer dat het dochttertje van zijn cliënt niet langer in de Bolderkar hoeft te worden behandeld.

De raadslieden menen dat het hoog tijd is dat justitie een onafhankelijk onderzoek instelt naar de gang van zaken bij de Bolderkar.

Mr. Vermaat: „Ik weet niet waar dat op duidt. Het onderzoek dat in het geval van mijn cliënt is verricht, was in ieder geval van zo'n laag alloodi dat er geen enkele conclusie aan valt te verbinden. Mijn cliënt vindt echter dat de gang van zaken tot nu toe zo'n zware belasting vormt voor zijn dochttertje, dat hij niets voelt voor verdere onderzoeken.”

Ouders kind Bolderkar bedreigd door 'bekende'

(Van onze verslaggever)

ROTTERDAM — Een van de ouderparen bij wie op advies van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen een kind uit huis is geplaatst, wordt sinds twee maanden telefonisch bedreigd. De ouders menen in de stem van de anonieme beller iemand te herkennen die bekend is bij De Bolderkar.

De ouders zeggen een bandopname van twee gesprekken te hebben gemaakt. Advocaat mr. N. de Munnik, die namens de tien van incest beschuldigde ouders een nieuw onderzoek eist, heeft de bedreigingen gemeld aan Justitie in Rotterdam. Hij heeft de ouders geadviseerd de bandopname te overleggen aan de

politie en te vertellen wie de man is. Het echtpaar, de familie S. uit Spijkenisse, heeft negen dreigetelefoontjes gehad. De onbekende beschrijft telkens een aantal seksuele handelingen die hij met het zesjarige dochttertje van het echtpaar bedreven zou hebben en bedreigt de moeder met hetzelfde.

Een ander ouderpaar uit Spijkenisse wil via een kort geding bereiken dat hun vijfjarige dochter niet meer naar De Bolderkar gaat. Het meisje is uit huis geplaatst, nadat het medisch kleuterdagverblijf had geconstateerd dat het kind seksueel misbruikt was. Het geding dient op 13 januari in Rotterdam, zo bevestigde de advocaat van de ouders, J. van den Hoek, gisteren.

NVSH

De NVSH (Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming) doet een beroep op alle verantwoordelijken het gebruik van de poppenmethode en de anale-reflexmethode bij het vaststellen van seksueel misbruik van kinderen niet toe te passen. Volgens de NVSH zijn beide methoden in de VS en Engeland door organisaties van psychotherapeuten als ondeugdelijk afgewezen. Bovendien is er geen enkel wetenschappelijk onderzoek dat deze methoden ondersteunt.

De Bolderkar vraagt oordeel deskundigen over eigen methodes

Van onze verslaggever V.K. 23

ROTTERDAM — Er komt een onafhankelijk deskundigen-onderzoek naar de onderzoeksmethoden en de procedures die het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen hanteert bij het vaststellen van seksueel misbruik. Bestuur en directie van De Bolderkar zullen vandaag bekend maken dat zij tot het onderzoek opdracht hebben gegeven.

Het onderzoek moet binnen een maand gereed zijn. Tot die tijd zal De Bolderkar zich, voor zover mogelijk, niet meer inlaten met incest-zaken. Wie in de onderzoeksmethode zitting hebben, was donderdag laat nog niet bekend.

Het onderzoek staat los van het onderzoek van de inspectie volksgezondheid. Het is niet geheel duidelijk waarom De Bolderkar nu voor een eigen onderzoek kiest, maar een van de redenen zou zijn dat het inspectie-onderzoek te lang op zich laat wachten.

Het is de bedoeling dat de commissie ook de interview-methode met de zogenoemde anatomisch correcte (levenschte) poppen tegen het licht houdt.

21-12
Het Binnenhof

Affaire Bolderkar zint D66 niet

Bh z1

DEN HAAG — Minister Korthals Altes moet snel komen met wetgeving voor het beter waarborgen van rechten van ouders en kinderen wanneer wordt vermoed dat sprake is van incest.

D66-senator Hoefnagels dringt hier op aan naar aanleiding van de vele uithuisplaatsingen van pupillen van het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen.

De senator wil van Korthals Altes weten hoeveel kinderen er dit jaar vanuit De Bolderkar op verzoek dan wel advies van de Raad voor de Kinderbescherming uit huis zijn geplaatst. De bewindsman dient verder opheldering te geven op grond waarvan de Raad daartoe heeft geadviseerd, alsmede op grond waarvan de Raad meende dat de kwaal (vermoede incest) erger was dan het middel van scheiding van de kinderen van de ouders.

S332 NOS-TT 332 zo 11-dec 09.55:23
332 KRO - teletekst

(Bron: Kro-radio)

CDA en PvdA twijfelen aan de snelheid waarmee in het kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen de conclusie is getrokken dat tien kinderen het slachtoffer van incest zouden zijn.

Het medisch team van het dagverblijf concludeerde dat er sprake zou zijn van incest na een behandelmethode waarbij kinderen met poppen speelden.

De tien kinderen zijn door de Raad van Kinderbescherming uit huis geplaatst.

CDA-kamerlid Laning-Boersema zei dat er eerst een diepgaand onderzoek had moeten komen, voordat de zaak in de publiciteit kwam. Ze wil in de Vaste Kamercommissie voor Jeugdwelzijn de zaak bespreken. (zie 330)

NVSH protesteert tegen commissie bij Bolderkar

DEN HAAG, 29 dec. — Het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming (NVSH) heeft bij minister Brinkman geprotesteerd tegen de eenzijdige samenstelling van de commissie die een onderzoek instelt bij De Bolderkar in Vlaardingen. Volgens de staf van dit Medisch Kleuter Dagverblijf is gebleken dat 14 van de 50 kinderen seksueel misbruikt. Men kwam tot die conclusie nadat de kinderen waren onderzocht met behulp van twee in wetenschappelijke kring zeer omstreden onderzoeksmethoden: het poppenspelen

de anale-reflex-methode.

Vorige week benoemde de inspectie volksgezondheid een commissie die zal onderzoeken of men bij de Bolderkar zorgvuldig genoeg te werk is gegaan. De NVSH constateert in een brief aan de minister dat de drie leden van de commissie verklaarde voorstanders van de omstreden methoden zijn.

De NVSH adviseert de minister dringend om de commissie aan te vullen met tenminste drie psychologen die zich kritisch hebben uitgelaten over de gewraakte onderzoeksmethoden.

BOLDERKAR-ZAAK

Advocate bepleit reserve bij uit huis plaatsen kind

Van onze verslaggever

ROTTERDAM — Justitie zou bij een verdenking van incest meer aandacht moeten geven aan de belangen van het kind, ook op langere termijn. Daarbij is te overwegen een kind niet in een tehuis te plaatsen, maar bij familie. Ook het opleggen van een tijdelijk contactverbod aan de van incest verdachte ouder is een mogelijkheid.

Dit zegt de Rotterdamse advocate mr C. Oosthoek-Van Prooijen naar aanleiding van het vonnis van het Haagse Gerechtshof. Daarin is bepaald dat bij de uithuisplaatsing van een kind van een van haar cliënten onzorgvuldig is gehandeld en het kind terug naar huis moet. De uithuisplaatsing vond plaats op basis van verdenkingen bij het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen. De medewerkers vermoedden dat het kind thuis seksueel was misbruikt.

„Justitie en WVC zouden een werkgroep moeten instellen die regels aanbeveelt waardoor de schade voor de ouders en het kind zoveel mogelijk beperkt wordt. In dit geval is een kind als een

pakketje ergens neergezet; het wordt dan, na zes maanden, weer teruggehaald. Het heeft al die tijd geen thuis gehad.”

Hoewel de kinderrechtster geen formele bevoegdheid heeft om een vader uit huis te plaatsen, zouden daar volgens Oosthoek op vrijwillige basis afspraken over moeten kunnen worden gemaakt. „Mijn cliënt heeft aangeboden om zelf enige tijd uit huis te gaan opdat zijn kind thuis kon blijven. De kinderrechtster is daar niet op ingegaan”, aldus Oosthoek.

De Rotterdamse kinderrechtster mr C. Lo Sjin-Sjoe vindt ook dat het anders moet, maar ziet geen heil in een contactverbod. „Het lijkt interessant, maar er komt binnen de kortste keren niets van terecht. En wie moet zoiets controleren?”

Lo is er overigens beducht voor dat de opschudding over de Bolderkar-zaak hulpverleners kopschuw maakt, die zich daardoor bij verdenking omtrent incest wel twee keer zullen bedenken alvorens zo'n zaak bij de Kinderbescherming aanhangig te maken. „En dan zijn we weer terug bij wat incest was: een taboe”, aldus Lo.

Oosthoek vindt dat de beslissingen bij Justitie over uithuisplaatsingen te veel een automatisme zijn, te veel „confectierechtsspraak”.

Ze heeft overigens ook wel begrip voor de positie van de kinderrechtster. „De uithuisplaatsing in het geval van mijn cliënten vind ik uitermate triest. Ze hebben alles over voor hun kind, hun hele huis stofvrij ingericht om maar zoveel mogelijk voor de handicap van hun kind te kunnen doen. Maar ik heb er aan de andere kant begrip voor dat de kinderrechtster beducht is dat ouders bijvoorbeeld hun kind laten onderduiken wanneer hij ze hoort voor hij tot uithuisplaatsing besluit.”

Commissie onderzoekt beleid van Bolderkar

Door een onzer redacteurs

VLAARDINGEN, 24 dec. — De inspectie volksgezondheid van het ministerie van WVC heeft een commissie ingesteld die een onderzoek zal verrichten naar het optreden van de staf van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen.

De drie man sterke commissie moet een oordeel geven over de onderzoeksmethoden van De Bolderkar waar de afgelopen zeven maanden op een totaal van ongeveer 50 kinderen 14 keer de con-

clusie is betrokken dat kinderen — met een gemiddelde leeftijd van vier jaar — seksueel zouden zijn misbruikt. De commissie is tevens gevraagd een oordeel uit te spreken over de zorgvuldigheid van het MKD en de procedure die is gevolgd na de diagnosestelling die in tien gevallen heeft geleid tot het uit huis plaatsen van kinderen. De commissie bestaat uit hoogleraar kindermishandeling H. Baartman, psychiater C. Rümke en kinderarts O. van der Baan-Slootweg.

De inspectie heeft De Bolderkar gisteren gevraagd verdere op-

gingen te staken om een eigen onderzoekscommissie van buitenstaanders in het leven te roepen. De afgelopen week heeft de orthopedagoge van De Bolderkar C. Van Deutekom — die op het MKD de anatomische poppen heeft geïntroduceerd — getracht deskundigen te vinden die het beleid van De Bolderkar onder de loep zouden willen nemen.

Tot nu toe is het MKD er niet in geslaagd om in de toch al beperkte kring van deskundigen op dit gebied in Nederland voldoende mensen te vinden die in deze eigen commissie zitting willen ne-

men. Sommige deskundigen wilden niet de kans lopen te worden gebruikt om het beleid van De Bolderkar „schoon te praten” en anderen zeiden om praktische redenen verhinderd te zijn. Weer andere deskundigen werden door De Bolderkar niet benaderd omdat ze zich de afgelopen weken al in sterk negatieve bewoordingen over het optreden van De Bolderkar hebben uitgelaten. Onder andere de hoogleraar jeugdrecht J. Doek was door De Bolderkar wel bereid gevonden in een commissie zitting te nemen, evenals hoogleraar Baartman.

VONNIS MAAKT EINDE AAN UITHUISPLAATSING MEISJE

De Bolderkar was volgens rechter minstens één keer onzorgvuldig

Van onze verslaggever **UK 23**
ROTTERDAM — Het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen heeft in ten minste één geval onzorgvuldig en overhaast gehandeld bij de beschuldigingen van incest aan het adres van ouders. Dat heeft de Rotterdamse kinderrechtster mr. C. Lo Sin Sjoie donderdag gezegd in een vonnis waarmee hij de uithuisplaatsing van een vierjarig meisje uit Schiedam ongedaan maakte.

Volgens de kinderrechtster was het kind zo kort (anderhalve maand) op De Bolderkar, dat voldoende gedegen onderzoek bij haar om de beschuldiging waar te maken, onmogelijk was. „Ik had en heb daartegen enige bedenkingen, ook al omdat het kind niet een tijdlang is geobserveerd, zoals de MKD's zelf zeggen dat nodig is." De beschuldiging van incest was deels gebaseerd op de indringende interview-methode met behulp van levenschte poppen, deels op een medische onderzoek.

De uithuisplaatsing was volgens Lo niettemin nodig, omdat het kind een bloedingstorting en blauwe plekken tussen de benen had toen het 's ochtends op De Bolderkar aankwam. „Er is geen goede verklaring voor het letsel van het kind", aldus mr. Lo.

Hij besliste niettemin dat het kind naar huis terug mag, omdat de ouders zich nu omringd hebben met een „netwerk" van familie en vrienden die een oogje in het zeil kunnen houden. Een ander argument is de verklaring van een kinderpsychiater van het Sophia Kinderziekenhuis. Deze heeft het kind op verzoek van de ouders onderzocht en gezegd dat het niet verantwoord is kind en ouders nog langer te scheiden. De ondertoezichtstelling van het gezin blijft voorlopig bestaan.

De kinderrechtster deed donderdag uitspraak in nog twee andere zaken die betrekking hadden op De Bolderkar. In één geval maakte hij een eind aan de ondertoezichtstelling van een driejarig jongetje. In de andere zaak verlengde hij de uithuisplaatsing en de ondertoezichtstelling van een vijfjarig meisje. Het betreft kinderen uit één gezin.

Uit een deskundigenrapport over het jongetje blijkt dat er geen sprake is van seksueel misbruik. Het kind werd door De Bolderkar als „verdacht" aangemerkt op grond van poppen-onderzoek, samen met zijn zusje. Het meisje, zo blijkt uit deskundigen-onderzoek, vertoont wel tekenen van seksueel misbruik. De Bolderkar had de zaak van de jongen aan de Raad van de Kinderbescherming voorgedragen zonder het kind te hebben gezien.

Contact

Het Rotterdamse psychologisch adviesbureau PAR stelde vast dat het meisje zeker „ontoelaatbaar seksueel is benaderd". Maar het bureau zegt erbij dat dit niet per se in de familie hoeft te zijn gebeurd. Het kan ook op het MKD zelf plaatsgevonden hebben, mogelijk in contact met andere kinderen.

De advocaat van de twee echtparen, mr. De Munnik, kondigde aan de beide deskundigenrapporten toe te sturen zowel aan het Openbaar Ministerie als de inspectie volksgezondheid. Het OM is door De Munnik gevraagd het justitieel

Ook op Bolderkar zelf is volgens onderzoek sprake van misbruik

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN

ROTTERDAM, 22 dec. — Ook op het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar zelf is sprake van seksueel misbruik van kinderen. Dit blijkt uit een nieuw onafhankelijk onderzoek door het Psychologisch adviescentrum Rotterdam (PAR) van een in november uit huis geplaatst 4-jarig meisje.

Deze kleuter is volgens het adviescentrum „zowel in de thuissituatie als in contacten met andere kinderen (op de Bolderkar, red.) geconfronteerd geweest met een overschrijding van de grenzen van de lichamelijke integriteit en met het niet respecteren van haar lichaam op seksueel gebied".

Volgens advocaat mr. N. De Munnik is nu voor het eerst vastgesteld dat de hausse aan misbruikgevallen ook een oorzaak kan hebben in omstandigheden op De Bolderkar zelf zoals veel ouders beweren. „Kinderen noemen bijvoorbeeld een personeelslid van De Bolderkar met naam die zij met papa moesten aanspreken. Bij het overstreden poppenspel moesten de kleuters ook steeds een papa aanwijzen. Dit meisje heeft specifieke namen genoemd van kinderen waar ze seksuele omgang mee zou hebben gehad op De Bolderkar."

De meeste kritiek op de diagnosestelling van De Bolderkar blijkt uit een rapport over een jongetje van 2,5 jaar dat nooit door hulpverleners van De Bolderkar was bekeken maar volgens deze instelling wel met „zedelijke ondergang werd bedreigd". Het jongetje is het broertje van het hier boven genoemde 4-jarig meisje.

Hulpverlenster

Ontwikkelingspsychologe mevr. drs. B.L.M. Ottenhoff van De Bolderkar kwam in oktober tot de conclusie dat deze peuter „met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid duidelijk slachtoffer is van seksueel misbruik". De hulpverlenster leidde dit af uit de opmerkingen die het 4-jarige zusje op De Bolderkar maakte tijdens het spel met de anatomische poppen. Beide kinderen zouden zijn misbruikt, was haar conclusie. Nieuw onderzoek van het PAR wijst echter uit dat de 2,5

jarige „een uiterst actieve en temperamentvolle peuter is die emotioneel, relationeel en cognitief op leeftijdsniveau functioneert".

Op advies van de Raad voor de Kinderbescherming was in november gevraagd om de peuter uit huis te plaatsen. Dit werd voorkomen door verzet van de moeder die met kind en al uit het raam van haar flat dreigde te springen. Het kind werd door kinderrechtster mr. C. Lo-Sin-Sjoie wel onder toezicht gesteld van de kinderbescherming. Vanochtend heeft hij deze maatregel ongedaan gemaakt.

Uit een ander rapport over een 4-jarig meisje uit Schiedam dat werd opgesteld door kinderarts Van Woerden van het Sophia Kinderziekenhuis blijkt dat „het niet langer verantwoord is het meisje van de ouders te scheiden". Ook dit kind zou volgens eerder onderzoek van De Bolderkar zijn misbruikt. De kinderrechtster oordeelde vanochtend dat de kinderbescherming er voor moet zorgen dat het kind vandaag nog wordt teruggegeven aan de ouders. De rechter heeft wel de voorlopige ondertoezichtstelling aangehouden tot 21 februari. In de tussentijd moet de kinderbescherming nieuw onderzoek laten doen.

Vertrouwen

Gisteren beslisten de kinderrechtster mr. Lo-Sin-Sjoie en mr. S.B. de Pauw-Gerlings onafhankelijk van elkaar dat twee andere kinderen van twee ouderparen — in elk geval voorlopig — niet meer De Bolderkar hoeven te bezoeken.

Beide kinderen waren al in kindertehuizen geplaatst omdat ze zouden zijn misbruikt. De ouders wilden echter niet dat ze naar het dagverblijf De Bolderkar gingen, omdat ze daar geen vertrouwen in hadden.

Mr. Lo-Sin-Sjoie bepaalde dat een vader voor het eerst in vier maanden zijn kind weer mag bezoeken. De rechter wil wel dat het kind eerst afscheid neemt van de andere kinderen op De Bolderkar om een nieuw abrupt afscheid, zoals dat eerder met de vader het geval was, te voorkomen. De advocaat van de vader mr. D. Vermaat wil ook binnen drie dagen weten of er een nieuwe gezinsvoogd wordt benoemd.

Er wordt tevens een nieuw onderzoek ingesteld naar de algemene psychische toestand van het kind, aldus Vermaat. Dat onderzoek is er niet op gericht om te achterhalen of er inderdaad incest of seksueel misbruik met het kind is gepleegd, maar om te zien hoe het kind zich heeft gehouden onder alles wat er tot nu toe met haar is gebeurd.

In de andere zaak neemt mr. De Pauw pas op 2 januari een definitieve beslissing. Voorlopig hoeft het kind niet naar De Bolderkar. De kinderrechtster zou eerst een bezoek willen brengen aan het medisch kleuterdagverblijf.

Advocaat Vermaat heeft tevens aangekondigd dat hij voor de strafzaak tegen zijn cliënt, die op 4 januari terecht moet staan voor incest, zeven personeelsleden van De Bolderkar wil ondervragen. Het is nog niet zeker of deze verhoren van het personeel ook tijdens de openbare zitting zullen geschieden of dat de rechter-commissaris dit voor de zitting doet. „Mijn cliënt wil dat de verhoren tijdens de zitting worden gehouden. Hij ziet de openbaarheid als een mogelijkheid om rehabilitatie te krijgen."

‘Bolderkar voorbarig met conclusies incest’

Door een onzer redacteurs **NRC**

ROTTERDAM, 22 dec. — De Bolderkar heeft in een aantal gevallen ten onrechte of op zijn minst voorbarig de conclusie getrokken dat kleuters seksueel zouden zijn misbruikt. Dit blijkt uit nieuw onderzoek dat onafhankelijke deskundigen hebben verricht bij kinderen van dit medisch kleuterdagverblijf (MKD) in Vlaardingen.

Mede op grond van de nieuwe onderzoeksrapporten heeft de kinderrechtster vandaag besloten dat een kind dat hij begin november uit huis had laten plaatsen vandaag weer terug mag naar de ouders. In het geval van een ander kind besloot rechter Lo-Sin-Sjoie dat de onder toezichtstelling die hij eerder op advies van de Kin-

derbescherming had uitgesproken, wordt opgeheven.

Een ander vierjarig meisje blijft uit huis geplaatst nu nieuw onderzoek uitwijst dat het kind wel is misbruikt. Dit misbruik zou „zowel in de thuissituatie als in contacten met andere kinderen op De Bolderkar" hebben plaatsgehad. Gisteren werd al besloten dat twee andere reeds uit huis geplaatste kinderen in ieder geval voorlopig niet meer naar De Bolderkar hoeven omdat de ouders geen vertrouwen hebben in dit instituut. Verscheidene van incest beschuldigde ouders zeggen over aanwijzingen te beschikken dat kinderen op De Bolderkar worden misbruikt.

Pag. 3: Misbruik op Bolderkar zelf

Ouders vechten tegen De Bolderkar

„Hoe zou u het vinden als uw kind zomaar werd weggehaald?”

SPIJKENISSE — Het was op dinsdag 22 maart 1988, Karel Smit vergeet het nooit meer, dat de directeur van De Bolderkar hem belde. „Er is iets heel ergs gebeurd met Bianca”, zei de directeur, „u moet onmiddellijk komen”

Karel vertrok na dat telefoontje hals over kop met zijn vrouw Dinie van Spijkenisse naar Vlaardingen. Wat zou hun dochter overkomen zijn? Ze zou toch niet... Ongerust kwamen ze bij het medisch kinderdagverblijf aan. Daar zat de maatschappelijk werkster al klaar. „Bianca moet het huis uit”, zei ze. Nee, ze kon niet vertellen waarom, maar alles was al geregeld. Karel en Dinie moesten vrijdag maar terugkomen, dan zouden ze horen wat er aan de hand was. Volslagen van hun stuk gebracht gingen Karel en Dinie naar huis.

Het was 22 maart, het begin van een ellendige geschiedenis. Karel werd ervan beschuldigd zijn dochter seksueel te hebben misbruikt en hij gaf dat uiteindelijk („onder druk”) ook toe. Totdat begin deze maand bleek dat hij niet de enige was, dat De Bolderkar nog tien andere vaders uit Vlaardingen en omgeving verdacht van incest. Toen trok Karel zijn bekentenis in, nam een advocaat en opende, in het kielzog van een strijdvriendige Dinie, het gevecht met De Bolderkar. Verleden week, op de zesde verjaardag van Bianca, won het echtpaar de eerste slag. De Rotterdamse kinderrechtser bepaalde dat het meisje voorlopig overdag niet meer naar De Bolderkar hoefde. Maandag volgt de definitieve uitspraak. En daarna staat nog een zaak voor het Haagse gerechtshof op stapel, waar beslist moet worden over de eigenlijke ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing van Bianca. „Onze dochter hoort hier thuis, bij ons!”, zegt Dinie.

Achter

Karel en Dinie Smit wonen in Spijkenisse, dat mag iedereen weten. „We zijn gewoon wie we zijn en we hebben niets te verbergen”. Hun oudste zoon is vijftien jaar en zit op het vwo, daarna volgt een jongen van zeven die op de basisschool zit en hun jongste kind is Bianca die in het opvanghuis De Koperwiek in Hoek van Holland verblijft. „Bianca is op haar tweede naar De Zonnehof, een tehuis voor geestelijk gehandicapten, gegaan”, vertelt Dinie. „Niet omdat ze geestelijk gehandicapt was, maar omdat ze opgevangen moest worden zolang het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar nog niet klaar was. Ze liep achter, had een slechte motoriek en kon haar eten niet binnenhouden. Ja, dat was een hele zorg. Daar was je constant mee bezig. Maar in De Zonnehof ging het hartstikke goed, daar ging ze pri-

ma vooruit. Wanneer is ze toen naar De Bolderkar gegaan? In november 1986. 's Morgens werd ze om acht uur met de taxi gehaald en 's middags kwam ze tussen half vijf en kwart voor vijf weer thuis. Er waren geen problemen, maar ze ging toch niet meer zo vlug vooruit. De eerste anderhalf jaar zat ze bij De Vlinders... ja, dat is een groep van acht kinderen met twee leidsters, en daarna ging ze naar De Muizen, dat is weer zo'n groep. We hebben nog eens voorgesteld een praatgroep voor ouders op te richten, net als bij De Zonnehof, maar daar voelde De Bolderkar niet voor”.

„Bianca is een flinke meid die heel lekker kan kletsen, dus wij dachten dat ze dit jaar wel naar een Lom-school zou kunnen”, zegt Karel. „In februari begonnen we daarover met de mensen van De Bolderkar, maar die zagen er niets in. Ze zeiden dat Bianca zo nerveus en onrustig was en wilden een thuis-therapie gaan houden. Van oktober tot maart kwam hier een therapeut over de vloer, die dan spelletjes deed, keek hoe we met elkaar omgingen en zo. En de maatschappelijk werkster kwam hier ook wel thuis, dan at ze mee”.

Weg

„Die maatschappelijk werkster was het ook die ons op 22 maart, toen we naar De Bolderkar geroepen waren, vertelde dat Bianca uit huis geplaatst was. Bianca gaat zo snel mogelijk naar De Koperwiek, zei ze. Maar vandaag kan het niet, dus komt ze vanavond nog naar huis, dan kunnen jullie afscheid nemen, want morgen gaat ze weg. Ik kan nog niet zeggen waarom, eerst moet ze uit huis zijn”. Karel vertelt het haperend. Er is veel gebeurd en het is hem allemaal niet in zijn koude kleren gaan zitten. Om de chronologie niet al te zeer te verstoren, geeft hij regelmatig het woord aan Dinie, die gemakkelijker praat en minder moeite heeft met de 'tongbrekende termen uit het sociale jargon. Maar het is Karel weer die het woord neemt om te vertellen hoe Bianca die laatste nacht afscheid nam: „In dit bedje kom ik niet meer terug, zei ze op haar kamertje. Kun je je voorstellen hoe erg dat is? Dat ze dat zei? In dit bedje kom ik niet meer terug. Vreselijk. De volgende dag heb ik de directeur gebeld, heel netjes hoor, en gezegd: Meneer Konijnburg, waarom is Bianca uit huis geplaatst? Ze is nu weg, nu kunt u het zeggen. Maar nee, dat kon niet, we moesten vrijdag maar terugkomen. Toen heb ik gezegd: Meneer Konijnburg, u hebt toch wel een beetje hart in uw ziel, u hebt toch zelf ook kinderen, hoe zou u het vinden als daar één zomaar werd weggehaald, zou u dan ook niet willen weten waarom? Dat houdt een mens niet vol, daar ga je aan

Dinie en Karel Smit met een foto van hun dochter Bianca.

FOTO: JEROEN DE JONG

kapot. Nou ja, toen kon het vervroegd worden naar donderdag”.

Poppen

Dinie: „Er zat die donderdag een heel forum voor ons klaar, met de directeur, de maatschappelijk werkster en de kinderpsychologe. Die voerde het woord. Uw dochter is seksueel misbruikt door uw man, zei ze. Maar dat kan helemaal niet, riep ik, daar geloof ik niets van. Jawel, zei ze, we hebben een test gedaan met twee poppen en daaruit is gebleken dat Bianca veel te veel van die dingen weet voor haar leeftijd. Hoe lang is dat al gaande, vroeg ik. Minstens twee jaar, zei ze. Dat lijkt me wel heel onwaarschijnlijk, zei ik, wil je beweren dat ik al die tijd als een blind paard door het huis gelopen heb? We waren helemaal overrompeld. Wat een toestand! 's Middags hebben we de kinderen weggebracht en zijn we maar eens rustig gaan praten. We begrepen niet hoe ze er bij kwamen. Overdags was Bianca er nooit, dus het zou al 's nachts gebeurd moeten zijn. Nou, dat kan niet. Dat zou ik gemerkt hebben. Want ze slaapt met luiers die je maar éénmaal kunt gebruiken en die zou Karel dan vervangen moeten hebben, dat had ik gemerkt. De beschuldiging was ook zó

vaag. Ze hadden alleen die poppen, ze konden niet zeggen waar, wanneer en hoe de incest dan moest zijn gepleegd”. Karel: „Maar De Bolderkar had gezegd dat we, in het belang van het kind, aangifte moesten doen. Dus gingen we vrijdagmorgen naar de politie. Met horten en stoten hebben we daar ons verhaal verteld, we huilden allebei tranen met tuiten. Dat vonden ze gek. Een man huilt niet, zeiden ze. Toen bleek dat ze mij al verdachten.

U hebt het zelf gedaan, zeiden ze. We moesten een keer of vijf, zes terugkomen en werden apart van elkaar verhoord. Maar het ging ze te lang duren en op een woensdagmiddag zeiden ze tegen mij: je krijgt tien minuten om een bekentenis af te leggen, anders zetten we je vast en dan raak je je baan en je andere twee kinderen ook nog kwijt. Toen heb ik bekend. „Ja, okee, goed, dan heb ik er bovenop gelegen”, dat heb ik gezegd. Om mijn andere kinderen te beschermen. Nergens anders om. Daarna moesten we naar De Bolderkar en de directeur zei dat hij mij, in overleg met de politie, een alternatieve straf zou geven: ik moest één keer maand naar een hulpverlener van de Riagg, dan zou er verder geen vervolging worden ingesteld. Sindsdien ben ik inderdaad

één keer per maand naar de Riagg geweest. Als ik dat niet zou doen, dan zou ik toch nog vervolgd worden, zei de politie”.

Triest

Dinie: „De maatschappelijk werkster zocht nog een paar keer contact met mij en zei dat ik vooral moest gaan scheiden. Hoe kun je met zo'n incestman leven, vroeg ze en zo probeerde ze ons hele privé-leven in de vernieling te draaien. Na een week of vier mochten we Bianca voor het eerst bezoeken in De Koperwiek, dat was heel triest. Er bleef een begeleidster bij, dus we zaten daar maar op een stoel bij elkaar. We durfden niets, bang dat het niet zou mogen. Er is niet met ons gepraat over haar verblijf daar, hoe lang het moet duren, hoe we een oplossing kunnen bereiken. Maar we worden op De Koperwiek gelukkig niet als misdadigers ontvangen en Bianca wordt er goed verzorgd. Op 7 juni zijn we bij de kinderrechtser geweest, die heeft toen bepaald dat Bianca in elk geval tot 7 december uit huis geplaatst werd. Die hele zitting duurde nog geen twee minuten. Over incest werd niet gepraat, er kwam sowieso niet aan de orde waarom Bianca het huis uit moest. We hadden toen nog geen advocaat en we dachten

VLAARDINGEN EN HET DILEMMA VAN DE RECHTER

POPPENSPEL OF POPPENKAST?

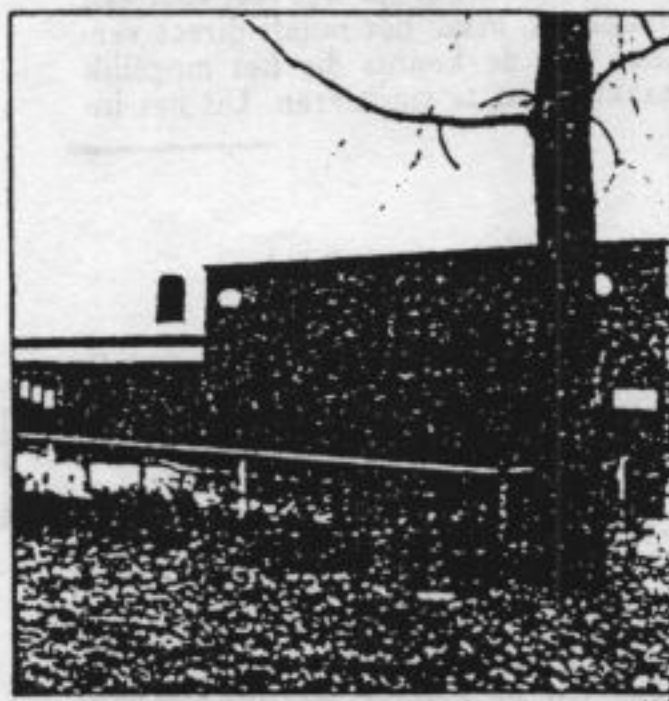
'Als ik niets doe wordt er geroepen: het kind wordt aan incest blootgesteld.'
Gesprek met een van de hoofdrolspelers in het Vlaardingse drama, de rechter die de tien kinderen uit huis liet plaatsen.

P. VAN DER EIJK

DT 16-12-88

De Rotterdamse kinderrechtster mr C. Lo-Sin-Sjoe moest het afgelopen halfjaar tien kinderen tussen de 3 en de 6 jaar uit hun ouderlijk huis laten plaatsen, soms van het ene moment op het andere. Een drama. De staf van het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen, waar de kinderen op school zijn, meende op basis van lichamelijk onderzoek, van testen en van spel met ook van genitaliën voorziene poppen tot de conclusie te moeten komen dat er incest was gepleegd. En de kinderrechtster? "Die incest interesseert mij eigenlijk minder, die maakt voor mijn beslissing niet zoveel uit".

— Is het juist dat u bij zo'n ingrijpende beslissing waarbij ouders hun kinderen wor-

Kinderdagverblijf De Bolderkar

den ontnomen niet altijd de betrokkenen hoort, maar afgaat op telefonische informatie van de Raad voor de Kinderbescherming?

Mr Lo-Sin-Sjoe: "Ik moet altijd eerst de stukken hebben. De Raad kondigt telefonisch aan dat ze aankomen en dan kan het inderdaad razendsnel gebeuren".

— U hoort dus niet eerst de ouders en de rapporteurs?

"In principe is dat niet altijd mogelijk." — Wegens tijdgebrek?

"Niet vanwege mijn tijdgebrek, maar omdat er situaties zijn waarin snel beslissingen moeten worden genomen. Maar ik doe het liever niet natuurlijk. Het is beter als ik een situatie krijg gepresenteerd waarin ik wel met mensen kan praten. Het probleem is dat ik in dit soort gevallen altijd met een crisissituatie te maken heb. Van het ene moment op het andere is er kennelijk iets gebeurd, incest geconstateerd of wat ook, dan moet er haast-je-rep-je iets beslist worden. Daar ben ik ook niet blij mee."

— U ziet zich voor een dilemma geplaatst?

"Precies, als ik niets doe wordt er geroepen: het kind wordt aan incest blootgesteld. Dus als je niets doet heb je het gevoel dat je tegen het belang van het kind ingaat."

— U zegt: Ik doe het liever niet. Maar de beslissing is aan u. Waarom gaat u in zo'n geval dan toch over tot uithuisplaatsing?

"Dan sta ik voor de andere kant van het dilemma."

— De waarde van de poppenmethode is zeer omstreden, en ook het lichamelijk onderzoek naar de vraag of de kinderen seksueel zijn misbruikt wordt niet door alle deskundigen door slaggevend geacht.

"Als je gewoon je verstand gebruikt kun je al weten dat het niet altijd hoeft te kloppen."

— Heeft dat dan geen consequenties voor uw beslissing?

"Mij worden zaken voorgelegd die niet alleen met incest te maken hebben. Ik krijg een rapport waarin staat dat kinderen eerder geconstateerde achterstanden blijven behouden. Dat is de reden om te zeggen: er

moet iets gebeuren. Als klap op de vuurpijl komt dan het incestverhaal. Dat bij elkaar maakt dat je iets moet doen. Die incest interesseert mij eigenlijk minder. Het blijkt dat kinderen op allerlei gebied een gigantische achterstand hebben. Die incest maakt voor mijn beslissing niet zoveel uit. Ik zeg ook niet dat er incest is geweest. Dat krijgen ouders ook altijd van mij te horen. Ik zeg: er is iets met dat kind gebeurd en de ouders hebben dat kennelijk niet onderkend. Dat kind moet daar dus weg. Dat is mijn redenering."

— Die hele toestand op die school met dat grote aantal al of niet vermeende incestgevallen, hebt u daar als kinderrechtster een rol in?

"Het enige wat je kunt constateren is dat je situaties voor je krijgt waarin je niets meer kunt doen. Je kunt er niet meer mee werken. Het liefst zou ik de ouders erbij betrekken, zodat zij tot het inzicht gebracht kunnen worden, al is het schoorvoetend, dat het voor de ontwikkeling van het kind noodzakelijk is dat het onder toezicht of zelfs uit huis geplaatst wordt. Nu die incest erbij betrokken wordt ontstaat er een situatie dat de ouders zich alleen maar heftig kunnen verzetten. Ik heb met de situatie absoluut geen vrede. Ik heb de Raad voor de Kinderbescherming laten komen en gezegd: zo kunnen we met de ouders niet verder. Mijn opdracht is, in het belang van het kind, samen met de ouders, de situatie te verbeteren. Ik word in een hoek gemanoeuvreed waarin dit niet meer kan en dat wil veranderen zien. Maar ik wil voorzichtig zijn met kritiek op de onderzoekers. Het incestonderzoek mag niet doodlopen. Daarvoor zijn de gevolgen van incest te ernstig."

— U beslist mede op basis van de resultaten van dat poppenspel. Die methode is omstreden.

"Ik hecht geen waarde aan dat poppenspel bij de vraag of er incest heeft plaatsgevonden. Zolang de wetenschap er nog over aan het kijken is, is het voor mij alleen aan signaal: er is iets met dat kind aan de hand. Niet meer en niet minder."

dat we de enigen waren, dat we niets konden beginnen. We mochten ook niet meer op De Bolderkar komen, zelfs niet op de ouderavonden".

"Het was vooral in het begin een afschuwelijke tijd. Ik durfde nauwelijks naar buiten en de was ophangen deed ik alleen als er niemand in de buurt was, zo bang was ik dat ze zouden vragen hoe het met Bianca ging. En als ik m'n zoon naar school bracht, dan voelde ik de mensen denken: daar heb je die stomme moeder, haar man heeft incest gepleegd en ze heeft er niets van gemerkt. Maar dat dachten ze niet, hoor. De mensen in de buurt reageerden zelfs positief toen ik me we weer wat meer begon te vertonen. Als ik eens een huilbui had, ging ik bij ze op bezoek om bij hen uit te huilen".

Opluchting

"Zo werd het begin november toen we opeens een telefoontje kregen van ouders van wie ook een kind uit huis was geplaatst op advies van De Bolderkar. We hoorden dat we helemaal niet de enigen waren, dat er maar liefst tien ouderparen bij betrokken waren en veertien kinderen. Dat was een opluchting, echt enorm. Gelukkig waren we niet alleen! We werden aangemoedigd een advocaat te nemen en dat hebben we ook gedaan. Karel heeft zijn bekentenis ingetrokken en nu zijn we materiaal aan het verzamelen om eventueel als ouders gezamenlijk een procedure tegen De Bolderkar aan te spannen".

Karel: "Er is tegen mij geen proces-verbaal opgemaakt en er zal ook geen vervolging worden ingesteld. Dat heeft de politie tegen onze advocaat gezegd. Bianca is nu door de kinderrechtster tot 7 juni onder toezicht gesteld en ze blijft in De Koperwiek. Met die instelling hebben we op zichzelf geen problemen, al zouden we Bianca natuurlijk veel liever thuis hebben. Maar voorlopig is het belangrijkste dat ze niet meer naar De Bolderkar hoeft, daar doet de rechter maandag een definitieve uitspraak over. We vragen dan ook om een betere bezoeksregeling. Maar ja, waarom de ondertoezichtstelling nu eigenlijk verlengd is, dat weten wij ook niet. Wij mogen ons dossier niet zien en onze advocaat mag dat ook niet. Die gaat een aparte zaak aanspannen om die stukken in bezit te krijgen, want nu is Bianca weer tot 7 juni uit huis, zonder dat wij weten waarom. We hebben geen papier of niets. Dat moeten we nu eerst hebben. En tuurlijk, dan is het de bedoeling dat Bianca hier weer thuis komt. We blijven vechten voor ons kind. Ze vroeg laatst of haar kamertje er nog was en toen hebben we maar "ja" gezegd, hoewel een van de jongens er nu in zit. Als ze terugkomt gaan we dat onmiddellijk weer terugdraaien, dan krijgt ze weer haar eigen kamertje".

STEVO AKKERMAN

Ouders misbruikte kleuters willen tegenonderzoek

10-12

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM - Ouders van tenminste twee kleuters, die uit huis zijn geplaatst omdat ze seksueel misbruikt zouden zijn, hebben het openbaar ministerie in Rotterdam gevraagd om een 'tegenonderzoek'.

Voor de ouders staat vast dat als hun kinderen al misbruikt zijn, dit niet thuis is gebeurd maar elders: hetzij in het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen, waar de kinderen overdag verbleven, hetzij tijdens de dagelijkse ritten (per taxi) van en naar het dagverblijf.

• Vervolg op pagina 3

zen op seksueel misbruik. De signalen daarvoor waren, ook nog voor dat er met die poppen werd gespeeld, al zeer duidelijk. De meeste kleuters zijn nog erg klein, maar sommige meisjes die al wel kunnen praten hebben vreselijke dingen verteld. Die kinderen zijn door een hel gegaan. Om hen echt grondig te kunnen onderzoeken, moesten ze uit huis worden geplaatst, hoe ingrijpend zo'n maatregel ook is."

Tegenonderzoek

De betrokken ouders hebben van meet af aan ontkend dat de kinderen thuis seksueel zijn misbruikt. Twee ouderparen namen die beschuldiging, geuit door medeouders van De Bolderkar, zo hoog op dat ze een advocaat hebben ingeschakeld en het openbaar ministerie om een 'tegenonderzoek' hebben gevraagd. Ook hebben enkele ouders de publiciteit gezocht.

Mr. Lo-Sin-Sjoe betreurt deze stap. "Ouders hebben hun verhaal aan de pers verteld in de hoop hun kind weer in huis te krijgen, omdat ze overtuigd zijn van hun onschuld. Maar ik ben bang dat dit de zaken er allemaal niet simpeler op maakt."

De 'hoge score' van de door De Bolderkar aangebrachte incestzaken heeft ook mr. Lo verbaasd. "Het feit dat daar sinds kort met die poppenmethode wordt gewerkt, roept vragen op. Maar ik heb daarnaast voldoende signalen gezien om overtuigd te zijn van de ernst van de situatie van deze kleintjes."

• Vervolg van pagina 1.

Het openbaar ministerie beraadt zich volgens de Rotterdamse pers-officier mevrouw mr. Samson-Geerlings nog op de vraag of er een onderzoek ingesteld moet worden naar aanleiding van de klacht van de ouders dat ze ten onrechte worden beschuldigd. Het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar onthield zich gisteravond van commentaar. "Directie en bestuur hebben afgesproken te zwijgen", aldus voorzitter Jansen van het bestuur.

De twee kinderen maken deel uit van een groepje van in totaal tien kleuters in de leeftijd tot 6 jaar, die dit najaar uit huis zijn geplaatst, omdat ze mogelijk seksueel misbruikt zijn. Alle kinderen waren onder begeleiding in De Bolderkar. In dit dagverblijf worden kinderen met medische of sociale problemen door een team van hulpverleners begeleid. In De Bolderkar laat men dit jaar voor het eerst - bij het stellen van de diagnose 'seksueel misbruik' - kinderen spelen met zogenaamde 'anatomisch correcte poppen'. Dat zijn levensgrote poppen met geslachtsorganen.

De Rotterdamse kinderrechtster mr. C. Lo-Sin-Sjoe nam in overleg met de Raad voor de Kinderbescherming de beslissing om alle betrokken kleuters voorlopig uit huis te plaatsen. Volgens mr. Lo waren de meeste peuters er zeer slecht aan toe. "Er was sprake van ernstige gedragsstoornissen, die zouden kunnen wij-

Misbruikzaken overrompelen ook hulpverleners

Tien slachtoffers van incest onder de vijftig pupillen van medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar is veel. Het personeel heeft voorbarige conclusies getrokken, zegt de advocaat van twee van de ouders. Het personeel is alleen erg deskundig, vindt de kinderarts van een ander dagverblijf. We weten er nog te weinig van, zegt een staflid van de Raad voor de Kinderbescherming. En niemand weet hoe betrouwbaar het bewijsmateriaal is dat je krijgt met blote poppen.

Dvk 13
E ZAAK-De Bolderkar: „Ik vergelijk het maar met gifbelten. Die zitten er al jaren, maar pas nadat we er alert op zijn geworden, komen ze boven water en doen we er wat aan. Met seksueel misbruik is dat in feite net zo. Het is niet zo dat de hulpverleners nu overal spoken zien.” Directeur H. Mourits van de landelijke stichting vertrouwensartsen wil maar zeggen dat de zaak-De Bolderkar in Vlaardingen niet zomaar uit de lucht komt vallen.

De Bolderkar is een medisch kleuterdagverblijf (MKD) waar de afgelopen tien maanden op vijftig pupillen veertien gevallen van seksueel misbruik met een verdenking van incest is vastgesteld. In tien gevallen leidde dat tot (tijdelijke) uithuisplaatsing van de kleuters.

Het aantal meldingen van kindermishandeling bij de tien bureaus van vertrouwensartsen is de eerste helft van 1988 met 45 procent toegenomen. Ten opzichte van 1984 zal het aantal dit jaar verdubbeld blijken te zijn; het zal boven de zesduizend uitkomen. Van de aanklachten heeft 20 procent betrekking op seksueel misbruik, in het gezin (incest) of daarbuiten.

Maar een melding staat natuurlijk niet gelijk aan een gepleegd feit, geeft ook Mourits toe. Toch gelooft hij, op basis van de stroom meldingen, niet in een overreactie bij de deskundigen van De Bolderkar. En kinderarts T. von Ruhe van het MKD De Kleine Plantage in Rotterdam zegt: „De mensen bij De Bolderkar zijn niet overdreven fanatiek. Zij lopen in kennis voor op ons. Wij worden ook overrompeld door al die misbruikzaken die nu ineens voorkomen, maar we zijn nog niet zover dat we goed weten hoe we ermee moeten omgaan.”

De zaak-De Bolderkar bestaat sinds afgelopen vrijdag. Toen traden twee ouders wier kinderen na een verblijf op het kleuterdagverblijf uit huis zijn geplaatst (op 3 en 8 november) via de pers naar buiten. De deskundigen bij het instituut zouden overijverig zijn geweest in hun zoeken naar seksueel misbruik bij de peuters en kleuters. Dat zou ten onrechte tot het aanwijzen van de ouder(s) als dader(s) en daarmee samenhangend uithuisplaatsingen hebben geleid, waarvan kind en ouders de dupe worden.

De inspectie Volksgezondheid van het ministerie van WVC is een onderzoek begonnen naar de activiteiten van De Bolderkar en de uithuisplaatsingen. Dat onderzoek zal vier maanden duren. Kinderbescherming, bureau vertrouwensartsen en inspectie jeugdgezondheidszorg nemen eraan deel. De directie en deskundigen van De Bolderkar zullen vrijwel zeker gehoord worden.

Het Openbaar Ministerie beraadt zich over een verzoek van de raadsman van de twee ouders, mr N. de Munnik, om een justitieel onderzoek in te stellen naar de oorzaken van het seksueel misbruik. Dat de kinderen op die wijze mishandeld zouden zijn, wordt door de raadsman niet weersproken, maar incest (het misbruik in gezins- of familieverband) wordt ontkend. De raadsman schuift de beschuldiging in de richting van het vervoer of het personeel van het MKD zelf

De Bolderkar zelf hult zich op advies van een advocate in stilzwijgen. De deur in de Vlaardingse Westwijk, een van de mistroostigste woonwijken in de Rijnmond, wordt nog wel opengedaan, maar directie en bestuur zijn „in vergadering”. Advocate mr L. van de Puttelaar: „De zaak is op verschillende niveaus in

onderzoek. Het enige wat nu moet gebeuren, is dat de werkwijze wordt getoetst en er richtlijnen komen. Iedereen doet nu maar wat naar zijn eigen idee.”

Deskundigheid

Een medisch kleuterdagverblijf is een instelling waar kinderen in de leeftijd van anderhalf tot zeven jaar behandeld kunnen worden die op enigerlei wijze hulp nodig hebben. Zo'n instelling beschikt meestal over de meest uiteenlopende deskundigheid: kinderarts, kinderpsychiater, psycholoog, orthopedagoog, logopedist, bewegingsdeskundige, maatschappelijk werkers. De Kleine Plantage telt op tachtig kinderen 53 volle arbeidsplaatsen.

De redenen voor plaatsing zijn uiteenlopend, maar hebben in het algemeen betrekking op lichamelijke handicaps en/of ontwikkelingsstoornissen. Die kunnen voortkomen uit een stoornis tijdens de bevalling of de zwangerschap, maar ook uit problemen in het gezin. Veel aanmeldingen komen van de ouders of bijvoorbeeld van peuterleidsters, via een huis- of kinderarts, bij het MKD terecht.

Het medisch kleuterdagverblijf is de voorloper van scholen voor moeilijk lerende of moeilijk opvoedbare kinderen die de leerplichtige leeftijd bereikt hebben (lom-school, mok-school, zmlk-school). Veel kinderen van MKD's ko-

men later ook op zo'n school terecht.

Kinderen op een MKD komen niet per definitie uit een sociaal zwak milieu, zegt kinderarts Von Ruhe: „Nee, we hebben hier ook kinderen uit heel goede milieus. Het hangt helemaal af van de soort problemen. Autistische kinderen bijvoorbeeld hebben gewoon een handicap waarbij deskundige hulp nodig is. Daar speelt milieu geen rol.”

Het is een voor de hand liggende gedachte dat een medisch kleuterdagverblijf vanwege de problematische geschiedenis van de kinderen vaker gevallen van seksueel misbruik dan wel incest oplevert, dan een willekeurige peuterspeelzaal. Maar staflid A. Schellenberg van de Rotterdamse raad voor de Kinderbescherming is daar niet zeker van: „Omdat een MKD-kind meer risico's heeft? Dat is een groot vraagteken.”

Dader

Terug naar De Bolderkar, een instelling waar hoofdzakelijk kinderen uit Vlaardingen, Schiedam en Maassluis geplaatst worden. Raadsman De Munnik schetst hoe begin november een van zijn cliënten werd overvallen met het incestverhaal: „De cliënt kreeg 's middags een telefoontje van het MKD dat er iets ergs met zijn kind was gebeurd. Daar aangekomen kreeg hij te horen dat het kind uit huis geplaatst was als gevolg

van seksueel misbruik en dat hij voor de dader aangezien werd.

„Het kind zat op het MKD vanwege spraakstoornissen en taalachterstand. Er was een acute aanleiding, zo werd mijn cliënt voorgehouden, om het kind uit huis te plaatsen, want de kinderarts had tussen de benen blauwe plekken en een puntbloeding geconstateerd, nadat het kind over pijn tussen de benen had geklaagd. Mijn cliënt had diezelfde ochtend bij het wassen echter nog niets geconstateerd en stond verstoerd. Ook de kinderarts had nooit aanleiding gevonden om seksueel misbruik in het gezin te veronderstellen.”

De Munnik erkent dat de feiten wijzen op seksueel misbruik, maar houdt staande dat zijn cliënten daar niets mee te maken hebben. „Het moet dan, dat is de enige mogelijkheid, op school of tijdens het vervoer zijn gebeurd.” De Munnik verwijt de instanties dat de uithuisplaatsing tot stand is gekomen zonder enig contact vooraf met de ouders. „Er is niet eens een *second opinion* van een andere kinderarts gevraagd.”

Volgens de Rotterdamse kinderrechtter mr C. Lo Sjin-Sjoe is in alle tien gevallen tot uithuisplaatsing besloten op grond van geconstateerde „dramatische verschijnselen” bij de kinderen. „Ik ben de laatste die de beschuldigende vinger naar de ouders zal uitsteken, maar ik kon niets anders doen dan de kinderen

toevertrouwen aan een derde. Het belang van het kind staat voorop en dat vroeg een onafhankelijk, niet te beïnvloeden onderzoek. Bovendien moet ik bij zo'n afweging ook rekening houden met voorkomen van herhaling.”

Gebrek aan bewijs

Zoals meestal in deze gevoelige zaken (Von Ruhe: „Uit Amerikaanse literatuur is bekend dat 95 procent van de incestplegers ontkent”) blijft de ene mening tegenover de andere staan. Volgens De Munnik is inmiddels echter al wel een vader — de zaak speelt al acht maanden — ontslagen van rechtsvervolgging, wegens gebrek aan bewijs. Dat zegt niet alles, want bewijs is moeilijk te leveren, zeker bij kleine kinderen. Een andere vader zit al twee maanden vast.

Toch erkent ook de Raad voor de Kinderbescherming dat de werkwijze bij De Bolderkar wellicht te vergaand en/of te eenzijdig is. Schellenberg: „Bij De Bolderkar werkt een orthopedagoog die zeer deskundig is in het afleiden van seksueel misbruik uit onderzoek met levensechte poppen. Dat leidt ertoe dat ook andere medewerkers alert zijn geworden op dergelijke signalen. Veertien gevallen is natuurlijk wel veel voor één vindplaats, maar het houdt direct verband met de kennis die het mogelijk maakt zo iets te signaleren. Uit het in-

spectie-onderzoek moet blijken of bij De Bolderkar sprake is van een overreactie of dat andere MKD's niet alert genoeg zijn.”

De poppenmethode is afkomstig uit de Verenigde Staten. Die bestaat erin dat de kleuter wordt geconfronteerd met een levensechte, naakte, aardig ogende pop. Uit de manier waarop kinderen daarmee omgaan valt af te leiden of zij het slachtoffer zijn geweest van seksueel misbruik. De Munnik: „Een MKD-dossier dat ik heb ingezien, gaat voor driekwart over conclusies die hieruit getrokken zijn. Ik twijfel sterk aan de waarde daarvan, gezien de duidelijke suggestie die ervan uitgaat. Kinderen die niet misbruikt zijn, komen bovendien tot dezelfde handelingen. Er is nog geen Nederlandse rechter die zo'n methode als enig bewijs heeft geaccepteerd. Alleen ter ondersteuning van ander bewijs (een bekentenis) heeft het bewijskracht.”

Suggestie

Directeur Mourits van de landelijke stichting vertrouwensartsen vindt de poppen wel een goed hulpmiddel. „Poppen kunnen een rol spelen in het vaststellen van het misbruik. Het is alleen erg belangrijk hoe ze gehanteerd worden. Bij onzorgvuldig en onjuist gebruik

kan er een sterke suggestie van uitgaan die de waarde vermindert van de uitkomst”, aldus Mourits. Volgens hem is het gebruik van deze methode niet beperkt en zijn de poppen vrijelijk te koop. „Eerlijk gezegd verbaast het me dat ze nu ook in Vlaardingen gebruikt worden. Als iedereen nu met die dingen gaat werken...”

Ook De Kleine Plantage beschikt over de poppen, maar volgens kinderarts Von Ruhe is het gebruik veel minder dominant dan bij De Bolderkar: „De methode is nog vrij nieuw. We hebben de poppen wel in huis, maar bij ons liggen ze gewoon tussen ander speelgoed. Als het kind er geregeld naar grijpt, ga je er wel wat van denken, maar je probeert vooral met je andere vakkennis tot conclusies te komen.”

De poppentest is veelal het sluitstuk van een ingrijpende en intensieve observatie, en geldt op zichzelf niet als een deugdelijk doorslaggevend bewijs. Onduidelijk blijft, mede door de zwijgzaamheid van De Bolderkar, in hoeverre deze instelling zich te veel met de poppentest alleen ingelaten heeft. Dat zal het inspectie-onderzoek duidelijk moeten maken.

Zowel kinderbescherming als vertrouwensarts bepleit het opstellen van richtlijnen over de methoden en hoe gehandeld moet worden bij een vermoeden van incest. Schellenberg waarschuwt echter voor een al te optimistisch beeld. „Dat is mooi gezegd hoor, maar als we zover waren, hadden we die problemen nu niet. Het is wat te gemakkelijk daarover te praten nu niemand het fijne weet van de omvang van dit soort zaken, en hoe misbruik aangetoond kan worden. We zijn nu in een stadium dat ieder voor zich dat zo goed mogelijk probeert te doen.”

Beroep

Mr De Munnik probeert ondertussen namens zijn cliënten de kinderen terug naar huis te halen. Dat valt niet mee, want de wet voorziet niet erg in belangenbehartiging van ouders. Formeel wordt een gezin tijdelijk onder toezicht gesteld (daartegen is geen beroep mogelijk), waarna na enkele maanden een definitieve ondertoelichting kan volgen, waartegen wel beroep bestaat. Tegen de uithuisplaatsing (meestal gelijktijdig met de voorwaardelijke ondertoelichting) is ook beroep mogelijk, maar dat betekent een lange wachttijd bij het gerechtshof. De Munnik kan daar pas half januari terecht.

De advocaat heeft dan ook het gevoel dat hij tegen een ware bureaucratie moet opboksen. Even dacht hij een van de kinderen als gevolg van een vormfout weer naar huis te kunnen krijgen, maar dat mislukte.

Op 5 december bleek bij een bezoek aan de rechtbank dat de de tijdelijke uithuisplaatsing van een van de kinderen niet verlengd was. Volgens de griffie zat zo'n verlenging er evenmin aan te komen, terwijl de termijn die dag afliep. Toen De Munnik een dag later in een brief aan de Raad voor de Kinderbescherming het kind opeiste omdat de termijn was verlopen en dreigde met een kort geding, lag ineens op 7 december een verlengingsbeschikking op zijn bureau, getekend door de kinderrechtter... op 5 december.

„Wel erg toevallig”, zegt De Munnik nu, „ik wil niet meteen zeggen dat de beschikking geantendeerd is, maar ik betwijfel sterk of ze er geweest was wanneer ik niet had gereclameerd.”

GERT RIPHAGEN

Poppen stukje van legpuzzel

VR 13/12

Kinderbescherming: kleuters moesten veiliggesteld

VR 13/12

door Henny de Lange
ROTTERDAM — „Bij het derde incest-geval in het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen was onze reactie: Al weer één...wat is daar aan de hand?“

Staffunctionaris A. Schellenberg van de Raad voor de Kinderbescherming in Rotterdam kan zich voorstellen dat 'ook het grote publiek' de nodige vraagtekens zet bij de affaire. Hulpverleners van dit medisch kleuterdagverblijf hebben in een half jaar tijd bij maar liefst 14 van de 50 kinderen die daar worden begeleid, seksueel misbruik geconstateerd. Tien kleuters zijn voorlopig uit huis geplaatst.

Schellenberg: „Ook wij reageerden nogal sceptisch toen De Bolderkar met het ene incest-geval na het andere bij ons aanklopte. We hebben ook zeer kritisch gekeken naar het materiaal op basis waarvan de hulpverleners concluderen dat er sprake moet zijn van seksueel geweld. Maar het materiaal was voldoende zwaar om te besluiten tien kleuters weg te halen. Dat is een ingrijpende maatregel. Maar deze kinderen waren er zo slecht aan toe dat ze hoe dan ook veilig gesteld moesten worden.“

De Raad voor de Kinderbescherming heeft zijn beslissing, die bekrachtigd is door de Rotterdamse kinderrechtster mr. C. Lo-Sin-Sjoe, uit-

sluitend gebaseerd op de rapportage van de hulpverleners. En dat is de betrokken ouders in het verkeerde keelgat geschoten. Of, zoals een vader die anoniem wenst te blijven, het verwoordt: „Ik heb mede op advies van de huisarts m'n dochtertje naar De Bolderkar gestuurd, omdat ze achter bleef in haar ontwikkeling. Vervolgens wordt achter m'n rug om m'n kind afgepakt, zonder dat ik zelfs maar de kans krijg om me te verdedigen tegen alle leugens die ze in De Bolderkar over me vertellen. Leugens die ze hebben bedacht op basis van wat losse kreten van een 4-jarig kind. Misschien hebben ze die haar zelfs wel in de mond gelegd. Weet ik veel...“

„Dat kan kennelijk allemaal. Als ouder sta je compleet machteloos. Je kunt zelfs niet eens in beroep gaan tegen zo'n voorlopige ondertoezichtstelling. Dat kan pas bij een definitieve uithuisplaatsing. Maar dan zijn we wel een paar maanden verder.“ Schellenberg kan zich voorstellen dat het optreden van de kinderbescherming dit soort vragen oproept. „Maar we hebben bewust gekozen voor deze aanpak, omdat het belang van het kind voorop staat. We kunnen ook eerst gaan praten met de ouders, maar de kans is groot dat het kind dan nog veel slechter af is.“

Vervolg op pagina 9

• Vervolg van pagina 1

Hulpverleners kunnen het echter ook bij het verkeerde eind hebben, 'doorslaan' of een eenzijdig of sterk gekleurd verhaal vertellen, beaamt A. Schellenberg van de Raad voor de Kinderbescherming. „Maar wij slikken niet alles. We gaan ook nooit af op het oordeel van één hulpverlener. Er wordt nu ook steeds gesuggereerd dat de zogenaamde poppenmethode het enige bewijsmateriaal zou zijn in deze zaak. Onzin. De Bolderkar heeft de kinderen inderdaad laten spelen met levensechte poppen met geslachtsdelen. Maar die poppenmethode is slechts een onderdeel van een veel groter onderzoek, een klein stukje van een legpuzzel. Als die poppen als het enige bewijsmateriaal waren aangevoerd, hadden we nooit besloten tot een uithuisplaatsing. Ik steek m'n handen in het vuur voor de zorgvuldigheid waarmee men in De Bolderkar te werk is gegaan.“

Kinderbescherming kan ook niet over één nacht ijs gaan, zegt Schellenberg. „Er moet ook altijd nog een rechter aan te pas komen.“ Maar ook de kinderrechtster gaat in eerste instantie alleen af op de verklaringen van hulpverleners en de Raad voor de Kinderbescherming. Op grond van die informatie beslist de rechter of een voorlopige ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing noodzakelijk zijn. De ouders komen er in dat stadium niet aan te pas. Ze hebben ook niet de mogelijkheid in beroep te gaan. Die gelegenheid dient zich pas aan als de kinderrechtster besluit tot een definitieve ondertoezichtstelling.

Schellenberg: „Als samenleving hebben we gekozen voor deze procedure met het oog op de belangen van het kind. De consequentie daarvan is dat kinderen soms al maanden uit huis zijn voordat de ouders iets kunnen ondernemen. Dat is een forse inbreuk op de rechten van de ouders. Maar het alternatief is dat

kinderen overgeleverd worden aan de grillen en grollen van ouders. Het is kiezen of kabelaan.“ Tot welke razernij dan wel machteloze woede het optreden van de Raad voor de Kinderbescherming of hulpverleners ouders kan brengen, ondervindt drs. Mirjam Ammerlaan regelmatig. Zij is als criminologe verbonden aan het Adviesbureau Kinderbeschermings Konflikten (AKK), waar zich jaarlijks zo'n vijfhonderd mensen melden met klachten of vragen over kinderbescherming of jeugdhulpverlening. „Ouders hebben geen enkele rechtsbescherming als de kinderbescherming hun kind uit huis haalt. Ze kunnen hun mening pas naar voren brengen tijdens de zitting, waarop beslist wordt over een definitieve ondertoezichtstelling. Maar op dat moment zit hun kind soms al maanden in een kindertehuis. Het enige dat ouders in zo'n geval kunnen doen, en dat adviseren we ook altijd, is een goeie advocaat in de arm

Signaleren van incest als inzet in de strijd tussen de seksen

NRC 21 Door Carien Karsten

De afgelopen tijd hebben deskundigen — in deze krant toevallig allemaal mannen — duidelijk gemaakt wat er mis is gegaan in de Vlaardingse incest-zaak. De hoogleraar seksuologie J. Frenken schreef dat hoge incest-scores te maken kunnen hebben met 'over-alert reageren van hulpverleners. Zij hebben jarenlang geen oog gehad voor problemen van seksueel misbruik — die achterstand zouden ze nu willen inlopen.

Vanwaar die ijver bij hulpverleners en de ijver om hen in discrediet te brengen? Hulpverleners en hun opposenten zijn ervan overtuigd dat ze voor een rechtvaardige zaak strijden. Immers, is het niet verschrikkelijk, al die incest, mocht daar niet zo snel mogelijk een eind aan komen? Maar, aan de andere kant, is het niet verschrikkelijk wat die hulpverleners in al hun ijver onschuldige kinderen en hun ouders aandoen?

Volgens het onderzoek van Nel Draijer heeft acht procent van de vrouwen ervaringen met ernstig misbruik door verwanten (iets heel anders dus dan 'Eén op de drie meisjes seksueel misbruikt', zoals de kop in deze krant indertijd luidde). Zo'n ervaring kan ernstige trauma's voor het kind tot gevolg hebben. Het is goed om die trauma's te onderkennen en te behandelen.

Maar er zit een andere kant aan incest: de vader als schuldige aan het trauma. Hoe meer incest hoe meer schuldige vaders, en hoe meer schuldige vaders hoe duidelijker het voor sommigen is dat mannen onder drukkers zijn. Elke vorm van seksueel geweld tegen vrouwen of meisjes kan zo een symbool

worden van de onderdrukking van vrouwen door mannen. Het aangeven van een incest-geval is op zichzelf een daad van rechtvaardigheid, maar het kan ook dienen om lucht te geven aan wraakgevoelens jegens mannen. Wie behoefte heeft aan die wraak, ziet liefst zoveel mogelijk incest-slachtoffers.

Anderen, en dat zijn vooral mannen, zijn er juist bij gebaat die wraak onschadelijk te maken, ze zijn geneigd elk onderzoek naar seksueel misbruik te ridiculiseren. Hoe minder zorgvuldig de diagnose van incest, des te verdachter de boodschapper. En hoe groter het aantal boodschappers van het slechte nieuws, des te duidelijker hun onbetrouwbaarheid. Een weinig overtuigend onderzoek naar gevallen van incest wordt gezien als symbool van de hetze tegen mannen. Zo wordt het signaleren van incest een middel in de strijd tussen de seksen. Het stof dat die strijd doet opwaaien belemmert het zicht op de werkelijke problemen.

Schuld

Wie door wraakgevoelens wordt geleid zal in de verklaring van het slachtoffer van incest al voldoende bewijs zien om de vader te veroordelen. Zo iemand zal stellen dat alleen vrouwelijke deskundigen in staat zijn seksueel misbruik te diagnosticeren en te behandelen en zal ernaar streven de vermeende dader en het slachtoffer zo snel mogelijk van elkaar te scheiden.

Wie zo te werk wil gaan, ziet een paar belangrijke zaken over het hoofd. Vergeten wordt bij-

voorbeeld dat een kind een eigen seksualiteit heeft. Een getriteerde vagina, moete met plassen en kriebel rond de geslachtsdelen hoeft geen signaal te zijn voor incest, het kan ook wijzen op eigen seksuele activiteit. Het is niet vreemd als kinderen van twee, drie jaar uit experimenteerzucht bij elkaar krijtjes of rietjes naar binnen stoppen. Tevens moet worden bedacht dat kinderen over hun eigen seksualiteit fantaseren, zij projecteren seksuele wensen op ouders of op anderen die een overwicht op hen hebben. Hun uitlatingen moeten dan ook soms in dat licht worden bezien.

Wie zich bewust of onbewust door wraakgevoelens laat leiden, onderschat anderzijds de loyaliteit van kinderen jegens hun ouders. De reactie van kinderen is zeer verschillend. Ook na incest blijven zij aan hun ouders gebonden. Als zij in een pleeggezin of internaat worden geplaatst, gedragen zij zich soms heel problematisch, om hun trouw aan hun ouders te bewijzen. Men kan ten slotte niet voorbijgaan aan de rechtsbescherming van de vader of de beide ouders. Het getuigt niet van zorgvuldig bestuur als de ouders niet worden gehoord voordat tot een voorlopige ondertoezichtstelling van hun kind wordt besloten.

Afweer

Bij degenen die de wraak willen afweren, zien we het omgekeerde. Zij stellen alles in het werk om vermeende schuld te ontkennen; zij tonen ijverig de mogelijk zwakke plekken van een onderzoek naar incest aan, maar wagen zich niet aan de vraag hoe de waarheid dan wel aan het licht moet worden gebracht.

Deze groep verschuilt zich nogal eens achter het beroepsgeheim zoals artsen en sommige hulpverleners dat kennen. Maar daaraan zit een grens. Artsen kunnen, met een beroep op overmacht, hun beroepsgeheim schenden en seksuele kindermishandeling aangeven. Zij worden soms geconfronteerd met duidelijke signalen, zoals geslachtsziekte bij ouders en kinderen. Ook mag het bijvoor-

beeld niet voorkomen dat een politie-ambtenaar weigert een proces-verbaal op te maken omdat hij niet gelooft dat de vader van het meisje tot zoiets als incest in staat is. En een therapeut die weigert in te gaan op incest-ervaringen van een cliënte handelt evenmin correct.

Hulpverleners laten zich soms te zeer leiden door hun gevoelens van onmacht en woede over wat naar hun mening een kind is aangedaan, de critici laten zich voorstaan op hun redelijkheid om vooral niet te hoeven zien wat er aan de hand is. Aan de oprechtheid van beide partijen behoef niet te worden getwijfeld, maar de emoties staan een zakelijke benadering in de weg. En die is juist nodig om te komen tot een juiste diagnose en, als het kind inderdaad het slachtoffer is geworden van incest, tot een gepaste hulpverlening.

De auteur werkt als psycholoog in een crisiscentrum voor aan drugs verslaafde vrouwen. Zij geeft een nascholingscursus incesthulpverlening.

te nemen. Die kan misschien via een kort geding een bezoekregeling forceren. Wat ook nog wel eens wil helpen, is publiciteit.“ Het AKK, dat in 1971 werd opgericht, is volgens Ammerlaan al jaren een roepende in de woestijn als het gaat om het inperken van de macht van de kinderbescherming. „Wij hebben op grond van onze ervaringen de indruk dat de kinderbescherming onder het motto dat er sprake is van een levensbedreigende situatie, vaak overhaast en eenzijdig geïnformeerd overgaat tot een uithuisplaatsing. Een uithuisplaatsing kan zware schade aanrichten bij een kind. Een goede afweging is daarom heel belangrijk, maar die kun je naar onze mening alleen maar maken als je ook vooraf met de ouders praat. En dat gebeurt eigenlijk nooit. Wij vinden dat de kinderbescherming verplicht zou moeten worden om eerst zelf een uitgebreid onderzoek in te stellen en niet alleen mag afgaan op de rapportage van hulpverleners.“

Volgens Carla van Lichtenburg is het 'zinloos' om eerst uitgebreid met de ouders te gaan praten. Van Lichtenburg werkte jarenlang bij de Utrechtse zedenpolitie en is nu projectleider bij het landelijk coördinatiecentrum incest. „De vader ontkent toch altijd. Je hebt alleen het verhaal van het kind. Bewijzen valt er meestal niks. Als je het kind niet weghaalt, gaat de incest soms gewoon door, is mijn ervaring. Een uithuisplaatsing is een paardemiddel, maar het alternatief is vaak nog slechter. Ik denk dat de Rotterdamse kinderbescherming en kinderrechtster juist hebben gehandeld.“

Van Lichtenburg: „Bij een incest-zaak hoor je heel vaak het argument dat bij jonge kinderen de grens tussen fantasie en herinnering vervaagt. Maar mijn ervaring is dat je je toch altijd moet laten leiden door wat het kind vertelt of aan signalen uitzendt. Van de 400 incestverhalen die ik heb gehoord, waren er maar drie niet waar. En daar ben je vrij snel achter, als je deskundig bent. De therapeute van De Bolderkar die deze zaak aan het rollen heeft gebracht, staat als zeer deskundig en evenwichtig bekend. Zij zou nooit op basis van één poppenspelletje de conclusie trekken dat een kind seksueel is misbruikt. Natuurlijk maken ook hulpverleners fouten, kijk maar naar die Cleveland-zaak. Maar die affaire heeft ons nu juist geleerd dat je je conclusie nooit mag baseren op één onderzoekje.“

Diagnose incest vereist grote deskundigheid

'De oogjes lijken nog het meest op die van kinderen uit de Sahel: diep, zonder emotie, alsof er een gordijntje voor hangt'

Het uit huis plaatsen van tien kinderen van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen heeft opnieuw voor een schokkeffect gezorgd bij het grote publiek. Door middel van testen, waarbij anatomisch correcte poppen werden gebruikt, stelden hulpverleners vast dat de kinderen seksueel werden misbruikt. In de media werden meteen vraagtekens geplaatst bij de wijze waarop de incest werd aangetoond. Ongetwijfeld heeft het grote aantal kinderen dat bij de zaak betrokken is - De Bolderkar biedt plaats aan veertig kinderen - sterk bijgedragen aan deze reactie.

In hulpverlenerskringen wordt het gemis aan deskundigheid op het gebied van seksuele kindermishandeling al langer als een probleem ervaren. Daarom werd in september 1987 door het Ministerie van WVC een coördinator deskundigheidsbevordering incest aangesteld: Carla van Lichtenburcht. Zij verklaarde desgevraagd dat voor het kunnen en mogen stellen van de diagnose incest grote deskundigheid een absolute noodzaak is. Vanzelfsprekend geldt hetzelfde voor het gebruik van de anatomisch correcte poppen dat in feite maar een onderdeel is van de hele diagnostiserende procedure. Er moet zeer zorgvuldig mee worden omgesprongen. Zo mogen er altijd uitsluitend open vragen worden gesteld. Een kind indirect iets in de mond leggen is uit den boze. Het wordt ook best niet als een goed idee gevonden om bijvoorbeeld iedere politiemannet met die poppen de straat op te sturen. Verhoren dienen niet op een politiebureau nog door ouders te worden gehouden. Een deskundige in een ruimte met een one-way screen lijkt voorlopig nog het meest ideaal. Daarnaast is het belangrijk dat seksualiteit in haar algemeenheid meer aandacht krijgt bij opleidingen in de hulpverleningsfeer.

Tot op heden verricht nog maar een klein aantal deskundigen pionierswerk op het gebied van seksuele kindermishandeling. Een van hen is Francien Lamers, psycho-motorische therapeute bij een medisch kleuterdagverblijf en als deskundige verbonden aan de Nederlandse Vereniging Tegen Kindermishandeling. Lamers heeft diverse publicaties op haar naam staan en bereist het hele land voor het geven van lezingen. Francien Lamers wordt regelmatig door politie en justitie als getuige-deskundige gehoord. Vorige jaar om deze tijd werd een dader onder meer op grond van haar diagnostiserend poppenspel veroordeeld.

Redactrice Els Neijts sprak met Francien Lamers over incest en de methoden die hulpverleners kunnen gebruiken om seksuele kindermishandeling te ontdekken. Natuurlijk kwam ook de veelbekritiseerde 'poppen met schaamhaar' ter sprake.

ROTTERDAM — In een medisch kleuterdagverblijf wordt heel wat meer gedaan dan uitsluitend incest-slachtoffertjes behandelen. Formeel is het een instelling voor dagbehandeling van kinderen in de leeftijd van 1½ tot 7 jaar van wie de ontwikkeling wordt verstoord of bedreigd door lichamelijke en/of psychologische factoren in het gezin. Dat kan variëren van autisme tot een trage ontwikkeling door een hersenbeschadiging of onvoldoende stimulatie thuis. Evenals de gezinnen waaruit de kinderen komen kunnen variëren van een gezin waar mishandeling aan de orde van de dag is tot een prima gezin met uitstekende ouders. In beide situaties kunnen er problemen met een kind zijn. Milieu- of andere herkenbare factoren zijn vaak niet van toepassing. Net als bij incest. Dat komt ook in alle lagen en groepen van de bevolking voor.

Het was de dagelijkse gang van zaken op het medisch kleuterdagverblijf die Francien Lamers tot haar theorie en praktijk bracht. Vanaf 1981 zag ze bij kinderen bewegings- en gedragsstoornissen die het angstige vermoeden van seksueel misbruik oproepen. „Het ging om kinderen die om heel andere redenen bij ons geplaatst waren. Maar de signalen waren te duidelijk om te kunnen negeren. Helaas bleek in veel gevallen inderdaad sprake te zijn van seksuele kindermishandeling”.

Op basis van haar jarenlange ervaring heeft Francien Lamers zich een beeld gevormd van kinderen waar incest mee gepleegd wordt: „Grofvezig gezien ziet zo'n kind er zo uit: het is een oud aandoend mannetje of vrouwtje dat zeer teruggetrokken is. Het licht al-

leen als het denkt dat dat zo hoort en huilt zelden. Het is heel geremd in het maken van contact, zowel met volwassenen als kinderen. Ook motorisch is het mis. Een incest-kind beweegt heel geremd.

Soms zelfs vrijwel niet. Spelen, darren, hollen of stoeien is er al helemaal niet bij.

Deze kinderen hebben vrijwel geen van allen tijd noch moed om hun kindertaken - zich ontwikkelen - te vervullen. Het kind is vrijwel continu bezig te begrijpen wat niet te begrijpen valt. Uit angst ligt het veel wakker en als er al

het aanraken van bovenbenen en buik veroorzaakt hevige schrik. Bij het lopen houdt het kind billen en bovenbenen stijf tegen elkaar, het durft zich niet uit te kleden - nog geen sok -, niet op de rug te liggen en als het ergens vanaf moet springen slaat het niet de beentjes om de vinger heen. Iedereen weet dat een 'gewoon' kind in een dergelijke situatie het liefst zoals een aapje zowel armen als benen stijf om de volwassenen die hem vangt heen klemt. Ook eetproblemen kunnen vreemde vormen aannemen. Er zijn gevallen be-

het mannelijk geslacht) ook aan het eerder beschreven beeld van het teruggetrokken kind kunnen beantwoorden, gedragen zij zich toch vaak anders dan meisjes. Francien: „Bij die knulletjes zie je vaak dat ze 'de eerste klap is een daalder waard' houding hebben. In plaats van doodsbang af te wachten of en wanneer 'het' weer gaat gebeuren, nemen zij het initiatief. Ze zijn heel druk en wild en dagen je voortdurend seksueel uit. Ze laten vaak hun piemel zien en masturberen veel en openlijk. In de praktijk wordt bij jongetjes niet zo snel aan incest gedacht. Zeker niet als ze zich zo gedragen. Toch moet je ook op deze signalen ingaan en incest serieus overwegen”.

Mannen

Heel vroege incest is met het slachtoffer niet bespreekbaar. Niet met een kind en ook niet met een volwassene die het als kind is overkomen. Vooral omdat een klein kind of nog helemaal niet kan praten of zich nog niet voldoende in worden kan uiten. Francien kiest daarom bij behandeling voor een grotendeels non-verbale manier. Nonverbale verwerking gebeurt bij kinderen door middel van spel. Zo wordt er getekend en met poppen gespeeld. Ook voor het stellen van de diagnose gebruikt Francien Lamers de inmiddels overbekende levens-echte man-, vrouw- en kindpoppen. Alle gebruikelijke lichaamsopeningen zijn duidelijk herkenbaar aanwezig, evenals begroeiing als schaam- en okselhaar. De vaders, stiefvaders, ooms en buurmannen zijn bovendien soms vierzien van borsthaar. De incest situaties worden uitgespeeld. Door het spelen met de poppen kan het kind laten zien wat er allemaal gebeurd is. Woorden zijn niet noodzakelijk, het kan dus ook zijn mond niet voorbij praten. Dat is vooral belangrijk als de dader het kind tot zwijgzaamheid heeft gedwongen en bedreigingen geuit heeft die uitgevoerd zullen worden wanneer het kind zich niet aan die afgedwongen belofte houdt. Om het kind weer te laten wennen aan positief lichaamscontact zonder de angst voor sex- wordt er ook

geslapen wordt, wordt het vaak wakker gemaakt. Ze zijn dan ook bijna altijd doodmoe. De oogjes van zo'n kind lijken nog het meest op die van kinderen uit Sahel: diep zonder dat er emotie uit te lezen valt. Er hangt als het waren een gordijntje voor”.

Naast dit algemene beeld heeft Francien Lamers een ware waslijst samengesteld van signalen die op incest kunnen wijzen. Een deel van deze signalen is ook op andere problemen van toepassing en ieder afzonderlijk zeggen deze kenmerken ook niets. Alleen een grote hoeveelheid van deze symptomen samen en het regelmatig terugkeren daarvan vormen een echte indicatie.

Een zeer in het oog springend signaal is de grote angst voor lichamelijk contact. Vooral

kend van anorexia nervosa bij hele kleintjes. Francien: „Het blijkt in de praktijk dat kinderen, als gevolg van gedwongen orale sex tot een excessief kotspatroon komen. Ze moeten eerst vreselijk overgeven voor ze kunnen gaan spelen hetgeen door hulpverleners nogal eens met 'aanstellerij' wordt afgedaan maar kinderen reageren vaak heel direct en lichamelijk”. Een deel van de signalen is minder incest-gekleurd. Buikpijn, lage zelfwaardering, schuldgevoel, slecht contact met andere kinderen en gebrek aan spontaniteit in spel en beweging komen ook in andere gevallen voor. Op puur lichamelijk terrein kan er sprake zijn van een (te) grote vaginale opening, kapotte dij- en of anus pijn in de bovenbenen en problemen met plassen. Hoewel jongetjes (30% van alle incestkinderen is van

gemasseerd. Omdat veel kinderen heel bang zijn voor mannen is het van belang dat in de loop van de therapie ook mannen in het gebeuren betrokken worden. Francien schakelt, na een periode van alleen met het kind, dan ook een mannelijke co-therapeut in. „De kinderen moeten voor het eerst of opnieuw ervaren en leren dat er normaal contact met mannen mogelijk is. Bovendien laat de combinatie van mij met een mannelijke

co-therapeut zien dat een man en een vrouw normaal met elkaar om kunnen gaan en hoe dat er dan uit ziet”. Incest gebeurt ook met jongetjes. Evenals er moeders zijn die zich aan hun kind te buiten gaan. Ook zij maken, zeker als het om hele kleintjes gaat, geen onderscheid tussen jongetjes of meisjes. Er is geen voorkeur. Het blijkt echt alleen om het lijfje te gaan. Moeders blijven echter verreweg in de minderheid. En meisjes maken dus hoe dan

ook de meenste kans om slachtoffer te worden. Procentueel het meest van mannen die niet de natuurlijke vader zijn, zoals stief- en pleegvaders, broers en ooms. Francien: „Stiefvaders missen die periode van lichamelijke intimiteit die je als ouder met een kind doormaakt. Ik vraag me wel eens af of incest niet minder zou voorkomen als vaders net zoveel en even intens met hun kind zouden omgaan

als moeders dat doen. Of dat niet preventief zou werken”.

Sexualiteit

Francien Lamers wordt op plaatsen in het hele land uitgenodigd om lezingen te houden. Er is dus blijkbaar dringende behoefte aan informatie over voorkomen en behandelen van incestproblematiek. Francien vestigt dan ook in iedere lezing de aandacht op die lichamelijke signalen die

in de richting van incest zouden kunnen wijzen. En op de duidelijke angst die veel hulpverleners vertonen als het gaat om ingrijpen in de privésfeer van mensen. Francien: „In dit land is ons privéleven een hoog goed. Ook dat van de hulpverlener. Daarom is het zo moeilijk om in te grijpen. Je loopt altijd op tegen je eigen seksualiteit, opvoeding en je eigen normen en waarden daarover. Mijn eigen normen, bijvoorbeeld, liggen zo dat ik

VERVOLG NAVEGATIE

niet wekelijks porno ga halen. Maar wie ben ik om te zeggen wat een ander moet of mag doen. Toch is het van belang bij kinderen met ernstige gedragsproblemen de diagnose seksueel misbruik in het oog te houden. Bij een kind dat een beetje contactgestoord is

wordt toch ook bekeken of er sprake van autisme kan zijn. Goede en vooral zuivere voorlichting over incest blijkt hoe langer hoe meer noodzaak. Temeer daar inmiddels volwassenen geworden slachtoffers steeds grotere gevolgen van jarenlang misbruik melden. Zo toonde een onderzoek van Egmond en Jonker aan de Leidse Universiteit aan dat 68% van 158 onderzochte suicidepoogsters ooit lichamelijk en/of seksueel misbruikt was. De auteurs concludeerden dat bij herhaalde zelfmoordpogingen dit percentage zelfs 77% was.

Deze cijfers tonen aan dat zo snel mogelijk ingrijpen bij incest een noodzaak is. Om ook aan kinderen te leren hoe ze voor zichzelf op kunnen komen wijst Francien Lamers op voorlichtingsmethoden die in andere landen worden gebruikt. In Amerika worden bijvoorbeeld op scholen videobanden vertoond waarin kinderen worden geleerd dat ze nee mogen zeggen op lichamelijk contact waar ze niet van gediend zijn. In de films wordt duidelijk gemaakt dat hun lijf van henzelf is.

ELS NEIJTS

Tijdelijk stoppen met poppen bepleit bij onderzoek naar incest

Van onze verslaggever **VK**
ROTTERDAM — Het gebruik van de omstreden poppen voor het vaststellen van seksueel misbruik bij zeer jonge kinderen zou tijdelijk stopgezet moeten worden. Dit zegt directeur N. Berkenbosch van het medisch kleuterdagverblijf De Kleine Plantage in Rotterdam naar aanleiding van de onrust die is ontstaan door vermeend eenzijdig gebruik van deze methode bij het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen.

Berkenbosch zou het „een goede zaak” vinden wanneer de inspectie volksgezondheid, de inspectie jeugdhulpverlening of de kinderrechtters een advies van die strekking zouden geven aan de hulpinstellingen die met de poppen werken. Het advies zou moeten gelden zolang het onderzoek van de inspectie naar de uithuisplaatsingen en incestbeschuldigingen bij De Bolderkar nog gaande is. Dat onderzoek zal enkele maanden duren.

De staf van het Rotterdamse MKD vindt dat het onderzoek kan worden aangegrepen om richtlijnen uit te vaardigen voor het gebruik van deze onderzoeksmethode, gezien de discussie en verdeeldheid die nu zijn ontstaan. Daarbij zouden ook opleidingseisen moeten worden gesteld voor onderzoek met behulp van die methode, alsmede procedures voor het behandelen en aanmelden van incestzaken bij justitie.

De zogenoemde anatomisch correcte poppen zijn in een groot aantal MKD's en ziekenhuizen voorhanden, maar worden slechts op een beperkt aantal plaatsen (onder meer in Vlaardingen) op een indringende manier bij het ondervragen van vermeende incestslachtoffers gebruikt. De Kleine Plantage heeft de poppen ook voorhanden, maar gebruikt ze terughoudend: alleen wanneer kinderen erom vragen en dan alleen therapeutisch. Het Rotterdamse MKD staat op zichzelf niet negatief tegenover de methode. Berkenbosch: „Wij denken dat het in principe een goede methode is, maar dan wel een aanvullende methode.”

ONDERZOEK SEKSUEEL MISBRUIK BEVAT VOLGENS PSYCHOLOGE VEEL ELEMENTEN „Diagnose nooit alleen gebaseerd op poppen”

Berkenbosch: „Wanneer wij om wat voor reden dan ook (bijvoorbeeld dat het kind anders van het MKD wordt gehaald) ons gedwongen voelen buiten de ouders om te gaan, dan doen wij dat nooit op eigen gezag. Dan leggen wij het probleem eerst anoniem voor bij de Raad voor de Kinderbescherming, rechter of vertrouwensarts. Dat is geen aanpak, maar een check.”

Hoewel de staf van de Kleine Plantage ook erkent dat seksueel misbruik steeds vaker door de dagbehandeling naar voren komt, vormen de emotionele veranderingen en mishandeling bij deze jonge kinderen het grootste probleem. Roelfzema: „Het meest is verwaarlozing op grond van onvermogen van de ouders. Verder hebben we de laatste jaren veel kinderen aangenomen die nooit bij ons kwamen: de psychotische kinderen. Die kunnen vaak de werkelijkheid niet waarnemen. Deze aanwas is duidelijk het gevolg van beleid van de regering om dagbehandeling in plaats van uithuisplaatsing te stimuleren. Het wordt steeds duidelijker dat we daar niet uitkomen, dat we tegen onze grenzen aanlopen, met als gevolg dat uithuisplaatsing op dit moment weer toeneemt.”

De Rotterdamse MKD kreeg vorig jaar circa 75 aanmeldingen, maar door plaatsgebrek en een kritischer aanpak mebeleid (Berkenbosch: „Vroeger dachten we dat we iedereen moesten aanpakken, omdat er niets anders is, maar dat doen we niet meer, dat kan niet meer.”) is de helft geplaatst. Om niet alle pupillen bij elkaar te zetten, zijn er bij de Kleine Plantage drie verschillende groepen. Een groep telt tien pupillen en drie vaste begeleiders. De gemiddelde leeftijd van de kinderen is vier jaar en de gemiddelde verblijftijd 2,5 jaar.

Het toenemend aantal uithuisplaatsingen is volgens het Rotterdamse MKD dus niet alleen terug te voeren op meer gevallen van misbruik, maar is ook een gevolg van politieke keuze voor meer dagbehandeling en van de toegenomen kennis bij de hulpverleners zelf. Daarbij gaat de Kleine Plantage niet over één nacht ijs.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

Afwachtend
 Een uithuisplaatsing gebeurt dan ook wel eens op aandrang van de ouders zelf. Volgens Berkenbosch komt het voor dat juist het MKD, de Raad voor de Kinderbescherming of een tehuis een afwachende houding aannemen. „Dus het ligt niet altijd aan de kant van de hulpverlener”. De tien uithuisplaatsingen bij MKD De Kleine Plantage in 1987 geschieden in de helft van de gevallen met toestemming van de ouders.

Dit voorval toont aan dat oordelen over uithuisplaatsingen en de kwaliteit en gebreken van hulpverlening bij zeer jonge kinderen een hachelijke zaak is. De Kleine Plantage telt ongeveer tachtig pupillen in de leeftijd van anderhalf tot zeven jaar. Jarenlang was De Kleine Plantage het enige MKD in de regio, totdat in 1985 in Vlaardingen De Bolderkar werd geopend en onlangs in Hoogvliet een derde MKD de deuren opendeed. De Bolderkar is sinds kort in opspraak vanwege vermeend dubieuze diagnoses bij veertien kinderen bij wie seksueel misbruik is geconstateerd. Berkenbosch en zijn staf zien met lede

„Die hebben we tot nu toe geïntroduceerd zonder de strikte interviewmethode die De Bolderkar toepast. Wij proberen daarin onze eigen weg te vinden. Je wacht af wat het kind doet en naar aanleiding van die handelingen kun je vragen stellen. Dat is dus het allerlaatste stukje. Alleen die poppen, dat gebeurt stomweg niet, ook in De Bolderkar niet. Mijn ervaring is eigenlijk dat het niets meer oplevert dan we al wisten, alleen was het tot voor kort iets meer juridisch bewijs.”

Roelfzema staat overigens niet afwijzend tegenover het gebruik van de poppen. Ze vindt wel dat er voorwaarden bij gesteld moeten worden: „Er moeten duidelijke richtlijnen komen zodat voor het geheel vaststaat wat je moet gaan doen. Dan kun je ook zeggen dat iedereen een aparte opleiding moet hebben voordat hij gekwalificeerd is om dit soort zaken aan te brengen bij justitie. Nu zit je gewoon met de frictie dat justitie andere dingen vraagt en wij nog niet uit de discussie zijn of wij degenen moeten zijn die justitiële bewijsvoering moeten leveren.”

Misbruik van kinderen is niettemin sinds twee jaar geleden, toen de gezamenlijke MKD's een studiedag over dat onderwerp belegden, een veelvoorkomend gespreksonderwerp. De indruk dat de diagnose daarvan alleen wordt gesteld aan de hand van een test met de anatomisch correcte poppen, is volgens de Rotterdamse MKD-staf ver bezijden de waarheid. Maar hoe gaat het dan?

Psychologe Roelfzema: „Bij 60 procent van de gevallen is fysiek niets te merken, is niets te zien, want het gaat niet echt om penetratie of iets dergelijks. Maar spelletjes zijn ook heel eng. Je ziet heel vaak aan de motoriek iets niet kloppen, hoge spanning in de benen. Er zijn kinderen die absoluut niet op hun rug willen liggen, of die hun benen niet wijd willen doen om er een bal in te rollen. Kinderen die in een hoekje gaan staan plaatsen omdat ze zich niet willen laten zien.”

„Al die gegevens die gewoon in de groep naar voren komen, worden verzameld.”

„Het wordt duidelijk dat we tegen onze grenzen aanlopen”

„Bij veel misbruikte kinderen zie je rare tekeningen”

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

„Het zijn meestal mensen die het niet erg gemakkelijk hebben, van wie de kinderen hier komen”, zegt psycholoog M. Roelfzema. „Heel veel gebroken gezinnen, heel veel eigen nare ervaringen in het verleden. Die mensen hebben dan een heel moeizaam evenwicht verworven en dat wordt door een kindje behoorlijk in de war gestuurd, want dan komt het moment dat ze zo'n hummel van één of twee niet aankunnen”, aldus Roelfzema.

Geen heksen-jacht omtrent incest?

AD 13
UTRECHT — „Kinder mishandeling; dat het onder bepaalde omstandigheden gebeurt, kan ik volgen. Maar incest kan ik me niet voorstellen. Ik hoor verhalen die ik thuis niet zou durven vertellen. Incest, daar weet ik geen weg mee. Emotioneel niet.”
 Drs. H.A.A. Mourits, directeur van de Landelijke Stichting Bureau Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling, schudt het hoofd. Dagelijks wordt hij geconfronteerd met kinderen die door hun ouders seksueel zijn misbruikt, maar wennen doet het niet.

VERVOLG AD 13

Meestal gaat het om vader-dochterrelaties, maar het aantal moeders dat hun dochter tot seksuele handelingen dwingt, mag niet worden onderschat. „Moeder-dochterrelaties komen meer voor dan wij geneigd zijn te denken”, zegt Mourits.

ouders

Nadat vrijdag bekend werd dat in Vlaardingen tien kinderen in het kleuterdagverblijf De Bolderkar door de kinderrechtster uit huis zijn geplaatst, omdat zij door een van hun ouders seksueel zouden zijn misbruikt, laaide de discussie over incest en de opsporingsmethodes van hulpverleners weer op.

De Vlaardingse hulpverleners volgden een cursus over incest in Londen en zouden daardoor seksueel misbruikte kinderen herkennen, waar anderen niet op dat idee zouden komen. Ongeloof en scepsis is hun deel, maar drs. Mourits waarschuwt voor een te lacionieke houding.

In een heksenjacht op incestueuze vaders en moeders gelooft hij niet. Bij de deskundigheid van de hulpverleners in het algemeen plaatst hij vraagtekens, maar er kan volgens hem niet voldoende aandacht aan het verschijnsel worden besteed.

noteren

Om hoeveel zaken gaat het dan?

Mourits: „Wat opvalt is, dat in 1984 bij de tien bureaus van de vertrouwensartsen in Nederland er 3.000 meldingen van kindermishandeling binnen kwamen en 3.800 in 1985. In 1987 waren het er 5.200 en ik vrees dat we dit jaar 6.800 meldingen moeten noteren. Je mag aannemen dat ongeveer twintig procent van die meldingen incest betreft. En wat opvalt is, dat het aantal incest-meldingen het sterkst groeit.”

Zijn er geen landelijke cijfers bekend over incest?

Mourits: „Nee, geen exacte cijfers.”

Dat is vreemd. Daarnaast wordt toch onderzoek gedaan?

Mourits: „Zo vreemd is dat niet. Het bureau vertrouwensartsen is maar één van de meldpunten. Meer coördinatie is geweldig belangrijk.”

Daar schort het aan?

Mourits: „Ja en verbetering zie ik voorlopig niet komen. Doordat incest zo in de belangstelling staat, worden er lokale en regionale initiatieven ontwikkeld. Zo wordt de informatie nog meer versnipperd. Met alle waardering die ik voor die betrokkenheid heb, vind ik ze toch bezwaarlijk, omdat het zicht op de omvang en de ernst van incest-zaken nog troebeler wordt. Het gevaar bestaat ook dat goedwillen-

door MICHEL THOMASSEN

de hulpverleners geen adequate hulp verlenen.”

stelling

Volgens mevrouw mr. A. Visser, jarenlang hoofd van de Kinder- en Zedenpolitie in Utrecht en Den Haag, zijn er in Nederland onvoldoende deskundigen op het gebied van incest. Zij heeft gezegd: „De verwijzing naar een goede hulpverlening stagneert dikwijls, omdat er onvoldoende vaardige hulpverleners zijn. Nu worden de incestslachtoffers

vaak opgevangen door mensen die er min of meer hun hobby van hebben gemaakt.”

Mourits: „Die stelling onderschrijf ik. Je kunt ook zeggen dat, als het aantal meldingen toeneemt, de deskundigheid van de hulpverleners daarmee gelijke tred zou moeten houden.”

Dat belooft voor de nabije toekomst niet veel goeds.

Mourits: „Waar ik bezorgd over ben, is dat er in toenemende mate wordt getwijfeld aan de ernst van de problematiek. Er zijn mensen die de cijfers zo schokkend vinden, dat ze die ontkennen. Een gevaarlijke ontwikkeling, want er zijn ook al deskundigen die dat zeggen.”

Kan dat samenhangen met het gebruik van omstrede onderzoeksmethoden, zoals het poppenspel?

Mourits: „Dat denk ik niet. Als je ziet, hoe moeilijk het is om een kind dat slachtoffer van seksueel misbruik is, aan het praten te krijgen...! De signalen die je in eerste instantie van het kind krijgt, zijn uitermate vaag. Er zijn veel meer gevallen van seksueel misbruik die onder tafel blijven dan wij denken.”

ontgaan

Als hulpverleners zich in incest specialiseren, zoals in Vlaardingen, bestaat dan niet het gevaar dat ze sneller geneigd

zijn een opmerking of gebaar van een kind als signaal van seksueel misbruik te zien?

Mourits: „Ik vrees dat hulpverleners eerder te weinig oog hebben voor de problemen van seksueel misbruik dan dat ze het verschijnsel zien, waar het niet is. Er werkt nu een vertrouwensarts bij ons die twintig jaar lang kinderarts is geweest. Die realiseert zich nu pas hoeveel gevallen van seksueel misbruik hem in al die jaren moet zijn ontgaan. Dat is veelbetekenend.”

Als hulpverleners zonder de ouders daarin te kennen via de kinderrechtster

withuisplaatsing regelen, is er dan sprake van laakbaar handelen?

Mourits: „Het zou hoogst onverstandig van mij zijn om daarop in te gaan. Ik kan alleen zeggen dat het bureau van de vertrouwensarts nooit naar de Raad voor de Kinderbescherming

gaat zonder de ouders te benaderen.

media

Bestaat het gevaar dat er een heksenjacht wordt ontketend door de stroom publicaties over incest?

Mourits: „Ik geloof dat niet. De media hebben er in belangrijke mate toe bijgedragen dat er meer openheid over het verschijnsel is. Je kunt natuurlijk schrikken van de stijging van het aantal meldingen. Ik schrik daar zelf niet zo van. Men roept dan ach en wee, maar ik zeg: Goddank, nu kunnen we er wat aan doen.”

Veertien van de vijftig kinderen in het Medisch Kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen zouden het slachtoffer zijn van incest of seksueel misbruik. Een onthutsend cijfer dat de publieke opinie, na de kwestie Oude Pekela nauwelijks tot bedaren gekomen, wederom in beroering bracht.

Maar binnen de hulpverlening was van enige overdondering geen sprake. „Wij zijn geschokt door het grote aantal gevallen in het algemeen, maar qua aantallen wijkt Vlaardingen niet gigantisch af van andere MKD's”, zegt Leen Beukelaar, directeur van een MKD in Amsterdam.

Opvallend is in Vlaardingen de voortvarendheid waarmee de kinderen, tien van de veertien, uit het ouderlijk huis zijn geplaatst. Een van hen is overigens sinds gisteren weer thuis.

door ALBERT DE LANGE

AMSTERDAM - Dat in de verschillende delen van het land heel verschillend gereageerd wordt op (vermoedens van) incest of seksueel misbruik blijkt wel uit de cijfers. Vorig jaar werden in het arrondissement Amsterdam 22 kinderbeschermingsmaatregelen uitgesproken op grond van 'ontucht in het gezin', incest dus. In sommige arrondissementen reageert de kinderbescherming pas op zeer ernstige aanwijzingen, terwijl elders twee blauwe plekken in de schaamstreek al reden zijn voor een uit huis-plaatsing.

Uit de literatuur, onder meer een recent onderzoek van Nel Draijer, blijkt dat één op de twintig jongens en één op de zes meisjes met incest of seksueel misbruik te maken krijgt. In MKD's zijn bepaalde categorieën - tweelingen, couveuse-kinderen en kinderen uit eenoudergesinnen bijvoorbeeld - driemaal

sterker vertegenwoordigd dan in de 'normale' populatie. Leen Beukelaar van het MKD Het Kabouterhuis-west in Amsterdam:

„Als je die cijfers op het dagverblijf loslaat zou seksueel misbruik als achtergrond hier één op twee zijn.”

Hij wil geen cijfers noemen, uit vrees voor stigmatisering van de ouders en om geen voeding te geven aan het opkomende adagium dat hulpverleners in zijn sector 'de hele dag in vagina's zitten te kijken'.

„Wij zijn hier geen incesthuis. Incest of seksueel misbruik is een zeer kwetsbaar punt en wij willen de MKD geen naam geven van een instelling waar je je kinderen kwijt raakt.”

In de knel

Medische Kleuterdagverblijven, er zijn er twee in Amsterdam, bieden hulp aan kinderen tussen anderhalf en zeven jaar, die door

medische, persoonlijke of gezinsproblemen in de knel komen. Een groot deel van de kinderen heeft lichamelijke klachten (astma, voedselallergie, eczeem), een ander deel is autistisch of juist over-actief en de derde categorie bezoekt het MKD in verband met ontwikkelingsstoornissen of achterstanden als gevolg van problemen thuis: drugsverslaving of psychiatrische problemen bij de ouders.

Beukelaar: „Deze drie factoren werken op elkaar in, er zit vaak kop noch staart aan.” In Het Kabouterhuis zijn acht kinderen per groep, constant begeleid door twee volwassenen. De MKD's beschikken over een kinderarts, een orthopedagoog, een logopediste, een bewegings-therapeut en een fysiotherapeut.

Bij het MKD komen aanmeldingen binnen van kinderen, bij wie kinderbescherming, ver-

trouwensarts of voogdijverening het idee hebben dat er van seksueel misbruik sprake is, maar een groot deel van de gevallen wordt in het MKD zelf aan het licht gebracht.

„Dan gebeurt het wel dat de groepsleiding, of anderen, opmerkelijke waarnemingen doet. Bijvoorbeeld excessief masturberen, kinderen van drie die daar uren mee bezig zijn. Of ex-

hibitionistisch gedrag, het voortdurend tonen van hun kontje. Het komt ook voor dat kinderen zich expliciet aanbieden aan volwassenen. Ik denk dat de kinde-

ren het zelf aanklaarten om de angst weg te nemen dat het ze zal overvallen. In hun redenering willen volwassen mannen, vrouwen komt trouwens best ook voor, sex. Door daarin zelf het initiatief te nemen voorkomen ze dat ze onverwacht worden besprongen, is mogelijk de onbewuste gedachtengang.”

Toestemming

Dergelijke gedragingen kunnen een aanwijzing zijn dat er sprake is van seksueel misbruik, maar kunnen ook andere achtergronden hebben. In Het Kabouterhuis wordt dan met de ouders gesproken over de stoornissen en de mogelijke achtergrond. Blijft er gerede twijfel, dan wordt de ouders toestemming gevraagd voor de - inmiddels omstrede - poppentest. Uit een spel met anatomisch correcte poppen kunnen, zo menen al-

thans de voorstanders, concrete aanwijzingen naar voren komen dat het kind al dan niet misbruikt is.

In Het Kabouterhuis is de poppentest vijf maal gedaan - er zijn nooit ouders geweest die zich er tegen verzetten - en in drie gevallen leverde dat extra verdenkingen op. In één geval ontstond geen duidelijkheid, en in het laatste geval werd de verdenking zelfs geheel verworpen.

„De poppentest is als onderdeel van het diagnostisch onderzoek algemeen geaccepteerd”, zegt Beukelaar. „Het vormt zeker geen bewijs, maar het is een belangrijk deel van het onderzoek en de observaties.”

In Vlaardingen heeft de advocaat van twee van de ouders, die een juridisch onderzoek wil naar het misbruik omdat de ouders onschuldig zouden zijn, grote vraagtekens gezet bij de poppen-

test. Volgens hem leunen de beschuldigingen, die tot het opmerkelijk grote aantal uit huisplaatsingen hebben geleid, veel te zwaar op de test. Een test overigens waarop kinderen die zeker niet misbruikt zijn, soms reageren alsof dat wel het geval is geweest, zo meent de advocaat. Hij spreekt over 'doorgeslagen hulpverlening' in De Bolderkar, waar veel meer misbruikzaken zouden worden aangebracht dan elders.

Zoekende

Zo rigoreus als in Vlaardingen is in Amsterdam nimmer op aangetoond misbruik gereageerd. Is de feitelijke vaststelling van misbruik moeizaam, voor de daarna te nemen stappen bestaan al evenmin richtlijnen. „Hulpverlening en justitie zijn zoekende”, zegt Leen Beukelaar. „Als het herhaaldelijk gebeurt en met ernstige gevolgen voor het kind, dan moet er iets

Vlaardingse ontuchtzaak 'schokt niet'

worden gedaan. Daarover is iedereen het wel eens, maar welke maatregelen daarna volgen is erg afhankelijk van de lijn die regionale instellingen kiezen.”

De Amsterdamse Raad voor de Kinderbescherming, een belangrijke adviesinstantie voor de kinderrechtster, probeert volgens Beukelaar individuele gevallen genuanceerd te bekijken en voelt niet in alle gevallen direct voor onmiddellijke uit huisplaatsing als seksueel misbruik aan het licht treedt.

„Onze lijn is dat er veiligheid moet worden geboden aan het kind, liefst binnen het gezin. Persoonlijk heb ik liever de dader eruit dan het kind eruit.”

'De dader moet het huis uit, niet het kind'

OMSTREDEN POPPENTEST SLECHTS DEEL LEGPUZZEL

Bh 14

VLAARDINGEN — Zonder de aanraking sterft de mens, schrijft Ted Troost ergens in zijn zojuist verschenen boek „Het lichaam liegt nooit” over haptonomie, de leer van het gevoel. „Je kunt iemand - met name een pasgeborene - uithongeren door hem niet aan te raken. De fysieke begroeting bepaalt voor een groot gedeelte de rest van iemands leven”. Zowel positief als negatief. Dat laatste kan gebeuren in het geval van incest.

Troost legt uit: „Het is heerlijk om met je kind in bed te liggen. Ik laat even buiten beschouwing dat er helaas veel ouders zijn bij wie de seksuele ontplooiing zo verworden is dat ze opgewonden raken bij hun eigen kinderen. De schade die ze hun kinderen daarmee berokkenen is mateloos. Ik merk het in mijn praktijk.

Nee, ik spreek van een frisse en liefdevolle verstandhouding”. Volgens Troost is daar moeilijk een leeftijdslimiet voor aan te geven. Een kind bepaalt zelf wel wanneer het zich „te oud” voelt om nog langer bij zijn vader en moeder in bed te kruipen of om gewreven te worden om een gevoel van rust, veiligheid en geborgenheid te krijgen.

Op aanraken in het algemeen rust in ons land nog altijd een groot taboe en het wordt vaak in direct verband gebracht met seks. In het geval dat ouders kinderen aanraken dus met pedofilie en wanneer de eigen ouders het kind betasten met incest. Maar de precieze grenzen tussen goedbedoelde ouderlijke c.q. kindertroost en seksueel misbruik zijn moeilijk aan te geven; overschrijding ervan is - vooral bij zeer jonge slachtoffers - moeilijk te bewijzen omdat zij niet in staat zijn te getuigen. Op grond van hun gedrag en lichamelijke wonden kan bij anderen wel het vermoeden van misbruik ontstaan. Maar is dan

de vader (of moeder, want dat komt vaker voor dan men denkt, zo weten vertrouwensartsen) de schuldige of iemand van buiten het gezin of de familie?

De Bolderkar

Het onderwerp, dat naarmate de openheid erover toeneemt steeds meer een ijsberg dan een puntje blijkt te zijn, is weer bijzonder actueel door het opvallend hoge aantal van ten minste tien beschuldigingen van incest alleen al in het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen.

Het hoge aantal uithuisplaatsingen en de ontkenningen plus openlijke tegenaanvallen van beschuldigde ouders (van twee ouderparen dient het hoger beroep tegen de uithuisplaatsing van hun kinderen op 11 januari in Den Haag) zijn voor menig deskundige en niet-deskundige al aanleiding geweest aan de juistheid van het beleid in De Bolderkar te twijfelen. „Die zogenaamde poppentest die in De Bolder-

kar wordt gebruikt om kinderen op incest te onderzoeken, is volstrekt onbruikbaar”, zei de Leidse hoogleraar Treffers gisteren voor de AVRO-radio. Treffers, die ook verbonden is aan het Academisch Centrum voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie in Oegstgeest, vervolgde: „Op het ogenblik wordt er zo snel aan incest gedacht, dat er dramatische situaties ontstaan voor kinderen en gezinnen, omdat er van incest helemaal geen sprake is”.

Dr. Mourits, directeur van de landelijke stichting bureau vertrouwensartsen inzake kindermishandeling, zegt echter te vrezen dat hulpverleners eerder te weinig dan te veel oog hebben voor de problemen van seksueel misbruik.

De Raad voor de Kinderbescherming in de regio Rotterdam staat achter het onderzoek, inclusief het gebruik van levensechte, anatomisch correcte poppen. Een woordvoerder van de raad: „Wij beseffen ook dat er twijfels zijn over deze methode. Het is dan ook slechts een onderdeel van het

gehele onderzoek, één stukje van de legpuzzel”.

De hoge „score” van De Bolderkar in aantal incestzaken komt volgens hem doordat De Bolderkar meer dan andere MKD's zich bewust is van het voorkomen van incest. Daarnaast is er bij De Bolderkar iemand in dienst die speciaal is opgeleid om te werken met de poppen. „Als de methode goed blijkt te zijn is het niet ondenkbaar dat in de toekomst meer MKD's, en andere instellingen, met de poppen gaan werken”.

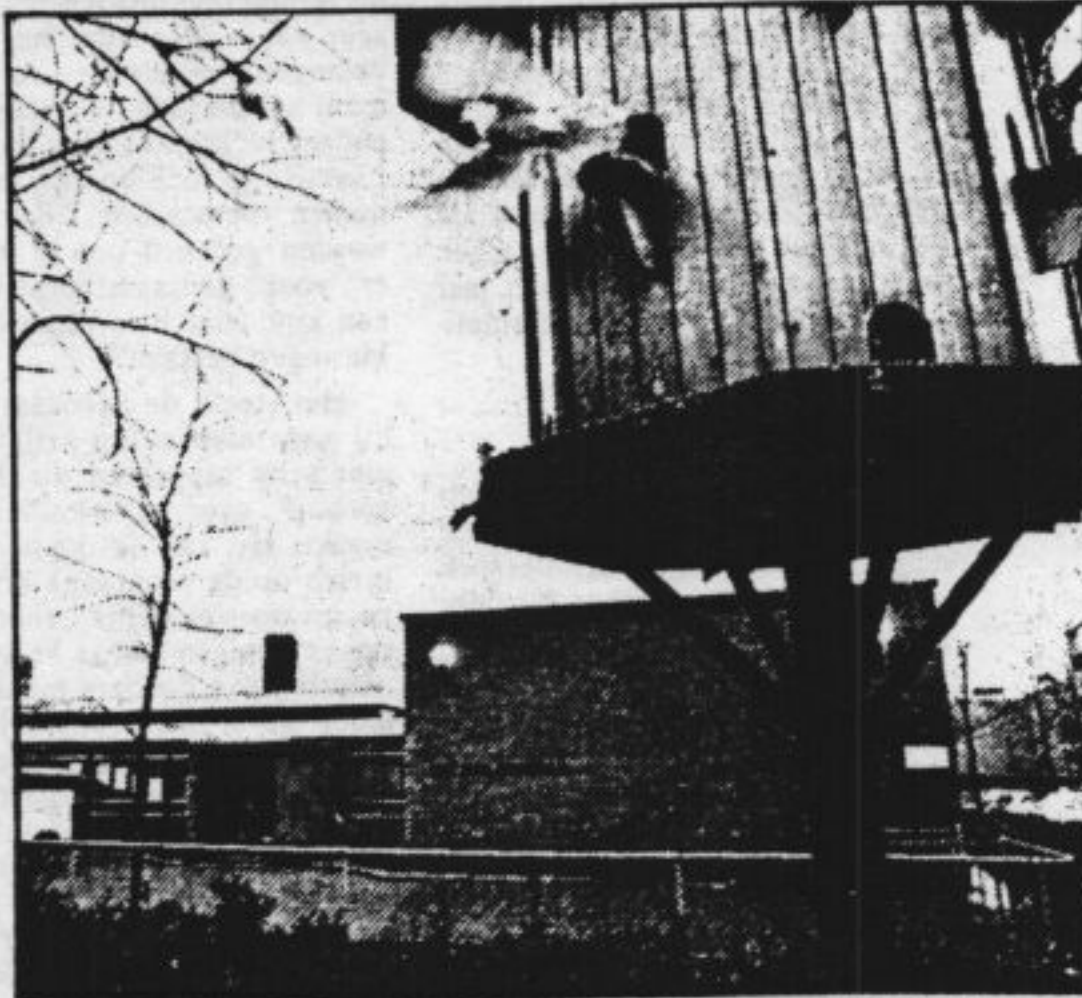
Prof. Nota

De Leidse hoogleraar jeugdrecht prof.dr. J.A. Nota wijst op de veranderende omstandigheden waaronder justitie met incest in aanraking komt.

In zijn praktijk als rechter werd hij vooral met incest geconfronteerd via aanklachten van oudere kinderen, bijvoorbeeld wanneer die verkeren kregen. In de meeste gevallen volgde dan een gehele of gedeeltelijke bekentenis door de

Onderzoek van kinderen door plaatsing buitenshuis Middel is erger dan de kwaal

NRC 16 Door G.P. Hoefnagels

Scheiding van de ouders: dubieus middel voor een twijfelachtig doel. (Foto Rien Zilvold)

De Vlaardingse zaak bij het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar, waarbij veertien kinderen door toedoen van justitie van hun ouders werden gescheiden en uit huis werden geplaatst, doet de vraag rijzen wat de rechten van ouders en kinderen zijn. Tevens komt de vraag op of het belang van de kinderen gediend is met een scheiding van de ouders op grond van vermoedens van incest.

De ouders zijn niet gehoord. Zij hadden hun kinderen 's morgens in goed vertrouwen op het kinderdagverblijf gebracht. 's Avonds hoorden zij dat de kinderen niet terugkwamen. Wat de jonge kinderen precies verteld is toen zij naar elders werden overgebracht, is niet bekend. De scheiding tussen ouders en kinderen kan maanden duren. Een justitieel voorschot op een onzekerheid met de zekerheid van nadeel.

De argumenten van justitie voor dit voorschot zijn:

1. de vrees van beïnvloeding van het kind tijdens het onderzoek;

2. de vrees van herhaling van de incest.

Dat zijn geen sterke argumenten. Daar is de vraag of het kind niet door de hulpverleners zal worden beïnvloed. Uit de Engelse zaken in Cleveland bleek dat dit in hoge mate het geval was, malicieus zelfs, want het kind werd daar regelrecht met straf bedreigd als het de incest ontkende en beloond als het de incest toegaf. In het laatste geval beloofde men het kind dat het weer naar huis mocht.

Zo kwaadaardig zal het in Nederland niet toegaan, maar het kind verblijft nu wel in een omgeving waarin hulpverleners tevens spurneuzen kunnen worden. Dat leidt tot vragen aan kinderen die, bedoeld of niet, altijd suggestief zijn. Dat leidde zelfs tot poppen met suggestieve geslachtsdelen, waarbij kinderen suggestief worden geobserveerd, waaruit suggestieve conclusies worden getrokken in suggestieve verslagen.

Dubieus

In de geschiedenis van de mensheid blijkt het steeds mis te gaan als hulpverleners speurders worden, van de kettervervolgving door de geestelijkheid in de Middeleeuwen tot de speurruiterijen van de maatschappelijk werkers in de jaren vijftig van deze eeuw. Nu blijkt het weer te gebeuren in de jaren tachtig.

Het onderzoek van kinderen, na

ben van hun ouders te hebben gescheiden, is een dubieus middel voor een twijfelachtig doel. Tegen het getuigenis van kinderen in zaken waarin ze zelf emotioneel betrokken zijn - en dat zijn ze, ook als er geen incest plaatshad - is jarenlang geschreven in de vakliteratuur. Het laten getuigen van kinderen in zedenzaken fixeert hen op een ongezone wijze op seks. Het onderzoek dat een maatregel in het belang van het kind zou moeten beogen, is dan ook strijdig met het belang van het kind.

Daar komt bij dat het kind werd gescheiden van de ouders zonder dat het daarover met hen heeft mogen praten, en zonder afscheid van hen te hebben genomen. Fundamentele zekerheden vallen door zo'n scheiding zonder afscheid óók weg als één van de ouders incest met het kind zou hebben gepleegd. Afscheid is noodzakelijk, wil men het jonge kind niet een trauma voor het leven bezorgen.

Natuurlijk kan er sprake van incest zijn, misschien wel zo vaak als Nel Drayer ons in haar onderzoek voor ogen hield. Maar uit dat onderzoek blijkt ook dat de ene incest de andere niet is. En zelfs als er sprake was van incest - dat weten we in de zaken van De Bolderkar nu, maanden later,

nog niet - dan is het weghalen van de kinderen door justitie een straf voor de vermoedelijke slachtoffertjes en een dubbele straf voor de werkelijke slachtoffertjes; de laatsten hebben ook nog het trauma van de incest.

Vermoedens

Kinderen noch de ouders hebben rechten tegenover de bevoegdheden van de Raad voor de Kinderbescherming, de officier van justitie en tenslotte de kinderrechter, als het zogenoemde voorlopige maatregelen betreft. De voorlopige ondertoezichtstelling en de voorlopige toevertrouwing aan de Raad voor de Kinderbescherming zijn maatregelen die zonder vorm van proces kunnen worden genomen als de Raad 'directe noodzaak' aanwezig acht.

Dat impliceert een grote discretionaire bevoegdheid of vrije macht van de overheid. De grens daarvan is slechts bepaald door 'het belang van het kind', maar dat kan men reeds op grond van 'vermoedens' anders zien dan ik het hierboven deed. De Raad voor de Kinderbescherming wordt dan ook vanouds in de volksmond als 'kinderdief' aangeduid.

De instanties staan zwak met hun 'vermoedens' als zij deze beantwoorden met sensatie-vrees-

verhalen zoals „de dodelijke mishandeling van een kind dat we moesten opgraven bij de Euro-mast”. Zo'n voorbeeld is een zwaktebod; we hebben het nu over kinderen die elke morgen door hun ouders naar een medisch kleuterdagverblijf worden gebracht.

De kindbeschermingsinstanties hebben doorgaans goede contacten met de hulpverleners. Dat is ook nodig. Voor de dagelijkse gang van zaken moeten zij op de informatie van de hulpverleners kunnen vertrouwen. Maar bij de tegenwoordige incest-ideologie en de cultuur-fenomenologische aandacht voor seksuele misbruiken, na de geschiedenissen van Cleveland en Oude Pekela, dient de rechterlijke instantie driedubbel op haar hoede te zijn voor onjuiste informatie. De automatische verbinding van seks, moraal en straf steekt telkens de kop op. Ook doorgaans betrouwbare hulpverleners kunnen zich vergissen. Werkelijkheid en verbeelding vermengen zich. Projectie - wat buiten ons schijnt te zijn, maar wat in ons is - neemt de plaats in van de redelijke beschouwing.

Onanie

We zien dat scherper als het om het verleden gaat. De tegenwoordige aandacht blijkt een duidelijke overeenkomst te vertonen met die voor seksuele verschijnselen in de jaren vijftig. In die tijd werden rapporten geschreven waarin bedwateren voor onanie werd aangezien (en onanie was toen vreselijk) en het stelen van een damesfiets door een jongetje als een oedipaal ingegeven delict. Dat leerden ze zo 'op de cursus', zoals nu welzijnswerkers en jonge artsen in Engeland poppen leren interpreteren.

Velen van de kinderen uit De Bolderkar moeten nog worden onderzocht, maar het middel van zo'n onderzoek is erger dan de kwaal. Het is, zoals gezegd, krachtens het Nederlandse kindbeschermingsrecht mogelijk, op grond van vermoedens en zonder de ouders te horen, kinderen weg te halen. Dat zou aanleiding moeten zijn dit overheidsgedrag te toetsen aan het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, opdat de staatsinterventie in het gezinsleven wordt beperkt.

De auteur is hoogleraar criminologie en jeugdrecht aan de Erasmus Universiteit.

ouder, want ontkennen was erg moeilijk na de beschuldigingen en gedetailleerde verklaringen van de jongere. In de „Vlaardingse zaak” gaat het om veel kleinere kinderen en de bewijsvoering wordt dan veel lastiger, aldus Nota.

De Leidse hoogleraar, tevens rechter-plaatsvervanger bij de Haagse rechtbank, zegt dat er wat hem betreft een incestzaak voor de strafrechter komt. De meeste gevallen worden behandeld in de sfeer van het kindbeschermingsrecht. „Bij de strafrechter heb je vaak een wat striktere bewijsvoering en het kan best goed zijn als een incestzaak op die manier wordt behandeld”. De onrust en verwarring over de uithuisplaatsing van de tien Vlaardingse kinderen kan hij zich wel voorstellen, „maar”, zegt hij, „ik heb geen aanleiding te veronderstellen dat de kinderrechter geen goede gronden had om tot die beslissing te komen”.

Verhoogde aandacht

Prof. Nota wijst er op dat ver-

hoogde aandacht voor incest op zich zelf kan leiden tot het eerder en meer signaleren. Hij herinnert zich een forse toename van het aantal meldingen van ontucht onder kinderen in een bepaald dorp. Er was daar een nieuwe politieagent gekomen die erg gevoelig was voor ontuchtssignalen. „We hebben die meldingen onderzocht en inderdaad dingen geconstateerd die strafbaar waren”. Prof. Nota wil echter ook op de andere kant wijzen: attent willen zijn op bepaalde zaken draagt het risico met zich om, bij wijze van spreken, dingen te zien nog voordat ze zijn gebeurd. „In hoeverre daarvan sprake is in de zaak-Vlaardingen kan ik niet beoordelen, ik ken de feiten niet”.

In het algemeen gesproken is er eerder de neiging om te laat in te grijpen dan te vroeg, als het gaat om kinderen, meent Nota. „Als rechter denk je dan: waarom is er niet veel eerder aan de bel getrokken?”

HERMAN JANSEN
LUTSEN KOOISTRA

Signalement / Piet Vroon

Kolder

UK 17

De golven van seksueel misbruik spoelen nog twee jaar aan. Tegen 1991 is iedereen in zijn jeugd zuiver wetenschappelijk te pakken genomen en zijn we het nieuwtje dus kwijt. Tot dat moment wordt u helaas geteisterd door de meest onwaarschijnlijke verhalen, processen, veroordelingen en zo meer. Dat is treurig, want er is geen onderscheid meer tussen feit en fictie.

Ik schrok van een gesprek met een vertrouwensarts. Deze liet mij weten veel voorzichtiger met aangiften om te gaan dan vroeger. Echtelieden die al dan niet in scheidingsprocedures zijn verwickeld, willen nogal eens wraak op elkaar nemen door beschuldigingen in de sfeer van misbruik te uiten. Rechters vinden dat een aangeklaagde zo goed als altijd schuldig is, dus dit is een mooie manier om iemand aan wie je de pest hebt achter de tralies te krijgen.

Te somber, zult u zeggen. Een beschuldiging alleen is niet genoeg, er zal een bewijs moeten worden geleverd. Wat dat betreft, ben ik voor de tweede keer geschrokken en niet zo zuinig ook. Het komt voor dat justitiële functionarissen me dossiers over seksueel geweld sturen met het verzoek een oordeel over de boel uit te spreken. Wat me opviel, is het volgende.

De laatste tijd zijn verschillende peuterspeelzalen of kleuterdagverblijven in het nieuws geweest. Peuters lijken er vooral te zijn om ongewenste seksuele handelingen te ondergaan. Op de een of andere manier raakt een verhaal in de wereld, ouders steken elkaar aan, men vindt een zondebok, de boel wordt aangekaart en vervolgens storten psychologen, orthopedagogen en zogenaamde psychotherapeutische werkers (wat zijn dat eigenlijk?) zich op het grut. Om uit te maken of iets gebeurd is, gaat men met poppen spelen en het kind allerlei vragen stellen. De rapporten die ik daarover gelezen heb, zijn soms ten hemel schreiend.

Iedereen weet dat onderzoek van een geneesmiddel dubbelblind moet gebeuren. Teneinde allerlei vormen van beïnvloeding te voorkomen, is het handig als arts noch patiënt weet of een placebo dan wel het heilzame produkt ener farmaceutische firma wordt voorgeschreven. Nu is de moeilijkheid dat kinderen beïnvloedbaarder zijn dan wie ook. Voordat je het weet, heb je een retorische vraag gesteld en de beschuldigde hangt.

Een onderzoeker van zo'n kind moet a) van niets weten, en b) zonder dat hij dat weet ook te maken krijgen met kinderen met wie niets is gebeurd. Pas dan

kan het onderzoek netjes gebeuren en weet je aan de hand van de 'lotgevallen' van het onschuldige kind ook of de onderzoeker in zijn geestdrift de zaak niet in een bepaalde richting heeft gemanipuleerd. Maar helaas, wat in een methodeboekje voor elke eerstejaars staat, schijnen veel afgestudeerden zich niet meer te kunnen herinneren.

Een grote adder onder dit gras is ook het volgende. Stel dat u een munt gooit en als uitkomst krijgt MMMMM. Vindt u dat een toevallige uitkomst? Velen van u zullen daar moeite mee hebben en een reeks als MKKKMM veel waarschijnlijker vinden. Anders gezegd: wij willen het toeval, dat wil zeggen het onvoorspelbare, graag terugzien in kleine steekproeven, ofwel korte reeksen. Om die reden vinden we een toevalsreeks waar wat afwisseling in zit veel waarschijnlijker dan een serie als MMMMMM.

In het dagelijks leven is dat geen ramp, maar bij kinderen kan er gemakkelijk iets misgaan. Proefnemingen hebben laten zien dat deze neiging tot afwisselen bij hen in nog veel sterker mate naar voren komt. Een kind vindt de serie MKMKMK bij wijze van spreken pas echt toevallig. Maar wat heeft dit nu met het onderzoek van seksueel misbruik te maken?

Ik geef een schematisch voorbeeld aan de hand van een dossier. Het gaat om een vraag- en antwoordspel tussen een onderzoeker en een kind.

- Heet die meneer in je groep Jan?
- Ja.
- Doet Jan wel eens vieze dingen met je?
- Nee.
- Aait hij wel eens over je buikje?
- Ja.
- Heeft hij zijn plasser wel eens laten zien?
- Nee.
- Steekt hij wel eens een vinger in je plasser?
- Ja.

Conclusie: het misbruik is een feit; Jan dus achter de tralies. Wat is hier gebeurd? Kleine kinderen zijn in talloze vragen nauwelijks geïnteresseerd. Essentieel en hoogst ernstig is dat zij na elk antwoord dat door een nieuwe vraag wordt gevolgd, menen dat hun antwoord op de vorige vraag fout was. Om die reden wisselen zij ja en nee af. Als we nu de vragen maar in een slimme volgorde stellen, kunnen we alles 'bewijzen'. Helaas. Aanbevolen lectuur: E. Elbers, Social Context and the Child's Construction of Knowledge, Utrecht, Elinkwijk, 1988, pag. 121-133.

Hoogleraar: protocol nodig voor hulp kind na seksueel misbruik

Door een onzer redacteurs NRC

ROTTERDAM, 10 dec. — Minister Brinkman van WVC moet haast maken met het opstellen van richtlijnen voor het handelen van hulpverleners bij vermoedens van seksueel misbruik van kinderen.

Dit zegt de hoogleraar seksuologie J. Frenken naar aanleiding van de gebeurtenissen op het medisch kleuterdagverblijf De Bolderker in Vlaardingen. Hulpverleners van dit dagverblijf hebben de laatste zeven maanden op een totaal van 50 gemiddeld vier jaar oude kinderen 14 gevallen van seksueel misbruik geconstateerd. Op grond van deze rapporten heeft de kinderrechtster tien kinderen uit huis laten plaatsen.

Frenken meent dat alles erop wijst dat er op De Bolderker en door de Raad voor de Kinderbescherming 'over-alert' is gereageerd. „Jarenlang hebben hulpverleners te laks gereageerd op het probleem van incest. Het zorgwekkende is dat ze nu gaan overreageren”, aldus de hoogleraar. Hij verwijt de Kinderbescherming bovendien actie te hebben ondernomen zonder eerst zelf met de betrokkenen te spreken. „Het cliché dat ze bang waren dat het gezin zich anders zou sluiten, had hier niet mogen worden gebruikt. Ze hadden op zijn minst de moeder kunnen ondervragen want uithuisplaatsing van vier jaar oude kinderen kan zeer traumatische gevolgen hebben.”

Rechtspositie

Frenken acht het statistisch ook zeer onwaarschijnlijk dat de diagnoses juist zijn. „Onderzoek wijst uit dat incest zeker bij deze jonge kinderen zelden voorkomt. Ik ben zeer benieuwd wat het onderzoek van de inspectie voor de volksgezondheid zal opleveren. De Vlaardingse zaak lijkt sterk op de Engelse 'Cleveland-case' waar ook te overhaast werd gereageerd.” In Cleveland werd vorig jaar op grond van onderzoek van twee kinderartsen in korte tijd bij 165 kinderen de diagnose van seksueel misbruik gesteld.

Volgens advocaat mr. N. de Munnik, die de belangen behartigt van twee van de in totaal tien ouderparen die in de afgelopen

maanden op last van de kinderrechtster een kind uit huis geplaatst zagen, „hebben dergelijke ouders een zeer slechte rechtspositie. Processuele waarborgen tegen de enorm machtige wapens van de Raad voor de Kinderbescherming ontbreken voor de ouders bijna volledig”, aldus De Munnik.

„Ouders kunnen niet eens in beroep gaan tegen de voorlopige ondertoezichtstelling (OTS) die in het geval van hun kinderen begin november is uitgesproken. Ze moeten wachten op het verzoek om een definitieve OTS, dat voor deze ouders pas op 20 december wordt behandeld. Tegen de uithuisplaatsing zijn we wel in beroep gegaan maar die zaak kan pas op 11 januari door het hof worden behandeld”, aldus De Munnik. De advocaat meent dat de familierechtelijke regels er te zeer van uitgaan dat het doel de belangen van het kind te beschermen, het niet zou toestaan dat ook ouders rechten worden toegekend. „Terwijl je toch op zijn minst zou mogen verwachten dat ouders worden gehoord om te kijken of er voor gedragsstoornissen van een kind niet hele plausibele verklaringen bestaan.”

Het steekt de advocaat ook dat hij geen afschriften krijgt van de medische rapporten die het dagverblijf over de kinderen opmaakt. Hij kan de dossiers alleen inzien op de rechtbank omdat deze te 'vertrouwelijk' zouden zijn om er kopieën van te verstrekken. „Lezing van dossiers maakt me in ieder geval niet veel wijzer. Bij het verslag van alle spelletjes die met de kinderen zijn gespeeld en waaruit de signalen zouden blijken dat ze zijn misbruikt, staat nergens beschreven welk protocol er is gevolgd en welke vragen de hulpverleenster heeft gesteld.”

Hoogleraar aan VU doet poppenmethode af als boerenbedrog

Door onze correspondent MARIEN ABRAHAMSE NRC
AMSTERDAM, 19 dec. — „Een nieuwe methode is onbruikbaar tot het tegendeel blijkt en niet omgekeerd. De bewijslast ligt bij degene die de methode propageert en niet bij degene die kritiek uitoefent. Dat geldt te meer voor een methode die veel impact heeft.”

Dat zegt prof. dr. P.J.D. Drenth, hoogleraar psychologie aan de Vrije Universiteit (VU) van Amsterdam, over de omstreden poppenmethode die wordt gebruikt bij het opsporen van seksueel misbruik bij kinderen. Drenth, in vakkringen beschouwd als een onomstreden autoriteit op het gebied van psychologische testontwikkeling, zegt over justitiële beslissingen die zijn gebaseerd op de resultaten van de poppenmethode: „Dat is absoluut misbruik van die test. In de handen van een zeer ervaren en sensitieve therapeut zou de poppentest misschien aanwijzingen kunnen geven. Ik zou absoluut niet verder willen gaan. Voor definitieve uitspraken zijn projectieve tests als de poppenmethode per definitie ongeschikt. Daarvoor zijn andere instrumenten nodig. De manier waarop de poppenmethode nu kennelijk wordt gebruikt is een absolute vertekening of zelfs misbruik van de psychologie. Het is vergelijkbaar met de toepassing van grafologie: door sommigen veel gebruikt, maar het blijft boerenbedrog.”

Prof. dr. M. Brouwer, hoogleraar massapsychologie en openbare mening aan de Universiteit van Amsterdam, heeft het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) gevraagd zo snel mogelijk een uitspraak te doen over de status van de poppenmethode. In een brief aan het NIP zegt Brouwer dat er een eind moet komen aan de beunhazerij en misbruik van het vak door de gebruikers van de poppenmethode. Hij noemt het zorgwekkend dat de Amsterdamse politie de poppen gebruikt bij opsporingsonderzoek.

Volgens een woordvoerder van de Amsterdamse gemeentepolitie niet uitgesplitst.”

Volgens de onderzoekers McIver, Wakefield en Underwager komt dat verschil vooral door de suggestieve en sturende vraagstelling van de gebruikers van de poppenmethode. Baartman: „Dat onderzoek deugt niet. De onderzoekers hadden de vooropgestelde bedoeling de poppenmethode om te deroepen te halen. De niet misbruikte kinderen gaven volgens het onderzoekers verslag zowel gesekulariseerde als agressieve reacties naar de poppen. Dat is door de onderzoekers bij de verwerking van de resultaten op een hoop gegooid en niet uitgesplitst.”

Samenleving weet geen raad met seksueel misbruik kind

„Misbruikzaken overrompelen ook hulpverleners”, zo luidde een kop van een van de vele kranteberichten over de Vlaardingse incestzaak. De publiciteit rond deze affaire maakt in elk geval twee zaken duidelijk. Ten eerste geeft het aan dat seksueel misbruik van kinderen een samenleving niet onberoerd laat. Ten tweede maakt de aard van de publiciteit duidelijk, dat de samenleving zich met dit verschijnsel geen raad weet, ook de samenleving reageert overrompeld.

Veel reacties zijn vergelijkbaar met het tumult dat ontstond toen in september van dit jaar gegevens bekend werden van het onderzoek van Nel Draijer naar de omvang van het verschijnsel van seksueel misbruik van meisjes. Alarweg werd haar wetenschappelijke competentie in twijfel getrokken. Het kon en het mocht niet waar zijn. De gegevens waren te schokkend.

Het debat over haar wetenschappelijk onderzoek is nog nauwelijks op wetenschappelijke wijze gevoerd. Het is beheerst geweest door sentimenten. Het kon en mocht niet waar zijn. Diverse keren is daarbij de man (vrouw) gespeeld en niet de bal. Het zou gaan om een betweterige feministe, om iemand die de vakliteratuur niet kende en zo meer.

Wat dit laatste betreft: haar onderzoeksrapport bevat het meest uitgebreide literatuuroverzicht dat tot nog toe in een Nederlandse publikatie over seksueel misbruik van kinderen is verwerkt. Het mocht niet waar zijn, en dus deugden noch onderzoek, noch onderzoekster.

Bagatelliseren

Daarnaast zijn de pogingen de gegevens te bagatelliseren niet van de lucht geweest. Enkele voorbeelden daarvan. Kranten hebben koppen vertoond als: „1 op de 3 vrouwen seksueel misbruikt”. In een artikel in Elsevier (5 november 1988) stond het volgende te lezen: „Hoewel haar definitie van seksueel misbruik zeer ruim is, van ongewenste handtastelijkheid tot verkrach-

Seksueel misbruik van kinderen roept behalve veel weerstand ook veel twijfel op. Het kan en mag niet waar zijn. De samenleving weet kennelijk geen raad met het verschijnsel, meent prof. dr H. Baartman.

VK 21

ting, heeft zelfs binnen deze definitie twee op de drie vrouwen geen ervaring met seksueel misbruik.” Het mag niet waar zijn. Ook al is het dan misschien waar voor 1 op de 3, voor 2 op de 3 niet. Weinig aan de hand dus.

Een tweede voorbeeld. In datzelfde artikel wordt gezegd: „In de meeste onderzoeken over incest is de neef-nicht-combinatie de meest voorkomende.” Een opmerking die bedoeld is om te bagatelliseren.

Ik ken die „meeste onderzoeken” niet, maar in Draijers onderzoek vormden de neven 9 procent van het totaal (de broers 25 procent) en de rest van de plegers waren volwassen. Erger is, en dat is het belangrijkste, dat de suggestie wordt gewekt dat het bij neven en nichten en broers en zussen om onschuldige spelletjes zou gaan. „Neef en nicht vrijt heel licht. De laconieke volkswijsheid weet wel raad met de feiten des levens.” Volkswijsheid vroeger was ook, dat men door seksuele gemeenschap te hebben met een kind van zijn geslachtsziekte af kon komen.

Een derde voorbeeld van bagatelliseren is het verleggen van de aandacht. Men speelt de vermoorde onschuld: „Ik durf al niet eens meer een kind op

schoot te nemen, ik durf niet meer met mijn kinderen onder de douche.” of: „Onze nauwelijks verworven lichamelijke ruimhartigheid van omgaan met een kind wordt ons weer afgenomen.”

Niemand is er op uit om aan lichamelijk hartelijke omgangsvormen en aan het knuffelen van kinderen een halt toe te roepen. Voor degenen die het verschil niet kennen tussen knuffelen en seksueel misbruiken kan het overigens geen kwaad hier eens op gewezen te worden.

De debatten over het verschil tussen seksueel misbruik en knuffelen en over de vraag waar het ene ophoudt en het andere begint, zijn misschien wel cultuurhistorisch interessant, maar voor de rest puur academisch. Vrijwel elke pleger van seksueel misbruik weet dat hij of zij een grens is overgegaan.

Draijer heeft naar aanleiding van alle tumult terecht opgemerkt dat er twee kampen lijken te zijn: degenen die het willen zien of weten en degenen die dat niet willen. Een onderzoek, verwachtte ze, lijkt aan zo'n verdeling weinig te kunnen veranderen.

Slecht nieuws

Zoals gezegd: de reacties op genoemd onderzoek lijken sterk op die bij de Vlaardingse affaire. Het meest kenmerkende in veel reacties is het klassieke patroon van reageren op bringers van slecht nieuws: ze worden een kopje kleiner gemaakt. Gebeurde dat in de klassieke oudheid letterlijk, nu hebben we er een andere methode voor: men trekt de integriteit en de deskundigheid van de boodschapper in twijfel. Het mag niet waar zijn, dus deugt de boodschap niet, dus deugt de boodschapper niet.

Bekend is inmiddels het geluid, dat seksueel misbruik dient om de werkgelegenheid van hen die hierbij betrokken zijn in stand te houden. Er zijn meer beroepsgroepen die hun brood verdienen bij gratie van andermans leed. Echter, zeggen van mensen dat ze dat leed oproepen of verstrekken om hun broodwinning gegarandeerd te houden, is het in twijfel trekken van hun integriteit.

In tal van toonaarden is de deskundigheid van de betrokken hulpverleners in twijfel getrokken. Degenen die al snel dit oordeel klaar hadden, werden daarbij nauwelijks gehinderd door een gebrek aan informatie. De kritiek op de hulpverleners heeft zich toegespitst op drie hoofdzaken: een gebrekkige diagnostiek in het algemeen, een ondeugdelijke onderzoeksmethode in het bijzonder („de poppen”) en het overijld uit huis plaatsen van kinderen.

Onderzocht dient nog te worden in hoeverre deze kritieken juist zijn, maar veel deskundigen op afstand lijken op

voorhand de uitkomst van dat onderzoek al te kennen, zich daarbij in hun overijld oordeelsvorming bezondigend aan precies datgene wat ze de betrokken hulpverleners verwijten.

In het algemeen geldt, dat MKD's (Medische Kinderdagverblijven), gegeven hun multidisciplinaire werkwijze, hun dagelijks contact met het kind en hun frequent, meestal vrij intensief en langdurig contact met de ouders, instellingen zijn, waar de kansen op een adequate diagnostiek bij uitstek aanwezig zijn.

Maar opnieuw, het mag niet waar zijn, dus kan de diagnostiek niet deugen.

Binnen het scala van diagnostische activiteiten bij een vermoeden van seksueel misbruik wordt, als het gaat om seksueel misbruikte kinderen tussen ongeveer 3 en 7 jaar, soms gebruik gemaakt van de zogeheten anatomisch correcte poppen.

Deze methodiek wordt in de media heftig onder kritiek gesteld. Verwezen wordt daarbij altijd naar één onderzoek, dat de ondeugdelijkheid van deze methodiek zou hebben aangetoond. Er zijn echter minimaal vijf onderzoeken te noemen die de bruikbaarheid van deze methodiek wel hebben aangetoond.

Het is alsof het middel niet mag deugen. De discussie hierover is volstrekt uit zijn voegen gerukt. De zaak is heel simpel. Het is in de hulpverlening zeer gebruikelijk en ook onomstreden om met jonge kinderen spelenderwijs te communiceren over ervaringen en belevingen. Het spelateriaal dat daarbij gebruikt wordt heeft soms een relatie met de aard van de belevingen: soldaatjes en tanks bij agressie, een babypop met een flesje bij afhankelijkheidsbelevingen, enzovoort.

Informatiebron

Sommige materialen bieden meer mogelijkheden om zicht te krijgen op bepaalde belevingen en ervaringen dan andere. Poppen met duidelijke geslachtskenmerken bieden een mogelijkheid

NVSH verwerpt 'poppenmethode'

Van onze correspondent

DEN HAAG — De NVSH (Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming) is niet ingenomen met het gebruik van de poppen-

methode en de anale-reflexmethode bij het vaststellen van sexueel misbruik van kinderen.

De vereniging doet een dringend beroep op alle verantwoordelijken om de methoden niet te gebruiken. Ook vragen zij hen ondergeschikten te verbieden die methoden toe te passen op minderjarigen. De vereniging zegt dit in een commentaar naar aanleiding van de affaire-Bolderkar in Vlaardingen.

Volgens het algemeen NVSH-bestuur zijn beide methoden in de landen waar ze eerder zijn toegepast, de VS en Groot-Brittannië, door organisaties van psychotherapeuten als ondeugdelijk afgewezen. Bovendien is er geen enkel wetenschappelijk onderzoek dat deze methoden on-

dersteunt.

Voor kinderen is de methode ten minste geestelijk zeer belastend. Evenals in ons land leidde toepassing van de poppenmethode in Amerika en Engeland tot abrupte scheiding tussen kinderen en ouders. De ouders werden blootgesteld aan strafvervolgging. Het vermoeden van sexueel misbruik is voor sommige kinderbeschermers blijkbaar genoeg om de fundamentele mensenrechten aan hun laars te lappen, aldus de NVSH. Politie- en justitie-autoriteiten verlenen daarbij vol ijver hun medewerking.

De vrijwilligers in de afdelingen en landelijke werkgroepen staan klaar om ouders, die het slachtoffer zijn van deze „hulpverlening” bij te staan.

de belevingen en ervaringen, fantasieën en kennis met betrekking tot seksualiteit spelenderwijs aan de orde te stellen.

Dat is alles. Een definitief bewijs of een kind seksueel misbruikt is, is aan deze spel- of communicatievorm niet te ontleen en zeker niet aan deze informatiebron alleen. Daarmee is de methode echter nog niet ondeugdelijk. Zo goed als van een gesprek — ook een communicatievorm — ook niet wordt gezegd dat dat een ondeugdelijke methode is. Ze biedt een mogelijkheid om meer zicht op genoemde belevingen, ervaringen, fantasieën en kennis te krijgen.

Dat is nu waar het precies om gaat. En de praktijk en het meeste onderzoek leert, dat de belevingen die seksueel misbruikte kinderen uiteten in het omgaan met deze poppen veelal van een andere aard zijn, dan de belevingen die niet seksueel misbruikte kinderen uiteten, overigens iets dat nauwelijks verbazing kan wekken. Dus de stelling, dat de vermoedens onvoldoende gegrond zijn omdat er van een ondeugdelijke methode gebruik gemaakt is, wijst in elk geval op een gebrek aan bekendheid met deze methode.

De moeilijke en meest centrale kwestie echter is die van het vermeende overijld handelen. De zaak waar het hier om gaat is die van de afweging van de rechten van ouders en de rechten (op bescherming en veiligheid) van een kind. Het is duidelijk dat de autonomie van ouders als opvoeders een belangrijk goed is waarmee zeer zorgvuldig dient te worden omgegaan. Niet alleen vanwege de rechten van ouders als auto-

3me personen, maar ook omdat een aantasting van die positie consequenties heeft voor het gevoel van veiligheid van een kind.

Wat echter sterk in alle commentaren overweegt is de zorg om een onterechte inbreuk op de autonomie van de ouders, en in het verlengde daarvan om de zorg over de schade die dit teweeg brengt bij het kind. Die zorg is begrijpelijk en terecht. Een beslissing tot een uithuisplaatsing, maar ook een beslissing niet tot uithuisplaatsing over te gaan vergt daarom de grootste mogelijke zorgvuldigheid. Dat geldt trouwens niet alleen in gevallen van seksueel misbruik.

Niemand heeft in zo'n situatie op voorhand het gelijk noch het ongelijk aan zijn kant: de hulpverleners niet, de ouders niet en ook het kind niet. Het is rampzalig als een kind ten onrechte thuis wordt weggehaald. Het is ook rampzalig als een kind ten onrechte niet beschermd wordt. Dat er echter bijna dagelijks mensen moesten worstelen met deze afweging, is omdat veel kinderen dagelijks behandeld worden als het bezit van ouders, als een gebruiks- of wegwerpartikel.

Telkens als we gedwongen worden dat onder ogen te zien, is er de verleiding de ogen te sluiten en te twijfelen aan het waarnemingsvermogen van anderen.

PROF. DR. H. BAARTMAN

Hoogleraar Preventie en hulpverlening inzake kindermishandeling, Vakgroep Pedagogiek Vrije Universiteit, Amsterdam

N.V.H.N 20-12.88

'Deed Jan enge dingen?'
'Nee.'
'Heeft Jan dan nooit aan je buikje gezeten?'
'Ja.'
'Dat is toch een schande? Daar kan ik me vreselijk kwaad over maken!'

Veertien maal vermeende incest, tien uithuisplaatsingen. De zaak-Bolderker, het Vlaardingse medisch kinderdagverblijf, roept vragen op. Zijn hulpverleners zo op hun hoede voor incest dat ze te snel ingrijpen? Heeft de storfloed van publiciteit over seksueel misbruik ongewenste neveneffecten gehad? En uithuisplaatsen, kan dat zo maar? Deskundigen en juristen laten over deze vragen hun licht schijnen.

voor Berend Schilder en Annetiek Veelenlurf

Prof. Vroon: 'Ik ben me dood geschrokken. De vragen waren zo suggestief...'

hervat Vroon. „Die onderzoeker heeft zijn ideeën van tevoren gevormd en stuurt zo'n kind meteen een bepaalde richting op. Ik durf te wedden dat als er helemaal niks met het kind zou zijn gebeurd, er toch ook incest of ontucht uit zou komen. Daar kun je vergif op innemen. Er zijn genoeg onderzoeken die hebben aangetoond dat kinderen in heel andere dingen geïnteresseerd zijn dan volwassenen. Als een kind eerst 'nee' zegt en hem wordt nog een vraag gesteld, dan denkt het: oh jé, ik heb vast iets verkeerd gedaan.' Dat zegt het gauw 'ja'. Het is afwisselend 'nee' en 'ja' en dan weer 'nee', afhankelijk van het toeval en het aantal vragen. Proeven hebben dat al zo vaak aangetoond. En ik vind het heel erg dat geen van de drie onderzoekers dat wist. Dat bleek direct uit hun vraagstelling." Professor Vroon wordt nog bozer: „Iedere imbeciel in de geneeskunde kan de proef op de som nemen. Neem een onderzoeker, maak hem wijs dat hij een kind met ontuchtvervaling voor zich heeft en zet in werkelijkheid een kind voor hem waar niks mee aan de hand is. Als de onderzoeksmethode zuiver is, zou er dus niks bijzonders uit het kind komen. Dat heet een blind onderzoek. Dat gebeurt met ieder nieuw medicijn. Het proefkonijn krijgt een echt medicijn of een fopmedicijn. De onderzoeker noch de patiënt weet wie welk medicijn heeft gekregen. Maar dat is nog nooit gebeurd met onderzoeksmethodes voor incest of ontucht.”

De Rotterdamse rechtbank, zo zegt persofficier van Justitie mr. H.W.

Samson-Geerlings, heeft nog nooit iemand veroordeeld louter en alleen op basis van één onderzoek. „Zolang de wetenschappers het niet eens zijn over de juiste methode, is het geen bewijs, hooguit een aanvulling in het hele onderzoek. Daarom zal het in de zaak van de Bolderker in Vlaardingen ook lang niet in alle gevallen tot een veroordeling leiden. In andere zaken is het bewijs wel te halen bij getuigen, zoals een oma of een oom tegen wie het kind huilend alles vertelt. Een bekentenis van de verdachte draagt uiteraard ook bij tot het bewijs.”

Bij de uithuisplaatsing is het bewijs dat het gaat om een acute situatie, een stuk magerder, zo geeft mr. Samson-Geerlings toe: „Maar je moet het vergelijken met voorlopige hechtenis. Iemand wordt verdacht van moord, wordt in voorlopige hechtenis genomen, en daarna wordt de zaak pas verder uitgezocht.”

Is het verliezen van een kind voor onbepaalde tijd niet erger dan een paar maanden zitten en dan worden vrijgesproken?

„Ja, dat is een kant van de zaak. De andere kant is dat we ook te voorzichtig kunnen zijn. Zoals bij de dodelijke mishandeling van een kind dat we moesten opgraven bij de Euromast. Dat heeft geleid tot een beter overleg tussen meerdere instanties. Ik wil alleen maar aangeven hoe lastig de keus is. Bovendien wordt die keuze nog eens bemoeilijkt door de reacties uit het publiek. Veel mensen hebben kinderen en

menen dat zij deskundig zijn. Justitie kan het eigenlijk nooit goed doen. We zijn óf te snel óf te voorzichtig.”

De Rotterdamse advocaat Hans van Zundert vertegenwoordigt regelmatig ouders die moeilijkheden hebben met een medisch kinderdagverblijf. Vanuit zijn ervaring pleit Van Zundert ervoor dat veel zorgvuldiger wordt opgetreden bij een vermoeden van incest. Hij geeft een voorbeeld van een zaak waarin volgens hem op veel te vage aanwijzingen overhaaste conclusies zijn getrokken.

„Een medisch kinderdagverblijf vermoedde dat bij een meisje van vijf sprake was van incest door de vader. Het kind werd naar aanleiding daarvan uit huis geplaatst. Toen de Raad voor de Kinderbescherming inzage kreeg in het rapport van het kinderdagverblijf bleek dat de enige concrete aanwijzing voor de incest-beschuldiging een poppenspel was. Het meisje had verteld dat een poes-pop van achteren pijn had. De kinderrechter zag geen aanleiding tot strafvervolg over te gaan en heeft de ondertoezichtstelling van het meisje niet verlengd. Volgende week komt het kind thuis. Ze heeft anderhalf jaar in kindertehuizen gezeten.”

Dat verhaal sluit niet uit dat de vader het misschien toch heeft gedaan.

Van Zundert: „Dat kan. Daarom zou een hulpverlener, wanneer hij denkt incest op het spoor te zijn, juist verder moeten zoeken. Dat gebeurt niet. Volgens de ouders had het meisje bij de dierenarts gezien dat haar eigen poes

getemperatuur moest worden. Er is niet op een normale manier met de ouders gepraat.” Van Zundert heeft excuses gevraagd aan het kinderdagverblijf. Wanneer die uitblijven sluit hij niet uit namens de vader een schadevergoeding te eisen.

De medische kinderdagverblijven hebben onderling afgesproken voorlopig niet op incest- of ontuchtzaken in te gaan, zegt een medewerkster van een medisch kinderdagverblijf. Anoniem wil ze wel kwijt dat deskundigen die een incestzaak boven tafel brengen per definitie moedig zijn. „Zij steken hun nek uit in de rechtszaal met de poppenproef en de rest van het onderzoek. Zij nemen nooit beslissingen in hun eentje. De zaak wordt altijd doorgesproken in een team,” zegt ze. „Wat ik nooit hoor zijn de positieve geluiden. De vele ouders en kinderen die baat hebben gehad bij het tijdig ontdekken van incest.”

Klinisch psycholoog dr. W.H.G. Wolters in het Utrechtse Wilhelmina Kinderziekenhuis plaatst kanttekeningen bij het gebruik van de poppen. Ze worden volgens hem niet door iedereen zorgvuldig gebruikt. Wolters heeft in zijn werk zeer veel met seksueel misbruik van kinderen te maken. „De poppen kunnen een goed hulpmiddel zijn bij een veel algemener type onderzoek naar incest. Maar dat gebeurt, helaas, vaak niet. Je ziet veel dat al een oordeel wordt geveld na één of twee sessies. Soms kan dat ook en als er voor het kind accuut psychologisch of lichamelijk gevaar dreigt moet het ook. Maar dat neemt niet weg dat het jammer is dat

Advies: stel 'keurmerk' bij onderzoek seksueel misbruik kinderen in

Door onze correspondent NRC

GRONINGEN, 20 dec. — De Nederlandse Vereniging van Opvoedkundigen (NVO) en het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) vinden dat er een soort keurmerk moet komen voor onderzoek naar seksuele kindermishandeling. Op die manier kan de kwaliteit van de besluitvorming en de kwaliteit van de gebruikte onderzoeksmethoden worden gewaarborgd. De beroepsorganisaties vinden dat er bekwaamheidseisen moeten worden gesteld aan hulpverleners die bij dergelijk onderzoek betrokken zijn.

Bovendien moeten de gebruikte onderzoeksmethoden, zoals bij voorbeeld de omstreden poppenmethode, voldoen aan betrouwbaarheidseisen. Het NIP stelt een commissie in die de poppenmethode op haar bruikbaarheid en betrouwbaarheid zal toetsen. In Nederland mogen bij het NIP aangesloten psychologen alleen psychologische tests gebruiken die zijn goedgekeurd door de testcommissie van het NIP. Nieuwe tests worden op vijf criteria beoordeeld, waarbij de resultaten van onderzoek naar de betrouwbaarheid en voorspellend vermogen van de test zwaar wegen. In een brief aan de inspectie

volksgezondheid dringen de NVO en het NIP aan op een rondetafelgesprek tussen inspectie, psychologen, orthopedagogen en jeugd- en kinderpsychiaters. Doel van dat gesprek is een protocol te ontwikkelen dat moet worden gevolgd bij onderzoeken naar seksueel misbruik van kinderen. Volgens prof.dr. J.E. Rink, hoogleraar orthopedagogiek in Groningen en voorzitter van de NVO, moet in dat protocol ook worden vastgelegd hoe de resultaten van verschillende onderzoeken bij het eindoordeel worden gewogen.

Mevrouw Rink: „Bij dit soort onderzoeken gaat het meestal om een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden. De vraag is hoe zwaar je een uitkomst van een bepaalde methode laat wegen. Daarover moeten afspraken komen. Dat gewogen eindoordeel zou vervolgens moeten worden voorgelegd aan een interdisciplinair samengesteld team van deskundigen, waarin naast psychologen en orthopedagogen ook bij voorbeeld een arts, psychiater en maatschappelijk werker zitting hebben. Pas als via dergelijke regels de kwaliteit van het besluitvormingsproces goed is gewaarborgd kan worden overwogen of in het belang van het kind de Raad voor de Kinderbescherming moet worden ingeschakeld.”

Instituut van Psychologen keert zich tegen poppenspel

Door onze correspondent

NRC

LEEWARDEN, 30 dec. — Het hoofdbestuur van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) vindt dat het zogenoemde poppenspel niet mag worden gebruikt om seksueel misbruik bij jonge kinderen op te sporen. Het NIP is de beroepsorganisatie van gekwalificeerde psychologen en heeft ongeveer 4.000 leden die zich op straffe van roeyement hebben verplicht te werken volgens de NIP-beroepscode.

Het NIP-bestuur constateert dat de poppenmethode behoort tot de wat wordt genoemd projectieve testtechnieken zoals de inktvlek-test. Bij deze test moet de ondervraagde zeggen wat een reeks grillige inktvlekpatronen voorstelt. Uit de antwoorden zouden persoonlijkheidskenmerken van de ondervraagde kunnen worden afgeleid. Dergelijke projectieve testtechnieken zijn in wetenschappelijke kring zeer omstreden en worden door bonafide psychologen niet gebruikt.

„Door de commissie test-aangelegenheden van het NIP zijn bekende projectieve tests als invalide beschouwd. Zolang er geen duidelijk positieve evidentie bestaat moet de poppenmethode met de meeste terughoudendheid worden gehanteerd. Hulpverleners moet worden ontraden de re-

sultaten van de poppenmethode aan te voeren als bewijs voor of tegen seksueel misbruik van jonge kinderen”, aldus het bestuur in een verklaring, die deze week onder vooraanstaande NIP-leden voor commentaar is verspreid.

Volgens het NIP-bestuur zijn er in de samenleving door een zeer ruime definitie van seksueel misbruik bepaalde verwachtingspatronen over het voorkomen ervan ontstaan: „Daardoor heeft de mening postgevat dat subtiele veranderingen in het gedrag van kinderen met een zekere waarschijnlijkheid aan seksueel misbruik zijn toe te schrijven. Waar vroeger duidelijke indicatoren van seksueel misbruik over het hoofd werden gezien, wordt nu misschien aan onduidelijke indicatoren te veel betekenis gehecht.”

de poppen soms in handen zijn van hulpverleners die niet voldoende deskundig zijn. Eigenlijk kan alleen een psycholoog of psychiater ermee werken.”

Wolters benadrukt dat incest en andere vormen van seksueel misbruik bij jongens en meisjes in Nederland een groot probleem vormt. De vele publicaties over het onderwerp hebben volgens hem naast positieve effecten ook een schaduwzijde. Niet alleen hulpverleners maar ook ouders menen uit het gedrag van een kind soms te snel seksueel misbruik te kunnen herleiden. Ook bij de training van hulpverleners om signalen van incest te herkennen bestaat volgens Wolters het risico dat zij overal incest gaan zien.

Kinderarts Marietta Higgs uit het Engelse Cleveland was daar vorig jaar een spraakmakend voorbeeld van. Zij meende dat van de 134 kinderen die zij anaal onderzocht, er 78 seksueel misbruikt waren, van een baby van acht maanden tot een meisje van dertien jaar. Alle 'incestslachtoffers' werden op haar advies ondergebracht bij pleegouders of in het ziekenhuis waar dokter Higgs werkte. Pas na tussenkomst van enkele dure advocaten werd de zaak recht gezet.

Directeur-psycholoog van het RIAAGG in Vlaardingen, de heer J. Lamé: „Je vraagt je dan natuurlijk af of dat hier ook niet dreigt te gebeuren. Het is het bekende verhaal van de professor die een college geeft over nekpijn. De volgende dag hebben alle studenten nekpijn.”

Een moderne kinder-inquisitie?

HN 17

Werden veertien Vlaardingse kinderen werkelijk seksueel misbruikt? Of is er (opnieuw) sprake van massa-hysterie? Marten Brouwer over een dubieuze diagnose.

Het verhaal is bekend: in Vlaardingse zijn op het Medisch Kinder Dagverblijf 'De Bolderkar' veertien van de vijftig kleuters (gemiddeld vier jaar) seksueel misbruikt bevonden. Tien daarvan zijn onmiddellijk uit huis geplaatst. Vier anderen mogen voorlopig nog thuis blijven. Directrice Van Deutekom heeft geen twijfel over de juistheid van haar conclusies. Mevrouw Meermans van de Kinderbescherming was het er, na aanvankelijke aarzeling, mee eens. Kinderrechter Lo nam, zij het handenwringend, het besluit tot de uithuisplaatsingen. Advocaat De Munnik, optredend namens een aantal ouders, vermoedt dat het seksuele misbruik eventueel elders heeft plaatsgehad dan thuis. Taxichauffeurs?

Misbruik van wetenschap?

Na de massahysterie van Oude Pekela nu dus de massahysterie van Vlaardingse. En deze nieuwe golf is waarschijnlijk veel ingrijpender. Kwantitatief heeft Vlaardingse nog een grote achterstand op de honderd(en) van Oude Pekela: het gaat nog maar om veertien gevallen. Maar kwalitatief heeft het nu reeds een grote voor-sprong. Het gaat niet meer om onbekende vreemde delingen, zoals clowns, maar om de eigen ouders. Bovendien: terwijl jeugdpsychiater Mik het nog moest stellen met een diagnose via een inval van zijn echtgenote (de zogenaamde 'methode-Coby'), blijkt orthopedagoge Van Beusekom over de meest moderne diagnostische middelen te beschikken. Eind vorig jaar heeft ze zelfs een studiereis van een week gemaakt naar Londen: te zamen met een collega 'die ook erg deskundig is'. Ze werkt met 'anatomische poppen' en met 'anale reflexmethoden' en met vragen over waar een kind het meest van houdt: jam, pindakaas of mama. De wetenschap van het seksuele misbruik schrijdt voort. Of is het soms zo, dat het misbruik van de wetenschap vooral voort-schrijdt?

Gat in de markt

Laten we eerst eens naar de cijfers kijken. Veertien van de vijftig kinderen: dat is 28 procent. Dat komt ver uit boven alle andere (en meestal betwistbare) schattingen. Toen Nel Draijer haar (nog steeds niet publiek verkrijgbare) rapport aanbod aan minister De Koning, ventileerde deze minister als conclusie het volgende: iedere onderwijzer heeft per twee jaar ten minste een ernstig incest-slachtoffer in haar of zijn klas.

Peter Vasterman heeft dat cijfer (in het zojuist verschenen nummer van Reporter) nagerekend. Hij stelt vast, dat dit een drie- tot negenvoudige overdrijving is van de Draijer-gegevens. Waarschijnlijk zou het moeten gaan om een percentage tussen de 0,27 en de 0,89.

Voeg daaraan toe, dat de Draijer-gegevens als zodanig uitermate onbetrouwbaar zijn – dan wordt het geval Vlaardingse des te onwaarschijnlijker.

Zijn er dan misschien harde gegevens, die deze statistisch uitzonderlijke situatie kunnen verklaren? Een suggestie in die richting wordt gemaakt door Van Deutekom: de kinderen bij ons vormen 'toch al een verhoogde risicogroep'. Hoezo verhoogde risicogroep? Kinderen worden toch om zeer uiteenlopende redenen in een Medisch Kinder Dagverblijf opgevangen? Of bestaat het verhoogde risico er uit, dat het MKD in Vlaardingse beschikt over een orthopedagogische directrice, die toevallig bijzonder alert is op 'signalen van incest'? Het zal je kind maar wezen.

De onderzoeksmethoden, die Van Deutekom blijkbaar heeft gehanteerd, lijken nergens op. Nemen we om te beginnen de 'anatomische poppen'. Dat is een wat misvormde aanduiding van een soort poppen, waarbij opdringerige geslachtsdelen zijn aangebracht; in tegenstelling

tot het gebruikelijke soort poppen, dat nogal geslachtsloos lijkt. Als kinderen met die anatomische poppen spelen, dan kunnen ze die poppen dus seksuele handelingen laten verrichten; en dat zou er dan op wijzen dat ze zelf seksueel zijn misbruikt. In Amerika hebben poppenfabrikanten hier een gat in de markt ontdekt. 'Analeka industries inc.', bijvoorbeeld; but what's in a name?

Geen bewijzen

Inmiddels heeft de APA (de Amerikaanse beroepsorganisatie van psychologen) de poppenmethode ondubbelzinnig afgekeurd. Ook Amerikaanse rechtbanken beginnen in toenemende mate te twijfelen aan de bewijskracht van deze test. Maar in Vlaardingse kan men zijn of haar deskundigheid nog straffeloos ontlennen aan de poppenmethode. Hoewel: straffeloos? Voor de betrokken kinderen en ouders is dit in het geheel niet straffeloos. De kinderen worden immers uit huis geplaatst; en de ouders worden van hun kinderen beroofd; dit alles zonder een spoor van bewijs.

Van Deutekom en de haren hebben echter nog meer ijzers in het vuur. Zo is er de 'anale reflexmethode'. Men bekijkt de sluitspier; en als die meer dan het normaal geachte aantal millimeters opengaat, dan wordt er een anaal contact verondersteld. De wetenschappelijke literatuur geeft ondubbelzinnig aan, dat hier sprake is van een zeer dubieuze diagnose. Maar in Vlaardingse kan dat blijkbaar allemaal. Wie is er nu eigenlijk schuldig aan 'seksueel misbruik'? Hoeveel sluitspiereën heeft Van Deutekom eigenlijk be-loerd? Veertien? of vijftig?

Het derde strijdmiddel bestaat uit de pindakaas-methode. Je vraagt aan een kind, waar het het meest van houdt. Is het antwoord jam of pindakaas, dan is er niets aan de hand; is het antwoord mama, dan is dat een 'signaal'. Kortom, als een kind met poppen seksuele handelingen imiteert; en als het een meer dan gemiddeld verwijde anale opening heeft; en als het zegt vooral van mama te houden – dan wordt het subiet aan de ouderlijke macht onttrokken.

En bovenal: dan wordt het verder op alle mogelijke manieren onderzocht. Waarmee we vervallen in de duivelse spiraal van de over-ondervraging. Als je aan kinderen (en in iets mindere mate aan volwassenen) bij voortdurende vragen stelt over seksualiteit, dan leert de ondervraagde hoe hij of zij het best kan antwoorden. Als je nu maar eindelijk bekent, dan ben je hopelijk van het verdere gelazer af. Dat was zo bij de kerkelijke inquisitie; dat was zo bij de heksenjacht; en dat geldt ook voor de moderne kinder-inquisitie. Darkness at noon.

Door de knieën

Inmiddels hebben we te maken met een aanzienlijke markt van cursussen over 'signalen' van incest (een begrip, waarvan de oorspronkelijke betekenis lijkt te zijn verdwenen). Het Instituut Leffelaar verzorgt zulke cursussen. Professor Gerda van Dijk predikt ditzelfde valse evangelie. En minister De Koning geeft zijn zegen aan zulke signallementen. Is het dan een wonder, dat ook sommige magistraten enigszins door de knieën blijken te gaan? In Oude Pekela hebben ze zich grotendeels prima gedragen. In Alkmaar kun je al enige twijfels koesteren (maar er is gelukkig nog hoger beroep). Hoe zal het gaan met Vlaardingse?

Er is, ook in Nederland, een nieuwe heksenjacht ontstaan. Wie kritische kanttekeningen zet bij de gerapporteerde gebeurtenissen, wordt daarmee zelf verdacht. Je voelt je als het ware genooddaakt, om een artikel over incest per se te beginnen met een zinsnede waaruit blijkt, dat je er tegen bent. Artikelen over moord, of diefstal, of verkeersovertradingen hebben dat niet nodig. Kortom, de massahysterie zet zich voort.

Het zal wel vruchteloos zijn, maar ik pleit toch voor het volgende. Mensen die beslissingen treffen inzake het lot van kinderen en van ouders (na aangifte van vermoedens van seksueel misbruik) – zulke beslissers zouden eerst kennis moeten nemen van de omvangrijke Amerikaanse literatuur over de geringe bewijskracht van de toegepaste diagnostiek. Uit de grote hoeveelheid noem ik slechts één boek: dat van Hollida Wakefield en Ralph Underwager, getiteld 'Accusations of Child Sexual Abuse' (1988). Maar ja, een klimaat van massahysterie biedt weinig perspectieven voor het rationeel kennisnemen van relevant onderzoek.

Marten Brouwer

Marten Brouwer is hoogleraar massapsychologie en openbare mening aan de Universiteit van Amsterdam (Baschwitz Instituut).

door Hans Visser

22-12

Mijn vader kocht eens een medische encyclopedie. Veelvuldig raadpleegden wij de boeken om zelf diagnoses te stellen. Op grond van vage klachten (hoofdpijn, hoest of onbestemde pijnen) concludeerden we altijd tot de vreselijkste ziekten. De encyclopedie werd een nachtmerrie. De boeken verdwenen uit huis. We voelden ons gezonder dan ooit tevoren.

Ik moest hieraan denken in de afgelopen weken, toen een van mijn medewerkers samen met zijn vrouw in de vernieling raakte omdat hun kind uit huis werd geplaatst, op basis van vermoedens, die gingen in de richting van seksueel misbruik zoals incest. De vermoedens werden uiteraard zeer diplomatiek, maar wel vol insinuaties geformuleerd.

Een onderwerp dat uit de taboesfeer geraakt krijgt altijd overdreven aandacht. Weldra groeit er een ideologie rondom zo'n onderwerp. Er wordt veel over gepubliceerd. Achter veel onheil wordt incest vermoed. Maatschappelijk werk(st)ers lezen artikelen en boekjes en worden attent gemaakt op de verschijnselen die incest begeleiden. Op basis van vage klachten (nervositeit, gespannenheid, braakneigingen, angsten) wordt geconcludeerd tot incest.

Met de ouders wordt het onderwerp geheel niet besproken. Zo kon het voorkomen dat in de eerste dagen van november de ouders moesten vaststellen dat hun kind niet terugkeerde van het medisch dagverblijf: het was ontvoerd met onbekende bestemming. De ouders werden rijkelijk laat ingelicht: pas nadat ze zelf telefonisch hadden geïnformeerd waar het kind bleef. Er werd medegedeeld dat er een onderzoek van politiewege zal worden ingesteld. De ouders zijn in alle staten van ellende.

Als vrienden en hulpverleners sta je machteloos. De Raad voor de Kinderbescherming blijkt inderdaad een betonnen bureaucratie te zijn. Gedurende de eerste acht dagen weet de politie van niets, zodat het onderzoek niet kan beginnen. De ouders verkeren in grote onzekerheid en weten niet eens waar hun kind is.

Bedrogen

Er komt een rapport op tafel waarin de bewijsvoering zwak is. De ou-

ders voelen zich bedrogen. Hun was te kennen gegeven dat het goed ging met het kind. Maar nu wordt het hen plotseling afgenomen. Dit komt als een donderslag bij heldere hemel. Ouders kunnen zich niet verweren. Ze staan met de rug tegen de muur. We schakelen een advocaat in ten behoeve van de ouders. Deze deelt mij mee verbijsterd te zijn over de manier waarop de ouders ingelicht worden. De procedure is volslagen onduidelijk. Vele telefonades worden gepleegd, om opheldering te verkrijgen. Dagenlang blijken de instanties niet te werken, wegens ziekte van hun medewerkers. Pas na twee weken begint het politieonderzoek. Advocaten en hulpverleners dragen informatie aan. Instanties zeggen toe terug te zullen bellen, maar je hoort niets meer.

De ouders tolleren rond in een vicieuze cirkel. Eindelijk komt er een zoekregeling uit de bus. Ze mogen hun kind zien, om dan weer afscheid te moeten nemen in een erbarmelijke sfeer. Kind en ouders begrijpen er geen snars van. De vader heeft een publieke functie. We moeten een verhaal bedenken waarom hij niet werkt. Geheimhouding is immers in het belang van de mensen.

Willekeur

Wat mij in deze zaak opvalt is, dat de ouders en het kind gestraft worden voordat vaststaat wat er gebeurd is. Een Rotterdamse kinderrechtster geeft in een gesprek met mij toe dat de ouders in deze situa-

tie zijn overgeleverd aan willekeur. Het moet toch niet mogelijk zijn mensen te straffen voor een daad die nog niet bewezen is. Er wordt gehandeld op grond van vermoedens. Vermoedens moeten serieus genomen worden, maar zullen in eerste instantie onderwerp van gesprek met de ouders moeten zijn. In deze zaak werd ik bovendien bekropen door het gevoel dat het onderzoek ook wat zegt over de hulpverleners die kennelijk geobserveerd zijn door seksueel misbruik. De advocaat krijgt op zijn vragen geen antwoord. Iedereen hult zich in stilzwijgen, in afwachting van het onderzoek. Eindeloos telefoneren we met de politie, om er achter te komen wanneer dat onderzoek voltooid zal zijn en waar en wanneer wij de uitslag kunnen horen. De ouders draaien inmiddels dol. Ze kunnen er nauwelijks met hun kennissen over praten. Tegen de bureaus vertellen ze maar dat hun kind op vakantie is bij familie.

Ten slotte is het onderzoek afgerond. Hulpverleners staan alweer klaar met hun reactie dat het onderzoek geheim is. Maar we willen alleen weten of de ouders nu wel of niet in staat van beschuldiging worden gesteld. Een politiemann, die begrijpt dat ik ook ten einde raad raak, zegt dat het onderzoek een gunstig resultaat voor de ouders heeft. Het moet nu alleen nog de officier van justitie passeren. We blijven telefoneren, totdat er gelukkig een maatschappelijk werkster bij de Raad voor de Kinderbescherming is die begrijpt dat het drama nu snel moet eindigen.

Schade

Na zes weken keert het kind terug bij de ouders. De schade is immens. De ouders hebben hun vertrouwen verloren in elke vorm van hulpverlening. Wat in jaren door anderen is opgebouwd in relatie met de ouders, is in zes weken afgebroken. De kinderrechtster heeft geen recht gesproken, maar toegestaan dat ouders zes weken lang aan willekeur waren overgeleverd.

In de politiek zal moeten worden getracht deze lacune in de wetgeving te dichten. Incest is een onaanvaardbaar gebeuren. Incest moet worden bewezen op deugdelijke gronden. Overleg met de ouders is geboden.

Hans Visser is coördinator van de Pauluskerk te Rotterdam.

Van incest beschuldigde ouders prooi van willekeur

Wat is er aan de hand? Zijn incest en andere vormen van ontucht toegenomen of is de gevoeligheid zo groot dat niet alleen méér gevallen worden ontdekt, maar ook onschuldige contacten voor seksueel misbruik worden gehouden?

De eerste mogelijkheid lijkt onwaarschijnlijk. De omgang tussen ouderen en jongeren is zorgvuldiger geworden. Ouderen houden zich meer in; dat geldt voor liefhebbers en voor kastijden, en daarmee voor erotisch en seksueel verkeer. Thuis en op school worden jongeren met meer zorg en aandacht omringd en wordt met hun moeilijkheden en mogelijkheden meer rekening gehouden. Ouders en leerkrachten kunnen daarvan getuigen.

Deze verandering in het onderlinge verkeer werd bepaald door een vermindering van de machtsverschillen, die samenhang met de snelle groei van het maatschappelijke netwerk. Het verminderde machtsverschil strekte zich uit tussen ouderen en jongeren, tussen mannen en vrouwen, bazen en knechten en overheid en onderdaan. De sterken zagen hun greep op de gebeurtenissen verslappen, de invloed van de zwakken werd groter.

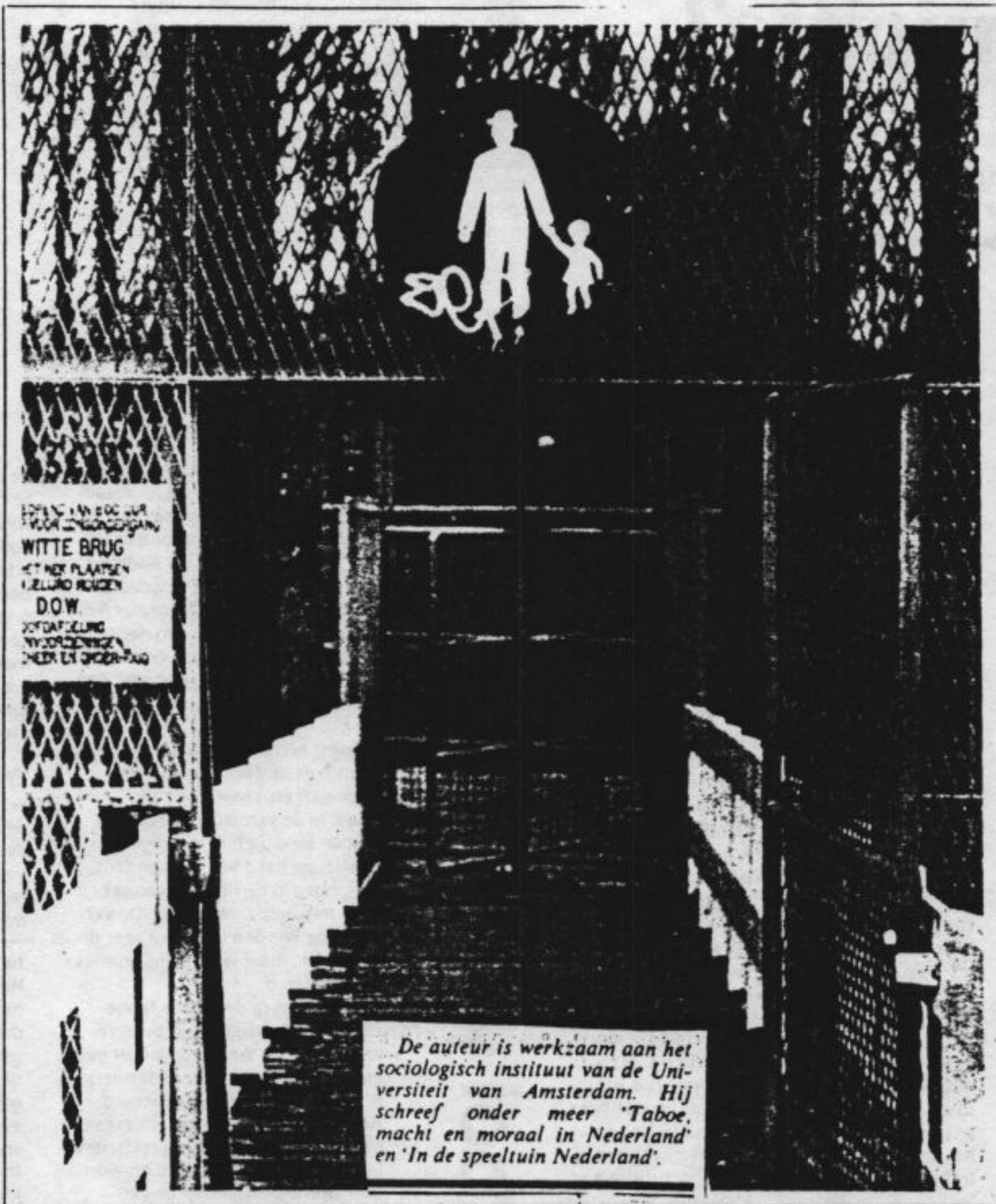
Opluchting

Voor de betrokkenen werd deze periode, de jaren zestig en zeventig, gedomineerd door gevoelens van opluchting en bevrijding die vrij kwamen doordat de autoritaire controle met succes werd aangevochten. De bevrijding was echter beperkt en gedeeltelijk gebaseerd op verbeelding, doordat tegelijkertijd de egalitaire controle werd aangescherpt. Tussen mannen en vrouwen — het mannelijke bevel verloor aan kracht, de vrouwelijke gehoorzaamheid verloor haar automatische karakter — werd de omgang vrijer, maar ook 'meer gelijk', wat nieuwe eisen stelde. Een voorbeeld vormt het seksuele verkeer, dat zich met het zwakker worden van de mannelijke dominantie vrijer ontplooi- de, maar tevens van beide partijen eiste het eigen gedrag meer op de wensen van de ander af te stemmen.

In de omgang tussen ouderen en jongeren gebeurde hetzelfde. Met het ouderlijke machtsverlies werd ook hier de omgang minder gedwongen, aan tafel, op vakantie, in het taalgebruik. Kinderen werden minder van de ouderlijke intimiteiten weggehouden.

Ook deze omgang stelde hogere eisen. De vrijheid was er niet een van laat maar gaan. Het had er de schijn van dat in anti-autoritaire kring, maar ook daarbuiten, aan ouderen en jongeren meer ruimte werd gegund om hun agressie te uiten. In feite werd van beide partijen verwacht op een speelse manier, die spontaneïteit suggereerde, met hun impulsen om te gaan, wat een hoge mate van controle vooronderstelde. Ouderen lukte dat meestal wel, jongeren hadden er meer moeite mee, zodat soms een autoritaire klap nodig was om ongelukken te voorkomen.

Zo ook bij de seksualiteit. Ook hier ging het met de grotere vrij-

In de strijd tegen incest is de balans verstoord

De bezorgdheid over seksueel verkeer tussen ouderen en jongeren groeit. Eerst leek het om een enkel incident te gaan dat als een rariteit kon worden bijgezet, maar inmiddels kan van een trend worden gesproken. Verontruste ouders, hulpverleners en officieren van justitie klagen aan. Andere ouders zien hun kinderen verdwijnen of hun omgangsregeling opgeschort, leerkrachten worden uit hun baan gezet. Openbaarheid is goed, maar wanneer men bij elk incident de krant en de televisie erbij haalt, getuigt dat niet van begrip voor het enige dat hier moet tellen: het belang van het kind. **NRC 29**

Door Paul Kapteyn

heid niet om de meer directe hartstochten en praktijken, maar om iets van een spel of een grapje, en ook deze spontaneïteit vereiste meer controle juist om het een spel te laten zijn. Soms schoot de controle tekort en ging het spel over in ernst; waarschijnlijk ging het hier om een enkel incident.

Inmiddels is die maatschappelijke ontwikkeling vertraagd en hier en daar zelfs in haar tegen-

deel omgeslagen. De machtsverschillen stabiliseerden zich of werden groter, en in overeenstemming hiermee werd de controle aangescherpt. Opvallend is dat de nieuwe nadruk op het verbod ook wordt gelegd door groeperingen die in de periode daarvoor juist

tégen verboden waren. Die tegenstelling is echter schijn. Het ging immers om een beweging die aan macht won en in principe over twee strategieën beschikte om haar zin door te drukken. De ene was die van 'bevrijding' van de autoritaire controle, de andere die van 'dwang' van egalitaire controle. Van beide werd wisselend gebruik gemaakt; in de eerdere periode van meer maatschappelijke kansen lag het accent op de be-

vrijdingsstrategie, in de latere periode van verminderde kansen op de strategie van dwang. In de pas hiermee werd het woordgebruik, maar ook het praktisch handelen minder psycho-therapeutisch en meer justitieel.

De verhouding tussen mannen en vrouwen geeft hiervan een goed voorbeeld. Met de machts-toename van vrouwen ging het eerst om de bevrijding van de seksualiteit en van andere emoties; mannen die hun vrouw daarin niet bijbeenden, heetten stijf. Later versprongen de sentimenten. Wat goed was en ontplooiing heette, leidde tot ongewenste intimiteiten, en dat was slecht. Met de pornografie hetzelfde laken een pak. Eerst werd deze steelse lectuur meer in de openbaarheid getrokken en mochten vrouwen zien wat mannen altijd al zagen. Nu werd deze visuele prikkel van een negatieve lading voorzien en moest worden uitgebannen. Mannen mochten niet meer wat vrouwen al zolang niet mochten.

Deze accentverspringsing is hier wat extra aangezet. In het algemeen was zij gematigd en slechts bij enkele groeperingen waren de verschillen groot. Het gaat hier om vrouwen en mannen die de strijd om gelijke kansen met grote inzet blijven voeren en die een restrictieve invloed uitoefenen op het beleid. Zij zijn het die zich sterk maken voor positieve discriminatie, zij zijn het ook die de strijd aanbinden tegen seksueel contact met kinderen. Hun ijver lijkt belangeloos, of beter gezegd, in het belang van het kind, maar er kunnen meer motieven meespelen. Eén ervan: de woede tegen mannen of tegen allen die eens sterker waren dan zijzelf. De strijd tegen incest is dan een dubbele strijd.

Disproporties

Het morele mom van andere belangen vormt geen uitzondering. Elke strijd voor een goed doel heeft zijn minder fraaie componenten en ontleent daaraan ook vaak zijn kracht. Waar het om gaat is de balans tussen beide en die lijkt bij de strijd tegen incest zoek geraakt.

Het is te waarden dat de gevallen die zich voordoen meer aandacht krijgen; de daders worden gepakt en de slachtoffers worden bevrijd uit het incestueuze netwerk. Maar de gevoeligheid is van dien aard, dat in plaats van het goede te vaak het slechte wordt bereikt. Dat gebeurt als er valselijk wordt beschuldigd, maar ook als een handeling, zoals het betasten van de geslachtsdelen van een kind — laakbaar, maar op zichzelf niet rampzalig — de suggestieve lading krijgt van meer volwaardig seksueel verkeer.

Zulke disproporties treffen in de eerste plaats de kinderen. Zoals bekend doet de commotie over een ingreep dikwijls meer kwaad dan de eigenlijke daad. Bovendien wordt vaak gesuggereerd dat het kind passief is en slechts het object zou zijn van mannelijke lusten. Zo is het niet: kinderen kunnen ook in seksuele zin uitdagen en de beschuldiging van incest of ontucht als strijdmiddel gebrui-

Omzichtigheid

Een laatste slachtoffer van de nieuwe speurzijn is 'de verlichting', die zich in de jaren zestig en zeventig verbreidde. Het is thans gebruikelijk deze periode af te doen als een verrijssing die door het gezonde verstand weer recht is gezet. Dat beeld is overdreven. Het is juist dat de noodzaak van allerlei controles niet helder werd gezien met als gevolg dat de kleine criminaliteit steeg, de gifbeten groeiden en het begrotingsstekort steeds groter werd — om een paar problemen te noemen. Maar tegelijkertijd groeiden de tolerantie en de onderlinge rekenschap, ook tussen ouderen en jongeren en tussen jongeren onderling. Dat gaf problemen, maar wie zich realiseert met hoeveel meer verstand jongeren nu met elkaar en hun seksualiteit omgaan, kan deze verworvenheden moeilijk ontkennen.

Deze positieve ontwikkeling wordt niet ongedaan gemaakt door de nieuwe nadruk op verboden, waar de strijd tegen incest een deel van vormt. Genoemde verworvenheden moeten verdedigd worden waar het nodig is. Deze waakzaamheid betekent geen pleidooi voor seksuele contacten tussen ouderen en jongeren. Integendeel, ouderen moeten afbliven van de geslachtsdelen van kinderen. De vraag is echter wat te doen als zo iets toch gebeurt of als er een vermoeden daarvan bestaat. De openbaarheid door per incident de krant en de televisie erbij te halen, dient andere belangen dan die van kinderen en is derhalve niet verstandig. Hoe groot het probleem mag zijn, elke zaak apart moet klein worden gehouden.

Meer in het algemeen dient een grotere terughoudendheid in acht te worden genomen, omdat er geen zuivere test bestaat waarmee incest of ontucht kan worden vastgesteld. De test die thans in omloop is, vertelt meer van de testers dan van de getesten.

Commentaar

TR 17 Twijfel aan zorgvuldigheid (1)

Stel voor dat je de vader of moeder bent en op een dag merkt dat je kind niet meer thuis mag komen vanwege de verdenking van incest of seksuele mishandeling. En stel je voor dat je van niets weet. Althans, zeker weet dat jij het niet bent geweest. Dan sta je daar, beschuldigd, machteloos om dat te weerleggen en vooral: voor een voldongen feit. Er is, zonder dat je gehoord bent of in staat bent gesteld de beschuldiging te onderzoeken, laat staan de onderzoeksmethoden ter discussie te stellen, al een vonnis voltrokken. Het kind is voorlopig uit huis geplaatst.

In Cleveland in Engeland, heeft zich zo iets vorig jaar op grote schaal afgespeeld. Twee artsen onderzochten op eigen initiatief kinderen, vermoeden in 121 gevallen seksueel misbruik, en lieten de nodige maatregelen nemen. De kinderen werden aan de ouderlijke macht onttrokken. Eerst na grondig onderzoek bleek dat de betrokken artsen hoogst dubieus hadden gehandeld, onvolkomen onderzoek hadden gepleegd, hun vakliteratuur onvoldoende kenden. Maar ondertussen hadden ze wel een enorme schade toegebracht aan de kinderen, de ouders, de gezinnen.

Wie een kind bij de ouders laat weghalen, zorgt voor een zware emotionele schok. Wie zo'n maatregel neemt of laat nemen, moet zich in de zaak terdege hebben verdiept, zeker weten dat dit de juiste op dat moment is, met de ouders gesproken hebben en de volstrekte overtuiging hebben dat er geen enkele andere oplossing is. Ja, ook met de ouders gesproken hebben. Want de beschuldiging is zwaar, er bestaat een kans dat het gezin zich als een oester sluit. Maar een onderzoeker die alleen op basis van waarnemingen bij een kleuter meent te kunnen oordelen, moet ook zo een gesprek op zijn juiste waarde kunnen schatten.

Twijfel aan zorgvuldigheid (2)

Zo hoort dat in individuele gevallen te gaan, en zo hoort dat zeker te gaan in hoogst opmerkelijke, min of meer collectieve gevallen, zoals dat van het kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen. Het is beanstigend om in het Vlaardingse geval te blijven zitten met twijfel aan de juistheid van het onderzoek en de beschuldigingen, terwijl de (voorlopige) vonnissen al zijn voltrokken. Het is beangstigend omdat heel Nederland een Vlaardingen is. Incest en seksueel misbruik zijn de afgelopen jaren in Nederland na lange en vaak bittere strijd, uit de taboesfeer gehaald. Onderzoeken hebben aangetoond dat veel kinderen in hun jeugd misbruikt zijn en worden. Met name veel vrouwen dragen psychisch de diepe en onuitwisbare sporen van misbruik in hun jeugd. Steeds vaker wordt er aangifte gedaan en steeds vaker komen er dan onthutsende toestanden aan het licht.

Tegelijk moet geconstateerd worden dat incest en seksuele mishandeling daardoor aansprekende, je zou bijna zeggen, populaire onderwerpen zijn. Beschuldigen is veroordelen geworden. In de hulpverlening wanen steeds meer mensen zich daardoor een deskundige op dit gebied. Terwijl alles erop wijst dat er slechts een handjevol deskundigen kan zijn.

Het gaat in veel gevallen om een opvallende wijziging in het gedrag van een kind, dat op de juiste wijze geïnterpreteerd moet worden. Maar dan ook zodanig, dat elke twijfel uitgesloten is. Dat er absoluut geen sprake is van een 'normale' storing in de verhoudingen tussen ouders en kind, dat zekere lichamelijke uitingen van affectie tussen ouders en kinderen niet uit hun verband worden gerukt onder invloed van andere klachten.

Het is moeilijk en slechts aan weinigen gegeven om daar werkelijkheid en belevingswaan uit elkaar te kunnen houden. Er zijn methodes die enige indicatie kunnen geven, maar dan ook niet meer dan dat. En als die indicatie er is, dan moet er alles aan gedaan worden om absolute zekerheid te krijgen, alvorens er zelfs maar een voorlopige maatregel wordt genomen. En zelfs dan zijn wij er, vanwege de emotionele schok die daarmee gepaard gaat, een voorstander van om eerst de voorlopige uit huis plaatsing van de gewraakte ouder te overwegen, in plaats van het kind in een volstrekt vreemde omgeving, met nieuwe mensen om zich heen, met andere geboden en verboden, met andere poppen en andere drinkbekers de kans te geven weer 'zichzelf' te worden.

De twijfel aan de thans gangbare zorgvuldigheid maakt ons zeer angstig. Je moet er niet aan denken dat één van de tien beschuldigingen juist is, maar je moet er ook niet aan denken dat er één onjuist is.

Bolderkar VK 15

BESTRIJDING van incest en van seksueel misbruik van kinderen vereist grote waakzaamheid, maar ook grote zorgvuldigheid. Volgens een uitspraak van het Haagse gerechtshof is de Rotterdamse kinderrechter onzorgvuldig geweest bij het uit het gezin weghalen van een klein kind dat door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen was onderzocht. Het kind moet terug naar huis.

De acties van De Bolderkar hebben tot tien uithuisplaatsingen geleid. In een tweede geval is een vader inmiddels vrijgesproken van de beschuldiging van incest met zijn twee kinderen. Steeds meer deskundigen uiten twijfel over de vraag of de onderzoeksmethoden waarover instellingen als De Bolderkar beschikken, op zichzelf wel voldoende nauwkeurig zijn om tot drastische stappen als het weghalen van kinderen en het beschuldigen van ouders te kunnen overgaan.

Onterechte beschuldigingen kunnen tot grote ontwrichting leiden en zeer schadelijk zijn voor het belang van het kind. De bestrijding van incest zal echter nogal eens een drastisch ingrijpen van justitie nodig maken. De grote vraag is hoeveel duidelijkheid daarvoor vereist is en welke

procedures daaraan vooraf moeten gaan.

In het Vlaardingse geval zijn Kinderbescherming en kinderrechter zonder meer afgegaan op de — qua methodiek omstreden — onderzoeken in de Bolderkar. De ouders zijn niet geraadpleegd en kregen geen kans zich te verdedigen. Tegen de „voorlopige ondertoezichtstelling” door de kinderrechter is geen beroep mogelijk. Het is waarschijnlijk beter wanneer in zulke gevallen een procedure in kort geding aangespannen kan worden.

Het is, zoals ook uit Engelse voorbeelden blijkt, al te riskant wanneer justitie zonder meer op het oordeel van hulpverleners afgaat. De hulpverleners krijgen daardoor ongewoon veel zeggenschap, terwijl er te weinig waarborgen zijn tegen eenzijdigheid in hun handelen of tegen tekortschieten van hun onderzoeksmethoden.

Op zijn minst zou in deze gevallen eerst met de ouders gesproken moeten worden, eventueel met inschakeling van een vertrouwensarts of de huisarts. De uitspraak van het Haagse hof is een duidelijke afwijzing van het overhaast handelen van de kinderrechter en bevordert hopelijk een meer evenwichtige aanpak van deze moeilijke problemen.

AD 23/11 Algemeen Dagblad

ONAFHANKELIJK

Bolderkar in de fout

Het vermoeden dat het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen wel erg snel is geweest met zijn beschuldigingen over incest blijkt ten dele te worden bewaarheid.

Een onderzoek van onafhankelijke deskundigen wijst nu uit dat in een aantal gevallen deze instelling op zijn minst voorbarig, zo niet ten onrechte deze conclusie heeft getrokken.

Dat duidt er in elk geval op dat in dit medisch kleuterdagverblijf niet zo zorgvuldig te werk is gegaan, als — zeker door de ouders — mocht worden verwacht.

Vooropgesteld: seksueel misbruik van kinderen is een ernstig vergrijp waarvoor gelukkig de laatste jaren meer aandacht is gekomen. De gevolgen van incest voor het betrokken kind zijn

Spel met ouders un il

ZONDER dat de ouders ook maar van iets wisten zijn pupillen van het Medisch Kinder Dagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen het afgelopen jaar onderzocht op incestueuze ervaringen. Zelfs van de medische onderzoeken die hun kinderen ondergingen waren de ouders niet op de hoogte. In veertien gevallen werd bij de hulpverleners van het MKD en de deskundigen van de Kinderbescherming het vermoeden van incest bevestigd. Kennelijk reden genoeg voor de kinderrechter om tien kinderen in de afgelopen zeven maanden uit huis te plaatsen. Geen van de betrokken ouders werd daarbij ook maar één keer gehoord. Een simpel telefoontje dat zoon of dochter voorlopig niet meer thuis kwam, moest volstaan. De ouderlijke macht als een soort visum dat willekeu-

rig kan worden verstrekt, of afgenomen. Het gerechtshof in Den Haag heeft in één geval de uithuisplaatsing inmiddels ongedaan gemaakt. Het hof oordeelt het onzorgvuldig dat het kind in een tehuis werd ondergebracht zonder de ouders daar op z'n minst in te kennen.

DIE hele gang van zaken is griezelig en doet sterk denken aan het geruchtmakende incestonderzoek in Engeland van vorig jaar. Toen werden maar liefst 78 van 134 onderzochte kinderen als 'incestslachtoffers' bij pleegouders ondergebracht. Die juridische dwaling kon slechts met veel moeite ongedaan worden gemaakt, maar bleek achteraf wel elke grond te missen.

Juist in deze zaken, waarin mensen en menselijke relaties een hoofdrol spelen, dient de bewijsvoering uiterst zorgvuldig te gebeuren. Natuurlijk moet het belang van het kind voorop staan, maar dat houdt ook in dat niet louter op vermoedens de band tussen kind en ouder abrupt wordt verbroken. Dat stigmatiseert niet alleen een compleet gezin, maar is ook schadelijk voor het vertrouwen en de warmte die er tussen ouders en kinderen dient te bestaan.

Opnieuw blijkt — en dat geldt niet exclusief voor vermeende incestgevallen — hoe machtig de Kinderbescherming is. Veel machtiger bijvoorbeeld dan instanties in de geestelijke gezondheidszorg die adviseren om psychiatrische patiënten de vrijheid te benemen. Terecht zijn in de daarvoor geldende procedures steeds meer waarborgen opgenomen die moeten voorkomen dat mensen ten onrechte in een inrichting worden opgesloten. Terecht zijn in het strafrecht allerlei beperkende bepalingen opgenomen voor het toepassen en de duur van voorlopige hechtenis.

ONTUCHT met kinderen, zeker in dwangmatige incestueuze verhoudingen, is een naargeestig misdrijf. De laatste jaren is er terecht meer aandacht voor de meestal vrouwelijke slachtoffers en een grotere bereidheid om haar trauma's serieus te nemen. Het besef is ook gegroeid dat meer dan algemeen werd erkend in gezinnen gezagsverhoudingen kunnen voortbestaan die tot dit soort verwerpelijke gedrag leiden.

HET gaat niet aan om, zoals de Amsterdamse hoogleraar Baartman deed, iedereen die het opneemt voor de Vlaardingse ouders collectieve verdringing te verwijten. Juist wanneer deskundigen en justitie willen voorkomen dat het bestaan van incest niet wordt gebagatelliseerd, dient de grootste zorgvuldigheid te worden betracht.

Dat gold ook het geruchtmakende onderzoek van sociologe Nel Draaijer naar ervaringen van vrouwen met seksueel misbruik. Omdat zij haar definitie van dat vergrijp zo ruim nam dat elk lonken daaronder kon worden gevat, werd de kern van haar boodschap — de ongelijkheid in de seksuele relatie tussen man en vrouw — sterk gedevalueerd.

IN het Vlaardingse geval ontbreekt niet alleen de nodige zorg jegens de ouders, maar ook in de bewijsvoering. De discussie die inmiddels is losgebarsten over de methode die werd toegepast om de incestervaringen van de kinderen vast te stellen, toont aan dat dat 'poppenspel' niet zonder meer een hard bewijs oplevert. Juist in die wetenschap dienen Kinderbescherming en kinderrechter de ouders meer voordeel van de twijfel te laten en grotere terughoudendheid te betrachten met het ontrekken van kinderen aan hun ouderlijk gezag.

zeer ingrijpend en vaak tot op latere leeftijd lichamelijke en geestelijke voelbaar.

De methoden die de hulpverlening hanteert om incestzaken op het spoor te komen, zijn echter niet altijd even duidelijk. Zeker als die worden gebruikt door niet speciaal hiervoor opgeleide hulpverleners.

Dat geldt in het bijzonder voor de wijze waarop wordt gewerkt met zogeheten anatomisch correcte poppen. Een nogal omstreden methode waarvan ook deskundigen op dit gebied zeggen dat die weliswaar aanvullend materiaal kan opleveren, maar zeker geen onomstotelijk bewijs.

Gelukkig voor die ouders die ten onrechte in staat van beschuldiging zijn gesteld, is er nog de onafhankelijke rechter die dergelijke ernstige zaken serieus dient te toetsen.

Dat alles neemt niet weg dat er in de kwestie van De Bolderkar zeker fouten zijn gemaakt waarmee uiteindelijk niemand is gebaat. De geloofwaardigheid inzake het opsporen van incestzaken heeft — hoe dan ook — een forse deuk opgelopen.

De Bolderkar en de hulpverleners

Nu Nederland met de Bolderkar zijn eigen Cleveland-schandaal heeft, trapt de goegemeente wild om zich heen tegen die geiteharen sokken die onze gezinnetjes belagen.

In Cleveland bleek uiteindelijk dat „slechts” bij 26 van de 121 kinderen de diagnose van incest verkeerd gesteld was.

Het is geenszins mijn bedoeling om goed te praten wat er in Vlaardingen gebeurt. Maar om uit te gaan van kwade opzet van deze hulpverleners is wel heel kortzichtig.

Wat er waar is van de beschuldigingen aan het adres van de ouders in Vlaardingen, weet ik niet. Iedere valse beschuldiging is er uiteraard één te veel, maar men moet zich realiseren dat seksueel en ander geweld echt plaats-

vindt, en dat ieder slachtofferje verzekerd is van een wel bijzonder ongelukkige toekomst.

Zelf werd ik als kind „alleen maar” geslagen, geschopt en uitgescholden. Ik zou willen dat er in die tijd een hulpverlener was geweest die mij uit huis had gehaald.

Door de wijze waarop een hetze ontzettend is tegen de hulpverlening en de kindbescherming in het algemeen, worden we weer een aantal jaren in de tijd teruggeworpen. In Engeland sluiten artsen al hun ogen en oren voor signalen van kinderen waar eigenlijk niemand omheen kan. Zij weten dat zij het volgende slachtoffer kunnen worden van de kruistocht voor Gezin en Vaderland.

AMSTERDAM Alexander van der Meer

Incest

1 Wie iets onzinnigs denkt heeft niet veel nodig het ook nog 'aan te tonen'. Als de overheid vervolgens haar volle medewerking verleent worden kinderen van hun ouders gescheiden (om 'zedelijk verval' tegen te gaan) en worden burgers van wie niet is aangetoond dat ze iets op hun geweten hebben overgebracht naar een politiecel.

H. Monkel,
Zeist.

2 Wat is erger, een aantal kinderen die duidelijk op een of andere manier lichamelijk en geestelijk beschadigd zijn 'onterecht' tijdelijk uit huis halen, of één weerloos vierjarig kind dat wel seksueel misbruikt wordt ook maar een dag langer aan zijn verkrachters (in het geval van ouders misschien een eufemisme) blootstellen?

R.W.P. van der Kroft,
Oegstgeest.

3 Wanneer vaders zich verlustigen aan hun kleuter (hetgeen iets anders is dan knuffelen) vinden we dat niet goed en willen we dat het stopt. Hoe moet een kind duidelijk maken dat het wordt misbruikt? Een paar of vele jaren later moet hij of zij het gat zien te dichten dat ontstond toen papa ophield vader te zijn. Vinden wij het goed dat kleuters hun vader verliezen, of dat vaders hun eigen verlies goedmaken aan hun kleuter? Nee. Waarom de poppenmethode in discrediet brengen, terwijl er zo weinig middelen zijn om seksueel misbruik bij jonge kinderen te diagnostiseren?

Iedere verantwoordelijke onderzoeker verzamelt méér gegevens over een kind en de ouders dan wat het spel met de anatomisch correcte poppen oplevert. De kans bestaat dat met dat tumult over de praktijk van onderzoek en hulpverlening, het mechanisme van ontkenning en bagatellisering weer om zich heen zal grijpen. Het is niet aardig van voraanstaande incest-deskundigen publiekelijk af te geven op hun collega's in het veld. Het is niet zo dat wij het seksueel misbruik onderzoeken, maar het komt naar ons toe en het is inderdaad zaak het hoofd koel te houden.

Sonja van Dijk,
orthopedagoge, Arnhem.

4 Enkele decennia geleden ontdekte ik bij toeval tussen papieren op het bureau van het hoofd der school (lom) waaraan ik als onderwijzer was verbonden, een rapport. Het betrof het onderzoek van een onzer leerlingen, verricht door de directrice van een „pedagogisch” instituut in de hoofdstad.

Het slot luidde: „heeft een verhoogde seksuele belangstelling”. Deze directrice, kinderpsychologe, had het meisje namelijk tijdens het onderzoek een pop in handen gegeven en het eerste wat het deed, was dit speelgoed ondersteeven houden en het kruis in ogenschouw nemen. Dit gruwelijke feit was voor de onderzoeker voldoende om tot haar vaststelling te komen.

Omdat de juf van het kind vlak naast mij stond, zei ik schertsend tegen haar: „Alsjeblieft, het resultaat van je opvoeding”. Ze las het en begon hard te lachen. „Weet je waarom Christientje onder het rokje keek? Ze is pas jarig geweest en heeft toen een plaspop gekregen. Natuurlijk wilde ze weten, of het exemplaar dat in haar handen was gegeven tot dezelfde prestaties in staat was”.

S. Gosselaar,
Huizen.

5 Dat er sprake is van seksueel misbruik wordt zelfs door de ouders van de kinderen niet ontkend. Waarom vragen ze anders, via hun advocaat, om een justitieel onderzoek naar het gedrag van de taxichauffeurs en leden van het KMD zelf? En waarom, als de Raad voor de Kinderbescherming zich ergert aan 'het gedram' van hulpverleners, als de kinderrechter waarschuwt tegen overhaast handelen, besluiten ze toch tot zulke drastische maatregelen als uithuisplaatsing? We mogen toch wel aannemen, zoals ook hoogleraar jeugdrecht mr. J. Doek zegt, dat dit niet lichtvaardig gebeurt, zeker niet veertien keer achtereenvolgens in zo korte tijd? Juist omdat ze niet persoonlijk bij de kinderen betrokken zijn, juist omdat men gewaarschuwd is door de afschuwelijke vergissingen, die onlangs in Engeland gemaakt zijn.

Een ander punt, waarop de aanval in de media zich concentreert, is het gebruik maken van anatomische poppen bij het onderzoek, hoewel duidelijk wordt gesteld, dat ze slechts aanvullend bewijs leveren. Niet alleen door klinisch psycholoog Wolters — en al eerder in NRC Handelsblad door R. Bullens — is betoogd, dat deze methode, mits in goede handen, heel waardevol kan zijn. Het is wel erg gemakkelijk om bij voorbaat aan te nemen, dat deze deskundigheid in Vlaardingen niet bestaat.

Ineke Muiser, huisarts
Rotterdam.

16 dec

De "kolder"kar

Waar zijn wij in Nederland toch mee bezig? De ouders van een groot aantal leerlingen van een kleuterschooltje (10 van de 40) in Vlaardingen worden beschuldigd van seksueel misbruik van hun kleintjes. Beschuldigd op basis van vieze spelletjes van geflipte hulpverleners met speciale poppen.

Ik heb zulke poppetjes nog nooit in de winkel gezien. U wel? Welk ziekelijk brein heeft zo iets bedacht? Zelfs al zou het wetenschappelijke waarde hebben (hetgeen geenszins is aangetoond) dan mogen in Nederland anno 1988 geen jonge gezinnen worden blootgesteld aan methoden, die van de Gestapo lijken te zijn afgekeken, zoals peuters van hun moeders wegnemen en vader zonder vorm van proces in het gevang zetten. Zolang schuld immers niet bewezen is, ben je onschuldig. Deze ouders zijn gebrandmerkt voor hun

leven, of ze schuldig zijn of niet.

En hebben de „hulpverleners” wel beseft wat ze de kinderen aandoen? Gaan we naar de situatie toe, dat een vader zijn eigen kinderen niet meer in het bad kan doen, zonder ze een badpak aan te trekken, zoals dat 50 jaar geleden gebruikelijk was in bepaalde opvoedingsinstellingen in het Zuiden des lands? God geve wijsheid.

HORN,
Dr. A.P.M. Rutten

Incest NRC 13/12

1 Met verbijstering las ik de berichtgeving (NRC Handelsblad, 9 december) over de mogelijke incestgevallen in Vlaardingen. Het is een gruwelijke gedachte dat goedgegelovige doctorandi op grond van niet bewezen veronderstellingen de rechter min of meer kunnen dwingen zonder hoor en wederhoor vrije mensen te beroven van hun kinderen en hun gezinsleven op de meest verwerpelijke manier te verstoren. Een situatie zoals Kafka had kunnen beschrijven. Of doet ze meer denken aan de ook zo zeer op 'wetenschappelijke gronden' gebaseerde theoriën omtrent Blut und Boden, welke uitmondde in totale rechteloosheid?

Prof.dr. A. Zwaveling,
chirurg, Hoogmade.

2 Langzaam maar zeker raakt hulpverlenend Nederland in de ban van de bloedschande. De vakliteratuur staat vol berichtgeving hieromtrent en een ieder wordt gemaand zich bij te scholen. Want incest is niet zo maar een probleem, nee daar moet je extra deskundig in zijn.

Nederland heeft zich ontwikkeld tot een land van deskundigen. Mijn beroepspraktijk heeft me geleerd enige terughoudendheid te betrachten waar het gaat om al die geleerdheid. En zeker als er sprake is van 'menswetenschappers'. Soms ontaarden zij in gevaarlijke mensen, namelijk op het moment dat zij vergeten dat hun wetenschap op niet veel meer is gebaseerd dan hypothesen, soms bruikbaar, meestal aanvechtbaar. De geschiedenis leerde ons al vele malen dat er gevaar dreigt als een veronderstelling wordt tot een dogma.

J.A. Heijmans,
maatschappelijk werker,
Utrecht.

3 Heeft de staf van Medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar geen lering getrokken uit de affaire Cleveland (Medisch contact, 18 november). De RAD-test (reflex anal dilatation-test) is uitermate discutabel evenals het poppenspel (affaire Pekela) en waarom mag een kind niet méér van mamma houden dan van jam en moet ze dan niet méér van pappa houden om incest te 'bewijzen'? Wat een leed wordt deze ouders aangedaan.

A. Raymakers,
arts, Nijmegen.

Bolderkar-affaire NRC

24
Dat de kinderrechter onlangs tien uithuisplaatsingen elaste op grond van vermeende incest, zich daarbij baserend op rapporten van kleuterdagverblijf de Bolderkar, roept twee vragen op. Hoe is het mogelijk dat zo'n besluit kan worden genomen zonder dat er een uitspraak op tafel ligt over de betrouwbaarheid van de door de Bolderkar gehanteerde psychodiagnostische methoden?

„Om het risico van verdere schade te voorkomen” heb ik via de tv als motief horen geven. Hier kiest de rechter dus voor een zeer waarschijnlijke traumatisering bij uithuisplaatsing om een onbewezen, en a-priori zeer onwaarschijnlijke incestsituatie te voorkomen.

De kinderrechter had zich over de betrouwbaarheid van deze methoden behoren te informeren bij onafhankelijke deskundigen in de psychodiagnostiek. Het is genoegzaam bekend dat er slechts weinig psychodiagnostische technieken zijn die de toets van zorgvuldig statistisch onderzoek kunnen doorstaan. Het zou mij verbazen indien de in de Bolderkar gebruikte methoden daartoe behoren.

De tweede vraag is waarom het Nederlands Instituut van Psychologen, de beroepsvereniging van psychologen, zich compromitteert door zich niet uit te spreken in deze zaak. Mij dunkt dat de goedgegelovigheid van de kinderrechter, ongecorrigeerd door professionele psychologen (en pedagogen), heeft geleid tot schending van elementaire menselijke rechten.

Prof.dr. W.J.M. Levelt,
H. Landstichting.

Belangstelling VK 13

TOEN IK klein was, kwam een paar keer per jaar een man door de straat die overal aanbelde — één-, twee- en driehoog.

„Heeft u nog belangstelling voor Gods woord?” riep hij naar boven als er was opgedaan, en de buurvrouw riep terug: „Vandaag niet”, waarop de man weer een stoepje verder ging.

Eenvoudige tijden.

Later, door de ontwikkeling van de massacommunicatiewetenschap, is die man dat anders gaan aanpakken. Hij schreef een skripsie, of hij belde regelrecht naar de redactie, en de volgende ochtend lazen we in de Volkskrant dat de MBG (Mensen Bellen God) met dertig lijnen en tweehonderd vrijwilligers op volle toeren draaide.

„Vijftien jaar geleden”, verklaarde de man in het interview, „zijn mijn vrouw en ik ermee begonnen, voor de avonden. We wisten allebei: de belangstelling is er, de mensen moeten alleen een drempel over. Die drempel is er nu niet meer.”

Het aanbod schept de vraag.

Het is net als met een zeldzame ziekte: één dag loop je er verguld mee rond, en

de volgende dag blijkt jan en alleman d'r te hebben, of te hebben gehad, en na nog een week puilt de NCRV-studio ervan uit en gaan ze elkaar onder leiding van Hans Sleuwenhoek allemaal opvangen.

Zeg één keer incest, en binnen een maand kan geen vader meer een waterdicht alibi produceren.

Waar zou de schoorsteen van de BV Hulpverlening anders van moeten roken?

Het is de verschrikkelijke keuze tussen werkgelegenheid en een ideale samenleving: de politiebonden zouden in de gordijnen zijn gevlogen als Buikhuisen een chemisch tablet tegen de kleine criminaliteit had uitgevonden, zoals Philips trouwens al honderd jaar weigert de eeuwigdurende gloeilamp op de markt te brengen.

Begin dit jaar heb ik wekenlang elke avond bij de BBC gekeken naar de Engelse affaire-Vlaardingen: als het om slechtheid gaat zijn ze bij het Six O'clock-nieuws guller dan bij De Telegraaf. En zeldzaam ziek zijn we ook in dit geval dus weer niet geweest. Ik geloof dat in dat Engelse provinciestadje de bloedschande ongeveer huis-aan-huis

was gepleegd, en elke avond keek ik mijn ogen uit naar die Wedgwood-Bruintje-Beer-achtige erkerhuisjes waar een ouderpaar werd opgewacht door de advocaat: vreselijke aanblik van de vermoedelijke dader wiens driejarige dochtertje intussen, godlof, in veiligheid was gebracht bij een kinderdagverblijf-firma.

Na drie maanden vol potentiële onverlaten, vertrouwensartsen, rijkspsychiaters en psychotherapeutisch ondervolk was het ineens voorbij — de rechters hadden alle uitspraken opgeschort, een paar gretige hulpverleners waren intussen zelf onder behandeling, en de BBC zag er geen brood meer in: er was, kortom, niets gebeurd, maar in man-vrouwuren was er een hoop omgezet.

Als het aan mij lag zouden we alle leden van de verzorgingsmafia morgen als straatveger bij de stadsplantsoendienst plaatsen — maar dan blijft de kans natuurlijk groot dat ze je daar dan alsnog fluisterend lastigvallen met de vraag of je belangstelling hebt voor Gods woord: dat je de maatschappelijke gedoogzone als het ware verplaatst naar het park, waar je dan als vader nooit meer samen met je kindje de eendjes durft voeren.

JAN BLOKKER

Klap VK 20

MIJN TELEVISIE deed het niet, ik gaf er een klap op, en er was weer beeld.

Deze therapie, die wel eens werkt, zou ik die van het bolderkarrisme, en om het wetenschappelijk te laten klinken desnoods die van het boldercharisma willen noemen.

Ik meng me dus verder niet in het conflict dat immers onder de rechter is: misschien zijn het daar bonafide hulpverleners die heel consciëntieus op de kleintjes letten (volgens mij zijn het in ieder geval ook gluiperds, maar dat zul je me niet horen zeggen), misschien hebben ze, tot zegen van al die kleuters, godzijdank net bijtijds ingegrepen, misschien ook moeten ze straks — onder invloed van een vonnis of op advies van een nieuwe generatie orthopedagogen — vraagtekens plaatsen bij wat ze gedaan hebben, of zelfs ronduit toegenen dat ze zich hebben vergist.

Het kan allemaal, maar dat is ook precies de kern van wat we zojuist afgesproken hebben voortaan bolderkarrisme te noemen.

Jaren geleden deed de televisie het ook al eens niet, ik gaf er een klap op,

maar niks. Toen de monteur er een kwartiertje in had gekeken, zei hij:

„Volgens mij zat er een draadje los, maar heeft u er een klap op gegeven, waardoor de synchronisatiescheider is gebroken.”

Dat blijft toch het verschil tussen een dokter en een poppendokter.

De laatste hoeft zich nergens voor te generen: de grootvader of overgrootvader van zijn collega in de echte wetenschap wist met geen mogelijkheid wat hij tegen de tering moest beginnen, en na zijn hartpatiënt in een stoombad te hebben gelegd bood hij hem een zware sigaar aan. Het verschil is alleen dat de dorpsarts er intussen langs empirische weg een paar dingen aangaande het menselijk lichaam, virussen, gezwellen en vooral remedies bij geleerd heeft — een eerstejaars medicijn kan mijn blindedarmontsteking diagnostiseren. Het universum van De Bolderkar daar-entegen staat, zoals we weten, in de kinderschoenen, speelt nog met poppen, kan nog niet onder woorden brengen wat het eigenlijk wil, moet aan de meest elementaire empirie nog beginnen.

„De kritiek op de poppenmethode”, zei een hoogleraar van de Vrije Univer-

siteit in Het Capitool, „is gebaseerd op onderzoek van wetenschappelijk bedenkelijk allooi. Er is ook onderzoek gedaan in Amerika, Canada en Engeland waaruit blijkt dat de methode wel betrouwbaar is. Het zou zonde zijn als dit acceptabele hulpmiddel niet meer gebruikt zou mogen worden.”

Hij zei er niet bij op grond van welke feiten dat Amerikaanse, Canadese of Engelse onderzoek wel betrouwbaar was gebleken, maar los daarvan: hij wil het „acceptabele hulpmiddel” houden, omdat hij niks beters weet, zoals de oude chirurgijn zich geen raad had geweten als hij niet meer had mogen aderlaten, want hij wist niet beter of ziekte was kwaadsappigheid.

Nee, de bolderkarristen hoeven zich nergens voor te generen: alle wetenschap was in den beginne tenslotte van bedenkelijk allooi. Maar ze moeten wel hun best doen om eindelijk volwassen te worden, dus geen praatjes hebben, geen geheime beleidsplannen ontwikkelen, geen stiekeme ouderbijeenkomsten organiseren, en niet op grond van stoombadmethodieken achter de rug van vaders en moeders om naar de officier van justitie lopen.

Toegegeven: ik geef wel eens een klap op de televisie, maar ik heb ook nooit beweerd dat ik monteur was.

JAN BLOKKER

Onheil VK 24

WE ZIJN een klein land, dus we moeten woekeren met wat we aan deskundigheid in huis hebben. Daarom doet Mies nog altijd liefdadigheidsavonden, zit W.L. Brugsma nog altijd Mient-Jan Faber voor, legt Simon van Collem nog altijd uit wat film is en roept Philip Bloemendal in Amsterdam de metrohaltes af: ze zijn de enigen, we moeten er zuinig op blijven.

Soms doet zich een akkefietje voor waar we nog niemand voor hadden, de media kammen alle weilanden van Wenschoten tot Walcheren uit, en als ze geluk hebben, vinden ze één iemand, nooit twee, laat staan drie.

Deze keer was het Baartman.

Hoe vaak ben ik de afgelopen week zijn naam tegengekomen in forumartikelen, interviews, radiocommentaren en televisiediscussies?

Niet te tellen.

Hij had maar één boodschap, wat niet hoeft te verwonderen: die man zat aan de Vrije Universiteit rustig psychologie te doceren en moest van de ene dag op de andere onvoorbereid ineens de publieke deskundige van De Bolderkar worden.

Ontelbare malen schreef, sprak of toogde hij ongeveer het volgende: „Het probleem van incest en seksueel

misbruik van jonge kinderen is zo ontzettend groot, dat de mensen het niet kunnen bevatten. Ze kunnen er niet mee omgaan, ze willen het niet accepteren, dus ze willen het niet geloven. Ze reageren zoals in oude tijden op de bringer van onaangenaam nieuws werd gereageerd: die maakten ze een kopje kleiner.”

De parabel van de onheilsbode.

Het klinkt mooi, maar ik weet het niet.

Stel, er wordt gebeld, ik doe open, en van beneden roept een man:

„De hele straat staat in brand.”

Onheil, dus wat doe ik? Ik loop naar het raam, doe het gordijn open en kijk of het waar is.

Dan zijn er twee mogelijkheden: het is buiten inderdaad één vlammenzee, of er is niets aan de hand.

In het eerste geval roep ik de bode boven, omhels hem dankbaar en vraag — nu hij er toch is — of hij wil meehelpen mijn kostbaarheden in veiligheid te brengen.

In het tweede geval zou ik misschien bereid zijn de trap af te lopen om hem een klap voor z'n hersens te geven.

Natuurlijk gaat de vergelijking niet op, voor zover ik een fik met mijn eigen ogen kan verifiëren, terwijl voor het

vaststellen van kindermishandeling zelfs een multidisciplinair team niet toereikend blijkt, want dat heeft er altijd nog anatomisch correcte poppen bij nodig.

Maar dat blijft ook na drieënzeventig maal Baartman het vervelende van de zaak: er is nog altijd niks bewezen, vastgesteld of geverifieerd, het enige wat op tafel ligt, is het feit dat sinds een paar jaar het aantal vermoedens van misbruik explosief is toegenomen.

Hoe zou dat komen?

Ik heb nooit psychologie gestudeerd, maar ik weet van sommige mechanieken hoe ze al werkten toen de psychologie nog niet eens was uitgevonden.

Zet vandaag in de krant dat sommige potten pindakaas van een bepaald merk mogelijk een overigens onschadelijke bacterie bevatten en morgen wordt bij Albert Heijn niet alleen tien maal zoveel pindakaas teruggebracht dan ooit in Nederland is geïmporteerd, maar tevens zitten zes miljoen mensen, onder wie velen die al sinds 1960 geen pindakaas meer hebben gegeten, met serieuze maag- en darmklachten bij de huisdokter.

Het aanbod — ik kan het niet genoeg herhalen — schept de vraag.

En wie verifieert Baartman?

Niemand natuurlijk, want hij is net als Mies, W.L. Brugsma, Simon van Collem en Philip Bloemendal: de enige.

JAN BLOKKER

Vies Par 15-12

WAT ben ik blij dat ik geen kleine kinderen meer heb, als ik die verhalen over De Bolderkar lees. In dat Vlaardingse kleuterdagverblijf wordt met poppenspelletjes onderzocht of de kleintjes slachtoffer van incest zijn. Een eerste screening van vijftig kinderen leverde al tien gevallen op. Uithuisplaatsing volgde, ouders en familie in verschrikkelijke toestanden en grote twijfel of die poppentest wel deugt.

In ons familiealbum zit nog een foto van een van mijn zusjes, bloot gefotografeerd omtrent haar vierde jaar. Door haar vader, als verjaarsverrassing voor moeder. Mijn zusje vond het niks leuk, 'koud' zei ze huiverend, en mijn vader had haar ook haar hemdje verkeerd aangetrokken, zodat mijn moeder meteen zag dat er iets aan de hand was. Misschien zou de brave man nu zijn gestraft wegens 'seksueel misbruik', want daar-onder valt ook 'het bespieden van het kind bij het uitkleden'. Dus, jonge ouders, opgelet bij het douchen of baden van uw kind, en er beslist niet mee stoeien in bed, want de poppendokter slaat meedogenloos toe.

'Ongewenste intimiteiten', 'seksueel misbruik', je weet al: lengts niet meer of je schuldig bent of niet. Ik stel voor de hele seksualiteit maar af te schaffen. Die brengt toch niets dan ellende, het is eigenlijk een vieze gewoonte, net als roken. De voortplanting regelen we wel via het reageerbuisje.

JOURNAILLE

Ouders en kinderen

door Rudy Kousbroek

NRC 23

mogelijk, terwijl de aanstichters zich met een volstrekt onwettige (en immorele) formule verbergen achter de pretentie dat de betrokkenen immers een blanco volmacht hebben gegeven.

Bij Allah! Je zou denken dat zo iets in een land als Nederland niet voor zou kunnen komen en dat het, wanneer bleek dat het zich desondanks had voorgedaan, geen seconde langer zou worden getolereerd. Je zou verwachten dat juristen en bezorgde ouders alarm zouden slaan, zonet dat de fanatici die zich aan deze kinderoor schuldig maken binnen de kortst mogelijke tijd zelf achter de tralies zouden belanden.

En dat zeg ik nog verkeerd: er zit immers helemaal niemand achter de tralies, terwijl dat in zekere zin de enig aanvaardbare situatie zou zijn. Formeel behoort er, wanneer iemand over aanwijzingen beschikt dat een strafbaar feit is gepleegd, aangifte te worden gedaan. Als het misdrijf zwaar en de verdenking ernstig is, en als er kans bestaat op herhaling (en dat kan hier allemaal van toepassing zijn) dient de dader te worden ingesloten; niet dat ik daar in dit verband een voorstander van ben, maar wat nu gebeurt is veel erger.

Verbeelding

Iemand een kind afnemen is in mijn ogen het ontzettendste dat hem of haar en het kind kan worden aangedaan. Het risico dat dit onschuldige mensen over-

deugdelijk bewijs hebben beschuldigd en bewerkstelligd dat hen hun kind werd ontnomen. Het ligt voor de hand dat zij om zich te rechtvaardigen op alle mogelijke manieren zullen proberen een 'bekentenis' los te krijgen.

Ik citeer uit het artikel van Marcel Haenen: "...De ouders van de kinderen werken voorlopig mee aan de gesprekken die maatschappelijk werkers met hen voeren. Ze hopen dat ze door mee te werken hun kinderen terug krijgen. Dit kan echter maanden duren omdat uit huis geplaatste kinderen drie maanden met rust worden gelaten in een opvanghuis voordat ze nader worden onderzocht."

Deze Kafaatske staat van zaken wordt misschien alleen geëvenaard door wat aan het licht kwam bij die analoge affaire in Cleveland, waar de van hun ouders weggenomen kindertjes werd voorgespiegeld dat ze weer naar huis terug mochten als ze was gepleegd.

Diabolisch

Hoe diepgeworteld de liefde van ouders voor hun kinderen en van kinderen voor hun ouders is mag blijken uit het feit dat beide partijen op deze manier gehanteerd kunnen worden: bereid tot alles, als ze maar weer bij elkaar kunnen zijn. In dit geval met een diabolische verborgen dolk in de hulpverlenende hand: als ze er

moedens te 'onderzoeken'. Waar dit onderzoek uit bestaat en hoe het in zijn werk gaat wordt de ouders niet meegedeeld, van het resultaat krijgen zij geen inzage en hun toestemming is niet vereist want 'door toe te stemmen in de plaatsing (op het MKD) gaan ouders accoord met de werkwijze van het MKD. Dit houdt onder andere in dat er onderzoeken plaatsvinden door verschillende disciplines' (citaat uit dat beleidsplan in NRC-Hbl 9 December).

Onderzoeken door verschillende disciplines! Alleen het taalgebruik zou al reden moeten zijn tot grote achterdocht: het is de taal van het machisisme en de intimidatie. De manier waarop het woord discipline wordt gebruikt wijst er niet alleen op dat hier een analabeet aan het woord is, het duidt ook op een neiging zich te verschuilen achter iets onpersoonlijks: dat onderzoek wordt niet gedaan door iemand (die dus aanspreekbaar zou zijn), nee, het wordt uitgevoerd door iets abstracts, door een 'discipline' — een lekker welkome associaties oproept met 'lucht'.

Het lijkt wel de Inquisitie, de Culturele Revolutie of de Franse Terreur: een universum waarin over de mensen rapporten worden geschreven die ze niet te zien krijgen, gebaseerd op een onderzoek waar zij niet van op de hoogte zijn en geen toestemming voor hebben gegeven, met methoden die niet openbaar worden gemaakt en dus niet aan kritiek kunnen worden onderworpen, maar op grond waarvan in het leven van die mensen onherstelbare schade kan worden aangericht. Geen beroep of verweer

toe gebracht kunnen worden te 'bekennen' is elke hoop op de verlangde hereniging in ieder geval verkleen.

Al deze ten hemel schreiende toestanden worden, net als die geheimhouding, die intimidatie en achterbaktheid, zogenaamd gerechtvaardigd uit het belang van het kind, dat bloot zou kunnen staan aan verder seksueel misbruik, en ook door de ouders 'bewerkt' zou kunnen worden om niets meer los te laten. — 'Dan loop je het risico dat de deur dicht gaat en kinderen niet meer op het MKD komen zodat wij geen voet meer tussen de deur krijgen' — (volkomen terecht, naar intussen is gebleken).

In feite is er natuurlijk een nog veel groter risico voor het omgekeerde, ik bedoel dat die kinderen net als in Cleveland 'bewerkt' worden door de mensen die proberen de incest te bewijzen. In deze kwestie beschikt een partij over huiveringwekkende machtsmiddelen, terwijl de andere partij weerloos is. Ik bedoel niet dat een reële verdenking van incest lichtvaardig opgenomen moet worden. Maar de lichtvaardigheid is juist aan de kant van de beschuldigers. Er is meer en meer evidentie voor iets dat alleen 'experts' en hulpverleners niet schijnen te zien: dat de getuigenissen van kinderen, vooral wanneer ze over seksueel misbruik worden ondervraagd, volstrekt onbetrouwbaar zijn.

Hoe weet ik dat? Het blijkt niet alleen uit gebeurtenissen zoals die in Oude Pekela en analoge ervaringen elders; ik weet het ook doordat ik, in tegenstelling tot die experts en hulpverleners, zelf ook kind ben geweest. Kinderen, zo weet ik uit passieve en

Nog steeds druppelt er post binnen van bijna twee maanden geleden. Zo moeten mijn ouders in Indië nog geleefd hebben: een hele tijd niets en dan een heel pak brieven en kranten tegelijk. Ik lees over gebeurtenissen die zich weken geleden in Nederland hebben voorgedaan, dus misschien vindt iedereen in Holland het al doodgewoon, maar op mij maakt het nog de indruk van een nameloze nachtmerrie. Ik heb het over het feit dat tientallen mensen hun kinderen worden afgenomen — van de ene dag op de andere, zonder afscheid, zonder vorm van proces, zonder de geringste mogelijkheid tot verweer. En waarom? Omdat de welzijnswerkers van een kleuterdagverblijf onder elkaar hebben beslist dat met die kinderen incest is gepleegd.

De kinderbescherming beslist bij een verzoek aan de kinderrechter om uithuisplaatsing uitsluitend op grond van de rapporten van het MKD (Medisch Kleuter-Dagverblijf in Vlaardingen) en na gesprekken met de hulpverleners. Het kind wordt niet bekeken en met de ouders wordt niet gesproken. 'Doe je dat dan loop je het risico dat de deur dicht gaat en kinderen niet meer op het MKD komen zodat wij geen voet meer tussen de deur krijgen.' (Marcel Haenen in deze krant, 9 December 1988). Er blijkt in dat kleuter-dagverblijf een 'vertrouwelijk beleidsplan' te bestaan, waarin niet alleen wonderbaarlijke definities van 'seksueel misbruik' worden gehanteerd (zoals 'het bespieden van het kind (nota bene kinderen van vier!) bij uitkleden of in bad gaan') maar de hulpverleners zichzelf ook het recht toekennen de kleuters op grond van ver-

actieve ervaring, proberen als zij ondervraagd worden de ondervrager tevrede te stellen. En van de vlucht waartoe de fantasie van zelfs zeer jonge kinderen in staat is, niet in de laatste plaats op seksueel gebied, hebben sommige volwassenen bovendien geen voorstelling.

Er is, dat moet ik toegeven, iets dat ik niet kan verklaren: het is waarom dat zo vaak uitgerekend de volwassenen zijn die zich professioneel met kinderen bezighouden.

Kidnapping, een kind stelen om de ouders te chanteren, geldt algemeen als een van de laagste vormen van misdaad die er bestaat. Maar in Holland gebeurt het officieel, met medeweten en goedvinden van de samenleving, zonder dat iemand zich er erg druk om schijnt te maken.

Wat dit gruwelverhaal laat zien is waar mensen toe in staat zijn wanneer zij andere mensen volgen in hun macht hebben: het resultaat is altijd een nachtmerrie, daar zijn ontelbare voorbeelden van te geven.

Een fatsoenlijke samenleving zou in de allereerste plaats gebaseerd moeten zijn op maatregelen die beletten dat mensen ooit weerloos aan anderen zijn overgeleverd.

Waar volgens mij de schoen wringt is dat deze dingen kunnen gebeuren zonder dat degenen die het bewerkstelligen aansprakelijk kunnen worden gesteld. Die mensen kunnen straffeloos hun psychodrama's uitleven, zij riskeren niets. Als zij wisten dat zij bij iedere vergissing voor een enorm bedrag aan schadevergoeding en smartegeld konden worden aangesproken zouden zij wel voorzichtiger zijn voor zij iemand beschuldigen.

Ny/N 16-12-80

4 achtergrond/o

INCEST

In het Medisch Kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen (zoets heet dan tegenwoordig een MKD, tijd is geld) zijn door de directrice/orthopedagoge en haar medewerkers bij 14 van de ongeveer 50 aan haar toevertrouwde kinderen signalen ontdekt die er op wijzen dat de kinderen (allen rond de 4 jaar) thuis het slachtoffer waren van incest. In NRC Handelsblad zegt deze directrice dat zij eind vorig jaar met een collega die ook erg deskundig is een studiereis van een week naar Londen had gemaakt en dat zij daar veel geleerd had. Nu heeft zij zich uitgerekend in Engeland dank zij de deskundigheid van 1 deskundige een soortgelijke explosie van incest voorgedaan op een plek, die afgelopen jaar tot een van de grootste schandalen in de historie van de Engelse kinderbescherming heeft geleid. Ook daar werden kinderen bij bosjes uit de gezinnen weggehaald en voor de ouders verstopt, ook daar werden vaders beschuldigd van incest zonder dat er enig gesprek of mogelijkheid tot verweer voor de uithuiszetting mogelijk was, en dat heeft tenslotte geleid tot rechtzaken, overplaatsing van de deskundige, terugkeer van de meeste kinderen naar huis, en een groot aantal geradbraakte gezinnen. Ik herinner mij nog goed dat ik bij de beschrijving van een van die gevallen in The Observer zoveel adrenaline voelde bovenkomen van uitzinnige verontwaardiging, dat ik de krant even met een rooie kop, naar adem happend, opzij moest leggen voordat ik weer verder kon lezen.

Stel dat het mij overkwam, en dat ik totaal onschuldig was, wat zou ik dan doen? Om te beginnen zou ik mijzelf zeer grote kalmte opleggen, en ik zal u zeggen waarom. De ouders van een van de kleuters van de Bolderkar die uit huis werden geplaatst vertelden in NRC Handelsblad dat zij thuis bezoek hadden gekregen van een maatschappelijk werker van de Kinderbescherming: „Ik moest op mijn knieën voorover gebogen op de grond gaan zitten”, vertelt dhr. Van V. „Mijn vrouw moest met een been op mij leunen. Wie is nu de baas, werd mij gevraagd. Daarna moesten we naast elkaar gaan liggen en moest ik weer dezelfde vraag beantwoorden”, vertelde dhr. Van V.

U begrijpt dus nu waarom ik mijzelf grote kalmte zou opleggen, want als ik zou weigeren voor die MW op de knieën te gaan zou dat zeker tegen mij worden gebruikt. De kinderen van De Bolderkar moesten bij een test ook zinnigjes afmaken, zoals: 'Ik hou het meeste van...' Antwoorde het kind met jam of pindakaas dan was dat doorgaans een goed teken, maar zei het kind 'mamma' dan zou dit een signaal van incest kunnen zijn!

Mooi zo, nu kan ik even uitvoeren welke kinderen in de klas van mijn dochters wellicht seksueel misbruikt worden, want Sara en Janna hebben allebei zo'n boekje 'Mijn klasgenoten', waarin hun klasgenoten op de basisschool onder andere de vraag hebben beantwoord: 'Het meest houd ik van...' Eens kijken hoe vaak jam en pindakaas werden ingevuld.

Eerst het boekje van Sara. De antwoorden op die cruciale vraag waren achtereenvolgens: 'tekenen', 'dieren', 'dieren', 'Alas de hond', 'poekie onze kat', 'jou en mijn oma', 'gymnastiek', 'Yvonne Kou-

VERVOLG NINA 10

wenoord', 'Luuk', 'paarden', 'mama papa en pukkje', 'afgebrande scholen', 'dieren', 'dieren', 'paarden', 'patat', 'pannekoeken', 'dieren', 'pannekoeken', 'Mickey', 'vader moeder Liza en Sara'.

En dan nu het boekje van Janna: 'mijn familie en Janna', 'mijn familie en vriendinnen', 'papa mama me zus Sasja Gosje Pino Knabbel vissen', 'papa mama Moniek Maaïke', 'mijn hamster en mijn konijn', 'mijn ouders, Pelle, shee muis dotje (poezen) en joris (knuffelbeest)', 'mijn vader en moeder en mijn broer en de konijnen', 'papa mama poes en broertjes', 'Emiel, mama papa', 'ouders broer', 'Thijs Sandra papa en mama', 'vakantie - mischa', 'lekker lezen met mooie muziek of dansen' (dat was de juf), 'mama papa Erwin Matthijs', 'mijn gezin', 'dieren cadeautjes', 'familie dieren Sylvia', 'papa en mama familie', 'vader en moeder en familie en bijna al mijn 46 neefjes en nichtjes', 'papa mama en Wanda mopsje en snoetje en marieke', 'm'n vriendje m'n ouders familie', 'Gijs', 'iedereen weet het', 'Adinda, Marcelle, Wijndel' (de meester).

U ziet, geen jam, geen pinda-kaas, veel ouders. Maar dat zegt natuurlijk lang niet alles. Ik neem aan dat 'patat' en 'pannekoeken' even belangrijke aanwijzingen tegen incest zijn als 'jam' en 'pinda-kaas', en dat dit wellicht ook nog voor 'tekenen', 'gymnastiek' en 'afgebrande scholen' geldt. Maar als 'papa en mama' op enigerlei wijze samen worden genoemd (dat gebeurt 18 keer), is dat dan gunstig of ongunstig? En als wel de lievelingsdieren worden genoemd en niet de lievelingsouders, zoals 12 keer is gebeurd, is dat dan niet desastreus?

Uit de gevestigde wanorde

GEVAARLIJKE GEVOLGTREKKINGEN of

HET NIET GEIJKTE KWASI-WETENSCHAPPELIJK
ONDERZOEK NAAR INCEST

'Kijk, lieve, brave meid, hier zijn twee leuke popjes. speel daar genoeglijk mee, terwijl wij gade slaan wat of je daar mee doet; dan zijn we in onze nopjes! Aan het adekwate onderzoek geven wij aldus ruim baan!

De poppen zijn uniek, zij lijken op echte mensjes, zij zijn geheel compleet tot elk saillant fragment; toon ons naar hartelust jouw angsten en jouw wensjes, jouw onderzoeker rust niet voor dat hij je goed kent.

Wat doe je nu, lief kind, wat zien wij thans gebeuren? Jouw aandacht voor het onderlijf wordt nu signaleerd: jij weet van klok en klepeltje, wij moeten er van kleuren. dat heb jij vast van jouw pap in het gezin geleerd!

Wat is dat schandelijk, hoe zwaar ben jij beschadigd? De incest viert hoogtij in menig doorzonhuis... Gelukkig is ons mensbeeld bij voorbaat begunadigd en ziekelijk gefixeerd op wat lokaties rond het kruis.

Jouw vader is de klos, want wij gaan het rapporteren, wij schrijven snel een studie en dan worden we bekend: dan kan het gemene volk door al ons geklungel leren dat incest in de hoeksteen is bedenkelijk frekwent!

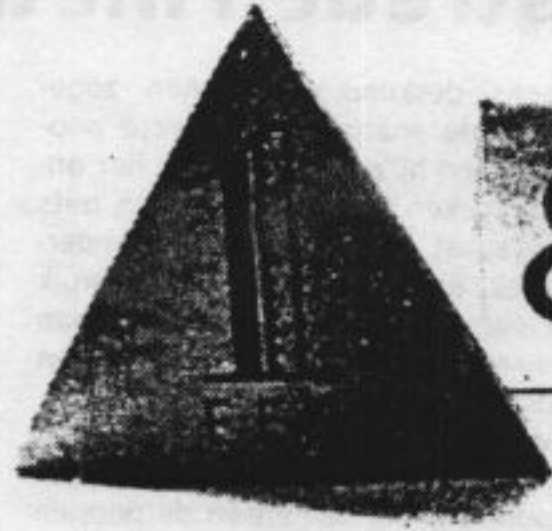
hekeldicht in vijf
viervoeters

JACQUES RINGEL

Stedendriehoek 21-12-88

woensdag 21 december 1988

NRC 21

Toen Nederland nog een beschaafd land was — tot zo'n jaar of tien geleden — werden de idioten hier en daar opgevangen en kwamen de criminelen soms achter de tralies. Er leefde nog iets van een begrip van welzijn en recht. Nu zijn het, overal waar men steun, begeleiding en reclassering nodig heeft, onveranderlijk idioten en criminelen door wie men wordt opgevangen. Het gesubsidieerde welzijnswerk is via een welzijnsmafia een welzijnsgestapo geworden. Het is geen instrument meer in dienst van anderen, maar een zichzelf in stand houdend, aan niemand verantwoording verschuldigd machtsinstituut. De zwakkeren in de samenleving, steeds grondiger door de autoriteiten veronachtzaamd, zijn als 'doelgroep' niet langer lucratief voor het hulpverlenersgilde, het lonkt nu alleen nog rechtstreeks naar de geldschietters. De autoriteiten. De Bolderkaraffaire dus. In Vlaardingen lieten hulpverleners vierjarige onnozele kleuters zich een hoedje schrikken van poppen met volwassen geslachtsdelen en met een reuzenbos ongesteven schaamhaar om vervolgens triomfantelijk uit te roepen dat er werk aan de winkel was omdat de schapen zich een hoedje waren geschrokken — op zichzelf een in het welzijnswerk gemeengoed geworden en van de klassieke pastoors afgekeken methode van werkverschaffing voor eigen kring.

Omdat in Nederland elke rel maar twee dagen duurt kan het geen kwaad eraan te herinneren dat de Bolderkaraffaire ook iets blijvends heeft blootgelegd. Het ging er niet om dat voor de zoveelste keer de stoppen doorsloegen bij een hysterische directrice, in dit geval de orthopedagoge Van Deutekom, die haar macht misbruikte door, gek van jaloezie en vol wrok jegens de rechtmatige vaders, bij alle aan haar toevertrouwde kleuters zonder enige aanleiding te vlooiën en te vissen naar vieze praatjes en gebaren. Onbevredigde directrices die ze te vroeg hun poppen heb-

ben afgepakt zijn er altijd geweest. Wee de kindertehuizen met zulke dames aan het hoofd — maar het is niets nieuws. Er was iets ernstigers: onbeschaamd is met de Bolderkaraffaire naar boven gekomen hoe definitief het hulpverlenersvolkje er, met het oog op de subsidiecenten, voor heeft gekozen te heulen met de macht en het gezonde volksgevoel. Afgelopen is het met hun mooie praatjes over de zwakkeren en over het ver-

GERRIT KOMRIJ

neuken van het systeem, over seksuele vrijheid en de bescherming van de privésfeer. Het zijn ook nooit anders dan praatjes geweest. Onverhuld zien ze nu alleen nog dáár brood in waar de regering brood in ziet. Ze lopen rechtstreeks naar de politie om — op grond van hun eigen naargeestige wereldbeeld en verklikkerij van vierjarigen — mensen van hun bed te lichten („het is niet in het belang van de privacy, van het kind eerst de ouders of de vertrouwensarts te raadplegen”, aldus Van Deutekom) en ze zijn door het dolle heen als het er op aankomt de meute te behagen die via de puriteinse Amerikaanse televisiedominees en de al even hypocriete Engelse *tabloids*, er heilig van overtuigd is geraakt dat opnieuw onuitsprekelijke smerigheden het gezonde gezin van binnenuit bedreigen. De kijkcijfermanie heeft zich meester gemaakt van de gezondheidszorg, tuk op de handhaving en liefst uitbreiding van haar door de overheid gesteunde zendtijd.

Toen Nederland nog een beschaafd land was wemelde het van de tantes die hun kleine neefjes hitsig op schoot namen en bijna de kleren van het lijf rukten, en iedereen kende wel een voogd van de Kinderbescherming die het 'deed' met zijn pupil. Donderde niet. Moest kunnen. De meute had andere

dingen aan haar hoofd, zoals het ten volle beleven van het door hetzelfde welzijnswerk gepropageerde vrije huwelijk en de emancipatie.

Nu is er, lees ik, in een medisch kleuterdagverblijf als De Kleine Plantage een team van zo'n zestig medewerkers in de weer met tachtig pupillen in de leeftijd van anderhalf tot zeven jaar. De emancipatie heeft, na de moeder die er met twaalf kinderen alleen voorstond, haar Grote Sprong Voorwaarts wel gedaan, dat valt niet te ontkennen.

Een béetje kleuterdagverblijf, derhalve, zou vandaag de dag op z'n minst tachtig procent seksueel misbruikte luierkinderen in de aanbieding moeten hebben om zijn hulpverlenersquotering te rechtvaardigen. Goddank schoot de meute bijtijds te hulp. Er is immers een nieuwe duivel in de meute gevaren en daar moet ze van worden verlost. Verlost van het spookbeeld van de mannelijke seksualiteit. Niet door bewustwording, maar door de politie.

Behalve seksuele gemeenschap valt voor directrice Van Deutekom, toch al de Totebel van de Week, ook „het bespieden van het kind bij uitkleden of in bad gaan” onder de definitie van misbruik. Ze noemt zichzelf „erg deskundig”. Het is de primitieve deskundigheid van de medische stand in de zeventiende en achttiende eeuw die voor elke kwaal, van neusverkoudheid tot kanker, een lavement of aderlating voorschreef.

De regering sluit hier en daar een museum, een hortus, een bibliotheek, een faculteit. Ze zou hier en daar ook eens een kleuterdagverblijf kunnen sluiten. Zoals het geheel door wvc bekostigde De Bolderkar. Maar dat zal ze niet doen. Ze zou haar trouwste handlangers en voetenlikkers voor het hoofd stoten, één met haar in gevoelloosheid, incompetentie en populisme. Eén met haar in technocratische berekening. Eén met haar in het dorre gevecht om geld over de hoofden van anderen heen.

Politie wil pop gebruiken

Amsterdam gaat met omstreden methode incest opsporen

door Henny de Lange
AMSTERDAM - In Amsterdam wordt in het geheim een experiment voorbereid om politiemensen te trainen in de geruchtmakende poppenmethode. De politie wil de poppen gaan gebruiken bij het horen van zeer jonge slachtoffers van seksueel geweld.

Het idee voor een speciale training is geboren bij de afdeling jeugd- en zedenzaken van de rijkspolitie in Amsterdam. Aan de voorbereidingen wordt onder andere meegevoerd door deskundigen van de Vrije Universiteit op het terrein van kindermishandeling en incest. Vol-

gens het hoofd van de afdeling zedenzaken van de rijkspolitie Jan Oost verkeren de plannen nog in een pril stadium. De training, waarvoor alleen politiemensen zullen worden geselecteerd die veel te maken hebben met incest-slachtoffers, begint waarschijnlijk in maart. Oost is ongelukkig met het uitlekken van de plannen op een moment dat de poppenmethode volop in discussie is naar aanleiding van de Bolderkar-affaire. In dit medisch kleuterdagverblijf in Vlaardingen is bij 10 van de 50 kinderen seksueel misbruik geconstateerd mede op basis van deze methode. De betrouwbaarheid is door de ouders van de kinderen in twijfel getrokken. Vol-

gens deskundigen kunnen zogenaamde anatomisch correcte poppen een hulpmiddel zijn bij het onderzoeken van kleine kinderen, mits ingepast in een uitgebreid onderzoek. Bovendien moet het gebruik ervan voorbehouden blijven aan mensen met een therapeutische en diagnostische opleiding. Volgens Oost staat de afdeling jeugd- en zedenzaken op het standpunt dat politiemensen de poppen 'met de nodige zorg en terughoudendheid' moeten gebruiken en pas na een gedegen opleiding door echte deskundigen. De behoefte aan meer vaardigheden wordt ingegeven door de sterk toegenomen bereidheid om aangifte te doen van

seksueel misbruik. „De politie wil dit complexe probleem zo professioneel mogelijk tegemoet treden.“ De klinisch psycholoog en psychotherapeute dr. J. C. Hees-Stauthamer van de vakgroep kinder- en jeugdpsychiatrie van het Academisch Ziekenhuis in Utrecht heeft grote bezwaren tegen het trainen van politiemensen. „Ik twijfel geen moment aan de goede bedoelingen en ik wil de politie ook niet in een kwaad daglicht stellen, maar deze poppen horen niet thuis op politiebureaus. De poppenmethode moet altijd deel uitmaken van een breed diagnostisch onderzoek en dat is een terrein dat je moet overlaten aan mensen die daarvoor opgeleid

zijn. Zelf heb ik daarom geweigerd om die politiemensen in Amsterdam op te leiden.“

Volgens mevrouw Hees moeten er zo snel mogelijk richtlijnen komen voor het onderzoek naar seksueel misbruik. „Anders gaat jan en alleman zich op dit terrein begeven. Ik constateer nu al dat door het gebrek aan beleid hulpmiddelen als deze poppen terecht zijn gekomen op plaatsen waar ze niet op de meest zinvolle manier kunnen worden ingezet. Diverse politie-afdelingen hebben ze al, al worden ze nog niet gebruikt. Maar dat gaat wel gebeuren“

• Pagina 9: Poppenmethode alleen veilig bij arts

Poppenmethode alleen veilig bij arts

Hulpverleners

achten zich al deskundig na het lezen van de handleiding

door Henny de Lange

De hele poppenfamilie ligt onder handbereik. Opapop, vaderpop, moederpop, een meisjes- en jongetjespop en zelfs een babypop. Deze poppenfamilie is blank. Maar er zijn ook zwarte poppen en poppen met een lichtbruine teint. Ze zijn gemaakt van zachte lappen. Als je hun kleren uittrekt zien de poppen er tot in de kleinste details uit als 'echte' mensen. Alles zit erop en eraan.

De Rotterdamse kinderpsychiater prof. dr. F. Verhulst heeft de poppen nu een half jaar in huis. Maar hij heeft ze nog maar zelden gebruikt bij het onderzoeken van kinderen die wellicht seksueel misbruikt zijn. „Ik wil ze wel bij de hand hebben, maar tot nu toe bleken ze nog maar één keer echt van pas te komen. Voor mij staat vast dat deze poppen alleen gebruikt mogen worden als ze ingepast worden in een uitgebreid onderzoeksprogramma.“

„Ik denk dat je met deze poppen heel erg voorzichtig moet zijn. Ze zien er zo uitnodigend uit, je grijpt er zo gemakkelijk naar. Ze kunnen zo'n handig foefje worden om seksueel misbruik aan te tonen. Ik bespeur nu al een tendens dat hulpverleners zichzelf een poppendeskundige achten na het lezen van één enkele handleiding of het volgen van één cursus.“

Dr. Verhulst, die verbonden is aan het Sophia-kinderziekenhuis in Rotterdam, is één van de enkele honderden hulpverleners in Nederland die bij het vaststellen van seksueel misbruik, kinderen (wel eens) laat spelen met zogenaamde anatomisch correcte poppen. Sinds bekend werd dat bij zeker tien van de vijftig kinderen van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen incest is geconstateerd mede op basis van deze poppenmethode, is veel kritiek losgebarsten.

Rage

De poppen zouden door Jan en alleman worden gebruikt. De poppen zouden alleen al door hun verschijningsvorm ongewone reacties uitlokken van kinderen. De poppen zouden een uit het buitenland overgewaaid rage zijn waaraan je je als hulpverlener niet kunt onttrekken, wil je nog voor vol worden aangezien.

Is er inderdaad sprake van een gevaarlijke poppengekte, waardoor hulpverleners 'doorslaan' en 'overreageren'? „Zover is het nog niet, hoop ik. Maar we zitten er wel dicht tegenaan als er niet snel richtlijnen komen wie met deze poppen mag werken“, zegt dr. Verhulst. Hij meent dat deze poppen alleen 'veilig' zijn in handen van artsen en klinische psychologen. „In ieder geval mensen die geleerd hebben dat diagnostiek geen eng instrument mag zijn om tot de waarheid te komen. Zeker bij incest is een zeer zorgvuldige en brede diagnostiek vereist, waarbij niet alleen naar het kind moet worden gekeken en naar z'n hele ontwikkeling, zowel lichamelijk als intellectueel en emotioneel, maar ook naar de ouders en naar de wijze waarop kind en ouders met elkaar omgaan. Er spelen zoveel aspecten mee.“

Voor Verhulst is dit alles een reden om ook zelf uiterst terughoudend te zijn met de poppenmethode. „Ik ben er overigens wel van overtuigd dat die poppen nuttig kunnen zijn, en dan denk ik vooral aan hele jonge

kinderen die zich nog moeilijk kunnen uiten.“

De opmars van de anatomisch correcte poppen in Nederland is ongeveer een half jaar geleden begonnen. De poppen zijn 'overgewaaid' uit de Verenigde Staten, waar hulpverleners al enkele jaren met deze methode werken. Tot degenen die zich als eersten in Nederland gingen bezig houden met deze methode behoort dr. J. C. van Hees-Stauthamer, klinisch psycholoog en psychotherapeute van de vakgroep kinder- en jeugdpsychiatrie van het academisch ziekenhuis in Utrecht. Ze hoorde in 1985 voor het eerst van het bestaan van deze poppen. „Ik heb er toen meteen een paar besteld in Amerika en uitvoerig gesproken met de vrouw die de poppen heeft ontwikkeld.“

Overgewaaid

De poppen zijn eigenlijk toevallig 'ontdekt'. Van Hees: „De poppen zijn oorspronkelijk gemaakt om seksuele voorlichting te geven. Mevrouw June Harnest kwam op het idee om levensechte poppen te maken om zo padvindermeisjes van negen tot twaalf jaar goed te kunnen voorlichten. Op een gegeven moment kwam een politiefunctaris op het idee dat de poppen wellicht ook gebruikt zouden kunnen worden bij het onderzoek naar seksueel misbruik bij jonge kinderen.“ Er waren al wel enkele richtlijnen voor het gebruik van de poppen, maar in 1986 verscheen een eerste uitgebreide handleiding van Barbara Walling-Boat en Mark Everson, die heel direct op de poppen inging. Dr. Hees: „Ik ben er toen voorzichtig mee aan de slag gegaan. Sindsdien zijn er meer publicaties verschenen en zijn er ook wetenschappelijke onderzoeken verricht naar de poppenmethode.“

Het meest recente grote onderzoek (in Amerika) dateert van februari 1988. Er deden 144 kinderen aan mee die niet misbruikt waren. De kinderen speelden gemiddeld zeven minuten met de poppen. Agressie kwam daarbij zelden voor, van uitgesproken seksuele handelingen was in het geheel geen sprake. Dr. Hees meent dat de poppenmethode door de Bolderkar-affaire ten onrechte in een kwaad daglicht wordt gesteld. „De poppenmethode kan, mits op zorgvuldige wijze ingepast in een uitgebreid onderzoeksprogramma, een nuttig hulpmiddel zijn. Ik denk dan bijvoorbeeld aan kinderen beneden de vijf

jaar. Die kunnen vaak dingen nog niet goed onder woorden brengen of terughalen uit hun geheugen. Een pop kan daarbij een steuntje zijn. Ik heb bijvoorbeeld een kind van zes jaar gehad dat zei: „Ik kan niet laten zien wat er gebeurd is want deze pop heeft geen tong.“ De poppen die ik toen gebruikte hadden wel een mondopening maar geen uitneembare tong. Zo concreet kan een kind van zes jaar denken.“

Hulpmiddel

Wat mevrouw Hees ook gestoord heeft is dat de indruk wordt gewekt dat de poppen het enige hulpmiddel zijn. „We werken ook met tekeningen en projectieplaten, afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. Ook laten we kinderen soms tekeningen maken. Die poppen zijn maar een heel klein onderdeel van het onderzoek. Als ik een kind onderzoek, let ik op veel meer dingen: bijvoorbeeld op affectieve verwaarlozing, taalstoornissen, leerachterstand en gedragsstoornissen.“

Juist omdat bij seksueel misbruik zo'n brede diagnostiek is vereist, moet volgens Hees het gebruik van poppen voorbehouden blijven aan psychologen, psychotherapeuten, orthopedagogen en psychiaters. „Kortom mensen die zowel een therapeutische als diagnostische opleiding hebben gehad.“ Dat is te meer noodzakelijk omdat de poppen (in tegenstelling tot ander psychologisch testmateriaal) door 'Jan en alleman' kunnen worden aangeschaft. „We proberen er wel zicht op te houden door de bestellingen voor de in Nederland gefabriceerde poppen via het landelijk coördinatiecentrum incest in Utrecht te laten lopen, zodat we de afnemers later eventueel ook kunnen benaderen voor een onderzoek. Maar als iemand die poppen rechtstreeks in Amerika bestelt, krijgt-ie ze gewoon toegestuurd.“

Door het gebrek aan beleid op dit terrein zijn die poppen overal terecht gekomen, onder andere ook op politiebureaus. „Bijna elke politiemens die te maken krijgt met seksueel misbruik heeft wel van deze poppen gehoord. Die worden dan aangeschaft, niet omdat die agenten dat zelf zo beslist willen, maar meestal uit pure nood. De politie heeft vaak de grootste moeite om de hulpverlening op korte termijn bereid te vinden een onderzoek te doen naar seksueel misbruik. De mogelijke dader kun je immers niet

eindeloos in een cel laten zitten, het onderzoek moet door kunnen gaan. De hulpverlening ziet het niet altijd als haar eerste taak om samen te werken met de politie. Bovendien zijn dit soort onderzoeken zeer arbeidsintensief.“

Het gevolg is volgens dr. Hees dat de politie zelf naar oplossingen gaat zoeken. „Die poppen lijken dan een handig hulpmiddel om tot een conclusie te komen. Maar een politieagent is, hoe goed hij ook is opgeleid, nu eenmaal niet in staat allerlei andere psychische verschijnselen van een kind te herkennen.“ Volgens dr. Hees zou het een uitstekende zaak zijn als het ministerie van WVC maatregelen zou nemen en een beleid zou uitstippelen, zodat in ieder geval duidelijkheid komt over de vraag wie het beste in staat is onderzoeken naar seksueel misbruik uit te voeren. „Om te beginnen moet geregeld worden dat dergelijke onderzoeken altijd plaatsvinden in academische of kinderziekenhuizen. Daar moet alle kennis op dit terrein worden gebundeld. Als

zich dan een geval van seksueel misbruik aandient, kan er adequaat en doordacht worden gereageerd, op een manier die in het belang van het kind is. Bovendien garandeert zo'n aanpak ook dat bepaalde hulpmiddelen, zoals deze poppen, alleen nog maar op de meest zinvolle manier worden gebruikt.“

Nog afgezien hiervan heeft de Bolderkar-affaire ook geleerd dat Nederland onderhand toe is aan een soort van 'brede maatschappelijke discussie' over wat precies onder seksueel misbruik moet worden verstaan. Hees: „Er bestaan de meest uiteenlopende opvattingen over.“ Wat vindt ze zelf? „Iedereen heeft zo zijn eigen normen en waarden. Voor mij telt uiteindelijk maar één ding en dat is de vraag of het kind schade heeft opgelopen. Op het moment dat een kind in zijn ontwikkeling is beschadigd, rest voor mij maar een conclusie. En die luidt dat de seksuele handelingen niet in het belang van het kind zijn en dat er dus sprake is van seksueel misbruik.“

SR 17/12
 PAG. 9

'Politie gebruikt poppen nu alleen om kind aan de praat te krijgen'

VR
21-12

door Henny de Lange

UTRECHT - Als Wilma Kloosterman, chef van de Utrechtse jeugd- en zedenpolitie, een kind binnen krijgt dat mogelijk slachtoffer is van een seksueel misdrijf, haalt ze er soms een pop bij. De ene keer een gewone speelgoedpop, maar soms ook een zogenaamde anatomisch correcte pop, dat wil zeggen een levensechte pop met alles erop en eraan.

„Het horen van kleine kinderen over dit soort onderwerpen is erg moeilijk. Kinderen kunnen sommige dingen niet benoemen. Of je merkt dat ze niets durven te zeggen, omdat ze bang zijn voor straf. Je mag ze ook geen suggestieve vragen stellen. De enige oplossing om ze toch aan de praat te krijgen is een hulpmiddel.”

Tekening

„Soms laat ik ze een tekening maken om bijvoorbeeld de kleur van een auto te achterhalen of om erachter te komen of de mogelijke dader wel of niet een snor had. Of ik laat ze met een speelgoedbeest spelen, omdat ze daar wel dingen tegen durven te zeggen. En af en toe haal ik er anatomisch correcte poppen bij.”

Mevrouw Kloosterman ziet het gebruik van deze levensechte poppen louter als een ondersteunend middel. „Ik gebruik ze bijvoorbeeld om te testen of kinderen het verschil weten tussen een man en een vrouw. Of om na te gaan of ze wel weten wat een piemel is. De poppen zijn alleen maar een hulpmiddel om feiten boven tafel te krijgen. Niets meer en niets minder. Ik zal ze nooit gebruiken om een diagnose te stellen. Wat kinderen zeggen en doen als ze die poppen in handen krijgen, schrijf ik op. Maar ik zal nooit op papier zetten: het kind deed zus en zo en dus is er sprake van seksueel misbruik. Ik kan voor mezelf wel het gevoel hebben dat het kind is misbruikt, maar in mijn functie kan ik nooit een diagnose stellen. Dat is het terrein van de hulpverlener.”

Speelgoed

Ook het bureau zedenzaken van de Haagse politie gebruikt poppen als hulpmiddel bij het horen van kinderen, die wellicht slachtoffer zijn van een seksueel misdrijf. Sjoerd Bloemsma, chef van de Haagse zedenpolitie: „Wij gebruiken alleen

Kritische geluiden richting politie over het gebruik van poppen om het kind over incest te horen. FOTO ANP

niet de originele anatomisch correcte poppen die van lappen zijn gemaakt, maar gewone plastic speelgoedpoppen met geslachtsdelen. Die hebben we in de speelgoedwinkel gekocht, omdat we de ervaring hebben dat poppen erg handig zijn als kinderen iets niet durven of kunnen benoemen. Wij hebben die pop-

Psycholoog: 'De grens wordt overschreden'

pen niet in huis gehaald om hulpverlenertje te spelen of diagnoses te stellen.”

Toch is voor dr. W. H. G. Wolters, klinisch psycholoog in het Wilhelmina kinderziekenhuis in Utrecht, daarmee al een grens overschreden. Voor hem staat vast dat anatomisch correcte poppen niet thuis horen op politiebureaus.

„Deze poppen moeten in handen blijven van mensen die een diagnostische en therapeutische opleiding hebben gehad. Als je deskundig met deze poppen wilt omgaan, is het noodzakelijk dat je op de hoogte bent van de gewone ontwikkeling van kinderen. Als je op dat terrein niet bent opgeleid, en dat is de politie niet, dan is het risico groot dat je onjuiste conclusies trekt uit zo'n

poppenspel, hoe onschuldig dat ook lijkt. Anatomisch correcte poppen zijn psychologisch testmateriaal, geen onschuldig hulpmiddeltje dat door jan en alleman kan worden gebruikt.”

Dr. Wolters is er dan ook 'mordicus' tegen dat de rijkspolitie in Amsterdam in samenwerking met de Vrije Universiteit bij wijze van experiment een cursus wil gaan opzetten voor politiemensen die veel te maken hebben met slachtoffers van seksueel geweld.

In deze training zal onder meer aan de orde komen hoe anatomisch correcte poppen gebruikt kunnen worden om seksuele misdrijven bij jonge kinderen op te sporen.

'Veel risico'

„Ik vind dat de grens tussen hulpverlening en politie, tussen professionele en algemene zorg, wordt overschreden. Het feit dat de rijkspolitie in Amsterdam er deskundigen van de VU heeft bijgehaald, geeft al aan dat de politie zelf ook weet dat ze met risicovolle dingen bezig is.”

Volgens mevrouw Kloosterman hebben de agenten van de Utrechtse jeugd- en zedenpolitie geen speciale opleiding gehad voor het gebruik van de anatomisch correcte poppen. „Maar dat is ook niet nodig, omdat wij ze alleen maar gebruiken als ondersteunend hulpmiddel. We hanteren ze op dezelfde manier als een tekening, een speelgoedbeest of gewone speelgoed-

pop. Ik heb de indruk dat ze bij dat experiment in Amsterdam veel verder willen gaan.”

Dr. Wolters kreeg enige tijd geleden de vraag of hij zitting wilde nemen in de commissie die het Amsterdamse experiment zal begeleiden en bewaken. „Ik heb geweigerd omdat ik vind dat de politie zich verre moet houden van zaken waarvoor ze niet de deskundigheid in huis heeft. Ik vind het prima als de politie cursussen volgt om haar kennis te vergroten.”

Cursussen

„Zelf geef ik sinds anderhalf jaar met een Engelse kinderpsychiater cursussen over de onderzoeksmethoden die wij toepassen bij slachtoffers van seksueel geweld. Daar zitten ook politiemensen bij, maar die worden niet opgeleid voor de methoden die wij daar demonstreren.”

„Wij willen hen alleen maar laten zien wat zoal de mogelijkheden zijn om seksueel misbruik aan te tonen. Politie en hulpverlening werken veel samen en dan is het handig om van elkaar te weten waar je mee bezig bent. Maar de politie moet niet op onze stoel gaan zitten.”

Volgens Wolters moet de inspectie voor de volksgezondheid ingrijpen. „Er moeten zo snel mogelijk richtlijnen komen, zodat duidelijk afgebakend wordt wie onderzoek mag doen naar seksueel misbruik en waar dat moet gebeuren.”

Pedofielen zagen zich als opvoeder

Tel. 21-12

door Rob Knijff

UTRECHT, woensdag

De officier van justitie van de rechtbank in Utrecht mr. R.A.M. Behling heeft gisteren gevangenisstraffen geëist van één tot drie jaar tegen drie Nederlandse pedofielen.

In deze omvangrijke kinderpornozaak, die deze krant op 17 september jongstleden in de publiciteit bracht, werd op grote schaal misbruik gemaakt van Nederlandse en Engelse schoolkinderen tussen de tien en vijftien jaar.

De 54-jarige Huizense fotograaf Fred V. hoorde drie jaar cel tegen zich eisen wegens ontucht met tenminste acht jongetjes, gepleegd in de afgelopen tien jaar, het aanzetten tot sexorgieën met kinderen en het doorspelen van jonge jongens aan andere pedofiele contacten. Tegen de 38-jarige Robert P. uit Amsterdam werd twee jaar geëist voor zeven bewezen gevallen van ontucht en tegen de Castricummer Arend B. (43) één jaar voor vier ontuchtzaken.

Deels alleen, deels gezamenlijk misbruikte het drietal tenminste veertien jongetjes tussen de tien en vijftien jaar in de afgelopen jaren. Het drietal stond gisteren alleen terecht wegens door hen gepleegde ontucht en zal zich op een later tijdstip alsnog moeten verantwoorden voor het vervaardigen van een onvoorstelbare hoeveelheid kinderpornomateriaal.

De Utrechtse zedenpolitie is na ruim drie maanden intensief werken nog steeds bezig de duizenden foto's, dia's en videomateriaal in de computer in te voeren. Maar de Utrechtse officier van justitie mr. Behling lichtte gisteren al een tipje van de sluier op door te zeggen dat de kinderporno van Nederlands/Engelse makelij naar verschillende delen van de wereld is geëxporteerd.

Alle drie de pedofielen hielden gisteren voor de rechtbank staande dat bij het hebben van sex met de jonge jongens — gesproken werd van strelen, masturbatie en wederzijdse orale bevrediging — nimmer enige sprake was geweest van dwang.

Opvoeding

Hoofdverdachte Fred V. zag zichzelf meer als een 'begeleider' van jongetjes met opvoedingsproblemen. Over een van zijn slachtoffertjes, Rudie V., zei hij bijvoorbeeld: „Rudie was net een wild dier toen hij voor het eerst bij mij kwam. Hij was toen dertien jaar. Ik heb samen met zijn moeder erg veel moeite gedaan voor zijn opvoeding. Ik heb geprobeerd die jongen een goede begeleiding te geven. Sex was daarbij niet het belangrijkste.”

Rechter mr. T. Clarenbeek merkte daarbij fijntjes op dat sex met minderjarigen bij de wet wel verboden is.

Het Turkse jongetje Achmed, een ander 'vriendje', zoals Fred zijn jonge veroveringen noemde, was negen jaar toen hij Fred in het Emma Kinderziekenhuis voor het eerst leerde kennen.

Arend B. uit Castricum viel op wel héle jonge jongens. Met Tamar (10) ging hij wel drie keer op vakantie, waarbij hij de ouders van het kind van tevoren had ingelicht over zijn pedofiele geaardheid.

De 38-jarige Amsterdamse pedofiel Robert P. zei giste-

ren nog steeds omgang te hebben met het jongetje Danny, met wie hij met medeweten van de ouders al vanaf het 13e jaar van het kind een seksuele relatie heeft. Een andere jongen, Marco, was zelfs pas negen toen hij P. leerde kennen.

Officier van justitie mr. R.A.M. Behling was dit allemaal veel te gortig en vond langdurige gevangenisstraf voor alle drie de verdachten op zijn plaats, ook al omdat psychiaters weinig hoop geven op genezing van de pedofiele inslag van verdachten. De officier sprak van zware seksuele handelingen, gepleegd in allerlei combinaties, in groepssexachtige situaties met orgie-aspecten. Van alle jongens werden foto's gemaakt, die tot ver over de grenzen zijn terug te vinden.

Uitspraak over twee weken.

Drietal hoort tot drie jaar cel eisen in grote kinderpornozaak

Vervolg hoofdstuk „Poppen op het bureau”:

‘Niet de pop maar de hulpverlener bepaalt kwaliteit incestonderzoek’

Door onze redacteurs HENK KOOL en HIDDE VAN DER PLOEG
Nrc 08
ROTTERDAM, 21 dec. — Het verbaast de Engelse Carol Hamshire niet dat de zogeheten poppenmethode in Nederland onstreden is. Samen met Yvonne Hurrell produceert zij in Surrey, aan de zuidzijde van Londen, 'show and tell dolls', de commerciële benaming voor de poppen die worden gebruikt om bij kinderen mogelijk seksueel misbruik te ontdekken.

De vermeende incest-affaire bij het medische kinderdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen heeft de rol van de 'anatomisch correcte' pop in het onderzoek naar seksueel misbruik van jonge kinderen ter discussie gesteld. Tien kinderen van het MKD werden door de kinderrechtster uit huis geplaatst nadat zij onder meer door de poppenmethode als slachtoffer van seksueel misbruik waren aangemerkt.

Ook in eigen land worden de poppenmakers Hamshire & Hurrell regelmatig geconfronteerd met kritiek op het gebruik van de poppen. Zo'n tien sets per week (bestaande uit een moederpop, vader, broer en zus) vervaardigt het Engelse duo, bijgestaan door enkele thuiswerksters. De prijs per kwartier is 125 pond (450 gulden). Er is in hun eigen land voldoende vraag naar het produkt. Aan Nederland werden dit jaar twaalf sets geleverd, West-Berlijn en Finland zijn de grootste buitenlandse afnemers.

Dr. Tony Baker inspireerde Hamshire & Hurrell vier jaar geleden tot het opzetten van hun bedrijfje. Deze kinderpsycholoog bediende zich in gesprekken met kleuters van Amerikaanse poppen, maar de kwaliteit beantwoordde niet aan zijn eisen. Vijftien jaar geleden werden de eerste anatomische poppen in Amerika ontwikkeld. De firma Teach-abodies in Forth Worth (Texas) was de fabrikant en volgens directeur P.M. Schoof van de Vereniging tegen Kindermishandeling in Den Haag heeft leverantie naar Nederland nog steeds plaats via rechtstreekse bestelling. De kosten zijn ongeveer zestig dollar per exemplaar, aldus Schoofs. Oorspronkelijk waren deze poppen bestemd voor seksuele voorlichting, onder andere aan blinde kinderen.

De klinisch psycholoog in het Wilhelmina kindziekenhuis in Utrecht, dr. W.H.G. Wolters, organiseerde anderhalf jaar geleden

De poppen die zijn gebruikt bij het onderzoek in De Bolderkar.

samen met de Engelse kinderpsychiater A. Bentovim een cursus in het gebruik van de anatomische pop. In februari volgend jaar begint de derde cursus. Hulpverleners, politie en justitie zijn uitgenodigd. „Het lijkt erop dat die poppen in sommige situaties nut hebben”, aldus Wolters. „Daarmee zijn we blij, maar soms zie ik al mensen drie maanden na de cursus als deskundige voor de rechtbank optreden.”

Naar de mening van Wolters zijn er in Nederland een paar honderd hulpverleners die bij hun onderzoek gebruik maken van de anatomische poppen terwijl er „hooguit vier mensen met deze poppen op een juiste wijze diagnoses weten te stellen. In ziekenhuizen, incesthuizen, politiebureaus, bij de kinderbescherming en op scholen hanteren mensen die geen of onvoldoende ervaring hebben in diagnostiek van kinderen en gezinsproblemen dit hulpmiddel”.

Bij de Amsterdamse politie maken alleen ingehuurde deskundigen gebruik van deze poppen. Dit onderzoek hoort volgens een politiewoordvoerder meer thuis in het circuit van de hulpverleners, orthopedagogen en therapeuten. Mocht het onderzoek van de hulpverlener aanleiding zijn tot het doen van aangifte dan gaat de politie onderzoeken of er daadwerkelijk sprake is van incest of seksueel misbruik, aldus de Amsterdamse politiewoordvoerder.

De Haagse politie heeft twee poppen in haar bezit. Dat zijn niet de poppen waarover nu zoveel is te doen, maar twee in een speelgoedwinkel gekochte 'baby-

poppen' met duidelijke geslachtskenmerken. Ze worden uitsluitend gebruikt om het kind te helpen bij het verhoor. Als het kind niet uit zijn woorden kan komen, is aanwijzen bij of voordoen met de pop een hulpmiddel.

De politiewoordvoerder in Den Haag zegt met klem dat er geen therapeutische spelletjes mee worden gedaan. Daarvoor worden, net als in Amsterdam, deskundigen ingehuurd. De resultaten van zo'n onderzoek worden slechts gebruikt ter ondersteuning van eerder en op andere wijze verkregen bewijslast.

Zedenangst

De Australische psycholoog Benjamin Rossen, die anderhalf jaar in Nederland woont, is bezig met een boek over dit onderwerp. Hij is van mening dat er aan de poppenmethode grote gevaren kleven. „Het gaat niet alleen om de methode. Het gaat om iets dat ik 'zedenangst' noem. Een niet direct zichtbare massahysterie over alles wat te maken heeft met incest.” Rossen roept de affaire Oude Pekela in herinnering en de kwestie van de Rotterdamse wooncommune waar het achteraf met de incest minder erg bleek dan oorspronkelijk werd aangegomen.

„De NVSH doet een dringend beroep op alle verantwoordelijken om af te zien van gebruik van deze methoden, respectievelijk ondergeschikten te verbieden ze toe te passen op minderjarigen”, aldus een verklaring van deze organisatie. Net als de Australiër Rossen wijst de vereniging erop dat in Engeland en in de Verenigde Staten de organisaties van psychotherapeuten deze methode als ondeugdelijk van de hand hebben gewezen.

„De pop functioneert als een afleidend element”, reageert de hoogleraar kindermishandeling aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, dr. H. Baartman. Hij onderstreept dat hier sprake is van niet meer dan een hulpmiddel. „Niet de pop maar de kwaliteit van de deskundige die ermee werkt, bepaalt de waarde van het onderzoek. Er wordt nu gesuggereerd dat het hier om een test zou gaan. Iedereen schiet er zijn pijlen op af. Stel dat er zoveel paniek ontstaat dat dit hulpmiddel verdwijnt. Laat men zich geen illussies maken, dan moeten er andere middelen worden gehanteerd. Je kunt moeilijk het onderzoek staken.”

Zware straffen geëist wegens homo-pedofilie *gelaagde con- stant 21-12-1988*

'Het was veel meer dan alleen maar seks'

door RICHARD STOMP

Utrecht — Officier van justitie mr. R. Behling heeft gisteren voor de Utrechtse rechtbank gevangenisstraffen van één, twee en drie jaar geëist tegen drie mannen die er van worden verdacht tussen 1975 en 1988 ontucht te hebben gepleegd met veertien jongens in de leeftijd van negen tot vijftien jaar. Tegen de drie loopt ook nog een onderzoek wegens handel in kinderporno.

Volgens mr. Behling gaat het niet om zomaar een ontucht-affaire, maar om een buitengewoon ernstige zaak. „De mannen hebben zich schuldig gemaakt aan groepsseks met minderjarige jongens, orgie-achtige toestanden, waardoor de kinderen later ernstige schade kunnen oplopen”.

De zaak kwam aan het rollen toen in Engeland bij een grenscontrole een grote hoeveelheid pornografische opnamen van jonge kinderen in beslag werd genomen in de bagage van een 58-jarige Brit. Tussen het materiaal zat een videoband van jongens die elkaar bevredigden in een bungalow van Center Parcs. In Engeland werd met name dat als bewijs gezien voor het al veel langer bestaande vermoeden, dat ons land een belangrijke rol speelt bij de produktie van en handel in kinderporno.

De Utrechtse politie, die de zaak op verzoek van Scotland Yard ter hand nam, arresteerde op 17 september van dit jaar vier verdachten: een 53-jarige fotograaf uit Huizen, een oud-onderwijzer

uit Utrecht, een 38-jarige man uit Amsterdam en een 43-jarige man uit Castricum. Drie van hen stonden gisteren in Utrecht terecht. Het onderzoek tegen de oud-onderwijzer loopt nog.

De omvang van de kinderporno-affaire is nog allerminst duidelijk. Mogelijk zullen drie verdachten in verband daarmee opnieuw terecht moeten staan, maar zeker is dat niet.

Ontucht

De zwaarste straf in de ontucht-affaire werd geëist tegen de 53-jarige fotograaf, die bekende jarenlang seksuele handelingen te hebben verricht met negen jongens. Maar de jongens zouden daar geheel vrijwillig aan hebben meegedaan.

Eigenlijk was de seks niet het belangrijkste geweest in zijn contacten met de jongens. Hij was meer een vriend, een vaderfiguur die dikwijls de plaats in nam van de tekortschietende werkelijke vader. Hij had aandacht voor de jongens, gaf ze cadeautjes, hielp ze bij tal van problemen en nam ze zelfs mee op vakanties naar Joegoslavië.

De jongens hebben dat in hun verklaringen tegenover de politie bevestigd. Maar zij stelden ook, dat zij zich door al die voorkomendheid min of meer verplicht voelden aan zijn seksuele wensen toe te geven. „We mochten alles van hem, hij werd nooit kwaad. Er werd een sfeertje gekweekt waarin we deden wat hij wilde”, vertelde één van hen tegenover de politie.

Ook de twee andere verdachten waren vrienden, of vaderfiguren, die in hun ogen een veel bredere relatie met de kinderen

hadden dan de tenlastelegging doet vermoeden. Anders dan de fotograaf gaven zij doorgaans tegenover de ouders van de kinderen blijk van hun homo-pedofiele geaardheid. In sommige gevallen zouden de ouders de contacten ook hebben goedgekeurd.

Schade

De meeste jongens hebben achteraf moeite met de seksuele gebeurtenissen. Schaamte en schuldgevoelens, maar ook vaak angst, omdat de foto's die van de ontuchtige handelingen werden gemaakt in het buitenland blijken op te duiken. Enkele jongens zijn uitgesproken positief over de contacten, die zij per se willen voortzetten. Eén van hen spreekt zelfs over de mooiste relatie in zijn leven.

De sociaal-psycholoog Sandvoort, die op verzoek van de verdediging als getuige-deskundige optrad, betoogde dat uit onderzoek was gebleken dat kinderen die in hun jeugd vrijwillige seksuele contacten hebben gehad, er goed vanaf komen. De moeilijkheid is alleen te bepalen, wanneer er precies sprake is van vrijwillige contacten.

Volgens de officier van justitie was dat hier zeker niet het geval. Hij stelde dat er weliswaar geen fysieke dwang was toegepast, maar legde er de nadruk op, dat de jongens waren omgekocht met cadeaus. Hij achtte bijzonder zware straffen op zijn plaats. Volgens raadsman mr. Van Bennekom draaide de landsadvocaat daarmee de klok jaren terug. „Sinds de jaren tachtig is de maatschappij veel genuanceerder gaan denken over seksuele contacten met minderjarigen”. Uitspraak op 3 januari.

Drie jaar celstraf geëist tegen verdachte in kinderpornozaak *UN 21/12*

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Wegens het op grote schaal plegen van ontucht met jongeren tussen de 10 en 16 jaar eiste officier van justitie mr. R. Behling tegen de 54-jarige F.V. uit Huizen een gevangenisstraf van drie jaar. De 38-jarige R.P. uit Amsterdam en de 43-jarige B.B. uit Castricum hoorden voor hetzelfde feit gevangenisstraffen eisen van respectievelijk twee en een jaar. De officier kondigde aan dat de drie verdachten ook nog vervolgd kunnen worden voor hun aandeel in een internationale handel van kinderpornografie.

Begin september werd op een vlieghaven in Engeland een grote partij kinderporno gevonden. Het spul bleek afkomstig te zijn uit Nederland. In ons land werd in een woning in Utrecht een tweede partij kinderporno gevonden. In de loop van het onderzoek werden de fotograaf F.V., R.P. en B.B. aangehouden. Gisteren stonden zij echter alleen terecht voor ontucht met minderjarigen. Het onderzoek naar de, waarschijnlijk, internationale handel in kinderporno is nog niet afgesloten. Pas als dit is gebeurd zullen de drie verdachten zich weer voor de rechtbank moeten verantwoorden.

Aanvankelijk werd voor het plegen van ontucht ook de Utrechter C.W. aangehouden. Hij werd wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten en zal alleen worden vervolgd voor het verspreiden van kinderporno.

Belangrijkste dader in de kinderpornozaak was V. In de perio-

de 1975 tot 1988 heeft hij ontucht gepleegd met acht jongens van negen tot zestien jaar. V. erkende de seksuele contacten, hij zei echter dat er daarbij geen sprake was geweest van geweld of dwang. Met de meeste jongens was hij in contact gekomen op de camping in Warmond waar hij stond met een camper.

In de zaak tegen V. haalde de officier een artikel tevoorschijn dat de laatste jaren bijna niet meer wordt gebruikt: koppelarij. Op een onbekende plaats zou V. minderjarige jongens hebben aangezet tot onderlinge seks. Dit was door V. vastgelegd op foto's en video. V. ontkende deze beschuldiging.

De verdachte P. heeft volgens justitie ontucht gepleegd met zeven minderjarige jongens en B. van ontucht met vier minderjarige jongens. De meeste seksuele handelingen hebben plaatsgevonden in gehuurde zomerhuisjes van sporthuis Centrum of tijdens vakanties in Peer (België) en in Joegoslavië.

De drie mannen verklaarden dat ze pedofiel zijn. V. voelde zich schuldig. Niet zozeer vanwege de ontucht maar wel omdat hij de ouders van die jongens niet had ingelicht. Hij zei het zeer te betreuren dat zijn foto's dankzij een onbetrouwbare vriend waren terechtgekomen buiten de privé-sfeer.

Van V. was als enige een psychiatisch rapport opgemaakt. Volgens dr. Van Leeuwen is pedofilie geen ziekelijke stoornis van V. maar komt het voort uit zijn persoonlijkheidsstructuur.

Dit leidt tot een lichte mate van ontoerekeningsvatbaarheid. V. reageerde op het rapport met de opmerking dat hij momenteel zijn pedofiele contacten aan het afbouwen is.

Officier van justitie mr. R. Behling zei dat het wettelijke verbod op ontucht en seks met minderjarigen vooral gezien dient te worden als een beschermend artikel: „Hiermee kunnen we kinderen beschermen tegen seksuele misbruik door ouderen”. Mr. Behling zei het niet zo relevant te vinden dat de drie verdachten geen geweld hadden gebruikt omdat ontucht met minderjarigen te allen tijde strafbaar is. Hij achtte dwang wel aanwezig omdat de drie verdachten door het geven van kado's een sfeer hadden geschapen waarin de kinderen zich gedwongen voelden iets terug te doen: „Die kinderen zijn omgekocht met kado's”. De officier wees verder op de effecten die de jongens op latere leeftijd kunnen ondervinden van deze ontucht.

De raadslieden mr. W. van Bennekom, mr. E. van Gils en mr. J. Knap vinden de eis van de officier veel te hoog. Zij wezen tijdens de zitting op de vaak goede banden die tussen de verdachten en de kinderen hadden bestaan. Mr. Van Bennekom verwierp het idee van de officier dat V. de kinderen had omgekocht: „Zo simpel ligt dat niet. Mijn cliënt is geen gewetenloze omkoper of manipulator voor wie seks en kinderporno een

einddoel zijn en een doel dat alle middelen heiligt”. De advocaat noemde het tragisch dat foto's en films in de handel waren gekomen. Mr. Van Bennekom pleitte voor vrijspraak voor de koppelarij omdat dat niet kan worden bewezen.

Mr. Knap, de advocaat van P., had sociaal-psycholoog dr. T. Sandvoort van de Utrechtse universiteit als deskundige-getuige laten opgeroepen. Hij heeft van 1983 tot en met 1988 een promotie-onderzoek gedaan naar de gevolgen van seksueel misbruik. De sociaal-psycholoog zei dat het erg moeilijk is om aan te geven wat de gevolgen van seksueel misbruik kunnen zijn: „Dat hangt sterk af van de mate waarin dat is gebeurd”. Dr. Sandvoort kon evenmin zeggen of seksuele contacten met pedofielen schadelijk zijn voor kinderen: „Dat hangt niet alleen af van de relatie maar ook van alle aspecten daaromheen”.

De woorden van de sociaal-psycholoog werden nogal cynisch ontvangen door de officier: „Ik ga er met mijn collega's nog altijd van uit dat we de kinderen tegen ontuchtige handelingen moeten beschermen. De effecten kunnen pas veel later blijken”. Mr. Van Bennekom reageerde dat het onjuist is nu hoge straffen te eisen voor ontucht met minderjarigen omdat pas later eventuele nadelige gevolgen kunnen bovenkomen.

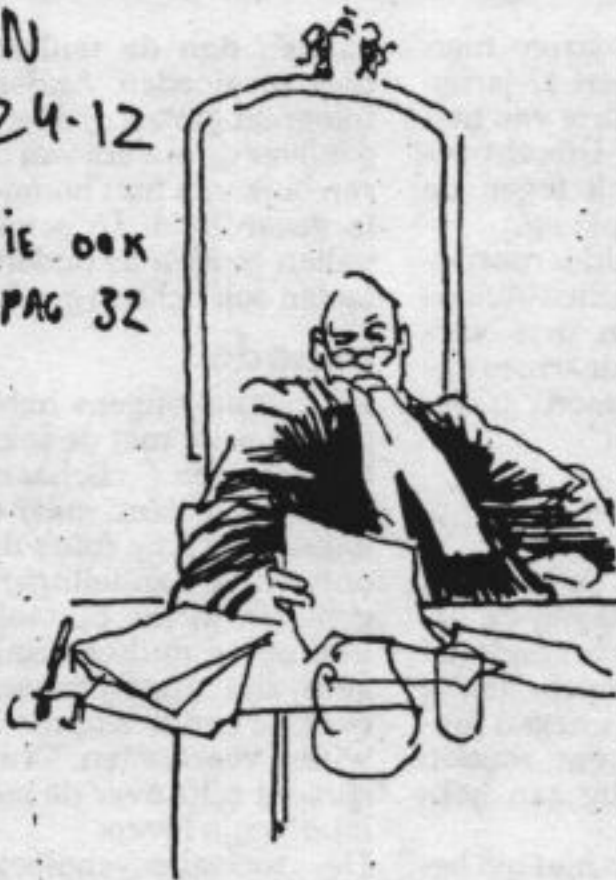
De rechtbank zal uitspraak doen op 3 januari.

Ontucht met minderjarigen en met geestelijk gehandicapten

De affaire had weliswaar niet zodanig in het hele land deining veroorzaakt dat minister Korthals Altes, zoals in het geval-Oude Pekela, zich geroepen voelde ter plaatse om op de golven te storten, maar de lokale opschudding in het Westfries Venhuizen was er niet minder om. De verontwaardiging en woede over de twee mannen die een groot aantal kinderen seksueel zouden hebben misbruikt was tot het kookpunt gestegen; er dreigde nog voor zij ook maar in staat van beschuldiging waren gesteld een soort volksgericht en toen zij tenslotte als verdachten in het politiebureau waren opgesloten, ervoeren zij die vrijheidsbeneming als een grote opluchting. Nu nog - maanden later op de zitting van de rechtbank in Alkmaar - zei een hunner zich het veiligst te voelen in het huis van bewaring. Het feit dat de kinderen, van wie de ouders aangifte bij de politie hadden gedaan, zeer gedetailleerde verklaringen hadden afgelegd, was voor de officier van justitie aanleiding geweest de twee mannen, vierendertig en negenenvijftig jaar, voor de rechter te brengen. Zij ontkenen niet regelmatig in de woning van één hunner bijeenkomsten te hebben gehad met minderjarigen, maar gaven daaraan een heel andere interpretatie dan de officier in zijn dagvaarding. De daarin genoemde jongens (een van hen was een neefje van de jongste verdachte) hadden verklaard dat op die bijeenkomsten pornofilms werden vertoond; als na een spelletje strippoker iedereen uit de kleren was, kwam het op initiatief van de verdachten tot het over en weer betasten van de geslachtsdelen.

Toen de president van de rechtbank, mr. F. Ng-A-Tham, de betreffende passage uit het dossier voorlas, riep de jongste verdachte: 'Allemaal leugens (...) daar kan ik toch zo kwaad over worden! Die jongens werden nergens toe gedwongen, ze wilden het zelf. Alleen op hun verzoek heb ik aan hen gezeten; ik zag het als een stuk seksuele voorlichting, meneer de president, die kinderen wisten van niks, hun ouders hadden daar nooit iets over verteld.'

VN
24-12
ZIE OOK
PAG 32

Jac. van Veen

waarin deze zich hebben voltrokken. Wat dit laatste betreft wees de verdediger van de oudste verdachte, mr. G. Helder, erop dat de jongens telkens weer in de woning terugkwamen en hij noemde dit een niet te verwaarlozen aspect.

De beide advocaten hadden zich goed op de zaak voorbereid; je mag veronderstellen dat officier van justitie mr. J. Blom dit eveneens had gedaan, maar aan zijn optreden op de zitting was het helaas niet te merken. Zijn requisitoir was een weinig samenhangend betoog en door de brokkelige manier waarop het werd voorgedragen maakte het een extra stuntelige indruk. Door het herhaalde malen iets moeten nakijken in de voor hem liggende papieren leek het alsof hij in een laat stadium had moeten invallen voor een collega. Mr. Blom had - anders dan de verdediging - van zijn kant geen deskundigen als getuige opgeroepen maar telefonisch geraadpleegd, en wat ze hem hadden verteld bewaarde hij voor het requisitoir. Advocaat Dekker hierover: 'Meneer de president, ik vind dit onbehoorlijke procesvoering. De officier komt nu pas met citaten van deskundigen die ik helemaal niet ken; waarom heeft hij zoëven onze getuigedeskundige daarmee niet geconfronteerd?' De raadsman verzocht dr. Sandfort opnieuw naar voren te laten komen om zijn visie te geven op hetgeen de officier zojuist nog had meegedeeld, maar dat werd niet toegestaan. 'De rechtbank acht zich voldoende voorgelicht,' zei de president. 'Een in de publiciteit opgeblazen zaak,' aldus mr. Helder in zijn pleidooi. 'Door de ouders zijn tientallen aangiften gedaan; slechts drie daarvan zijn in de ogen van het openbaar ministerie als bruikbaar overgebleven. Zijn collega Dekker had daar wel een verklaring voor. 'De ouders waren door de verhalen van hun kinderen zeer geschokt, ik kan mij dat best voorstellen,' zei hij. 'Zij wisten tenslotte niet wat er precies was gebeurd; ze dachten door al die verhalen aan de vreselijkste dingen en drongen aan op een aldstest bij de verdachten. (Dat is inderdaad geschied met hun toestemming.) En dan zaten die ouders ook nog met het verstoorde ideaalbeeld van hun nakomelingen; zij hadden nou juist altijd gedacht dat hun kinderen niet onaneerden.'

Overigens waren de advocaten na afloop van het proces niet ontevreden over de wijze waarop zowel het openbaar ministerie als de rechtbank de zaak tot wat zij noemden 'de juiste proporties' had teruggebracht. Na een eis van twaalf maanden waarvan vier voorwaardelijk werden de verdachten ieder veroordeeld tot twaalf maanden, waarvan zes voorwaardelijk.

***

Niet opgeblazen in de publiciteit, maar in feite wel schokkender was twee dagen later voor de rechtbank in Amsterdam de zaak tegen een tweeëndertigjarige man, verdacht van ontucht met geestelijk gehandicapten. Alle slachtoffers waren pupillen van een zogenoemd 'gezinsvervangend tehuis', variërend in leeftijd van tweeëntwintig tot tweeëndertig jaar, maar met een geestelijke ontwikkeling die wat de bovengrens betreft vergelijkbaar is met

die van een kind van twaalf. In zo'n tehuis werkte de verdachte als groepsleider en als zodanig had hij onder andere tot taak de pupillen seksueel voor te lichten en hun onderlinge seksuele contacten te begeleiden. Een positie waarvan hij naar het oordeel van officier van justitie mr. P. Kortenhorst ernstig misbruik had gemaakt. Aanvankelijk had de lichamelijke benadering zich beperkt tot een op de schoot nemen en knuffelen zoals hij het tegenover de rechtbank noemde, maar na verloop van tijd had de groepsleider - nu ook naar zijn inzicht - de grenzen overschreden. Toch was het volgens hem - anders dan de slachtoffers hadden verklaard - nooit tot echte gemeenschap gekomen: het was bij oraal contact en vluchtige aanrakingen gebleven. Toen de president van de rechtbank, mr. S. Slagter, vroeg: 'Heeft u zich nimmer gerealiseerd wat voor persoonlijke schade u aanrichtte bij de aan uw zorgen toevertrouwde pupillen,' was het antwoord: 'Ik heb mij te weinig verdiept in mijn eigen functioneren.'

Had de verdachte inderdaad pas achteraf beseft verkeerd bezig te zijn geweest? De officier betwijfelde het. 'Hij heeft enkele pupillen bedreigd dat zij uit het tehuis zouden worden weggestuurd wanneer ze aan anderen zouden vertellen hoe hij met hen omging,' aldus mr. Kortenhorst, die er verder op wees dat een hunner had verklaard: 'Hij maakte mij midden in de nacht wakker voor seksueel contact.'

De vraag is in hoeverre er waarde kan worden gehecht aan verklaringen van als getuige gehoorde mensen die zonder uitzondering geestelijk zijn gehandicapt. De als verdediger optredende mevrouw mr. P. A. Montagne had de indruk dat de recherche daarmee onvoldoende rekening had gehouden en blijkens het proces-verbaal te zeer suggestieve vragen had gesteld. Toen de president opmerkte: 'Maar mevrouw, denkt u zich eens in... hoe had de politie het in dit geval anders moeten doen,' antwoordde mr. Montagne: 'Ik begrijp best dat het heel moeilijk is geweest, maar desondanks vond ik toch een aantal vragen te suggestief.'

Of dit laatste inderdaad zo was, viel voor de buitenstaander niet te beoordelen; de advocate noemde geen voorbeelden en de president vroeg haar evenmin dit wel te doen. Enerzijds is het natuurlijk volstrekt duidelijk dat je onder omstandigheden als in deze zaak niet kon spreken van een ideale verhoorsituatie; aan de andere kant is ook in normale situaties het proces-verbaal van de politie zelden een werkelijke weergave van wat en hoe iets is gezegd. Dat gold hier ook met betrekking tot het verhoor van de verdachte, die een van de pupillen zou hebben aangeduid als 'dat vrouwtje'. Toen mr. Slagter opmerkte: 'Ging u zó, op die manier met hen om?' antwoordde de verdachte: 'Nee, dat zijn niet mijn woorden, maar die van degene die het proces-verbaal heeft opgemaakt.'

In zijn requisitoir zei de officier van justitie dat ouders van geestelijk onvolwaardige kinderen van zo'n tehuis de verzorging mogen verwachten die zij hun zelf niet meer kunnen geven. Om duidelijk te maken dat wat de verdachte had gedaan niet kan worden getolereerd, eiste mr. Kortenhorst een gevangenisstraf van een jaar en ontzetting uit het recht het beroep van groepsleider uit te oefenen voor de duur van vijf jaar.

De rechtbank veroordeelde de verdachte tot de gevorderde ontzetting, maar legde een lagere gevangenisstraf op: negen maanden, waarvan zes voorwaardelijk. 'Gelet op hun afhankelijkheid en afhankelijkheid is ontucht met geestelijk gehandicapten, die zich daartegen als gevolg van hun handicap niet kunnen verzetten, een zeer ernstig feit,' aldus president Slagter ter motivering van de uitspraak. 'Anderzijds hebben wij rekening gehouden met het gunstig luidende reclasseringsrapport en met het blanco strafblad.'

Voorwaardelijke straf wegens plegen ontucht met jongens

LEEWARDEN (ANP) - De rechtbank in Leeuwarden heeft de 48-jarige P. G. uit Diepenveen maandag veroordeeld tot negen maanden voorwaardelijke celstraf met een proeftijd van twee jaar. Op 13 december had de officier van justitie tegen G. twee jaar onvoorwaardelijk geëist.

De rechtbank achtte bewezen dat G., die hoofdbegeleider was van het jongensopvanghuis „De Waddenhoeve” in St Annaparochie, zich schuldig had gemaakt aan ontucht met een twintigjarige pupil tussen 1984 en november 1986. Verder achtte de rechtbank ontucht met een zestienjarige jongen, die overigens niet in het tehuis zat, bewijsbaar.

De rechtbank motiveerde haar vonnis met het feit dat de omstandigheden waaronder G. zijn werk deed, niet optimaal waren. De man zou hebben blootgestaan aan grote werkdruk en spanningen, en had bovendien een blanco strafblad.

De twintigjarige M. B. uit Leeuwarden, met wie G. ontucht had gepleegd, kreeg zelf conform de eis tbr wegens ontucht met jongens in het tehuis en in de omgeving van Leeuwarden.

De rechtbank uitte in haar vonnis kritiek op het bestuur van „De Waddenhoeve” en de maatschappelijke instellingen die verenigd waren in een consultatieteam dat G. moest adviseren. „Veel steun en leiding lijkt de verdachte bij de begeleiding van de aan hem toevertrouwde pupillen niet te hebben gekregen, ondanks het feit dat hij meerdere malen een beroep deed op het team dat ter advisering in het leven was geroepen”, aldus de rechtbank.

Vader uit Bolsward krijgt vier jaar cel voor incest

Van onze correspondent

LEEWARDEN - De Leeuwarder rechtbank heeft gisteren de 52-jarige S. B. uit Bolsward conform de eis veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf wegens incest.

De man heeft gedurende drie jaar zeker vijf van zijn tien kinderen misbruikt. De kinderen, zowel meisjes als jongens, waren toen tussen de tien en dertien jaar. De 22-jarige zoon J. B. uit Bolsward kreeg conform de eis een jaar cel en tbr opgelegd. De moeder, de 47-jarige T. G. werd vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Tegen haar was een voorwaardelijke celstraf van acht maanden geëist. De vader en de zoon pleegden de ontucht vaak onder bedreiging van een mes of een broodzaag. De kinderen zouden zo zijn misbruikt dat ze het uitschreeuwden van pijn. De vader en de zoon kwamen soms tot hun daden uit verveling. Officier van justitie mr. J. de Valk sprak tijdens de zitting van de „wanstaltige invloed” van porno. B. en zijn zoon zouden de ideeën uit pornoboekjes hebben opgedaan.

B3-21-1/1/1/1

Een van de verdedigers in deze zaak, mr. Arie Dekker, kwam in botsing met de president toen hij wees op een zin in het proces-verbaal van de politie waarin er sprake van was dat zijn cliënt de jongens met een mes zou hebben bedreigd. 'Dat heeft de officier niet ten laste gelegd,' zei de president en toen de raadsman antwoordde: 'Alles wat in het proces-verbaal staat kan een rol spelen,' kreeg hij te horen: 'Nee, nee, meneer Dekker, daarover moet u niet praten.' Inderdaad, het stond niet in de dagvaarding, maar wel in de op tafel voor de rechtbank liggende stukken en wie weet in hoeverre zo'n 'mededeling' meeweegt bij de totale beoordeling van de persoon van de verdachte.

Op verzoek van de verdediging hoorde de rechtbank de psycholoog dr. Th. Sandfort, die recentelijk onderzoek heeft gedaan naar seksuele ervaringen van jongens tussen zestien en tweeëntwintig jaar. 'Oud genoeg om enigszins afstandelijk over het verleden te kunnen praten, maar toch weer niet zo oud dat ze het vergeten zijn,' zei hij ter toelichting op de keuze van de leeftijdsgroep. Zijn conclusie was dat, als er schadelijke gevolgen zijn van dergelijke vroege seksuele contacten, die niet zozeer bepaald zijn door feitelijke handelingen als wel door de sfeer

Hoogeveense Courant

Eis anderhalf jaar voor ontucht met neefjes ²³⁻¹²

ASSEN/HOOGVEEEN - Wegens jarenlange ontucht met twee neefjes is woensdag voor de rechtbank te Assen 1½ jaar gevangenisstraf geëist tegen een 35-jarige inwoner van Veendam. Tussen 1984 en 1987, toen hij nog in Hoogeveen woonde, vergreep de man zich vele malen aan zijn toen 10 en 14 jaar oude neefjes waarvan de oudste geestelijk onvolwaardig is.

Als ik onder de douche ging wilden de jongens mee, omdat ze thuis geen douche hadden, vertelde hij aan rechtbankpresident mr. Vinne. De "spelletjes" onder de douche liepen uit op anale sex met de jongens die later verklaarden dat ze bang waren en dat het pijn had gedaan.

De pedofiele praktijken die door de reclassering als bisexueel wordt omschreven, kregen hun hoogtepunt toen zijn vrouw in het ziekenhuis lag voor de bevalling van zijn zoon. De man vertelde de rechtbank dat hij in zijn eigen jeugd, op een leeftijd van 7 en 12 jaar een pedofiele relatie had gehad, wat hij heel normaal vond.

Tot ongeloof van officier van Justitie, mr. Schuth, verklaarde de verdachte dat de jongens zelf het initiatief hadden genomen bij de sexspelletjes, die eindigden toen hun moeder aangifte deed. De beide kinderen zijn nog steeds onder behandeling van een psychiater. De rechtbank doet op 4 januari 1989 uitspraak.

Tegen Emmenaar Nu/h N 15 dec.

Eis vier jaar cel en tbr voor ontucht ^{Nvrv}

ASSEN - Tegen de 38-jarige Emmenaar S.W. is gisteren voor de Asser rechtbank een gevangenisstraf van vier jaar en tbr geëist wegens een groot aantal seksuele misdrijven. W. pleegde de afgelopen jaren allerlei seksuele handelingen met zeker 25 kinderen in de leeftijd van 4 tot 16 jaar, onder wie een zoon en enkele neefjes en nichtjes van de verdachte.

Volgens officier van Justitie mr. J.E. Münzebrock heeft W.

zich schuldig gemaakt aan bijna alle strafbare feiten op zedengebied. Niet alleen pleegde de verdachte zelf ontucht met de kinderen, maar hij dwong bijvoorbeeld ook een 11-jarig neefje tot gemeenschap met een even oud meisje. Volgens deskundigen is de Emmenaar een geestelijk onvolwaardig mens en moet hij langdurig verpleegd worden, omdat gevaar voor herhaling aanwezig is. Uitspraak op 27 december.

Tub. 7 Vijftien maanden geëist voor incest

ENSCHEDÉ - De Almeloze officier van justitie mevrouw mr. E. Heus eiste gisteren tegen een 44-jarige Enschedeër wegens incest vijftien maanden waarvan drie voorwaardelijk. De man zou zijn dochter tussen haar twaalfde en vijftiende jaar herhaaldelijk seksueel hebben misbruikt. Hij zelf ontkent en zegt dat het meisje hem heeft verleid.

Volgens de officier van justitie echter heeft de Enschedeër zijn dochter steeds „ingepeperd” dat het „heel normaal is dat vaders zoiets met dochters doen”. Het meisje had in augustus de moeder van een vriendin ingelicht nadat er voor de zoveelste keer een hoogoplopende ruzie was ontstaan met haar vader.

Uit verklaringen van het slachtoffer blijkt dat de man ziekelijk jaloers was. De dochter zou herhaaldelijk met de dood zijn bedreigd als ze naar andere jongens zou kijken of als anderen haar zouden aanraken. Het meisje stond voortdurend onder bewaking. Als het de stad in ging, werd het door de vader gevolgd.

De moeder durft volgens de officier van justitie in het conflict tussen vader en dochter geen keus te maken omdat ze te sterk van haar man afhankelijk zou zijn. Gebleken is dat het meisje vooral werd misbruikt als moeder enkele weken in het buitenland verbleef.

De uitspraak is dinsdag.

Celstraf voor ontucht ^{Tub 13} met dochter

ENSCHEDÉ/OLDENZAAL - De rechtbank in Almelo heeft vanmorgen de 44-jarige Enschedeër wegens ontucht met zijn dochter veroordeeld tot 15 maanden waarvan drie voorwaardelijk. De straf is gelijk aan de eis. De man heeft zijn dochter veelvuldig seksueel gebruikt. Dat begonnen toen het meisje twaalf jaar was en duurde tot haar vijftiende.

Ontucht bekend ^{Tub 17}

ENSCHEDÉ - De 47-jarige Oldenzaler M. heeft tegenover de Enschedese politie bekend dat hij elf jaar geleden ontucht heeft gepleegd met een toen vijftienjarige jongen.

De man is na het opmaken van proces-verbaal naar huis gestuurd. Het onderzoek is afgesloten, aldus de politie gisteravond.

De zaak kwam aan het licht naar aanleiding van het onderzoek waarbij muziekleraar W. van de muziekschool in Enschede is betrokken. M. is eveneens docent aan dit instituut, maar de school heeft met dit delict niets te maken.

Zeven maanden eis tegen muzikleraar Enschedese school ^{Tub. 21}

ENSCHEDÉ - Al in 1981 riepen het bestuur en de directie van de Enschedese Muziekschool celloleraar W. (47) op het matje. Ouders van twee leerlinges hadden zich er over klaagd, dat W. meer aan hun dochters zat dan dat hij ze muzikaal wat bijbracht. W. gaf de aantijgingen toe, maar verzweeg, dat meer meisjes slachtoffer van zijn opdringerigheid waren geweest. „Wat niet weet, wat niet deert”, dacht hij.

Het moet afgelopen zijn, was de eis van de leiding van de school. W. kreeg voorwaardelijk ontslag. Hij moest voortaan les geven in een lokaal, waar een ruit in zat, en enkele leerlinges gingen naar een andere groep. W. besloot uit eigen beweging een therapie te volgen. Daarmee was voor een ieder de zaak afgelopen.

Maar al spoedig was het weer het oude liedje: „Het was na vijf minuten: cello weg en friemelen”, heeft een meisje verklaard. „Van les geven kwam niets, elke keer kwam de hand een stukje hoger”. Een ander leerlinge, door W. jarenlang misbruikt en inmiddels achter in de twintig, stapte in juni naar de politie. Ze geeft zelf les en tijdens een voorlichtingsbijeenkomst over incest had ze zich gerealiseerd welk een macht je over leerlingen hebt en hoe je ze kunt manipuleren. „W. heeft mijn jeugd beheerst en dat neem ik hem bijzonder kwalijk”, motiveerde ze haar aangifte.

W. heeft bekend tussen 1970 en 1988 met 20 meisjes onrechtelijke handelingen te hebben gepleegd. De indruk bestaat, dat er meer slachtoffers zijn, maar die willen er niet over praten. „Twintig. Daar blijft het bij”, zei W. gisteren bij de Almeloze rechtbank. „Als er meer

zaken boven water komen, belooft ik u, dat ik bij u terugkom”, dreigde de officier van justitie mevrouw mr. E. Heus. Ze eiste tegen de leraar zeven maanden waarvan drie voorwaardelijk.

Van de 20 feiten waren de Enschedeër er vijf ten laste gelegd, een zaak is na twaalf jaar verjaard. De overige - zogenoemde ongewenste intimiteiten - vallen niet onder het strafrecht, maar zijn wel laakbaar. „Het was hier strijken, daar wrijven”, aldus de president van de strafkamer, mr. H. Drewes.

Uit de verklaringen, die hij voorlas, bleek dat de meeste meisjes gruwden van W.'s toenaderingen, maar dat ze zich er niet actief tegen durfden te verzetten. Vrijwel niemand kon er thuis over praten, omdat de ouders veel vertrouwen in W. hadden. Meisjes, die zeiden een hekel aan de celloleser te hebben en er mee wilden stoppen, moesten doorzetten. „Het is goed voor je vorming”, had een van de ouders gezegd. Volgens de officier van justitie hebben enige slachtoffers grote schuldgevoelens en kampen ze met psychische problemen. „U heeft gigantisch veel schade aangericht”, aldus mr. Heus.

W. had nauwelijks een verklaring voor zijn vergaande handtastelijk-

heden. „Ik wilde vriendjes met ze zijn”, zei hij, „en ik had het gevoel, dat ik er zelf niet bij was”. Volgens hem hadden de meisjes ook niet afwijzend gereageerd. Een psychiater vindt hem in licht verminderde mate toerekeningsvatbaar. De kans op herhaling is niet uitgesloten, reden waarom behandeling nodig wordt geacht.

De muziekschool heeft W. hangende de strafrechtelijke procedure geschorst. De directie had hem - na overleg op het gemeentehuis - een staffunctie met behoud van salaris aangeboden, maar enkele leraren hadden daar grote bezwaren tegen gemaakt. W.'s raadsman, mr. C. Kanen, had gisteren geen goed woord over voor de wijze waarop drie met name genoemde docenten zijn cliënt „over de hekel hadden gehaald”. „Er is een ware hetze gevoerd”, zei hij.

Ook de regionale media, vooral deze krant, moest het ontgelden. „Het was op het randje van rooljournalistiek”, aldus de advocaat. Hij verwees daarbij ondermeer naar de „suggestieve” berichtgeving over de bomexplosie, die zich onlangs in de tuin van verdachte heeft voorgedaan en die in verband werd gebracht met de ontuchtzaak. De bom bleek niet voor W., maar voor zijn burelen bestemd, zo is uit onderzoek gebleken. Volgens Kanen is er gespot met alle regels van behoorlijke publiciteit en zijn de belangen van W. en zijn gezin ernstig geschonden.

De uitspraak is dinsdag.

Vijftien maanden voor ontucht

ALMELO - De 56-jarige R. H. uit Hengelo is dinsdag door de rechtbank in Almelo veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf, waarvan drie voorwaardelijk. Hij werd schuldig bevonden aan het plegen van ontucht met een groot aantal zeer jonge kinderen op een camping in Oldenzaal. De man heeft ook incest gepleegd met zijn nu 34-jarige dochter tussen haar twaalfde en zestiende jaar. Dit feit kon niet meer worden vervolgd doordat het is verjaard. VOLKSKRANT 7-12-83

Tub. 29 Drie maand voor celloleraar wegens ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

ENSCHEDÉ - Voor het jarenlang plegen van ontucht met vrouwelijke leerlinges heeft de rechtbank in Almelo vandaag de 47-jarige W. uit Boekelo, celloleraar aan de Enschedese Muziekschool, conform de eis veroordeeld tot zeven maanden gevangenisstraf waarvan vier maanden voorwaardelijk.

Als bijzondere voorwaarde werd behandeling en toezicht van een psychiater of psycholoog opgelegd. Gezien de ernst en de omvang komt de man volgens de rechtbank niet in aanmerking voor dienstverlening.

W. heeft vanaf 1970 ontuchtige handelingen gepleegd maar er konden hem slechts feiten vanaf 1976 ten laste worden gelegd omdat het delict na twaalf jaar is verjaard.

Jaar geëist in ontuchtzaak

par 13-12

Verdachte ontkent misbruik

AMSTERDAM - De Amsterdamse officier van justitie mr Valente heeft gisteren een jaar gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk, geëist tegen de 62-jarige B. uit Almere. De man wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met meisjes van vijf, zeven en acht jaar.

Een tweede ten laste gelegd feit, ontucht met een 13-jarig meisje met wie hij bovendien begin jaren tachtig minstens een keer geslachtsgemeenschap zou hebben gehad, bekende de verdachte.

B. werd augustus vorig jaar gearresteerd om in deze laatste zaak te worden verhoord. Op dat moment raakten ouders van verschillende kinderen in Almere ongerust, aangezien in die periode de ontucht-zaak in Oude-Pekela speelde en de kinderen regelmatig bij B. over de vloer kwamen.

De officier van justitie gaf toe dat er een zeker 'Oude Pekela-effect' was. Hij achtte in de verklaringen van moeders en huisartsen echter voldoende bewijs aanwezig om de man te veroordelen.

De raadsman van de verdachte, mr G. Hamer, voerde aan dat er geen technisch bewijs was geleverd. Hij stelde dat de verklarin-

gen van de artsen niet mochten worden gebruikt omdat dezen niet wilden getuigen voor de rechtbank en zich daarbij beriepen op hun verschoningsrecht.

Schadevergoeding

Twee ouders van kinderen met wie ontucht zou zijn gepleegd, dienden een eis van 1500 gulden schadevergoeding in wegens de geleden immateriële schade.

Het meisje waarmee de verdachte gemeenschap had, kondigde aan een civiele procedure te beginnen voor schadevergoeding. De verdachte liet bij monde van zijn advocaat weten 'onvoorwaardelijk' 2500 gulden te willen betalen.

De verdachte ontkende tijdens de zitting ten stelligste dat hij ontuchtige handelingen met de kinderen van vijf, zeven en acht jaar zou hebben gepleegd.

Uitspraak 23 december. (ANP)

Acht maanden geëist in Westfrieze ontuchtzaak

29/11/88 AC

(Van onze verslaggever)

ALKMAAR — „Het was een soort praatclubje. Ik gaf min of meer voorlichting en ik snap niet wat daar verkeerd aan is. Daarom voel ik me ook niet strafbaar." Dat zei de 34-jarige N.V. uit Venhuizen, die vanochtend bij de Alkmaarse rechtbank terechtstond op verdenking van ontucht met jongens beneden de zestien jaar.

Officier van justitie Blom vond de handelwijze van V. en diens medeverdachte en dorpsgenoot J.H. (59) wel laakbaar en eiste gevangenisstraffen van twaalf maanden, waarvan vier voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar en verplichte begeleiding door de reclassering.

Volgens Blom hebben de verdachten tussen 1 januari 1984 en 21 augustus 1988 meermalen ontucht gepleegd met jongens van beneden de zestien jaar. „V. heeft een sfeertje geschapen met het vertonen van films, het verstreken van drank en

geld. De slachtoffers konden zich daar moeilijk aan onttrekken."

Een neefje van V. heeft verklaard dat hij regelmatig met enkele vriendjes bij zijn oom op bezoek ging. „We speelden dan strippoker. Oom wachtte tot iedereen bloot was voor het masturberen begon."

V. gaf toe dat er meermalen strippoker is gespeeld en dat er pornofilms werden gedraaid.

H. kent V. al vijftien jaar. Hij kwam bij zijn maat op bezoek nadat hij een telefoontje had gehad met de mededeling dat 'the boys' aanwezig waren. H. beweert dat hij de jongens alleen 'op vrijwillige basis' heeft aangeraakt.

Op verzoek van de advocaten werd de Utrechtse psycholoog Th. Zandfort als getuige-deskundige gehoord. Deze is gepromoveerd op 'seksuele ervaringen van jongeren beneden de zestien jaar'. Volgens Zandfort zijn er beduidend meer jongens met zulke ervaringen. Hij voegde er echter aan toe dat dat nog niet wil zeggen, dat volwassenen dit gedrag vanzelfsprekend vinden.

Cel na ontucht met kinderen

AMSTERDAM, zaterdag De rechtbank in Amsterdam heeft gisteren de 62-jarige B. uit Almere veroordeeld tot tien maanden gevangenisstraf, waarvan acht voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. *tel 24*

De rechtbank acht bewezen dat de man zich schuldig heeft gemaakt aan het plegen van ontucht met een aantal jonge kinderen. Ook heeft hij volgens de rechtbank vleselijke gemeenschap gehad met een minderjarig meisje.

B. heeft volgens de rechtbank een ernstige inbreuk gemaakt op de lichamelijke integriteit van de kinderen. De kans is groot dat dit een stempel heeft gedrukt op de verdere ontwikkeling van de kinderen, meent de rechtbank.

Voorwaardelijke straf voor ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Wegens ontucht met een pupil van de Utrechtse zwemvereniging Den Hommel veroordeelde de Utrechtse rechtbank de 63-jarige ex-trainer en masseur G. te R. tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van negen maanden met een proeftijd van twee jaar. De eis tegen Te R. luidde een gevangenisstraf van negen maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk met twee jaar proeftijd.

In 1976 was Te R. door de zwemclub aangetrokken als trainer en masseur. De verdachte had al spoedig een goede band gekregen met een in 1960 geboren pupil die was toegetreden tot de nationale jeugdoplegging. Tijdens een massage was Te R. begonnen met het plegen van ontuchtige handelingen. In maart 1977 had hij voor het eerst gemeenschap gehad met het meisje. In juni 1978 was de relatie door de trainer zelf beëindigd.

Judoleraar krijgt 15 maanden voor ontucht met jongens

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Wegens ontucht met vier minderjarige jongens heeft de Utrechtse rechtbank de 24-jarige judoleraar J. van H. uit Hilversum veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijftien maanden, waarvan vijf maanden voorwaardelijk. De man moet zich onder toezicht stellen van de reclassering en een psychiatrische behandeling ondergaan.

In het tijdvak januari 1983 tot en met 15 augustus 1988 had de man ontucht gepleegd met vier jongens, in leeftijd variërend van dertien tot vijftien jaar. Hij had de jongens leren kennen als pupillen van een judoclub in Doorn die hij trainde. De ontucht had hij gepleegd in judoscholen, een sauna en een camping in de gemeentes Doorn, Hilversum, Maarssenbroek en Laren.

Twee weken geleden had de officier van justitie tegen de judoleraar een gevangenisstraf van twee jaar en zes maanden geëist, waarvan zes maanden voorwaardelijk.

Nieuwegeiner pleegt ontucht met kinderen

(Van een onzer verslaggevers)

NIEUWEGEIN — De politie van Nieuwegein heeft gisteren wegens ontucht met drie minderjarige kinderen van acht tot elf jaar de 20-jarige Nieuwegeiner J.C.J.S. aangehouden. De man heeft inmiddels bekend.

De zaak kwam aan het rollen na de verdwijning van een 10-jarige. De Nieuwegeinse jongen was sinds vorige week vrijdag spoorloos. Een buurtonderzoek wees uit dat een bestuurder van een witte personenauto in het verleden diverse malen aandacht had besteed aan de jongen. Een buurtbewoner had het gedrag van de man vreemd gevonden en het kenteken genoteerd.

Het spoor leidde naar een adres in Haarlem. Daar werd in de nacht van dinsdag op woensdag de 45-jarige J.S. aangehouden. De verdwenen jongen was bij de man in huis. De Haarlemmer bekende met de Nieuwegeinse jongen ontucht te hebben gepleegd.

De politie van Nieuwegein kwam later op het spoor van de 20-jarige Nieuwegeiner. Beide mannen zijn in verzekering gesteld en worden vandaag voorgeleid aan de officier van justitie in Utrecht.

Beide advocaten in ontuchtzaak van Venhuizers vragen vrijlating

(Van onze verslaggever)

ALKMAAR — De advocaten van de twee verdachten in de ontuchtzaak in Venhuizen hebben gisteren een onvoorwaardelijke gevangenisstraf gelijk aan het voorarrest gevraagd. De Alkmaarse officier van justitie Blom had, zoals we gisteren al meldden, twaalf maanden cel waarvan vier voorwaardelijk geëist.

De verdachten, de 34-jarige N.V. en de 59-jarige J.H. uit Venhuizen, hebben tussen 1 januari 1984 en 21 augustus 1988 meermalen ontucht gepleegd met drie tot vier jongens van beneden de zestien jaar.

De door de advocaten opgeroepen getuige-deskundige, de Utrechtse psycholoog Th. Zandfort, verklaarde de indruk te hebben dat het ging om vrijwillige ervaringen, omdat de jongens uit eigen beweging de verdachten thuis opzochten. Als er geen uitweg voor de jongens was geweest, zou er volgens Zandfort sprake hebben kunnen zijn van schadelijke gevolgen. „Ze wisten heel goed wat ze deden."

In hun pleidooien laakten beide verdedigers de wijze waarop politie en justitie de Venhuizer ontuchtaffaire in de publiciteit hadden gebracht. Toen werd gesproken over enkele tientallen jeugdige slachtoffers. Volgens de officier was de zaak juist in openbaarheid gebracht om de geladen sfeer onder te bevolking in te dammen.

Volgens de officier van justitie wees het feit dat V. tegen de jongens had gezegd dat ze hun mond moesten houden er op dat de man wist dat hij zich aan strafbare feiten schuldig maakte. Uit gesprekken met deskundigen had Blom begrepen dat de jeugdige slachtoffers na deze ervaringen een verhoogd risico lopen later anderen seksueel te misbruiken.

Uitspraak over veertien dagen.

Zes maanden cel voor ontucht in Venhuizen

(Van onze verslaggever)

ALKMAAR — De rechtbank in Alkmaar heeft N.V. (34) en J.H. (59) uit Venhuizen gisteren veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf maanden waarvan zes voorwaardelijk. De mannen pleegden tussen 1 januari 1984 en 21 augustus 1988 meermalen ontucht met jongens beneden de zestien jaar.

H. moet bovendien verplicht contact met de reclassering blijven onderhouden. Volgens justitie schiep V. een sfeertje door de vertoning van pornofilms en het verstreken van drank en geld. „De slachtoffers konden zich daardoor moeilijk aan de ontuchtige handelingen onttrekken", aldus de officier van justitie.

De zaak kwam aan het rollen doordat een neefje van V. vertelde dat hij regelmatig met enkele vriendjes bij zijn oom strippoker speelde. Tegen de mannen werd een gevangenisstraf van twaalf maanden geëist waarvan vier voorwaardelijk.

Psychiater geschorst

ZETTEN — Directeur-psychiater dr. Finkensieper van het orthopedagogisch en jeugdpsychiatrisch centrum van de Helderingsstichting in Zetten is voor onbepaalde tijd geschorst. Het bestuur van de stichting besloot tot schorsing over te gaan nadat door drie oud-pupillen klachten waren ingediend tegen de directeur-

psychiater. In de Helderingsstichting worden jongeren door de kinderbescherming geplaatst. Finkensieper zou bij zijn behandelmethoden lichamelijk en psychisch geweld gebruiken en de (meisjes-)pupillen seksuele handelingen laten verrichten. Finkensieper werd al eerder bedreigd en zijn huis beklad.

Nu/h N
1-12

8/12
20

2
14/11/88

30/12

30-11

AD

DINSDAG 20 DECEMBER 1988

Alkmaarders aangehouden voor ontucht

P. 12-12

ALKMAAR - De Alkmaarse politie heeft vier inwoners van Alkmaar aangehouden, die hebben bekend van 1976 tot 1988 ontucht te hebben gepleegd met kinderen, die in 1976 2-tot 10 jaar oud waren.

Het gaat om J. T. (43), zijn echtgenote A. K. (40), de 39-jarige M. D. en de 41-jarige J. de B. Beide laatsten hebben alleen de onzedelijke handelingen over de periode '76 tot '81 toegegeven. Gezien hun aandeel zijn zij inmiddels op vrije voeten gesteld.

Volgens een woordvoerder van de Alkmaarse politie kwam de zaak het afgelopen weekeinde aan het rollen na een aangifte. Voorlopig zijn vijf aangiften opgemaakt en door het viertal volledig bekend. De politie zegt nog niet te weten, of de ontucht zich tot een grotere groep kinderen heeft uitgestrekt. ANP

In tehuis voor geestelijk gehandicapten

Groepsleider pleegde ontucht met pupillen

Van onze correspondent

AMSTERDAM - Tegen een groepsleider in een tehuis voor geestelijk gehandicapten is gisteren door de officier van Justitie in Amsterdam een jaar gevangenisstraf geëist en vijf jaar ontzetting uit zijn beroep. De man, de 32-jarige W.S. uit Haarlem, wordt ervan beschuldigd in 1987 en 1988 met zes bewoners ontucht te hebben gepleegd. S. werkte sinds 1985 als groepsleider bij de Stichting Werkgemeenschap Orthopedagogische Zorg in een gezinsvervangend tehuis in Amsterdam-Zuidoost. S. had daar de zorg over elf geestelijk gehandicapte volwassenen.

De zaak kwam aan het rollen, toen begin dit jaar de moeder van een 23-jarige geestelijk gehandicapte vrouw argwaan kreeg en de directie van het tehuis op de hoogte stelde. S. bekende tegenover de

Amsterdamse rechtbank met twee vrouwen en een man ontucht te hebben gepleegd. Met een van beide vrouwen, van wie hij de mentor was, onderhield hij twee jaar een seksuele relatie. Hij zou zijn pupillen ook hebben bedreigd niet over de ontucht te praten, uit angst voor ontslag.

S. verklaarde zelf het initiatief te hebben genomen tot zijn seksuele handelingen. De psychische gevolgen die dit voor de gehandicapten met zich meebracht, had hij zich nooit gerealiseerd. "Daarom heb ik ook nooit iets gemerkt, want ze bleven bij mij komen", aldus de verdachte.

Hoewel de bewoners allen in de leeftijd van rond de twintig jaar zijn, moet volgens de officier van Justitie deze in werkelijkheid worden geschat tussen de vier en twaalf.

Vrouw pleegt ontucht met stiefdochtertje

Bh 16

DEN HAAG - Voor het plegen van ontuchtige handelingen met haar nu 12-jarige stiefdochtertje hoorde een 32-jarige Haagse vrouw gisteren voor de rechtbank in haar woonplaats zevenentwintig maanden celstraf eisen, waarvan negen maanden voorwaardelijk, en een proeftijd van twee jaar.

Officier van justitie mr. N. Zandbergen bepleitte plaatsing van de Haagse gedurende de straf tijd in een psychiatrische instelling, waar dan direct met haar behandeling zou moeten worden begonnen. De vrouw was in 1980 getrouwd en nam een jaar later haar stiefdochtertje in huis. Volgens haar eigen verklaring begon ze zich zo'n anderhalf jaar geleden aan het kind te ergeren. De verdachte gaf toe dat ze vanaf die tijd het meisje uit irritatie over haar gedrag tot blauw wordens toe kneep, onder de

koude douche zette en haar bloot door het huis liet lopen als zij vond dat het kind zich had misdragen. In het najaar van '87 begon de vrouw haar stiefdochtertje ook te dwingen tot ontuchtige handelingen. Haar echtgenoot, vader van het meisje, merkte niets.

Volgens het slachtoffer was het mishandelen en de ontucht al begonnen, nadat haar stiefmoeder in 1982 van een eigen dochtertje was bevallen. Het was volgens het meisje nog erger geworden nadat er drie jaar later een broertje was geboren. Officier van justitie mr. Zandbergen zei dat er weliswaar een verschil van opvatting tussen het slachtoffer en de verdachte bestond over de periode waarin de ontucht was voorgekomen, maar hij verklaarde meer geloof te hechten aan de verklaringen van het misbruikte meisje. De zaak kwam naar buiten, toen de leiding en de groepslerares van de LOM-school waarop het meisje zat de blauwe plekken op haar lichaam bemerk-

ten. Aan een psycholoog en een pedagoog vertrouwde de leerlinge toe hoe de situatie thuis was. Vervolgens werd de politie ingeschakeld. Het meisje woont nu elders.

Officier mr. Zandbergen: "Het kind is het slachtoffer geweest van langdurige geestelijke en lichamelijke terreur. Het zou me niets verbazen als het meisje voor het leven geestelijk is verminkt". De officier achtte bewezen dat de 32-jarige vrouw haar stiefdochtertje onder bedreiging van geweld seksuele handelingen bij haar had laten verrichten. Advocaat mevrouw mr. A.E. Vogels stelde dat haar cliënte als verminderd toerekeningsvatbaar moet worden beschouwd.

De verdedigster verklaarde dat het contact tussen de moeder en haar eigen twee kinderen weer zo spoedig mogelijk moet worden hersteld. De advocaat pleitte voor een voorwaardelijke straf en een psychiatrische behandeling van haar cliënte. Uitspraak 29 december.

Bijna jaar cel voor Noordwijkerhouter wegens ontucht

DEN HAAG/NOORDWIJKERHOUT - Een 68-jarige Noordwijkerhouter is gisteren door de Haagse rechtbank veroordeeld tot 250 dagen gevangenisstraf, waarvan 211 dagen voorwaardelijk. De man werd schuldig bevonden aan ontucht met twee kleindochters. Het onvoorwaardelijk deel van de gevangenisstraf is gelijk aan het voorarrest.

Twee weken geleden werd tijdens de zitting twaalf maanden cel, waarvan vier voorwaardelijk, tegen de man geëist. Volgens de officier van justitie was een dergelijke gevangenisstraf terecht omdat de man zes jaar lang de ontucht pleegde. De advocaat van de Noordwijkerhouter vroeg echter om een straf gelijk aan het voorarrest vanwege de slechte gezondheidstoestand van zijn cliënt. De man moet zich wel onder toezicht stellen van de reclassering.

Uitdrukkend v.w. 30-12-88

Ontucht LO 13

Het gemeentebestuur van Maasvluis heeft de directeur van een openbare basisschool met ziekteverlof gestuurd wegens ontucht met een leerling in 1985. De man, die achttien jaar de school heeft geleid, heeft zich inmiddels onder behandeling gesteld van een psychotherapeut. De ouders van de jongen deden aangifte toen hun nu 17-jarige zoon bij een onderzoek naar leerproblemen sprak over het gebeuren.

Jongen valt meisje lastig in Nobelstraat

HET NIEUWSBLAD 21 (Van onze stadsredactie)

TILBURG - Een zestien-jarig meisje is maandagmiddag rond 16.30 uur in de De Nobelstraat lastig gevallen door een naar schatting veertien-jarige jongen. De jongen pleegde schennis, deed oneerbare voorstellen en betastte de vrouw onzedelijk.

Nadat de jongen haar had betast, gaf het meisje hem een duw en liep weg. De jongen volgde haar nog enige tijd op zijn fiets en verdween uiteindelijk.

'Ontucht met zoon gepleegd omdat ik bang was voor m'n man'

door BAS GROENENDIJK

ROTTERDAM - Stiefvader Jan M. (41) uit Hellevoetsluis vond dat zijn 16-jarige blinde zoon Peter wat losser diende te worden.

Daartoe moest Peter niet alleen samen met zijn moeder, de ex-prostituée Wil van der V. (39), bloot op de foto - hij werd ook gedwongen ontucht met haar te plegen. En dat terwijl Jan M. met zijn vrouw gemeenschap had.

"Waarom heeft u daaraan meegeedaan", vroeg president mr. M. van der Grinten van de rechtbank in Rotterdam aan Wil van der V. "Omdat ik bang was dat Jan me weer zou slaan. Hij had me al eens het ziekenhuis ingeslagen. Die dag in oktober van het vorig jaar gooide hij een fototoestel naar mijn hoofd. Daarom heb ik zelf ook ontucht met Peter gepleegd", antwoordde de vrouw die tot twee keer toe met vrachtwagenchauffeur Jan M. in het huwelijk was getreden, maar deze maand opnieuw van de man scheidde.

Uit huis geplaatst

Op advies van zijn moeder bracht Peter het schokkende voorval ter sprake in het blindeninstituut bij Nijmegen waar hij, behalve in het weekeinde, woont. Zo kwam de zaak aan het rollen.

Inmiddels zijn alle drie de kinderen van Wil van der V. uit huis geplaatst. Het ene weekeinde komt Peter thuis, het andere weekeinde bezoekt zijn moeder zijn broertje en zusje in het kindertehuis.

Autopech

Volgens Wil van der V. is het in de familie van haar ex-echtgenoot de gewoonte om kinderen zelf in te wijden in de geheimen van het seksleven. Op die beschuldiging kon Peters stiefvader gisteren niet op reageren, want hij stond in zijn nieuwe woonplaats Roermond met pech langs de weg, zo vertelde de advocaat mr. M. Lo-A-Foe. Dat verhaal wenste de rechtbank niet serieus te nemen. De verdachte wordt op 13 februari door de politie van huis gehaald om te voorkomen, dat hij zich opnieuw onttrekt aan zijn berechting.

Officier van justitie mr. W. Hendriks vond, dat Wil van der V. in staat was geweest om de bedreigingen van haar man te weerstaan door gewoon haar woning te verlaten. "Wie dat nalaat en zijn gehandicapte kind zo iets verschrikkelijks aandoet, verdient een zware gevangenisstraf", aldus de aanklager, die vijf maanden voorwaardelijk eiste.

De raadvrouw vond dat Wil van der V. moest worden ontslagen van rechtsvervolging omdat haar cliënt uit overmacht zou hebben gehandeld.

Bejaarde (76) verdacht van incest met 15 kleindochter

LEIDEN — De politie heeft gisterochtend een 76-jarige Leidenaar gearresteerd op verdenking van incest. Hij zou zijn nu 15-jarige kleindochter in de jaren 1980-1985 enkele tientallen malen seksueel hebben misbruikt. Het twee jaar oudere zusje van het meisje zou hij voorts hebben geprobeerd te misbruiken. De man ontkent vooralsnog zich aan incest schuldig te hebben gemaakt.

Tweetal vindt meisje tot seks dwingen niet walgelijk

13/12 AD PAG. 9
Officier eist 15 maanden

door BAS GROENENDIJK
ROTTERDAM — Ömer A. (20) en Hassane M. (22) vonden wat zij hebben misdaan niet walgelijk, maar hooguit betreurenswaardig. Daarom schrokken zij verschrikkelijk van de eis van officier van justitie mr. W. Hendriks voor een gevangenisstraf van 15 maanden.

„Dat meisje stapte gewoon bij ons in de auto toen Hassane vroeg of ze verkering met hem wilde. Na een beetje vrijen is hij op de achterbank met haar naar bed geweest. Daarna heb ik hetzelfde met haar gedaan”, sprak Ömer A. gistermiddag voor de rechtbank in Rotterdam.

Opgevallen

Zowel hem als zijn vriend Hassane was het niet opgevallen dat het 20-jarige meisje uit Ridderkerk het geestelijk niveau had van een kind van acht. „Als ze een mongooltje was geweest, hadden we dat wel gezien. Dan doe je die dingen niet”, vond Hassane, evenals zijn medeverdachte gehuwd en vader van twee kinderen.

De onderzoeksrechter zag

bij zijn verhoor meteen dat het meisje geestelijk niet volwaardig was. De jonge vrouw verklaarde dat ze 'het helemaal niet gezellig had gevonden'. Ook zei ze te hebben gevloekt en gescholden.

Zelfbeklag

Hassane M. putte zich gisteren uit in zelfbeklag. „Ik ben mohammedaan en als je dan zo iets doet als ik heb gedaan, is het afgelopen tussen jou en je vrouw. Als ik naar de gevangenis moet, wil ze niks meer met me te maken hebben.”

Ophangen

Ömer A. kondigde aan zich te zullen ophangen als hij moet 'zitten'. „Ik behoor toch voor mijn kinderen te zorgen”, snikte hij. Advocaat mr. J. le Cocq d'Armandville pleitte voor vrijspraak: „Deze jongens menen dat Nederlandse vrouwen gemakkelijk zijn in de seksuele omgang. Daarbij komt dat het slachtoffer de gebeurtenissen in de auto wel spannend vond. Ze voelde zich door haar eerste seksuele ervaring opgenomen in de wereld van de volwassenen.”

Ontucht met kleuters na 'psychische spanningen'

Van onze correspondent 20
ROTTERDAM — Zelf had hij er eigenlijk geen verklaring voor, dat hij met zo'n vijftien heel jonge kinderen ontucht had gepleegd. De 39-jarige man uit Maassluis hoorde gisteren zeven maanden voorwaardelijke tegen zich eisen voor de Rotterdamse rechtbank.

„Ik stond onder grote psychische druk en deed het om een beetje liefde te krijgen. En misschien ook wel om aardig gevonden te worden door de kinderen”. Waarom dan juist seksuele handelingen, en waarom met meisjes en jongens van vier en vijf jaar, vroeg rechtbank-president mr. Van der Grinten.

Ook de te hulp geroepen psychiater kon opheldering verschaffen. De psychiater had bij de man wel grote spanningen geconstateerd maar geen seksuele afwijking. In z'n gezin en z'n werk was van alles misgegaan, wat leidde tot een soort psychische stoornis.

Volgens de verdachte zelf had hij zich het strafbare van zijn handelingen indertijd nauwelijks gerealiseerd. Hij had vriendjes en vriendinnetjes van z'n eigen kinderen thuis onzedelijk benaderd, en had zich ook bij de plaatselijke sporthal aan meisjes vergrepen. De psychiater achtte de kans op herhaling klein.

Onderwijzer bekent seks-spelletjes

Van een onzer verslaggevers
ROZENBURG — De 36-jarige onderwijzer T.Z. van de openbare basisschool De Springplank in Rozenburg, heeft bekend de afgelopen anderhalf jaar seksuele spelletjes te hebben gespeeld met acht van zijn leerlingen. De ouders hadden daarvan vorige week aangifte gedaan.

De jongens, in de leeftijd van 10 tot 13 jaar, kwamen regelmatig bij de man thuis om spelletjes — zoals strippoker — te spelen en naar pornofilms te kijken. De onderwijzer heeft de kinderen nooit seksueel misbruikt. Hij is na verhoor op vrije voeten gesteld en met ziekteverlof gestuurd.

De gemeente Rozenburg — werkgeefster van de onderwijzer — weet nog niet welke stappen zij onderneemt tegen de man. De basisschool houdt zich voorlopig van elk commentaar.

KAATSHEUVEL (ANP) — Een 67-jarige man uit Kaatsheuvel heeft bekend gedurende 25 jaar zijn inmiddels 45-jarige dochter vrijwel wekelijks seksueel te hebben misbruikt. Ook wordt de man verdacht van incest vanaf zeer jonge leeftijd met zijn twee kleindochters (nu 19 en 21) en van seksueel verkeer met een vriendinnetje van hen.

De man dreigde vuurwapens te zullen gebruiken of zijn familie te zullen vergiften, indien een van hen de mond zou opendoen. In het bed van zijn dochter plaatste hij af luisterapparatuur om te controleren of er iets over hem werd gezegd. Dat heeft de politie in Kaatsheuvel woensdag meegedeeld.

De zaak kwam aan het licht nadat de

Man pleegt langdurig incest met dochter en kleindochters

15
Kaatsheuvelse politie de man op 27 oktober had ingerekend na een familieruzie, waarbij hij slaags was geraakt met de vriend van zijn dochter. Nadat de man wegens poging tot mishandeling was vastgezet, kwamen de „ontstellende” verhalen los. De woordvoerder: „In de wetenschap dat haar vader was ingesloten, durfde de dochter beetje bij beetje haar verhaal te doen. De man oefende een ware terreur uit.”

Na het uiten van zijn dreigementen misbruikte hij zijn dochter en kleinkinderen. Dat gebeurde soms thuis, soms in een nabij gelegen woning. De kinderen nam hij meestal in zijn auto mee de polder in.

De man is een bekende van de politie. Kort na zijn aanhouding vond de politie op zijn erf een put met daarin een dubbelloops jachtgeweer, een flobertgeweer, honderden patronen en een kwart liter van het landbouwgif parathion. Ook is gebleken dat twee van zijn kleinzoons, nu 20 en 23 jaar oud, vanaf hun tiende jaar geregeld met hun opa op dievenpad moesten. In en bij de woning van de man vond de politie een deel van de buit, vooral elektrische apparatuur, terug.

Kindermisbruik door zwangerschap

Van onze correspondent

LONDEN — Een voorwaardelijke straf voor een man die een 12-jarig meisje „sexueel heeft aangevallen” heeft in Engeland geleid tot vragen in het parlement, protesten van de kinderbescherming en oproepen tot ontslag van de rechter.

De 30-jarige man, die bekende dat hij zijn stiefdochter bij drie gelegenheden had aangerand, kreeg voor het Knightsbridge Crown Court twee jaar voorwaardelijk van de 72-jarige rechter, Sir Ha-

rold Cassel. De rechter zei in een toelichting op het milde vonnis dat de zwangerschap van de echtgenote van de beklaagde had geleid tot een „gebrek aan libido bij de vrouw en aanzienlijke problemen voor een gezonde jonge echtgenoot”.

Cassel wees er verder op dat de 33-jarige moeder het meisje, dat nu 14 jaar is, maar tijdens de incidenten 12 en 13 was, had uitgenodigd in het echtelijk bed te stappen en zich door beklagde te laten knuffelen.

De zaak leidde tot grote koppen in Britse dagbladen. De Post eiste het ontslag van de rechter die het „sexbeest” op vrije voeten liet. De Evening Standard had een commentaar onder de kop Verkrachtende Justitie.

In het Lagerhuis kwam het tot vragen en een motie. Elizabeth Peacock van de Conservatieve Partij merkte op: „Het feit dat deze man een zwangere vrouw had, is geen reden hem niet aan te rekenen dat hij een meisje van 12 seksueel heeft aangevallen.”

Mildred Gordon, een Labour-afgevaardigde, diende in een motie in waarin het ontslag van de rechter wordt geëist. Gordon merkte op dat het commentaar van de rechter betekent dat „als een man een gezonde libido heeft en zijn vrouw zwanger is, hij mag doen wat hij wil”.

NRC (Hoofdartikel)

Tussen minister en rechter

NRC 20

DE JUSTITIE is in de ban van „een nieuw begrip dat alles overheerst: bedrijfscultuur”. Zo klaagt de vice-voorzitter van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven, mr. C. de Gooijer, in het jongste nummer van het tijdschrift voor de rechterlijke macht. „Daarbij behoren kenmerkend termen als schaalvergroting, management, al dan niet gekoppeld aan trainingen, automatisering, bedrijfsproces, doorlooptijden en bovenal produktiviteitsverhoging. Het woord rechtspraak kom je helaas in dit verband niet tegen.”

Een illustratie bij deze kritiek levert dezelfde aflevering van het tijdschrift door de rede af te drukken die minister Korthals Altes van justitie onlangs heeft gehouden over zijn verhouding met het Openbaar Ministerie (OM). Deze verhouding is van oudsher niet eenvoudig. Het OM valt onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister, hetgeen zeggenschap van de bewindsman impliceert, maar het heeft ook een eigen wettelijke taak op het gebied van de rechtspleging die eigen verantwoordelijkheden meebrengt. Het OM kent een bevelsstructuur, maar ieder lid van het OM legt, als ware hij een onafhankelijke rechter, een eed af van 'onzijdigheid'.

Korthals Altes zegt het gevaar te onderkennen dat de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde door zijn toedoen inzet wordt van (partij)politieke strijd of afhankelijk wordt van de waan van de dag. Maar hij legt toch het accent vierkant op een hiërarchische verhouding. Voor hem is het OM een „departementale buitendienst”. Het primaat ligt voor deze minister bij „zijn eigen strafrecht-politieke visie”.

DE ZWAKKE STEE in deze visie is de zorg voor de rechtsbescherming. Deze markeert ook voor de politiek de grens en het is in eerste instantie het OM dat daarvoor in het concrete geval dient te waken. „Strafzaken behoren niet geregistreerd te worden door welk politiek orgaan dan ook”, waarschuwt de Rotterdamse hoogleraar strafrecht — en lid van het OM — Den Doelder met reden in een reactie op de ministeriële toespraak.

Door zo de nadruk te leggen op zijn zeggenschap over het OM maakt Korthals Altes zijn eigen positie er overigens ook niet beter op. De afgelopen zomer begaf hij zich persoonlijk naar Oude Pekela, dat in de greep was van wat sommigen hebben betiteld als een angstpsychose. De minister gaf zich moeite te onderstrepen dat hij niet tussenbeide kwam in het justitiële onderzoek, maar slechts werd bewogen door zijn algemene verantwoordelijkheid voor het recht. Dat laatste is te prijzen maar zijn jongste beoogd diskwalificeert de reis naar het Noorden met terugwerkende kracht als ordinaire inmenging.

ALLEEN AL HET povere resultaat van deze inspanning zou de bewindsman nog eens twee maal moeten laten nadenken over de wijsheid van zo'n interventie. Het valt echter te vrezen dat heroverweging niet de sterkste kant is van deze bewindsman. Met het vorderen van zijn tweede ambtstermijn groeit zijn neiging de uitblijvende resultaten van zijn recept op het conto te schrijven van iedereen behalve hemzelf. Zelfs vanuit het primaat van de politiek bezien is dat niet sterk.

Niet zo zeer het politieke incident bedreigt overigens wat Den Doelder betitelt als de „magistratelijke taak” van het OM, als de departementale beleidsdelen. Tarieven, richtlijnen en allerhande managementinitiatieven bepalen het optreden van het OM zonder dat zij het gezag van de staande magistratuur zichtbaar ten goede komen. Dat geldt ook voor wat Korthals Altes in zijn rede aanprijst als „gevoel voor public relations”, maar wat nog te vaak uitdraait op een opzichtige (en doorzichtige) publiciteitsstunt. Het met veel vertoon arresteren van mensen die hun boete weigeren te betalen in Assen was daar onlangs weer een voorbeeld van.

„TURBO-STRAFRECHT” noemt prof. Schalken (alweer iemand met ervaring in het OM) de nieuwe trend met een toespeling op het yuppie-jargon. Hij voorziet hem voorshands nog van een vraagteken, maar dat betreft niet de ernst van zijn uitingsvormen. In de nieuwe bedrijfscultuur dreigt volgens deze hoogleraar „procedurele nonchalance” de overhand te krijgen.

De oplossing van Korthals Altes is bekend: pak niet de fouten aan, maar versoepel de procedurevoorschriften. Als dit is wat hij verstaat onder de „stimulerende terughoudendheid” van zijn kant in de relatie tot het OM, dan bevestigt dat de ergste vermoedens. Gelukkig gaat het OM niet willoos door onder dit juk. Een advies van de Ressortsadviescommissies in maart moest erkennen dat sommige officieren van justitie er absoluut niet voor voelen de kaarten van het strafprocesrechtelijke spel eenzijdig te schudden.

Het was een minderheid van de aanklagers die het lange-termijnbelang (tevens grondrecht) van een eerlijk strafproces liet prevaleren boven winst op de korte baan, maar dat illustreert alleen dat ook het OM het moet hebben van lastige mensen. Zij vormen het beste argument tegen de greep van minister Korthals Altes naar de macht over het OM.

Trouw MAANDAG 12 DECEMBER 1988

'Verdachte moet zich kunnen identificeren'

door Co Welgraven

DEN HAAG/BRUSSEL — De kersverse staatssecretaris weet dat het onderwerp gevoelig ligt en kiest daarom zorgvuldig zijn woorden: „We moeten niet op een zaterdagochtend iedereen in de Kalverstraat in Amsterdam naar z'n persoonsbewijs gaan vragen. Maar ik denk wel dat we een systeem zouden moeten invoeren waarbij Nederlanders die ogenschijnlijk verdacht zijn zich op een manier moeten kunnen identificeren.”

Mr. Berend Jan baron van Voorst tot Voorst, staatssecretaris voor Europese zaken, praat vandaag in Brussel met collega's uit België, Frankrijk, Luxemburg en West-Duitsland over het vrijmaken van het personenverkeer en het opheffen van de grenscontroles. Probleem daarbij is dat het toezicht op de mensen die binnenkomen per definitie wegvalt. De grens met West-Duitsland bestaat dan niet meer, die wordt in feite verlegd naar het zuiden en oosten van dat land. Hetzelfde geldt voor de zuidgrens van de deze week jarige Benelux (de economische unie bestaat dertig jaar), die naar Spanje verhuist. Hoe hou je terroristen, drugsdealers, vrouwenhandelaars en ander gespuis dan nog tegen?

Personalausweis

Moet Nederland zich gaan aanpassen aan de buurlanden? België verplicht nu al iedereen een identiteitskaart bij zich te dragen, in West-Duitsland moet je een 'Personalausweis' bezitten (maar je hoeft hem niet op zak te hebben), Frankrijk gaat nog minder ver: de 'carte d'identité' is daar vrijwillig. Van Voorst, opvolger van de over de

paspoortaffaire gesneuvelde René van der Linden, vindt de invoering van een apart persoonsbewijs sowieso overbodig: „Wij kennen al een hele rits documenten, rijbewijs, paspoort, al is niemand verplicht een rijbewijs te halen of een paspoort aan te vragen. De burger heeft al meer papieren dan hij of zij denkt. Ik zeg heel nadrukkelijk dat de bestaande documenten volstaan. Je hoeft niet al te veel spoken te zien, geen Ausweis-achtige toestanden.”

Ook een algehele identificatieplicht

Staatssecretaris praat in Brussel met collega's

(die in ons land nu alleen voor vreemdelingen geldt) hoeft voor de CDA-bewindsman niet. Maar een uitzondering maakt hij voor mensen die 'ogenschijnlijk' van een strafbaar feit worden verdacht, die zouden zich in de toekomst wel moeten kunnen identificeren. „Let wel, ik heb het over een verdachte, niet over de brave burger.”

Er zijn vandaag in Brussel nog meer problemen te bespreken die het opheffen van de grenzen in de weg staan. Het is dan ook de vraag of de vijf landen gevolg kunnen geven aan de afspraak, gemaakt in het Luxemburgse plaatsje Schengen, dat zij twee jaar eerder dan de hele EG het personenverkeer zullen vrijmaken. Van Voorst: „Ik kan mij voorstellen dat het juridisch gezien niet lukt voor 1990, er zijn nog een hoop hobbels te nemen. Maar een politiek akkoord voor dat jaar zit er wel in.”

nen.” Over deze 'grensoverschrijdende achtervolging' hebben de vijf landen al een politiek akkoord gesloten, al sputtert Luxemburg nog wat tegen. Maar er zijn ook nog een hoop uitvoeringsproblemen.

Zeker is wel dat de politiediensten gaan samenwerken. Er komt een 'Schengen Informatie Systeem' (SIS). Plat gezegd: alle boeven in de computer. Een Amsterdamse agent die een Fransman aanhoudt hoeft maar even een paar woorden in te tikken om te zien wat voor vlees hij in de kuip heeft. Van Voorst: „Technisch gekozen is die klus relatief eenvoudig. Maar de privacy komt ook hier om de hoek kijken. Wie mag er in de computer kijken? Dat is de vraag. Wij vinden dat de gegevens beperkt toegankelijk moeten zijn.” België denkt daar veel gemakkelijker over, dat land geeft tot nu toe onvoldoende garanties voor de bescherming van vertrouwelijke gegevens.

Het drugsbeleid dreigt ook zo'n oe-

verloze discussie te worden. Vorig jaar leek West-Duitsland er eindelijk in toe te stemmen dat buitenlanders die wegens drugshandel of drugsgebruik worden aangehouden, naar het land van herkomst worden uitgewezen. Geen nieuwe Harm Dost-affaire dus meer. Maar het land is nog niet over de streep getrokken en blijft dwarsliggen, of in de woorden van de zich diplomatiek uitdrukkende staatssecretaris: „Het is nog geen uitgediscussieerde formule. Deze kwestie ligt delicaat.” De lijst van knelpunten is lang. Frankrijk (en ook België) moet de verkoop van wapens aan particulieren aan banden leggen, maar het land wordt volgens Van Voorst in een brief aan de Tweede Kamer „belemmerd door de tradities die in de Franse samenleving bestaan voor wat betreft jacht- en sportwapens.” Het belastingparadijs Luxemburg hikt tegen een al te harde aanpak van fiscale fraude aan. En de vijf landen moeten oppassen dat ze de EG-regels niet overtreden.

Eén van de neteligste kwesties is het visumbeleid. Na een reeks van aanslagen besloot de Franse regering twee jaar geleden voor bijna iedereen een visumplicht in te voeren. Alleen de EG-landen en het buurland Zwitserland ontsnapten er aan. „Ik had daar een hard hoofd in”, zegt Van Voorst, die snel en opvallend monotoon praat. „Maar vorige week zijn de Fransen door de bocht gegaan. Ze willen voor een hele reeks landen die plicht afschaffen (de 22 landen van de Raad van Europa, met uitzondering van Turkije - cw). Ik heb voor een land als Zweden de ratio van de maatregel van Parijs ook nooit ingezien.”

Voor de rest zal Frankrijk het nog eens bekijken. „Van mijn collega mevrouw Cresson heb ik de indruk gekregen dat het schrappen van een hoop landen niet het eind van het liedje is. Maar ik houd er rekening mee dat Frankrijk per saldo toch een langere lijst zal blijven hanteren dan de andere vier landen.” Dat zou Van Voorst betreuren. „Wij hechten zeer aan een uniform visumbeleid.” Want anders blijf je lekken houden. Een Pakistani, die België binnenkomt, kan over twee jaar onbekommerd Frankrijk in, hoewel hij daar in feite een visum voor nodig heeft.

De vijf landen hebben al met al ontdekt dat het slechten van de binnengrenzen wel mooi klinkt, maar in de praktijk niet zo makkelijk gaat.

Pistool

Mag een Belgische rijkswachter met getrokken pistool een overvaller tot diep in Frankrijk achtervolgen? Van Voorst: „Dat ligt bij ons ook zeer gevoelig. De publieke opinie denkt: laat die Westduitse agenten maar aan de grens blijven. Maar aan de andere kant is er toch ook wel de opvatting dat het ridicul is dat IRA-terroristen zo maar kunnen verdwij-

Op haar beurt kijkt de gemeenschap met grote belangstelling naar 'de proef-exercitie' van de Benelux, West-Duitsland en Frankrijk. De staatssecretaris: „We zijn de weg aan het banen voor anderen, we spelen een voortrekkersrol. Politiek gezien halen we het wel. Maar als je al ziet dat het niet lukt de politiediensten van de vijf landen op 1 januari 1990 aan elkaar te koppelen, kun je niet verwachten dat het akkoord van Schengen in dat jaar rond is.”

Zal de hele EG er ooit in slagen de grenzen helemaal op te heffen? De Britse premier Margaret Thatcher maakte tijdens de Europese top op Rhodos duidelijk dat haar land gewoon controles zal blijven uitvoeren, bang als de Britten zijn voor een stroom van ongewenste personen. Van Voorst noemt haar opmerkingen „niet juist”. „Er is nu ook al een groot lek voor de echte kwaadwillende. De bestaande grenzen zijn wat dat betreft niet efficiënt.”

Op één punt heeft Thatcher volgens Van Voorst gelijk: „Met al die zee- en luchthavens zijn alle binnengrenzen van Engeland met de EG-landen tegelijkertijd ook de buitengrenzen. Er lopen daar bij binnenkomst diverse stromen mensen door elkaar. Je ziet niet aan iemand z'n neus of-ie uit de Verenigde Staten of Frankrijk komt. Het helemaal weghalen van de grenzen zal moeilijk worden. Wij zullen op Schiphol na 1992 ook controles blijven uitvoeren. We moeten daar niet zo zenuwachtig over doen. Dat ene Europa komt door zo'n praktische barriere niet in gevaar.”

DIAGNOSTIEK VAN MISBRUIK

Unofficial secrets. Child sexual abuse — the Cleveland case
 door Beatrix Campbell
 226 blz., Virago Press 1988, f 21,05
 ISBN 0 86068 634 5 **NRC 3-12**

Marcel Haenen

When Salem came to the Boro. The true story of the Cleveland child abuse crisis
 door Stuart Bell
 355 blz., Pan Books Londen 1988, f 18,60
 ISBN 0 330 30503 4

In de plaats Middlesbrough in de regio Cleveland in het noorden van Engeland zou een nieuwe wijze van onderzoek leiden tot wat al snel het Cleveland-seks-schandaal werd genoemd. Middlesbrough als het Engelse Oude Pekela. Met dit verschil dat de mannen in clownspak hier de ouders en pleegouders van de slachtoffertjes bleken. Twee kinderartsen in het ziekenhuis van Middlesbrough, Marietta Higgs en Geoffrey Wyatt, constateerden in de eerste helft van 1987 bij maar liefst 165 kinderen dat er zeer waarschijnlijk sprake van seksueel misbruik was geweest. Zij bedienden zich van de Wynne/Hobbs-methode die ervan uit gaat dat als je billen van elkaar duwt, het een normale reactie is dat de anus zich sluit. Alleen als regelmatig is gepenetreerd, zal de anus zich bij deze beweging automatisch openen.

Higgs en Wyatt bekeken bij de kinderen die zij om wat voor reden dan ook onder ogen kregen, voor de zekerheid ook even het achterwerk. Zodra er een vermoeden rees van misbruik, werden ook de broertjes en zusjes van het slachtoffer op het ziekenhuis ontboden en onderzocht. Anale verwijding bleek tot hun ontzetting regelmatig voor te komen. Er waren dagen dat de artsen in samenwerking met de sociale dienst voor tien kinderen *interim-care-orders* moesten regelen waardoor kinderen om te beginnen voor een periode van 28 dagen aan ouderlijk toezicht konden worden onttrokken.

PLEEGGEZINNEN

De kinderartsen waren zo efficiënt in het opsporen van slachtoffers dat in juni 1987 de twee zalen in het ziekenhuis, waar kinderen voor nader onderzoek werden ondergebracht, te klein bleken. Sociale diensten raakten door hun bestand pleeggezinnen heen. Verpleegsters en gezondheidsautoriteiten begonnen de artsen te verzoeken rekening te houden met de logistieke beperkingen. Inmiddels was ook het lokale politiekorps gaan steigeren. Voor het aanpakken van daders was meer nodig dan de controverste bevindingen van twee kinderartsen.

Ouders van de uit huis geplaatste kinderen die tot dat moment hun beschamende lot verborgen probeerden te houden, mobiliseerden zich in de *Parents Support Group*. Onder aanvoering van het socialistische lagerhuislid van Middlesbrough Stuart Bell wordt voor de rechtbank een aantal uithuisplaatsingen met succes bestreden. Bell weet ook te bereiken lat op last van het ministerie van

volksgezondheid een onderzoek wordt ingesteld. Lokale kranten beginnen een geef-ons-onze-kinderen-terug-campagne.

De verontwaardiging betreft dan al lang niet meer de mogelijke omvang van seksueel misbruik van kinderen. Ook al is het op dat moment bij zoekende voetbalsupporters bon ton geworden, al schreeuwende "What's it like to fuck your kids?" door de straten van Middlesbrough te trekken. De kritiek richt zich vooral op de vraag hoe een gemeenschap kan worden beschermd tegen dolgedraaide kinderartsen die in hun strijd tegen seksuele kindermishandeling weerloze gezinnen ontwrichten.

Stuart Bell probeert van een groot aantal gevallen aan te tonen dat er in 'zijn' Middlesbrough helemaal geen sprake is geweest van seksueel misbruik van kinderen en dat families het slachtoffer zijn geworden van een heksenjacht. Een morele kruistocht die de kinderartsen vooral zouden zijn begonnen om werk en daarvoor middelen af te dwingen voor hun ziekenhuisafdeling.

De journaliste Beatrix Campbell slaat een geheel andere toon aan. Bell wilde volgens haar als rechtse socialist op de bres staan voor de autonomie van het gezin waar linkse sociale instellingen niet zo maar zouden moeten kunnen binnendringen. Zo hardnekkig als Bell in zijn boek de kinderartsen aanvalt, zo onvoorwaardelijk kiest Campbell partij voor Higgs en Wyatt.

BESCHERMING

Duidelijk is wel dat de verhouding tussen de kinderartsen en de sociale dienst aan de ene en de politie en ouders aan de andere kant al in een

vroeg stadium verstoord raakte. De artsen waren volledig gepreoccupeerd met het bieden van bescherming aan degenen waarvan zij meenden dat ze misbruikt waren. Zij wilden de kinderen zo snel mogelijk in een nieuwe omgeving plaatsen. Het was vervolgens aan de politie uit te zoeken wat de kinderen precies was overkomen. De politie stond echter voor een onmogelijke opgave. Ouders ontkenden alles en het verhoor van de slachtoffers leverde vaak alleen maar zwijgen op of verklaringen waarin de stem van de hulpverlener nadrukkelijk doorklonk. Daarbij beschouwde men een verwijde anus niet als waterdicht bewijs.

De meeste kinderen van wie men aannam dat ze slachtoffer waren van misbruik zijn inmiddels weer terug in het oorspronkelijke gezin, hetgeen Bell sterkt in zijn overtuiging dat de kinderartsen er naast hebben gezeten. Volgens Campbell bewijst dit echter niet dat er van seksuele mishandeling geen sprake is geweest. Het lijkt erop dat de kinderartsen in enkele gevallen vergissingen hebben gemaakt. Ze zijn ervan uitgegaan dat er geen enkel risico kan worden genomen als er een vermoeden is van mishandeling. De mogelijkheid kinderen en ouders gezamenlijk te behandelen lijkt nooit overwogen. Daarbij hebben Higgs en Wyatt te veel vertrouwd op één diagnose en niet in ogenschouw genomen dat een beschadigde anus ook het gevolg kan zijn van een valpartij of een verstopping.

Uit de gebeurtenissen in Cleveland blijkt in ieder geval hoe moeilijk het is om adequaat te reageren op het vermoeden van seksueel misbruik van kinderen.

ZATERDAG 17 DECEMBER 1988

Tub.

Twee scènes uit Vara's Achter het nieuws van afgelopen zondag.

Scène 1: Een man die zichtbaar aan het eind van zijn Latijn is vertelt over zijn dochter van vier. Ze is aan zijn ouderlijke macht onttrokken omdat hij ontucht met haar gepleegd zou hebben.

Hulpverleners in Vlaardingen hebben dat ontdekt door middel van een poppenspel. Het kind kwam van een dagverblijf niet meer thuis, maar werd naar een tehuis gebracht. Vader werd meegenomen voor een verhoor. Twee maanden werd hij vastgehouden. Contact met zijn dochter mocht hij niet hebben.

Scène 2: Haptonoom Ted Troost, de redder van het Nederlandse toptalent, vertelt over zijn werk. 'Er is te weinig contact tussen mensen,' zegt hij. 'We durven elkaar niet meer aan te raken.'

Ter illustratie pakt hij ex-toptalent Hein Vergeer eens stevig bij zijn vel, op een plaats die zeer dicht bij de genitaliën ligt. Vergeer schrikt zichtbaar, maar probeert zich in te houden.

'Aanraken is goed,' zegt Troost en hij grijpt weer naar het bovenbeen, iets verder van het kruis nu en Vergeer ziet het ditmaal glimlachend aan. Troost rondt het korte programma-onderdeel af door een pleidooi te houden voor meer evenwicht tussen lichaam en geest. Ruud Gullit, Hein Vergeer, Yvonne van Gennip en Hans van Breukelen weten daar alles al van. Ze hebben letterlijk troost gevonden bij de haptonomie.

Die twee scènes, die kloppen niet met elkaar. Ik weet niet of die man ontucht heeft gepleegd met zijn dochter. Dat zal zonder twijfel worden uitgezocht en dat is heel goed. Dit stukje gaat daar niet over. Dit stukje gaat over contact.

Vroeger, heel vroeger, vier of vijf jaar geleden, kon je onbekommerd samen met je kind in bad gaan. Dat werd zelfs aanbevolen door artsen en damesbladen. Het was goed voor kinderen, hoe meer ze tegen de blote huid van een vertrouweling gehouden werden hoe beter. Het was goed voor de groei en de hart- en bloedvaten.

Maar toen waren er nog geen poppen, althans geen poppen met plassertjes. Nu zijn ze er wel en wordt het uitkijken. Wie samen met zijn kind baadt en het pleegt te knuffelen, zal in het vervolg over een ongekende soepelheid moeten beschikken, want het is waarlijk niet eenvoudig elke aanraking met alle gevaarlijk geworden zones te vermijden.

De vraag doet zich daarbij voor op welke leeftijd de zones gevaarlijk worden. Baby's moeten worden verschoond, daar

Aanraken

helpt geen poppenspel aan. Maar hoe zit het met die Sterreklamespot waarin een moeder onbekommerd in een bad van een mooi stuk zeep zit te genieten? Is die moeder wel zuiver op de graat? En die olijkkijkende vader die onder de douche zijn zoon schrobt? Kan dat nog?

Ted Troost heeft zijn ervaringen te boek gesteld. Iedereen kan nu lezen over haptonomie en de noodzaak terug te keren tot 'het gevoel'. Dat topsporters er baat bij vinden zal zonder twijfel lezers aanspreken. Topsporters zijn de grote voorbeelden van velen die zich willen spiegelen en de kans bestaat dat in de

toekomst volwassenen meer dan voorheen zullen zien in lijfcontact.

Maar ik moet maar steeds denken aan dat meisje van vier. Misschien is ze misbruikt door haar vader en dat is vreselijk. Misschien was de man alleen maar lief en knuffelde hij zijn dochter zoals honderdduizenden ouders dat vroeger deden. De vader is pas schuldig als de rechter het schuldig heeft uitgesproken. Maar het meisje zit al maanden in een tehuis, ver van de man met wie ze jaren de sterkste band van haar leven heeft gehad en wie denkt dat dat goed voor haar is, moet Spock nog maar eens lezen.

Spock? Dat is die man die generaties ouders-van-vroeger per boek het opvoeden leerde. Hij leefde in een tijd waarin topsporters prestaties leverden op kracht en zonder kneepjes in het bovenbeen. In een tijd waarin je de badkamer kon binnenlopen als je kind van vier, vijf jaar samen met een vriendje poppen zonder plassers zat in te shampooën.

Peter de Zwaan ■■■■

Disciplinaire straf in Cleveland-zaak

NRC

LONDEN, 21 dec. — De Britse arts Geoffrey Wyatt mag van de gezondheidsinspectie in de toekomst geen onderzoek meer doen naar vermeende incest-slachtoffers.

Wyatt was met zijn collega Marietta Higgs verantwoordelijk voor de uithuisplaatsing van 121 kinderen in het plaatsje Middlesbrough, die zouden zijn misbruikt door hun ouders. De zogenoemde Cleveland-affaire deed in Groot-Brittannië en daarbuiten veel stof opwaaien. (Reuter)

Gezocht: vriend

AC

10.12.88

Mag ik mij even voorstellen? Ik ben Marcel ter Wal, vijftien jaar oud. Ik woon in Huiswaard 2 in Alkmaar. Sinds mijn geboorte ben ik blind. Van maandag tot en met vrijdag verblijf ik daardoor op een blindeninstituut in Grave. In het weekeinde ben ik thuis. Door mijn handicap heb ik echter geen vriend. Via dit stukje zou ik daarom een oproep willen doen. Ik zoek een vriend die in het weekeinde een paar uurtjes met mij zou willen spelen. Voel je er wat voor, dan kun je mij bellen: 072-620381.

Marcel ter Wal,
 Koggewaard 25
 Alkmaar

Geldboete en maand voorwaardelijk wegens verkoop van kinderporno

Bh 24

DEN HAAG — De Haagse politierechter heeft gisteren twee Hagenaars wegens verkoop van kinderporno veroordeeld tot een maand voorwaardelijke gevangenisstraf en vijfhonderd gulden boete. De twee mannen (35 en 66 jaar oud) hadden toegegeven in een seksshop aan de Herengracht kinderporno te hebben verkocht. De zedenpolitie nam op 22 maart van dit jaar 48 videobanden en 1375 boekjes met kinderporno bij de seksshop in beslag. Volgens officier van justitie mr. H. Vos betrof het een gebruikelijke controle van de zedenpolitie en had de actie niets te maken met alle internationale opwinding over Nederland als centrum van de kinderpornohandel. Omdat het een oude partij betrof en de wetgeving pas in 1985 werd aangepast, vond de officier een waarschuwing voldoende. Bovendien hadden de mannen de kinderporno slechts verkocht en niet vervaardigd. De politierechter vonniste conform de eis van de officier.

VN 24 COMPONIST KEER OLTUUIS OVER KINDER OPERA "DE NAAM VAN DE MAMA"

Omdat ik zo in scènes denk, componeer ik de regie er eigenlijk vanzelf in. Als de man is aangespoeld, wil ik niet dat de kinderen, hup, het toneel oprennen en roepen: Hé, kijk nou eens, een man. Ik schrijf het zo dat ze eerst kijken, dan valt er een stilte, ploem, ploem, een paar stappen, ploem, ploem, weer een paar stappen, ze snappen er niks van, zoiets hebben ze nog nooit gezien, en pas na veel gedoe zingt Jessica, hoog en forte: *Het is een man*.

Ik druk er dus duidelijk mijn stempel op. Maar dat is logisch. De opera is van Annie en Flip en van mij. Roland Kieft en Hans Nieuwenhuis zijn de uitvoerders. Zij mogen adviezen geven. Als ze op een gegeven moment tien maten geschrapt willen hebben, en ik ben het ermee eens, dan zal ik dat heus wel doen. Maar over de compositie hebben ze verder weinig te zeggen. De muziek is van mij.

Sinds oktober 1987 krijg ik van Annie en Flip stukje bij beetje de tekst van het libretto. Als het nodig is voor de muziek, mag ik erin veranderen wat ik wil. Belangrijke zinnen laat ik bijvoorbeeld vaak herhalen. Dan krijgen ze meer nadruk. En ik hoop dat het publiek ze dan in ieder geval één keer kan verstaan.

Soms verander ik ook iets aan de inhoud. Bijvoorbeeld de zin: *Wat loopt die man te brullen, laat hij niet zo lullen.*

Die vond ik niet zo sterk, dus die heb ik geschrapt. En ik heb ook een paar zinnen in het liefdesduet tussen Jessica en de man veranderd. Er stond: *Ik wil met je slapen, je moet met me vrijen, maak me een vrouw*. Ik dacht, straks krijgen we er nog klachten over. Daar heb ik van gemaakt: *Ik wil bij je zijn, bij je slapen, bij jou voel ik me veilig*.

PAN 52 SPELEN ONDER DE DOUCHE

Sex. Op de ringen hoor je er bijna niet over praten. Maar de meeste cellen zijn opgesierd met platen uit *Playboy*, *Penthouse* en *Hustler*. Iedere vrijdag- en zaterdagavond is er op het interne videocircuit een pornofilm te zien. Afgelopen vrijdag werd *Raven* gedraaid. De pornofilm leidde tot een officiële klacht van een aantal gedetineerden.

Bas van B3 is er vier dagen later nog woedend over. „Zie ik allemaal van die jonge din-

gen op het scherm. Dertien, veertien jaar oud. Via de video kregen we pure kinderporno te zien. Dat kan hier toch niet? Er zitten hier nogal wat lieden voor kinderverkrachting en incest. Die worden zo toch op hun wenken bediend? Die denken dan toch dat het normaal is wat ze hebben gedaan?

Voor mij zijn dat jongens die buiten de groep vallen. Dat zijn geen misdadigers, dat zijn viezeriken. Daar praat je niet mee. En als ze vervelend zijn of een grote bek hebben, lossen we dat wel op in de badhokjes beneden, of in het toilet. Ik denk dat als je de bewaarders diep in hun hart kijkt, tachtig procent er niet rouwig om is dat er af en toe eentje te grazen wordt genomen.

Ik heb ook meegemaakt dat er twee met elkaar stonden te spelen onder de douche. Die werden acuut in een strafcel geplaatst. Vergeet niet dat je hier ook aids hebt

Seksueel misbruik jongens vaak verzwegen probleem

LQ 31

URECHT - Een kwart van de kinderen die seksueel misbruikt worden, zijn jongens. Veel hulpverleners in Nederland zijn niet op de hoogte van deze mannelijke slachtoffers van seksueel geweld, omdat mannen nauwelijks over hun nare seksuele ervaring durven praten. Ze voelen zich aangetast in hun man-zijn, omdat ze niet voldoen aan het bekende beeld van 'de man als veroveraar'.

door Carine Neefjes

Jongens die door een man of soms door een vrouw seksueel misbruikt zijn, twifelen ook - veel meer als meisjes - aan hun eigen seksualiteit. "Ben ik nu homo?" vragen veel slachtoffers zich angstig af.

Mannelijke slachtoffers van seksueel geweld zijn nog steeds een vergeten groep. Volgens arts en psychotherapeut Woet Gianotten, werkzaam bij de Rutgerhuizen in Utrecht en Hilversum en in het Akadisch Ziekenhuis in Utrecht, is deze problematiek geheimgehouden, omdat er een groot taboe rust op seksueel geweld bij jongens, zowel bij de slachtoffers als bij de hulpverlening.

Gianotten geeft in het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid (MGV) een verklaring voor dat taboe: "In theorie wisten we dat ook jongens slachtoffer kunnen zijn, maar in de praktijk past dit verhaal niet in het beeld dat we van jongens hebben. Jongens kunnen immers goed voor zichzelf opkomen. Ze willen meestal zelf seks en jongens vinden het immers fijn als een vrouw iets bij hen doet. Hoeveel mannen hebben daar zelf niet over gefantaseerd?"

Dubbele moraal

Ook bij de hulpverlening ontstaat hierdoor een dubbele moraal. Als een meisje van tien jaar seksueel benaderd wordt door een jongen van vijftien, is de reactie van veel hulpverleners beduidend anders dan wanneer de tienjarige een jongen is en de vijftienjarige een meisje. Ook als een jongen misbruikt wordt door een man, weten veel hulpverleners nog niet goed hoe ze moeten reageren. Ze zijn gewend om mannen als pleger van seksueel geweld te behandelen en niet als slachtoffer.

Zes jaar voor doden jongetje

AS 9-12

AMSTERDAM - Het gerechtshof in Amsterdam heeft de 41-jarige L.S. uit Amsterdam conform de eis veroordeeld tot zes jaar cel wegens het wurgen van een tienjarig Marokkaans jongetje. Bij de rechtbank was de man tot eenzelfde straf veroordeeld.

S. wurgde op nieuwjaarsdag dit jaar Abdel Ahaddouch in zijn woning in Amsterdam. Hij heeft de wurging altijd ontkend en zou het kind in het portiek van zijn huis gevonden hebben. De rechtbank, en nu het hof, achtten echter bewijs genoeg aanwezig voor zijn schuld. Volgens het openbaar ministerie zou er ook sprake zijn geweest van ontucht, maar dit bleek niet te bewijzen.

S. vluchtte in 1984 uit België naar Nederland tijdens een proefverlof. Hij zat daar gedetineerd wegens het doden van een prostituee.

Nico (24) is één van die jongens die na seksueel misbruik te zijn niet meer weet of hij nu van vrouwen of mannen houdt. Tussen zijn zevende en zeventiende jaar is hij regelmatig seksueel gebruikt door een acht jaar oudere neef. Tijdens masturbatie denkt hij soms aan mannen en soms aan vrouwen. Hij snapt dat niet en schaamt zich daar erg voor.

Als Nico twintig is krijgt hij een vriendin. Het duurt ongeveer een jaar voordat het seksueel goed gaat. Sinds kort is hij impotent. De impotentie is ontstaan als hij op een keer bij seksuele gemeenschap zeer levendige fantasieën over mannen heeft. Vanaf dat moment durft hij niet meer met zijn vriendin te vrijen. Hij wordt heel onzeker door die fantasieën en weet niet meer hoe het nu verder moet met zijn relatie. De verhouding wordt hierdoor uiteindelijk verbroken.

Echte man

Gianotten licht toe hoe jongens als Nico na dergelijke ervaringen eventueel denken dat ze homo-seksueel zijn. "Jongens worden opgevoed met het idee dat ze seksueel contact behoren te hebben met meisjes. Een seksuele ervaring met een man is in tegenspraak met zijn idee over normale seksuele contacten. Na zo'n ervaring zal hij voor zichzelf proberen te verklaren waarom bijvoorbeeld de neef, buurman of onderwijzer juist met hem seksueel contact wilde. Het slachtoffer geeft vaak zichzelf de

* Gianotten: "Ook al was de buurvrouw of de onderwijzeres misschien een mooie vrouw, een mishandeling is heel iets anders dan een fantasie". (foto GPD)

schuld, omdat hij er zogenaamd voor mannelijke normen te tenerg uitziet of zich te zachtvaardig gedraagt. Hij denkt dat de dader aan deze kenmerken van 'geen echte man zijn' hem heeft herkend als homofiel."

Ook als jongens misbruikt worden door vrouwen, raken zij verward over hun eigen seksualiteit. Wel blijkt uit onderzoek van de Amerikanen Johnson en Shrier (1987) dat in het geval van een vrouwelijke pleger die onzekerheid veel minder vaak voorkomt dan bij een mannelijke pleger.

Sjoerd (23) is zes jaar oud als zijn oudere zus hem dwingt tot seksuele spelletjes. Vanaf zijn achtste jaar is er regelmatig seksuele gemeenschap. Vaak doet het pijn. Vijf jaar lang vrijt Sjoerd ongeveer drie keer per week tegen zijn zin met z'n zus. Hij is nog niet in staat om zich daartegen te verzetten.

Pas als zijn zus vriendjes krijgt, stoppen de seksuele contacten voor Sjoerd. In de jaren daarna bleeft hij niets bij masturbatie. Hij vermijdt jarenlang ieder erotisch of seksueel contact. Kort geleden heeft hij voor het eerst, nu op eigen initiatief, weer gevrijd. Hij maakt zich nu ernstige zorgen waarom hij daar niets bij voelde.

Opwindend

Gianotten: „Met name in de vroege tienerjaren wordt aan jongens duidelijk gemaakt dat seks met een vrouw iets heel opwindends is. Als Sjoerd tijdens het seksuele contact met zijn zus bijvoorbeeld geen erectie kreeg, kan dat voor hem een aanwijzing zijn dat hij homoseksueel is."

De meest schadelijke reactie die jongens kunnen vertonen als gevolg van seksueel misbruik is dat ze zich in de rol van de dader verplaatsen. Het blijkt ook dat jongens eerder praten over wat ze een ander aandoen dan wat hen zelf is aangedaan. Ze weten niet hoe ze met het gevoel van 'slachtoffer' moeten omgaan. Veel jongens voelen zich na seksueel misbruik compleet machteloos en het komt voor dat ze hun nare ervaringen uiten in agressief seksueel gedrag.

Gianotten: „Natuurlijk kun je niet zeggen dat alle jongens die seksueel misbruikt zijn, later ook anderen gaan misbruiken. Er is geen rechtstreeks verband tussen slachtofferschap en daderschap. Maar omgekeerd is het wel zo dat heel veel plegers van seksueel misbruik in hun jeugd slachtoffer waren."

Hier is een belangrijke taak weggelegd voor de hulpverlening. Als zij tijdig herkennen dat jongens in hun jeugd seksueel misbruikt zijn en daar goed mee om weten te gaan, kan dit een oplossing zijn om seksueel misbruik definitief te voorkomen.

Nooit gevraagd

Gianotten benadrukt daarom in zijn artikel met klem dat hulpverleners zich ervan bewust moeten worden dat er ook mannelijke slachtoffers van seksueel geweld zijn. „Heb een open oog voor deze problematiek, want er zijn nog te veel mannelijke slachtoffers die er nog nooit over hebben gepraat en aan wie ook nog nooit is gevraagd naar seksuele ervaringen uit hun jeugd."

Volgens Gianotten is het ook heel belangrijk dat de kleinere groep - mannen die seksueel misbruikt zijn door vrouwen - wel serieus wordt genomen. „De hulpverlener moet het slachtoffer niet aankijken met de blik: 'dat had ik ook wel gewild'. Ook al was de buurvrouw of de onderwijzeres misschien een mooie vrouw, een mishandeling is heel iets anders dan een fantasie."

Noot: Mannen in de leeftijd van 30 - 40 jaar die over hun ervaringen als slachtoffer willen praten, kunnen meewerken aan een onderzoek over seksueel geweld die gehouden wordt door de Vakgroep Klinische Psychologie van de Rijksuniversiteit in Utrecht. Informatie drs. B. C. de Goe-de-Schoemaker, 030-534521)

MARTIJN DOKUMENTATIESERVICE, LIJST 18, 13-1-1988

dokumentatienummer:

		aantal pagina's		prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)		indien bestelbaar via Martijn: X	titel enz.
DC 164	3	1,90	X	Boekbesprekingen in Jeugd en Samenleving, dec. 1988			
	A			Over 'In het belang van de ervaring' van Theo Sandfort, bespreking door Gert Hekma.			
	B			Over 'De pedagogische eros in het geding' van Thijs Maassen, bespreking door Maurice van Lieshout.			
DC 165	6	2,80	X	Art. in Haagse Post 10-12-1988 'Schuld en Boete; Hoe zijn ze ertoe gekomen en wat gebeurde er na de aanklacht? Incestdaders aan het woord.' door Annet Muijen.			
DC 166 A	2	1,85	X	Art. in SEK, dec. 1988. 'Heb je een vuurtje voor me?' over straatprostitutie door jongens, Haije Stobbe.			
DC 166 B	4	2,70	X	Notitie van het raadslid Van Schijndel, getiteld: Jongensprostitutie en hulpverlening, Amsterdam, 3-5-1988, aan de gemeenteraad, Gemeenteblad afd. 1 Nr. 797, blz. 1685-1691.			
DC 166 A+B	6	2,90	X				
DC 167 A	136	14,50		Rapport S.i.R. '88-1, 23-11-1988, uitg. werkgroep S.i.R.-Maastricht.			
				Bevat 5 delen. I. Werkgroep S.i.R.; veel specifieke informatie over o.a. doelstelling, strategie, ontwikkelingen. De werkgroep S.i.R. staat onder koördinatie van de Riagg Maastricht e.o..			
				II. Overzicht 1987 S.i.R. en over Strafbare seks.			
				III. Kommentaar door Jan Wauben met een bijdrage van Elzo Pieterse.			
				IV. Studiedagen 'De ongemakkelijke seksuologisch hulpverlening.			
				V. Inhoudelijke bijdragen: achtergrondartikelen.			
				Te bestellen door storting van f 14,50 (inkl. verzendkosten) naar Postbank 1031794 van Riagg Maastricht e.o. te Maastricht o.v.v. Rapport S.i.R. 88-1.			
DC 167 B	2	1,85	X	Adressen in Limburg, dec. 1988, uitg. S.i.R. Maastricht.			

Aanvulling op eerdere lijst:

DC 139 E+F	2	1,85	X	Brieven i.v.m. 'Utrechtse kinderpornozaak'.			
	E			Brief van Hoofdcommissaris van politie te Utrecht Mr. J. Wiarda aan A. de Klerk, 27-10-1988.			
	F			Brief van A. de Klerk aan hoofdredactie Utrechts Nieuwsblad, 16-12-1988.			

Bestelwijze, alleen voor de met X gemerkte stukken:

maak het bedrag over op Postbank 54.59.646 t.n.v. Vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam, o.v.v. het gewenste documentatienummer.

Let op: korting op verzend- en administratiekosten bij bestelling van meer stukken en / of exemplaren tegelijk. Zie de berekeningswijze in Persfocus maart 1988. Gewijzigde kopieprijs: f 0,05 per kopie. Informatie: 020-448266.